ATMACA

İBRAHİM
SARIİBRAHİMOĞLU

ROMAN

evrensel ilk gençlik kitaplığı

evrensel ilk gençlik kitaplığı

İbrahim
Sarıibrahimoğlu

ATMACA

Roman

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın **519**
Evrensel İlk Gençlik Kitaplığı **14**
Atmaca: İbrahim Sarıibrahimoğlu

Genel Kapak Tasarım: Savaş Çekiç
Kapak Uygulama: Devrim Koçlan

ISBN 978-605-5315-41-2
© Evrensel Basım Yayın 2012 - Sertifika No 11015

Birinci Basım Aralık 2012

Baskı: Ezgi Matbaası Sertifika No: 12142
www.ezgimatbaa.net - ezgimatbaa@maynet.com

ATMACA

İBRAHİM SARIİBRAHİMOĞLU (1924-1987): 1924 yılında Adana iline bağlı Kadirli ilçesinin Küçükçınar köyünde doğdum. Babam Mehmet, anam Hatime'dir. Okumak diploma almaksa okudum. Evliyim iki kızım var.

1. BÖLÜM

Horozlar ötmeye başlamamışlardı daha. Peşlerine düşen olmasın diye, azıkları bellerinde, değnekleri ellerinde, şafak sökmeden, gecenin köründe çıktılar yola. Arkalarından bir tas su döktü Döne.

"Sağlıcakla gider gelirsiniz inşallah" dedi.

Çamboğazındaki kapsalığa[1] vardıklarında ışımağa başladı ortalık. Ardıçlar, çamlar, mezdekiler, kamalaklar, tesbiler, andızlar, meşeler, karaçalılar, demircikler seçilir oldu.

Bir ucu eğri çamın koca gövdesine dayalıydı kapsalığın. Kapsalıktan öte, tüm Zencirli'nin düzü ta Sarımoluk'a, Kirazlıkuyu'ya, Karlıkoyak'a değin silme ekindi. Ara yerde kapsalığın iki yarısından başlayıp ormanlığın derinliklerine kadar uzanan, karaçalılardan, dikenli ardıçlardan oluşturulmuş çit vardı.

Kapsalığın yanı başında iri bir çam kütüğü yatıyordu. Kütüğe sırtını dayadı Kederoğlu. Şalvarının cebinden tütün tabakasını çıkardı, bir sigara sardı. Ceketinin cebinden değişik renkli ipliklerle örülmüş, nakışlı ağzı büzgülü, büzgübağı ibrişim püsküllü çakmak kesesini çıkardı. Aşkarlanmış[2] meşe kavından bir parça kopardı, çakmaktaşının üzerine yerleştirdi, çakmağını çaktı, sigarasını yaktı. Doğuda, Tokluboğazı'nın yöresindeki bir tutam çamlığı göstererek.

"Çocuklar dedi, şu gördüğünüz çamlıkta da atmaca yuvası var.

1 Kapsalık: Çitten ya da aralıklı çakılan tahtalardan yapılmış bahçe kapısı.

2 Akşarlanma: Alacalaşmış, beyazlı siyahlı, beyaza çalmış

Ama kimsecikler bilmez yuvanın çamlıkta olduğunu. Kimse akıl etmez atmacanın ilk yuvasını hangi cins ağaçta yaparsa, bir daha başka cins ağaçta yapmayacağını."

Gödehacı:

"Emmi dedi, duyduğuma göre çamlık atmacası yavuz olurmuş, buranınki de yavuz mu?"

"Yavuz olmaya yavuz yavru dedi. Kederoğlu, yavuz ya, Gezit'in atmacasına uymaz. Gezit'in atmacası bir başka türlü atmaca. Başbazı doğanın curası kadar iri olur nerdeyse. İyi avıktırılır[1], iyi hazırlanırsa kekliği de, turacı da havada kapar."

"Şu işe bak dedi Gödehacı, atmacanın keklik alacağı aklıma bile gelmezdi."

"Ne sandındı ulan dedi Ali, çevrede bunca atmaca yuvası varken boşuna mı götürüyor Kederoğlu emmim bizi Gezit'e."

Kederoğlu gülümsedi. Gödehacı bir çamlığa, bir Kederoğlu'na baktı:

"Emmi dedi, belki de Gezit'in atmacasını bulamayız. Şurda, elimizin altında, hem de yavuz atmaca yuvası var mademki, gelin ilk önce onun yuvasını bulalım. Yavruları alır, iki üç gün şurda burda eğleşir, göllere döner, Gezit'in atmacasını aldık getirdik deriz. Kim ne bilecek?"

"Olmaz öyle şey" dedi Kederoğlu, ben ta kışın söz verdim Ali'ye Gezit'in atmacasının yuvasını bulup, başkasını sana veririm diye. O niyetle çıktık yola. Ne pahasına olursa olsun gideceğiz, yuvayı bulacağız, yavruları alıp Göllere döneceğiz. Sizler bir güzel bakıp büyüteceksiniz. Millet gözleriyle görecek Gezit'in atmacasının ne menem atmaca olduğunu."

"Görecek diye onayladı Ali, bizim millet gözleriyle görmedikçe, elleriyle tutmadıkça inanmaz hiçbir şeye."

Kederoğlu doğruldu. Gödehacı'nın darı püskülü saçlarını sı-

1 Avıktırma: Alıştırmak, cesaretlendirmek

vazladı. “Hacım dedi, çamlıktaki ayağımızın altında sayılır, elimizi atsak avucumuza gelir. Hele bir yol Gezit’inkine bakalım biz.”

Yekindiler[1]. Kapsalığın üzerinden atladılar, yola koyuldular. Yol ta Zencirli’ye kadar düzlüktü. Gün, Çalkama’nın üstbaşındaki kayalıkları ısıtırken Zencirli’deki oluğun başına vardılar. Oluğun alt başındaki göl tepeleme su doluydu ağzına kadar, önündeki mezdekiden[2] oyulmuş teknenin çevresini yarpuzlar, sarıçiçekler, yeşil otlar kaplamıştı. Dört biryanda arılar, kelebekler, sinekler dolaşıyordu vızır vızır. Çevrede kılıfını sıyırmış, daneye durmuş, sararmaya yüz tutmuş çavdarlar akbuğdaylar ırgalanıyordu. Ekinlerin arasında, yer yer pampalların[3] alı, yoncaların moru parıldıyordu. Yuvalarından yeni yekinmiş kartallar, sabahın duru mavi göğünde sağılıp duruyorlardı ordan oraya. Karga sürüleri uçuşuyorlardı dur durak bilmeden. Üstbaştaki pıtıkardıcı torangılarından, sabahın sessizliğinde top patlar gibi patlıyordu karatavukların çığıltısı.

Oluğun başında durdular. Yüzlerini yudular. Oluğun ağzına dudaklarını dayayıp kana kana su içtiler. Bellerine bağlı çıkınları çözdüler. Azıklarını çıkardılar. Kaynatılmış yumurtaydı, çökelekti, kuru soğandı, ne varsa, yufka ekmeğin içine koyup sokum yaptılar. Karınlarını doyurdular.

Kederoğlu sigarasını toprağa basıp söndürdü.

“Çocuklar dedi, ne dersiniz, Karlıkoyak’ı mı dolanalım, yoksa şurdan, diklemesine, Teknecik’ten mi tırmanmaya başlayalım?”

Ali yekindi birden.

“Emmi dedi, sizce bir sakıncası yoksa kestirmeden gidelim. Ne diye yolumuzu uzatalım ki?

“Haydin öyleyse” dedi Kaderoğlu.

---

1 Yekinmek: Davranmak

2 Mezdeki: Toros köknarı

3 Pampal: Gelincik çiçeği

Teknecik'e doğru tırmanmaya başladılar keçi yolundan. Daha yolun başında gök görünmez oldu ağaçlardan. Burcu burcu mezdeki, kamalak, ardıç kokmaya başladı hava. Kulakları sağır edercesine ötüşüyorlardı kuşlar. Tepelerinde uçuşup duran kuşları görünce, kendini tutamadı Gödehacı. Şalvarının cebinden çekip çıkardı kuş lastiğini. Yerden lastik taşı topladı, cebine doldurdu. Ali de ona uydu. Avlanmak için daldılar ormana.

Kederoğlu çocukluğunu anımsadı birden. Gözleri buğulandı, burcu bulandı.

"Çocuklar diye seslendi, yoldan çok uzaklaşmayın. Sakının ha, kamalakkuşlarına da taş atmayın."

"Olur emmi dediler çocuklar, sen yürüyedur. Biz nasıl olsa yetişiriz arkandan."

Kederoğlu "Yetişirsiniz diye geçirdi aklından, elbette yetişirsiniz" Daldı gitti bir süre. "Ben de bunlar gibi ele avuca sığmazdım eskiden" diye düşündü. Lastikle, terkeşenle kuş avladığı günler geldi gözlerinin önüne. Kılsapanla taş atarak pıstırdığı keklikleri, taş kovuklarında yakalamalarını anımsadı.

2. BÖLÜM

Varlıklıydı babası Kederoğlu'nun. Üç kızdan sonra doğan tek erkek olduğundan, bir dediğini iki etmezdi. "Eşek al" derdi, eşek alırdı babası. Eşeğe binerdi. "At al" derdi, at alırdı babası. Ata binerdi.

Güçlüydü. Düğünlerde derneklerde, karakucakta kapıştığı çaydaşlarının[1] hepsini yenerdi. Civa gibiydi. Ele avuca sığmazdı. Anasına yer yatak yatırmaz, bacılarına gün dışlık göstermezdi. Babası da adını sürdürecek, ocağını söndürmeyecek tek erkek çocuğu olduğu için, kaşının altında gözün var demezdi. Gak dedikçe et verirdi ağzına, guk dedikçe su.

Ağanın oğlu olma ayrıcalığına sığınarak, aklına ne eserse onu yapardı. Atmaca beslerdi, doğan beslerdi. Kafes kafes keklik, kafes kafes turaç beslerdi. Bir dolu zağarı, bir dolu tazısı olurdu, işi gücü avlanmaktı. Fransız yapısı, gümüş kakmalı güzel bir çiftesi vardı. Uçana da kaçana da iyi silah atardı. Ev işleriyle, sığır sıpa işleriyle ilgilenmezdi hiç. Tarla takım işleriyle oralı bile olmazdı. Geçim de gelecek de umurunda değildi.

Evde, eline vuran, davranışlarına karşı koyan tek kişi ninesiydi. Cadaloz bir kadındı ninesi. Kafası çok kızdı mı, babasını dizinin dibine oturtur:

"Bak oğlum derdi, bu oğlana çok yüz veriyorsun. Böyle giderse başına bela olacak bir gün bu senin. İş işten geçmeden yularını çekiver azıcık şunun. Bastığı yeri bilsin, gittiği yolu görsün."

"Sen küsüm etme ana derdi babası, çocuk daha o. Büyüyünce akıllanır. Bırak da, ben sağken biraz baba günü görsün."

1 Çaydaş: Yaşdaş veya yaşıtları, akranları.

“Görmesin diyen mi var a oğlum derdi ninesi, görsün görmeye de, küçüğünü büyüğünü bilerek, sevgisini saygısını yitirmeyerek görsün. Ot gibi büyümesin.”

“Büyümez ana derdi babası, büyümez. Benim canım sağken büyümez. Yüreğini serin tut sen.”

Babası cerbezeli[1], gözü pek, sözü tok biriydi ya, anasının ağzı var dili yoktu. Eline vurup ekmeğini alsalar, sesini soluğunu çıkarmazdı. Elin etlisine de sütlüsüne de karışmazdı. Elinden geldiğince iyilik ederdi herkese. Açları doyuran, çıplakları giydiren, güleç yüzlü, hanım hanımcık bir kadındı.

Malın mülkün çoğu da onundu. Babasının, anasının nesi varsa ona kalmıştı. Arada sırada konu komşu takılacak olurlar;

“Azıcık da malına mülküne sahap çıksan ya kele[2] Emine Hatın abla” derlerdi.

“Yo diye dikelirdi, olmaz öyle şey. Evlilikte er erliğini, kadın dirliğini bilmeli. Küçük, büyüğünün iki adım gerisinden gelmeli. Dirlik düzenlik olmaz yoksa.”

Babası Yusuf Ağa, keskin nişancıydı. Alamacar tüfeğini dalına taktı da ava çıktımı, köyün çocukları yolunu gözlerdi vurduklarından pay almak için. Uçan kuşu gözünden vurur diye adı çıkmıştı.

O yüzden olacak, günün birinde, Balkanlar’da mı, Sina’da mı ne; savaş çıktığında, köyden birkaç kişiyle birlikte askere almışlardı. Davul zurna ile uğurlanmışlardı giderlerken. Gidişleri de o gidiş olmuştu. Ne kendileri dönüp gelmişlerdi, ne de ölüm haberleri. Makedonya’da mı, Sina çölünde mi, Sarıkamış dağında mı yitip gittiklerini kimse bilememişti.

---

1 Cerbezeli: Tatlı dilli

2 Kele: Güneyde bir seslenme ünlemi, kız.

Babasını asker ettiklerinde yeni yetişip geliyordu. Anası kolundan tutup çekmişti bir gün yanına. Dizinin dibine oturtmuş:

"Bak oğul demişti, bundan böyle bu ev senin eline bakacak. Geçimimiz de, geleceğimiz de sana kaldı. Aklını başına topla, adam ol, çek çevir işimizi. Yusuf Ağa gitti de ağalığı battı dedirtme elin kanı beş para etmezlerine. Kemiğimizi kimseciklere kemirtme. Her şeyden önce de bacılarının namusuna gölge düşürtme."

Ne diyeceğini bilememişti. Gözleri dolmuş, yutkunmuş kalmıştı. Sonra toparlanmış, anasının elini avcunun içine almış:

"Ana ana demişti, sen kaygılanma hiç. Ben bensem, ben babamın oğluysam, hiç kuşkun olmasın, babamın gününü aratmam ben size."

Anasının gözlerinden şakaklarına yaşlar süzülmüştü. "Oğul oğul demişti, canım oğul."

Arkasını getirememişti. Sesi ümüğünde düğümlenip kalmıştı. Boynuna sarılmış, başını göğsüne bastırmış, hıçkıra hıçkıra ağlamıştı.

O günden sonra bir başka adam olup çıkmıştı. Dengeli, tutarlı, işini pundunu bırakmayan, çalışmasını da, çalıştırmasını da bilen, deli dolu görünmeyi yeğleyen bir kişilik koymuştu ortaya. Alaşafakta çift koşturmuş, tarla sürdürmüş, biber ektirmişti. Orakçılıklarla saf durmuş ekin biçmişti. Sırasında döğen sürmüş, sap aktarmış, eline yaba alıp harman savurmuştu.

Pamuk da, küncü[1] de ektirmişti üstelik. Otlarını dövdürtmüş, küncüleri sulatmıştı.

Havalar da iyi gitmiş, babasının gününden çok ürün elde etmişti. Ambarlarını tıka basa doldurmuştu. Ambarlar bile yetmemiş de, artan tahılları, elleriyle yöreleyerek kuyulatmıştı.

1 Küncü: Susam

Bulgurunu kaynattırmış, ununu çektirmiş, döğmesini döğdürtmüş, yükünü yükletmiş, gece de olsa yaylasına göçmüştü.

En son Yirce'de çözülmüştü yükler. Pınarın üst başına, kocakamalağın[1] dibine kurulmuştu dört direkli kara çadır. Sekiz direkli hayma[2] yapılmıştı yanı başına. Yüklükler çatılmış, denkler açılmış, çullar çuvallar, döşekler yorganlar yerleştirilmiş, üzerlerine cicimler, kilimler örtülmüştü. Yaygılar yayılmış, çadırın içine de haymanın altına da mezdeki dalları döşenmişti.

Toklu'ya adam salınmış, koyunlar getirtilmiş, kesilmiş, kebaplar, kavurmalar yapılmış, şehriyeli bulgur pilavı pişirilmiş, konu komşu toplanılmış, yenmiş içilmişti.

Yaptıklarını duyanlar önce inanmak istememişlerdi. Bizim bildiğimiz o avcuna osurup burnuna tutan delişmen oğlandan böyle adam çıkmaz diye düşünmüşlerdi ya, söylenilenlerin gerçek olduğunu anladıklarında da "Aşk olsun" demekten kendilerini alamamışlardı.

İşte o yıl, ilk kez Gezit'in atmacasının yuvasını bulmayı koymuştu kafasına. Yaylada iş güç de yoktu. Üçtaş, dokurcun, dama, iskambil oynamakla geçmek de bilmiyordu günler. Ara sıra tavşan bekine, keklik avına çıkmak da yetmiyordu.

Atmacaların yumurtadan çıkma dönemleri başlayalı bir iki hafta ya olmuştu ya olmamıştı. Şimdiye değin kimsecikler bulamamıştı Gezit'in atmacasının yuvasını. Bulmaya kalkışanlar da dağın sarplığıyla başa çıkamamışlardı. Başkalarının başaramamış olması benim de başaramayacağım anlamına gelmez diye düşünmüş, kesin kes aramaya karar vermiş, birkaç da yandaş edinmişti.

---

1 Kamalak: Sarı katran (reçine) çıkarılan bir cins çam ağacı kocakamalak; bu cinsin büyük olanı

2 Hayma: Üstü ağaç dallarıyla veya kamışla örtülmüş gölgelik, çardak

Bir sabah erken, keklikler gubak gubak diye öterken, Yirce'den yüzden, diklemesine tırmanmaya başlamışlardı tepeye doğru. Ormanlığın içi yeni yeni erimeye başlamış kar sularının sızıntısı sonucu iyiden iyiye kayganlaşmıştı. Ağaçlar zıylandı[1], tutunacak dalları yoktu el yetecek yerlerinde. Düşe kalka, yürümüşlerdi yürüyebildikleri kadar. Ayakkabıları su almaya başlamıştı sonunda. Üşümüşler, dişleri birbirine vuracak hale gelince de pes edip gerisin geri dönmek zorunda kalmışlardı.

Milletin diline düşmüşlerdi. Kimi "Atmacanın birini de bizim çocuğa versenize" diye takılmış, Kimi "Hiç mi aklımız yok ulan diye çıkışmıştı, bunca yıl kimsenin başaramadığını götünüzün bokuyunan siz mi başaracaktınız? Olmayacak yerde oğlak aranır mı be akılsızlar?"

1 Zıylan: Kaygan, düzgün, parlak

3. BÖLÜM

Eşin dostun acımasızca kerçetmesi[1] dehşetli ağırına gitmişti. Ne yapıp etmeliyim, atmacanın yuvasını bulmalıyım, yavrularını alıp getirip önlerine koymalıyım, kişiliğimi kanıtlamalıyım diye düşünmüştü. Aktarmış döndermiş, hesabını kitabını yapmış, bir iki gün sonra atını eğerlemiş, terkisini bağlamış, üzerine atlamış, Toklu'ya doğru çekip gitmişti kimseye bir şey söylemeden.

"Yine tutalgası tuttu bizim delioğlanı" diye söylenmişlerdi oda haymasındakiler[2].

Beş altı gün geçmişti aradan. Bir akşamüstü, güneş, Toklu dağlarının doruğuna doğru salınırken, terkisine asılı kocaman bir sepetin içinde, kanatları yeni yeni tüylenmeye başlamış, ağızları keşli, iki atmaca yavrusuyla çıkıp gelmişti.

Çocuklar çevresini kuşatmışlardı hemen.

"Nerenin atmacası bunlar?" diye sormuşlardı.

Atının başını çekmiş, gözlerini Kırhasan'ın çengetirinin önünde dikelip duran, pel pel kendine bakan Fındık'a dikmiş, arkaya doğru kaykılarak, bağıra bağıra, öğüngeç bir sesle.

"Gezit'in demişti, Gezit'in atmacası bunlar."

"Atma" demişti Kelinoğlu yılışarak.

Kızmış, atını üzerine doğru sürmüştü Kelinoğlu'nun.

"Bana bak ulan demişti, ağzından çıkanı kulağın duysun.

1 Kerçetmek: Alay etmek, sitem etmek, laf atmak

2 Hayma:Dört direk dikilerek üstü çalı çırpı ile kapatılmış gölgelik.

Ben yalan dolan bilmem senin gibi. Kellemi kesseler de yalan söylemem. Karşımda dikelip durup da indirme beni attan. İnersem gözünü oyarım."

Kelinoğlu pabucun pahalı olduğunu anlamış, homurdana homurdana, başı önüne eğik, uzaklaşmak zorunda kalmıştı. O sırada yayladakilerin yaşlılarından Göğoğlan yanlarına gelmiş.

"Hayırlı olsun evlat demişti, güle güle büyüt, güle güle avlat."

"Sağ ol emmi" diye karşılık vermişti.

Sonra da, "Gezit'in tepesine çıkmışlığın var mı emmi?" diye sormuştu. "Var yeğenim diye karşılık vermişti Göğoğlan, gençliğimde bir kaç kez çıktıydım."

"İyi emmi demişti, çok iyi. Ben anlatayım da siz dinleyin. Gezit'e çıkmış mıyım, çıkmamış mıyım anlasın şunlar." "Anlat bakalım" demişti Göğoğlan.

"Tam tepede diye anlatmaya başlamıştı, karların bittiği yerde, kocaman bir kayalık var. Kayalığın günbatısında da, kökleri kayaların içinde, gövdesini kucak almaz, kurumuş bir kamalak ağacı var. Kabukları kavlamış, dallarında çaputlar bağlı. Güneye bakan yüzde, biri Toklu'ya doğru inen, öteki Yirce'den tarafa uzanan iki koyak var. Koyaklar oldukça dik iniyor aşağıya, dereye doğru. Yirce'den yüzdeki koyağın bitiminde oldukça geniş bir şimşir ormanlığı var."

Doğru diye onaylamıştı Göğoğlan, buradan bakınca görünmez o koyaklar. Ama Gezit'in tepesinden, o kamalak kütüğünün üzerine çıkıp baktın mı, hele hele bir poyrazlık günde baktın mı, emcik gibi parıldar herbir şey. Kar parıldar, kayalar parıldar, ağaç yaprakları parıldar. Ta aşağılarda çukur uzanır gider dümdüz. Akçadeniz ışıl ışıl ışıldar ovanın bitiminde."

Kimsenin sesi soluğu çıkmamıştı. Kendi de evlerine doğru çevirmişti atın başını.

Atmacalara iki ayrı yuva yapmıştı. Beslemek için kuş avına çıkmıştı her sabah. Gözüne bakar gibi bakmış büyütmüştü atmacaları. Elleriyle oturak yapmıştı. Atmacaların ayaklarına cilbir takmış, oturağa atmış, ünnüğe çağırmış, avıktırmıştı. Güzdönümüne doğru da hazırlık yapmıştı. Yılan gibi olmuştu ikisi de.

Günü geldiğinde ayakbazı eline almış, yaylacılarla birlikte, altbaştaki düzlüğe, ava çıkmıştı. Geceğandı, sallabaştı, pısağandı, önüne ne çıktıysa havada kapmıştı atmaca. Dönüşe doğru önlerindeki pıtıkardıcı torangısının içinden bir karatavuk fırlayıvermişti bağıra çağıra. Atmaca çekinince kapıp koyuvermişti arkasında. Şıp diye onu da kapıvermişti havada. Oysa beribenzer atmaca karatavuğu alamazdı. Kimi yetişemezdi, kimi bağrıltısından ürker, yan çizerdi. Atmacanın karatavuğu aldığını görenler şaşıp kalmışlardı.

“Dinime imanıma demişti biri, atmaca değil bu. Düpedüz şahan.”

“Yok, evlat diye söze karışmıştı Kocamıstık, ben gençliğimde çok şahan avlattım. Kendimi bildiğim gibi bilirim şahanı. Bu, atmaca olmaya atmacaya, bir başka atmaca. Ya anası doğan bunun, ya babası şahan.”

Atmacayı eline alıp incelemiş:

“Bunu gördük yeğenim diye eklemişti, yarın başbazı yanına alda bir de onu deneyelim.”

“Olur emmi diye karşılık vermişti.”

Ertesi gün ava çıkarken, yanına başbazı almıştı. Yaşlı genç, çoluk çocuk, yaylanın hemen hemen tüm erkekleri, kiminin elinde doğan, kiminin elinde atmaca, Toklu’nun yolunu tutmuşlardı gündönümüne doğru. Toklunun düzlüğüne varır varmaz başlamışlardı avlanmaya. Başbaz ayakbazdan da yaman çıkmış, peşine düştüğü avlarını iki adım bile salmamış, havada kapmıştı.

Dönüşe yakın Kocamıstık:

“Yeğenim demişti, benim görebildiğimce, hiç kuşkum yok, bu atmaca kekliği de alır vallaha.” Kulaklarına inanamamış;

“Ben demişti, bunca atmaca besledim, keklik alanını görmedim emmi. Keklik almak doğanın işi, atmacanın değil.”

“Bu alır diye direnmişti Kocamıstık, ben az buçuk atmacadan anlıyorsam yeğenim, bu alır. Bu atmaca bir başka atmaca. Avucuna alıp avın arkasına atmadan, el üstünden bırakınca bile, şıp diye yetişiyor ava. Oysa başbaz dediğin ağır olur, cura gibi yavuz olmaz. Oysa bu hantal görünüyor ya, aklın alamayacağı kadar hem yavuz, hem çevik. Gel şunu birde keklikte deneyelim.”

Boyun eğmek zorunda kalmış,

“Olur emmi demişti, deneyelim, bakalım sonuç ne olacak.”

Kendilerini vurmuşlardı yörebe[1]. Keklik sesleri gelmeye başlamıştı az sonra. Seslerin geldiği fundalıklara yaklaşıp taşlamışlar, haylamışlardı. Derken bir keklik zurbası[2] partadak yekinmişti önlerinden. Kapıp koyu vermişti atmacayı arkalarından. Atmaca hışımla dalmıştı zurbanın içine. Birini kapmıştı havada. İçlerine alıcı kuş daldığını gören ötekiler, şapır şapır dökülmüşlerdi yere. Canlarını kurtarabilmek için pısacak yer derdine düşmüşlerdi. Avcılara da gün doğmuştu. Bir hayli keklik tutmuşlardı o gün.

Dönerlerken yolda Kocamıstık sırtını sıvazlamış

“Aman ha yeğenim demişti, iyi bak atmacalara. Becerebilirsen tület. Elinden gelirse bir değil iki tülek tület. Kırk yılda bir geçer böyle atmaca adamın eline.”

Olur anlamında başını önüne eğmişti.

Bu olaydan sonra da Gezit’in atmacası dendi mi, akan sular durur olmuştu.

---

1 Yörep: Yamaç

2 Zurbası: Sürüsü, kalabalığı

4. BÖLÜM

Kederoğlu Teknecik'e vardığında öğleye yakındı. Doğudan batıya doğru uzanan vadi, görünümüyle tıpa tıp, özene bezene yapılmış tekneye benziyordu. Eni boyu benzerlerine oranla küçük olduğundan Teknecik diye nitelendirilmişti.

Teknecik, genellikle tepeleme karla dolu olurdu, güz dönümünde sulu sepken yağmurlar yağmaya başlayıncaya dek. Ama o yıl her zamankinden daha çok kar düşmüştü. Ta tepelerin yamaçlarına değin karla kaplıydı her yer. Sabah ve öğle güneşi almadığından, ikindiye doğru güneş vurduğundan doğudaki yörebin üst başındaki karlar erimişti. Karların eridiği yerlerde sarı sümbüller, mor menevşeler, karçiçekleri, sığırkuyrukları fışkırmaya başlamıştı. Çirişler, çakırdikenleri çiçeğe durmuştu. Peryavşanların dilim dilim yaprakları parıldıyor, burcu burcu kokuyordu. Daha yukardaki kır pampallarının kırmızısı, pembesi, akı, karların üzerine yansıyarak doyumsuz bir renk cümbüşü yaratıyordu. Kuşlar inip kalkıyorlar, sincaplar atlayıp duruyorlardı daldan dala.

Kederoğlu bir ucu kara gömülü ardıç kütüğüne sekilendi[1]. Bir sigara sarıp yaktı. Sağına soluna bir baktı. Çocuklar görünürlerde yoktu. Tüm çevre, koyusundan açığına, yemyeşildi. Kar bir başka yeşildi, ağaçlar bir başka yeşildi, gök bir başka yeşildi. Silme yeşile kesmiş gibiydi dünya. Yeşilin böylesine değişik olabileceğini düşünememiş olmanın şaşkınlığıyla dalmış gitmişti.

Bir çıtırtı ile irkildi. Kulak kabarttı. Çıtırtının geldiği yöne çevirdi başını. Bir de ne görsün? Çalıların arasından başını kaldırmış bir

1 Sekilenme: Oturma

tavşan, pel pel kendine bakıyor. Elini beline atmasıyla tetiğe basması bir oldu. Alnından kurşunu yer yemez pat diye düştü tavşan yere. Yamaçlardaki kayalıklarda yankılanan tabanca sesini duyan çocuklar, az sonra çıkıp geldiler burunlarından soluyarak.

“ Hayrola emmi dedi, Gödehacı, noldu?”

Kederoğlu çalılıklar arasında kıvrılıp kalan tavşanı gösterdi parmağıyla. Ali bir koşu gidip aldı getirdi tavşanı.

“Öğle yaklaşıyor dedi Kederoğlu, karınlarımız da acıktı. Gelin bir bir güzel közleme yapıp yiyelim şu tavşanı.”

“Yiyelim emmi” dediler çocuklar.

Kederoğlu, Maraş yapısı, keçiboynuzu saplı bıçağını eliyle masatlayıp tavşanı kulaklarından tuttu. Yere yatırdı. Yüzdü. Doğradı. Doğradığı parçaları ağaç dallarından yonttuğu şişlere dizdi. Çocuklar odun toplayıp ateş yaktılar. Şişlere dizili etleri kor haline gelen közlerin üzerinde döndürerek, nar gibi kızarana dek pişirdiler. Kemire kemire yiyip karınlarını doyurdular. Karla, oğuştura oğuştura, ellerini yudular.

Kederoğlu sigarasından derince bir nefes çekti.

“E...çocuklar dedi, sizler neler vurdunuz bakalım?”

Ali şalvarının cebinden iki tane çamcırrığı, üç tane kamalakkuşu çıkardı. Ortaya koydu. Gödehacı koynuna soktu elini. Kocaman bir kuş çıkardı.

“Ne olduğunu bilmiyorum ya emmi dedi, vura vura ben de bunu vurdum.”

“Nasıl vurdun?” diye sordu Kederoğlu.

“Yoldan sapar sapmaz gözüme ilişti emmi dedi Gödehacı, pısa pısa[1] yaklaştım. Lastiği çekmeme kalmadı, havalandı hemen. Az ilerdeki bir ağaca kondu. Pısarak yine yaklaştım. Lastiğe el atmama kalmadı, yine havalandı. Doğru dürüst uç-

1 Pısma: Saklanma, sinme, görünmeme

tuğu yoktu ya, yanına da yaklaştırmıyordu bir türlü. O uça ben kovalaya, derken bir punduna getirdim sonunda. Döşüdür dedim, olanca gücümle asıldım lastiğe. Taşı döşünün ortasına yedi ya, düşmedi. Felfelledi[1] sadece. Zar zor, az ilerdeki ağaca kadar uçabildi. Açıktan yaklaştım bu kez. İkinci taşı yiyince boynu bükülüverdi, pat diye düştü yere."

Kederoğlu kuşu eline aldı, kanatlarından tutup iki yana açtı.

"Sülün derler başka yerlerde buna dedi, ama bizim burda bağırtlaktır bunun adı. Kanatlarının kısalığına, ağır uçtuğuna bakmayın, cin gibi akıllı bir kuştur. Çobanaldatan gibi aldatır insanı. Canı da berktir."

"Öyledir" diye onayladı Gödehacı.

"Kanatlarına göre kuyruğu dedi Ali, amma da uzun. Tıpkı hörrüye benziyor."

"Benzer dedi Kederoğlu. İkisi de aynı cinstendir. Bu onun azmanı.

"Eti yenir mi?" dedi Gödehacı.

"Yenir dedi Kederoğlu, çok da lezzetlidir."

Elindeki kuşu Gödehacı'ya doğru uzattı.

"Haydin toparlanın bakalım çocuklar dedi, daha epeyce yolumuz var."

Çocuklar vurdukları kuşları ceplerine koydular. Ateş kalıntısını söndürdüler. Kederoğlunun ardından dik ve sarp yokuşu tırmanmaya başladılar. Çıkış oldukça zor oluyordu. Arada bir durup yornuklanmak[2] zorunda kalıyorlardı.

Öğleyi az geçe ormanlık bölgeyi geride bıraktılar. Kırda, üzerlerinde gevenden, çakırdikeninden gayrı ot bitmeyen kayalıkların arasındaydılar artık.

---

1 Felfelleme: Sersemleme, dengesini kaybetme

2 Yormuk: Dinlenme, nefeslenme

Kayalıkların güneşi az alan gölgelik yerlerinde öbek öbek kar vardı. Tek tükte olsa, sankadife çiçekli sığırkuyruklarının şavkı vuruyordu ak karlara. Kar öbekleri, pul pul sarıya bulanıyor, yalap yalap yanıyordu.

Tepeye çıktıklarında gün dönmüş, ikindi olmuştu. Durdular. Soluklandılar. Çevreye göz gezdirdiler. Yer yer, öbek öbek yayılmış, allı morlu, kırmızılı sarılı, aklı pembeli kırçiçekleri ışıldıyordu yaylaların engebeli düzlüklerinde. Göz alabildiğince uzayıp giden kamalakla karışık mezdeki ormanlarının arkasında, sağ yanda, üzeri karla kaplı, başı dumanlı Gezit tepesi akıllara durgunluk veren olanca görkemliliğiyle dikelip duruyordu. Aşağıda Zencirli'nin düzü, Çalkama dağlarıyla Teknecik arasına sıkışmış kalmış, yeşile çalan, büyücek bir göl gibi görünüyordu. Doyumsuz görüntüler karşısında çocuklar afallamışlardı. Ne diyeceklerini, ne yapacaklarını bilememenin şaşkınlığıyla, susmuş kalmışlardı.

Kederoğlu bozdu suskunluğu.

"Yürüyün bakalım çocuklar dedi, gidelim de karanlık kavuşmadan yaylacıların konalgasını[1] bulalım."

"Ya bulamazsak emmi?" dedi Gödehacı.

"Korkma dedi Kederoğlu, buluruz. Aşağıda bir koyaktadır nasıl olsa evler. Göle de uzak olmasa gerek."

"Ne... Dedi Gödehacı, göl de mi var burada?"

"Var dedi Kederoğlu, bir yaylada bulunması gereken her şey var burada. Bu yayla bir başka yayla. Hiçbir yaylaya benzemez. Eşi benzeri yoktur. Buraya yaylaya çıkanların dulukları[2] kıpkırmızı olur. Tısnık[3] vurulsa yarılacak duruma getirir."

"Vay anasını" dedi Gödehacı.

---

1 Konalga: Yaylacıların konak yeri.

2 Duluk: Yanak

3 Tısnık: Fiske

Kederoğlu gevrek bir kahkaha attı.

“Her güzelin bir kusuru olduğu gibi Hacı dedi, bu yaylanın da bir kusuru var. Suyu yok.”

“Suyu yoksa dedi Gödehacı, buranın yaylacıları aşlarını neyle pişiriyorlar ki?”

“Karla dedi Kederoğlu, Bu yaylada içecek su da, yemek pişirecek su da, yunak yuyacak su da kardan elde edilir. Millet kaplık çatar gibi bir hayma çatar. Karı kesip üzerine kor, altına da bir kazan, ya bir teşt[1] sürer. Kar eridikçe su birikir. Biriken suyla idare eder millet.”

“Amma da zormuş burda yaylamak” diye söylendi Ali.

“Değer dedi Kederoğlu, burda yaylamak, buraların tüm zorluklarına göğüs germeye değer. Buraya çıkanlar rahat rahat bir buçuk iki ay kadar kalırlar. Ama mezdeki dalları kesip güneş almayan koyaklardaki karları bir iyice bastırdılar mı, üç ayda sürebilir burda yaylama süresi. Süre uzadı mı sığırını sıpasını, koyununu keçisini Savrun’dan[2] yüze, Kırkpınar’a götürmek zorunda kalır millet sulamak için.”

“ Göl var diyorsun ya emmi” dedi Gödehacı.

“Gölün suyu dayanamaz o zamana dek dedi Kederoğlu, biter. Su bitince de yaylacılar toplanırlar, kazma kürek, ellerinde neleri varsa, hepsinden yararlanarak gölün içinde birikmiş olan kalıntıları, kerpiç gibi yarılmış balçıkları temizlerler, gölün çevresine yığarlar.”

“Niye?” dedi Ali.

“Ertesi yıl gölde daha çokça su toplansın diye dedi Kederoğlu, üç beş gün daha çok yaylada kalabilmek için.”

“Bak hele sen şu işe” diye söylendi Gödehacı.

1 Teşt: Çukur geniş, içinde su toplanacak leğen, çukur tepsi

2 Savrun Çayı ve yöresi.

Kulaklarına inanamamış, şaşırıp kalmıştı.

Kederoğlu yürüyüverdi sözü uzatmamak için. Yel gibi indiler iniş aşağı. İnilecek yer de azdı zaten. Birinci sırtı aştılar. Görünürlerde ev mev yoktu. İkinci sırtın üst başına çıkınca, çadırlı, çatmalı, çengetirli haymalı konalgayı gördüler. Koyun sürüleri, keçi sürüleri yayılıp duruyorlardı yöreplerde.

"Kim bunlar emmi?" diye sordu Gödehacı.

"Davutlular dedi Kederoğlu, davarcı bunlar. İlk yaz, kuzuların, oğlakların ayakları yer tutacak duruma gelince göçerler Çukurova'dan. Önce buraya çıkarlar. Burada iyi yaylım vardır davarlar için. Ot boldur, güveldek boldur, Savrun'da yüzde meşe boldur. Keserler gencecik meşeleri, üşüşür davarlar başına. Ağaçlara çıkıp koparırlar güveldekleri, atarlar yere, davarlar homakırlar başına. Davarlar iyi tavlanır burda, bıngıl bıngıl olur, yağından yarılacak hale gelir. Bol da süt verir. Toklunun içini tulumlara basılı peynirlerle, hızmanlara doldurulmuş sade yağlarla dolar taşar."

"İşleri iş bunların desene emmi" dedi Ali.

"Orası biraz kuşkulu dedi Kederoğlu, davarcılık işi zor iştir. Ne gecesi belli olur ne gündüzü. Çiğ düştükten sonra örütmeye götürürsün sürüyü, otlatır, getirir ağıla kor, yatırırsın. Sabahleyin yaylım için kaldırmaya varırsın, bir de bakarsın ki, dürtüklemeyle falan yarısından çoğu kalkmaz."

"Niye?" dedi Ali.

"Ciğerlerini kelebek sarmıştır, nefes alamaz hale gelmişler, ölmüşlerdir."

"Öyleyse emmi dedi Gödehacı, bunların da selintisi[1] Bağdatta."

"Nerden belledin bu lafları?" demek zorunluğunu duydu Kederoğlu.

---

1 Selinti: Yağmur damlaları, saçak suları sonucunda oluşan, tel tel akan yataksız sular

“Emmi dedi Gödehacı, oda haymasındakilere yumuş[1] uşaklığı yapıyorum ya kimi zaman, su verirken, boşalmış kahve fincanı kaldırırken konuşmalara kulak kabartarak, bir şeyler öğrenmeye çalışıyorum. Bakıyorum, kocaman insanlar bile kimi kez çocuk gibi oluyorlar, biz yaştakilerin bile söylemekten utanacağı öyküler anlatarak gülmeye çalışıyorlar. Birbirlerine de söğüp giydiriyorlar hiç çekinmeden.”

Kederoğlu ne karşılık vereceğini bilemedi.

“Emmi dedi Ali, buradaki yaylacıların arasında bildiğin var mı?”

“Olmaz olur mu be yavru dedi Kederoğlu, ileri gelenlerin hepsi de dostumdur benim. Bir dediğimi iki etmezler. Görün bakın, nasıl ağırlayacaklar bizi.”

Evlere doğru yollandılar. Oda haymasına yöneldiler. Gelenleri gören oda haymasında oturanlar, kımıldanıp yekindiler. Gün batımının alacakaranlığında, uzun boylu, irikıyım biri fırladı öne.

“Hoş geldin kardaşlık diye bağırdı, yel mi itti, sel mi attı seni buraya?”

Kederoğlu kollarını açtı.

“Hoş bulduk Bekirim” dedi.

Kavuşup kucaklaştılar. Öpüşüp koklaştılar. Oda haymasındakiler içeri yanlarına geldiler o sıra. El sıkıştılar, öpüştüler Kederoğlu’yla. Hal hatır sordular birbirlerine. Sonra yürüyerek, oda haymasına vardılar. Oturdular.

Önce yorgunluk kahvesi geldi. İçtiler sigaralarını tellendirerek. Bekir Ağa uşaklarından birine eliyle işmar etti. Uşak geldi. Bekir Ağa kulağına bir şeyler söyledi. Gelen gitti. Az sonra boynundan tuttuğu bir hakınayı aldı, geldi. Kesti. Yannık çatmasına asıp yüzdü. Etini parçalayıp öteki çocukların getirdiği bir teşte doldurdu. Elindeki bıçağı üstüne atıp eve götürdü.

“Kardaşlık dedi Bakir Ağa, böyle yel yepelek, yaya yapıl-

1 Yumuş: Yıkama işleri, su tutma, havlu verme

dak gelmezdin sen buralara. Yolun iki üç gün sürmesini göze alır, Savrun'dan yüzden dolanarak gelirdin atla. Sormak ayıp olmasın ya, nedeni ne böyle gelmenin?"

Kederoğlu gülümsedi. Eliyle Ali'yi gösterdi.

"Bu" dedi.

Bekir Ağa Ali'ye baktı. Tam birine benzetemedi. "Tanıyamadım dedi, kimin çocuğu bu?" "Bitim Topal Mahmudun" dedi Kederoğlu. "Bilirim Mahmudu dedi Bekir Ağa, yaman avcıydı gençliğinde. Uçan da, kaçan da elinden kurtulmazdı."

"Üstüne avcı yoktu dedi Kederoğlu, ama günün birinde, nasıl olduysa oldu, Haydadığın bükünde domuza çalındı[1]. Biliyorsun, o zamanlar doktor falan yoktu kasabada. Ayağı kangren oldu zavallının. Adana'ya götürdüler, orada doktorlar kesmiş ayağını. Tek bacak kaldı, topal oldu."

"Duymuştum" dedi Bekir Ağa.

"Çekmez olasıca dedi Kederoğlu, bu oğlan da babasına çekmiş. Aklı fikri avda. Üstelik atmaca delisinin biri. Babasından duymuş olacak atmaca konusundaki ünümü, aşağıda, çukurdayken, bir gün evlerine konuk olduğumda yakama yapıştı, yaylaya göçünce Gezit'in atmacasını bulmam için yalvar yakar oldu. Ben de dayanamadım, bulurum diye söz verdim. Kısmet olursa yarın erkenden Gezit'e tırmanacağız ."

"Bre kardaşlık dedi Bekir Ağa, haydi bunlar çocuk, Gezit'in atmacasının yuvasını bulmanın ne demek olduğunu bilmiyorlar. Uğursuzluk getirdiğinden de haberleri yok. Ama sen kocaman adamsın, nasıl düşersin bunların önüne?"

Kederoğlu gülümsedi.

"Biliyorsun kardaşlık dedi, ben gençliğimde, yıllarca Gezit'in atmacasını avlattım. Çok şükür başıma da hiç bir iş gelmedi."

1 Domuz saldırısına uğramak.

“Avlatmaz olaydın dedi Kırhasan, bizi bir sürü çoluk çocuktan etti.”

Bir suskunluk çökeldi ortalığa.

Yıllarca önce bir grup genç, büyükleri dinlemeyerek, Gezit’in atmacasını bulmaya gitmişler, bir daha da dönmemişlerdi. Aralarında Kırhasanın oğlu da vardı. Aramalardan, taramalardan bir sonuç alınamamış, başlarına ne geldiğini de kimsecikler bilememişti.

O olaydan sonra uğursuza çıkmıştı Gezit’in atmacasının adı. Doğru mu, yanlış mı olduğu araştırılmadan öyküler anlatılmıştı birbiri ardına. Kimi, atmacaların keklik alamayacaklarından, ama Gezit’in atmacasının aldığından söz etmiş, tekin olmadığını ileri sürmüştü. Kimi, yuvasını, evini yıllarca beklediğini, yuvaya el uzatanların ellerinin çont[1] olduğunu, yuvanın bulunduğu ağaca tırmananların ayaklarının kayarak uçuruma yuvarlandığını, ölüsünü kurtların, kuşların paylaştığını söylemişti. Tepedeki kuru ağacın dallarına bağlanan çaputların öyküsü de işe karıştırılınca, Gezit’in atmacasının lafı ağızlara alınmaz olmuştu. Suskunluğu Çürük Hasan bozdu.

“Emmioğlu dedi Kederoğlu’na, sen gençliğinde yıllarca Gezit’in atmacasının yuvasını buldun, yavrularını aldın, avlattın. Başına bir iş geldiğini duymadık. Geldi de bizim mi haberimiz olmadı yoksa?”

“Gelseydi haberimiz olurdu dedi Fakıca, gelmedi. Gelmez de varlıklı o. Bir okuyan olmuştur başına. İyilere sadaka madaka vermiştir, hayır dualarını almıştır. Tanrı’nın melekleri de o yüzden üzerine kol kanat germiştir.”

“Ağanın dediği doğru mudur, yanlış mıdır bilemem dedi Kederoğlu, ama Gezit’in atmacasının hangi yıl hangi koyakta, hangi

1 Çont: Elin iş göremez bir şeyi tutamaz hale gelmesi, çolak olma

gürlükte yuva yaptığını bilirim. Kimi yıl kırlığın alt başındaki tek tük ağaçlara da vurduğu olur. Allah vere de bu yıl da öyle ola."

Kederoğlu'nun umursamazlığına şaştı kaldı herkes. Bekir Ağa araya girme gereğini duydu.

"Emmiler dedi, benim kardaşlığım kalbi tüm adamdır. Bir şeycikler olmaz ona. Görün bakın, yarın gider, bulur getirir Gezit'in atmacasını."

"Hiç kuşkum yok, getirir" dedi yaşlılardan biri. Gençlerden biri:

"Bok getirir." dedi duyulur duyulmaz bir sesle. Bekir Ağa uşaklardan birine döndü.

"Halil dedi, hemen git, iki tavlı kıllı gön bul, kardaşlığıma da, çocuklara da birer çarık dik."

"Başüstüne" dedi Halil, evlere doğru yöneldi. Bekir Ağa Kederoğlu'na döndü.

"Kardaşlık dedi, bilirim, aklına koyduğun işi yaparsın sen. Bir kez adımını attın mı, ucunda ölüm de olsa geri dönmezsin. Allah nasip ederse, yarın sabah, ala şafakta çıkarsın yola. Ama Gezit'in karı, bildiğin kar değil bu yıl. Çetin geçmiş kış anlaşılan. Kar tümden buza kesmiş, basanın ayağı kayıyor. Beni dinlersen, karlığa varınca kıllı çarıkları giy, çocuklara da giydir. Kıllı çarıklarla yürümesi oldukça zor olur ya buz tutmuş karda güvenlidir. Hiç olmazsa düşüp, kolunu bacağını kırmaz insan." "Olur" diye onayladı Kederoğlu.

Karanlık kavuşmadan az önce yemekler geldi. Sofralar yayıldı. Yeni pişirilmiş yufka ekmek dürümleri açıldı. Tepsi tepsi kavurmalar, lenger lenger şehriyeli bulgur pilavları, sahan sahan çorbalar, tas tas yayık ayranları kondu ortaya. Yendi içildi, şanlık şadımanlık edildi. Konuşulup söyleşildi. Yatsı namazı kılındıktan sonra, çadırlara yatmaya gidildi.

5. BÖLÜM

Ortalık ışımamıştı daha yola çıktıklarında. Gölden tarafa doğru sivri kayalıkların arasından gidiyorlardı. Çevrelerinde, karartıları kocamanlaşıp devleşmiş mezdekiler, kamalaklar, ardıçlar vardı. Ürkütücüydü görüntüleri.

Koyu bir suskunluk sarıp sarmalamıştı dört bir yanı. Ayakların toprağa değdikçe çıkardıkları tapırtı da olmasa kalp atışlarını duyacaklardı nerdeyse.

Kederoğlu'nun alıcı kuş gibi keskindi gözleri. Basacağı yeri görüyor, gideceği yeri biliyordu. Hızlı da yürüyordu. Çocuklar arkasından koşar gibiydiler. Hava da soğuktu. Ama aldırmıyorlardı. İçlerinde Gezit'in atmacasını bulma umudu dallanıp budaklanıyor, büyüdükçe büyüyordu. Yuvayı bulup yavrularından almanın, besleyip büyütmenin, oturağa atıp avıktırmanın, ava çıkıp herkesten çok av avlamanın düşü, güp güp ettiriyordu yüreklerini.

Şafağın, iplik iplik gecenin karanlığına saplanmaya başlayan ilk ışıklarıyla, usuldan usuldan bir kımıltı başladı doğada. Uyanıyorlardı tüm canlılar. Çekirgeler, yılanlar, kertenkeleler, börtüler böcekler uyanıyorlardı.

Az sonra, yaklaştıkları göl balkıdı[1]. Gizemli, karanlık bir ışık vurmaya başladı ağaçlara.

"Göle geldik anlaşılan emmi" dedi Gödehacı.

Sesi, suskunluğun bağrında bir bomba gibi patladı. Yankılandı çevredeki kayalıklarda. Bir hörkültüdür[2] koptu arkasından. Bir patırtıdır, bir gürültüdür sardı yeri göğü.

1 Sarı sarı ışıldamak.

2 Hörkültü: Ses karmaşası, ses yığını, ayak sesleri, homurtu sesleri, ağaçların çalıların çıkarttığı seslerin tümü

“Korkmayın dedi Kederoğlu, bir domuz sürüsü, sulanmak için göle gelmiş, sesten ürktüler anlaşılan.”

“Ya üstümüze gelirlerse?” dedi Ali

“Gelmezler” dedi Kederoğlu.

Yürüyüşünü sürdürdü. Ha geldiler ha gelecekler, ha çaldılar ha çalacaklar diye ödleri patlıyordu korkudan çocukların. Domuzların horkultusu da sürüp duruyordu. Dayanamadılar, koşarak vardılar Kederoğlu’nun yanına. Gödehacı yapıştı şalvarına.

“Emmi dedi, bokunu yediğim emmi, kurtar bizi.”

Kederoğlu duraksadı bir an. Bir eliyle Gödehacı’nın, öteki eliyle Ali’nin elini tuttu.

“Korkacak bir şey yok dedi, domuz dediğiniz bir yabanıl hayvan. Her yabanıl hayvan gibi onlar da korkup kaçar insanlardan. Başları dara gelmeyince, yaralanmayınca saldırmazlar. Yüreğinizi serin tutun yürüyün hele siz. Zaman yitirmememiz, gün doğarken çıkmamız gerek tepenin başına”

Kederoğlu’na güvenleri sonsuzdu çocukların. Yatışır gibi oldular. O sırada sesler de uzaklaşmaya başlamıştı. Adımlarını sıklaştırdılar. Taşa toprağa, çalıya çırpıya aldırmıyorlardı. Korku yerini umuda bıraktı yavaş yavaş. Var güçleriyle tırmanıyorlardı yokuş yukarı. Gezit’in atmacasıyla inmenin sevinciyle dolup taşıyordu yürekleri. Ellerine Gezit’in atmacasını alacaklar, konalgaya varıp yaylanın tüm çocuklarına gösterecekleri. Dünyalar onların olacaktı. Hemen toprağı kazıp yuva yapacaklar, yuvanın içini ardıç yosunuyla döşeyeceklerdi. Kocaman olacaktı yuva. Yuva kocaman olunca içinde rahatça dolanıp dururdu yavrular.

Bir tüfek sesiyle irkildiler. Arkasından ikinci bir tüfek sesi daha geldi. Onun arkasından acı, yürek paralayıcı, ölüm çığlı-

ğını anımsatan bir böğrültü paramparça etti suskunluğu. Kederoğlu çocuklara döndü.

"Kara Ali dedi, yine bir azılının canına okudu." Kara Ali, kara kuru, ufak tefek çöp gibi bir adamdı. Çipil, çapaklı, boncuk gibi gözleri vardı. Yel gibi yürürdü yürürken. Çevikti de üstelik. Arkasından kurşun atılsa, yetişmezdi. Kayadan kayaya bir sekişi vardı ki, keklikler yanında bok yemişti. İşi gücü avlanmaktı. Onca avın iyisi kötüsü yoktu, av avdı. Önüne ne çıkarsa vururdu. Domuzdu, tavşandı, kurttu, sırtlandı, porsuktu, geyikti, çakaldı, turaçtı, keklikti, toydu, kazdı, ördekti, mezgeldekti, çulluktu, bıldırcındı, hiç fark etmezdi. Bazan çocuklaşır eline kuş lastiğini alır, ağaçların arasına dalıverirdi. Cepleri de tepeleme dolu dönerdi hep. Çocukları çevresine toplar, cebinden tek tek vurduğu kuşları çıkarır, herkese birer ikişer dağıtırdı. İmrenirlerdi çocuklar ona. Büyüyünce onun gibi yaman bir avcı olmayı düşlerlerdi.

"Duracak, oyalanacak zaman değil dedi Kederoğlu, yürüyün hele."

Savaşta hücum emri almış erler gibi canlandılar çocuklar. Yürüyorlardı yürüyebildiklerince. Kepirtaşların, çakırdikenlerin, gevenlerin bacaklarını dalayıp durduklarına aldırış ettikleri yoktu. Ormanlıktan çıkmışlardı. Şurda burda, tek tük yükselen ağaçlarda gerilerde kalmıştı. Kırdaydılar.

Önlerinde koyu bir aklık uzanıp gidiyordu yukarılara doğru.

"Tepeye daha çok var mı emmi?" diye sordu Ali.

"Geldik sayılır dedi Kederoğlu, kurşun atımı kadar bir şey kaldı. Ama işimiz zor bundan sonra. Siz azıcık dinlenin, ben de bir sigara sarayım."

Tütün kesesini çıkardı, sırtını inceden inceden esen yele döndü, sigarasını sardı, yaktı. Derin derin bir kaç nefes çekti. Yavaş yavaş ortalık iyice aydınlanıyor, karın rengi de, sisin ren-

gi de değişip duruyordu her an. Şafak çoktan atmış, tepedeki yalçın kayalıklar seçilir olmuştu. İnceden inceden esen yel hızını artırmaya başlamıştı. Karın soğuğu sisin yapışkanlığına karışarak bedenlerini sarıp sarmaladıkça üşümeye başladılar. Dişleri takır takır birbirine vuracaktı nerdeyse. Elleri, yüzleri morarıyordu. Donma korkusu çökeldi yüreklerine. Ellerini, yüzlerini oğuşturdular. Fayda etmedi. Avuçlarına ohladılar olmadı. Tepinip durdular, gene üşümeleri geçmedi. Soğuk iliklerine işliyordu. Kederoğlu kıs kıs güldü.

"Öyle de Gezit'in atmacası diye tutturur musunuz, dayanın öyleyse" dedi.

Karşılık beklemeden yürüyüverdi. Yürürken de "Aman ha çocuklar dedi, birbirimizden çok ayrılmayalım. Değneklerimize iyice dayanmadan adım atmayalım. Ayağımız kayar da düşersek yuvarlanır gideriz aşağılara doğru, imimiz timimiz bulunmaz olur."

Düştüler çocuklar Kederoğlu'nun karartısının arkasına. Ayaklarının altındaki kar vıcık vıcıktı. Az sonra sertleşip kayganlaştı. İkide bir tökezliyorlardı.

"Keşke gelmeseydik" dedi Gödehacı.

"Azıcık daha dişini sık dedi Ali, çoğu gitti azı kaldı."

"Çoğuda batsın dedi Gödehacı, azı da. Anamızdan emdiğimiz süt burnumuzdan geldi bir atmaca uğruna. Çamlıktaki atmacayı alsaydık olmaz mıydı sanki?"

"Çamlıktaki atmaca başka dedi Ali, bu başka. Bu atmacanın üstüne hiç atmaca yokmuş yeryüzünde."

Sis git gide koyulaşıyordu. Soğuk da bıçak gibiydi. Ne var ki karın buzlu kesimini de aşmışlardı. Yumuşacık, kepek gibi bir kar vardı şimdi ayaklarının altında. Bastıkça ayakları az biraz gömülüyordu ya, eskisine karşın daha kolay oluyordu

yürümeleri. Ayakları kaymıyordu. Yuvarlanmak korkusuyla yürekleri hop oturup hop kalkıyordu.

Yürüdükçe ısınmıştı bedenleri. Siste gittikçe açılıyordu. Az sonra tepede olacaklardı. Donma korkusu yerini atmaca bulma umuduna bırakmıştı. Üşüyorlar mıydı, terliyorlar mıydı farkında bile değildiler. Ama tepenin burunlarının dibinde olduğunu görüyorlardı.

Kederoğlu'nun soğuğa moğuğa, sise mise aldırdığı yoktu. Aklı fikri atmacadaydı. Ta çukurdayken, bir gün Alilere konuk olduğunu anımsadı. O gün Ali'nin babası, Topal Mahmut'la gençliklerinden söz etmişlerdi hep. Birbirlerine av anılarını anlatmışlardı. Gezit'in atmacasını övdükçe övmüştü.

"Ben demişti, bunca atmaca besledim, bunca atmaca gördüm ya Gezit'in atmacası gibi atmaca görmedim. Padişah Fermanlı tepesinin atmacasından bile yavuz."

Ali bir kenarda konuşulanlara kulak kabartmış, sonunda dayanamayıp,

"Emmi demişti, bu yıl, yaylaya göçtüğümüzde Gezit'in atmacasını bulup verir misin?"

Gülmüştü.

"Bu yaştan sonra o dağa tırmanmak zor yeğenim" demişti.

"Zor olmaya zor ya demişti Topal Mahmut, Gezit'in tepesine çıkıp çukura bakmak, hele bu yaşta, ne güzel olurdu biliyor musun? Ne görkemli bir görünümdür o, anımsıyor musun? Aklı karalı, morlu yeşilli o canım dağlar, ne güzel sıralanırlar birbirine tirkenmiş[1] devekatarı gibi. Aşağıda, düzde köyler görünür kara kara, ufacık bokböcekleri gibi. Daha aşağılarda Tumiu, Anavarza, Yılan kaleleri yükselir hayal meyal. Daha da ötede Akçadeniz parıldar gün vurdukça pul pul."

1 Tirkenme: Tekerrür etmiş, arka arkaya dizilmiş.

İkisi birden iç çekmişlerdi. Gözleri buğulanmıştı.

“Mahmut demişti Kederoğlu, ne dersin? Bu yaşta Gezit’in tepesine çıkabilir miyim?”

“Neden çıkamayacakmışsın bre emmoğlu demişti Topal Mahmut, şunun şurasında daha yaşın ne ki? Yetmişini bile bulmadın.”

O zaman Ali’ye dönmüş

“Ah yeğenim demişti, kısmet olur da bu yıl da yaylaya göçersek, vakti gelince ben gelir alırım seni. Birlikte gider, Gezit’in atmacasının yuvasını buluruz.”

6. BÖLÜM

Tepeye vardıklarında güneş yükselmişti.

“Tam zamanında yetiştik çocuklar dedi Kederoğlu, işin zor yanını atlattık sizin anlayacağınız.”

Çocukların söz söyleyecek dermanları kalmamıştı. Aç ve yorgundular. Ayakları feldirdiyordu[1].

“Önce dedi Kederoğlu, dulda bir yer bulup ateş yakalım, ısınıp karınlarımızı doyuralım.”

Kayaların güneyden yüzüne geçtiler, rüzgar tutmayan, kuytu bir yer buldular. Kederoğlu çelik çakmağını çıkardı. Çakmaktaşının üzerine irice bir kav parçası yerleştirdi. Birkaç kez çaktıktan sonra tutuştu kav. Tutuşan kavı azık bezinden yırttığı çaput parçasına sarıp salladı hızlı hızlı. Çaput ateş alıp duman çıkmaya başlayınca önlerindeki gevenin içine soktu.

“Üfleyin” dedi.

Çocuklar gevenin başına çömelip, avurtlarını şişirte şişirte, var güçleriyle üflemeye başladılar. Derken geven alev aldı, çıtırdıyarak yanmaya başladı. Ellerini uzattılar alev dilimlerine doğru. Isındıkça gevşedi bedenleri, soğuktan moraran yüzleri pembeleşti. İkinci, üçüncü geven derken iyice ısındılar. Üşümeleri geçti. Azık çıkınlarını çözdüler, çökelekli saç böreğiyle karınlarını tıka basa doyurdular.

“Susadım emmi dedi Ali, buralarda bir yerde içecek su bulunur mu?”

1 Feldirmek: Titremek

“Su ne gezer Allah’ın kırında be yeğenim dedi Kederoğlu, kar ye. Yavaş yavaş, ağzında erite erite ye ama. Çabuk çabuk yersen beynin uyuşur, donar sonra.”

Ali bir avuç kar aldı yerden. Ağzına götürdü. Kederoğlu sigarasını tellendirdi keyifli keyifli. Çevresine bakındı uzun uzun. Bir daha gelemeyeceğini, bir daha buraları göremeyeceğini biliyordu. Yaşamın güzel, ölümün anlamsız olduğunu düşündü, gözleri yaşardı.

“Çocuklar dedi, gözlerinizi dört açın, az sonra yavrularını doyurmak için ava çıkar atmaca. Nereden kalktığına, nereye daldığına iyi bakın.”

“Ya kalkmaz da, ormanın içinden uçacak olursa?” dedi Gödehacı.

“Kalkar dedi Kederoğlu, kalkmayacak olursa ben kaldırırım.”

“Nasıl?” dedi Gödehacı

“Atmaca dedi Kederoğlu, her alıcı kuş gibi kendi yaşam alanına bir başkasını sokmak istemez. Ben atmaca gibi ötmeye başlarsam, sesimi duyunca bir yabancı atmacanın kendi av alanına girdiğini sanır, görüp kovalamak için havalanır. Yeter ki siz dalga geçmeyin, gökyüzünde ufacık bir karartı bile olsa, görür görmez bana haber verin.”

“Olur emmi” dediler çocuklar.

Çevreyi gözetlemeye başladılar.

Bulutlar savrulup duruyordu ayaklarının altında. Güneyde, bulutların bitiminde, Yirce’den, Toklu’dan yüzde, gök görünmez gürlüklerle kaplı koyaklar uzanıyordu dilim dilim. Doğudaki, Savrun’dan yüzdeki dağlarda silme ormanlıktı. Tepelerdeki kırlık kesimler, uzaktan daha sarp, daha dik görünüyorlardı. Daha ötelerde yıldızdağı seçiliyordu hayal meyal. Batıda Çalkama, Yatıroluk dağları sıralanıyordu birbiri arkasına. Ufukta, gökle ye-

rin kesiştiği çizgide, tirkenmiş[1] deve katarları gibi görünüyordu başları. Dumanlı kırlar, ağaçlarla kaplı tepeler. Aktan karaya, yeşilden mora, bozdan sarıya dönüşen, alabildiğince değişik bir renk cümbüşüdür dalgalanıp duruyordu dört bir yanda.

Taa aşağılarda, dağların bitiminde, buğular içindeydi Çukurova. Düzlüğün görünmez olduğu yerde bir tutam ışık balkıyordu zaman zaman.

"O ışıkta ne ki emmi?" dedi Gödehacı.

"Akçadeniz dedi Kederoğlu, poyrazın yeğin estiği günlerde daha açık seçik görünür ya, şimdi de fena değil. Ne de olsa az buçuk belli oluyor."

"Vay anasını dedi Gödehacı, bir atmaca uğruna nereden nereye gelmişiz."

"Şimdi üzerinde bulunduğumuz tepe çocuklar dedi Kederoğlu, bu yörenin en yüksek tepesi. Size okulda Torosların en yüksek tepesi Toklu dağları diye öğrettikleri yer. Kışın yanına yöresine yaklaşılmaz ya, yazın uysallaşır biraz."

Hem konuşuyorlar, hem çevreyi gözlüyorlardı ya, ortalıkta atmaca matmaca görünmüyordu. Arada bir kocaman bir karakuş geçip gidiyordu tepelerinin üzerinden.

Kederoğlu daha fazla beklemedi. Cebinden, Teknecik'ten yolduğu otları çıkardı. Birini seçti, birbirine yapıştırdığı başparmaklarının arasına yerleştirdi. Ağzına götürüp başladı atmaca gibi ötmeye. Yeterince öttükten sonra boynuna asılı dürbünü eline aldı, gözlerine yerleştirip ayarladı. Çocuklar da ellerini dürbün gibi yapıp gözlerine götürdüler. Başladılar aşağıları gözlemeye.

Akımsımavi gök, pırıl pırıldı. Kuş uçsa değil ya, sinek uçsa görülecek kadar aydınlıktı. Ama görünürlerde hiçbir şey yoktu.

1 Tirkenme: Dizilme, sıralanma

Rüzgarın vınıltısı, ormanın hışıltısı duyuluyordu sadece. Kederoğlu yeni baştan ötme zorunluğunu duydu, ötmesini uzunca sürdürdü bu kez. Sonra dürbünü alıp çevreyi süzmeye başladı başını sağa sola çevirerek. Uzunca bir süre geçti böylece. Çocuklar umutsuzluğa kapılır gibi oldular. Ama gene de gözleri fıldır fıldır dönüp duruyordu dört bir yana. Birden bağırdı Gödehacı.

"Gördüm dedi, atmacayı gördüm emmi."

"Nerde?" dedi Kederoğlu.

Gödehacı sağ taraftaki, Toklu'dan yüzdeki koyağın üst başındaki, sislerin indiği ağaç topluluğundan tarafı gösterdi eliyle.

"Dahacık dedi, şurda, ağaçların hemen tepesine yakın yerde dolanıp duruyor."

Kederoğlu yüzünü o yana çevirdi. Beklediği bir süre.

Sonra "Gözümüz aydın dedi, bulduk sayılır yuvayı."

Çocuklar sevinçlerinden ne yapacaklarını bilemediler. Havalara sıçramak geldi içlerinden ya, yere düşünce ayakları kayar da yuvarlanırlar korkusuyla yerlerinden kımıldayamadılar. Gödehacı sabırsızlandı.

"Ne duruyoruz emmi dedi, hemen gidip yuvayı bulalım. Buluruz dedi Kederoğlu, aceleye gerek yok. Önce tam tepeye çıkıp, kayaların üzerindeki kuru ağacın dallarına, bizden evvel buraya çıkanların yaptıkları gibi bizim de çaput bağlamamız gerek."

"Neden?" dedi Gödehacı.

"İşin içyüzünü ben de bilmem dedi Kederoğlu, ama nedense, buraya her çıkan, ağacın dallarına çaput bağlamadan inişe geçmez. Bu işi biz de yaparsak bir şey yitirmeyiz de, bağlamazsak belki başımıza bir iş gelir."

"Çıkıp bağlayalım öyleyse emmi" dedi Ali.

Kederoğlu öne düştü, yürüyüp kayalığın dibine vardılar. Sarptı kayalık. İlk bakışta çıkacak gibi görünmüyordu. Ali'nin gözleri kararır gibi oldu.

"Çıkılmaz bu kayalara" diye mırıldandı.

"Çıkılır yavru dedi Kederoğlu. Çıkılır."

Arkaya dolandılar. Arka tarafta çıkışa elverişliydi kayalar. Basamak basamaktı. Kederoğlu önde, çocuklar arkada, tırmanmaya başladılar. Kimi yerlerde Kederoğlu ellerinden tutarak yardım etti. Ayakları kaya, elleri kanaya, zar zor vardılar kuru ağacın dibine. Azık bezlerinden büyük büyük parçalar yırtıp bağladılar dallara. Karda kışta eskimiş, lime lime olmuş, aklaşmış çaputların yanında allı yeşilli bayraklar gibi dalgalanmaya başladı yeni bağlanan çaputlar.

Hızla indiler kayalardan. Güneye geçtiler, dulda bir yer buldular. Dinlendiler bir süre.

"Elimin kanı durmuyor emmi" dedi Gödehacı.

"Kanayan yere işe Hacı" dedi Kederoğlu.

Gödehacı şalvarının uçkurunu çözdü, arkasını döndü, eline, kanayan yere işedi. Kanama kirpedek kesildi. Kederoğlu sigara sarıp yaktı. Çocuklar çevreyi seyre daldılar, ağızları, gördükleri görkemli görünüm karşısında bir karış açık kalarak. Kuşbakışı, dağlar, bulutlar, kayalar, ağaçlar, eteklerdeki düzlük alanlar bir başka türlü görünüyorlardı. Doğada her şey, daha bir değişik, daha bir anlamlıydı.

Aşağıda, köyde, çukurdayken, erişilmez diye gözlerinde büyüttükleri, alakarlı, başları dumanlı dağlar enginlerde, ayaklarının altındaydı şimdi. İtürmez deresi karanlığa gömülmüş, dipsiz bir kuyu gibiydi. Çıkmakla tükenmek bilmeyen Çavuşundağı, aşağıda kalmış, görünmez olmuştu. Uzaklarda, adları bilinmedik dağlardaki ormanlıkların yeşilliği, git gide aklaşarak, ufuk çizgisinde yitip gidiyordu.

Kederoğlu yakındı:

"Çocuklar dedi, karın üzerinde iniş, çıkışa benzemez. Çok daha belalıdır, çok daha zordur. Hiç farkına varmadan kayar insan, kar yumağına dönüşür kaşla göz arasında. Çığ gibi, büyüye büyüye yuvarlanıp gider aşağılara doğru. Onun için çok dikkat edin inerken. Değneklerinizi ileri uzatıp yere iyice yerleştirmeden, destek bulmadan sakın ayak atmayın, ileri attığınız ayağınızı iyice bastığınız yere yerleştirmeden de öteki ayağınızı kımıldatmayın. Ayaklarınız bastığınız yere iyicene oturmadan da değneklerinizi kımıldatmayın."

"Peki, emmi" dediler çocuklar.

Kayalıklardan indiler, kırlıkta, kepir taşlık yerde yürüdüler bir süre. Ayakları kara değince ürperdiler. Karın üzeri yumuşacıktı. Ama altı buz tutmuştu, oldukça kaygandı. Önlerindeki Kederoğlu'nun yürüyüşüne öykünerek, yüreklerinde çarpıntılar, kafalarında ölüm korkusu, gönüllerinde atmaca yuvası bulma umuduyla, yürümeğe başladı çocuklar.

Gerçekten, iniş çıkıştan daha zordu.

Atmaca yuvasının olduğunu tapladıkları[1] orman kesimine vardıklarında öğle olmak üzereydi Kederoğlu:

"Gözlerinizi dört açın çocuklar dedi, yerlere de, ağaçlara da iyi bakın. Gözden kaçırıp da, döne döne aramak zorunda kalmayalım yuvayı."

Çocuklar olur anlamında başlarını eğdiler, Kederoğlu'na sekiz on adım aralıklarla, ormanın içine daldılar. Yerlerde kuştüyü, ağaç tepelerinde yuva araya araya, başlarını bir eğe bir kaldıra, ormanı taramaya başladılar. Çok da ilerlememişlerdi. Birden durdu Ali.

1 Toplama: Düşünme, umma, beklentili olma.

“Emmi diye seslendi, yerde kuş tüyleri var.”

Kederoğlu Ali’nin yanına geldi. Gödehacı da geldi. Kederoğlu yere baktı. Yerde, ıslak toprağın üzerine yapışıp kalmış kuş tüyleri vardı. Yavrularına yedirmek için atmacanın alıp yolduğu kuşların tüyleri midir diye eğildi Kederoğlu, tüyleri aldı, inceledi.

“Çocuklar dedi, yakında bir yerde yuva. Çok geçmez, buluruz. Arkamdan ayrılmayın.”

Kederoğlu önde, çocuklar arkada, iz sürer gibi, tüy kalıntılarını izlemeye başladılar. Tüyler çoğalıyordu gittikçe.

Derken, yeni yolunmuş tüyleri gördüler. Başlarını yukarıya, ağaçların tepelerine dikerek, teker teker gözden geçirdiler. Yoktu yuva. Az daha ilerleyince buldular yuvayı. Yuva zıylan bir mezdekinin tepesine yakın bir yerde, çataldaydı.

Ağacın altı, gövdesinin köküne yakın bir kesimi, süt beyaz atmaca bokuyla sıvalıydı. Kederoğlu gülümseyerek çocuklara baktı. Çocuklar da gülümsediler.

“Yavrular apalaklanmış olmalı dedi Kederoğlu, belki de tüyleri cipciklenmeye başlamıştır. Yuvadan alırken çok özen göstermek gerek. Kemikleri yumuşacıktır daha, çıt diye kırılıverir.”

“Sen kaygılanma emmi dedi Gödehacı, ben işimi bilirim. Şimdiye değin çok yavru aldım atmaca yuvalarından, hiç birisine de hiçbir şey olmadı.”

“Onlar başka Hacı dedi Kederoğlu, bu başka. Buranın atmacası başka yerin atmacasına benzemez, yuvaya yaklaşana saldırır, hem de öyle bir saldırır ki, ağaca tırmanan ne olduğunun farkına varmadan tepetaklak aşağı düşer.”

“Beni düşüremez emmi dedi Gödehacı, mümkünü yok, düşüremez. Bacaklarımı öyle bir sararım ki ağacın gövdesine, gövdem sallanırsa, ayaklarım ayrılmaz tutundukları yerden.”

“İnşaallah öyle olur bu kez de.” diye mırıldandı Kederoğlu.

Azık bezlerinden birini yere yazdılar, içine mezdeki dalları döşediler. Mezdeki dallarının üzerine ağaç gövdelerinden topladıkları yosunları yayıp, elleriyle düzelterek yerleştirdiler. Azık bezinin dört ucunu birleştirip düğümlediler. Düğüm yerine, birlikte getirdikleri sicimin ucunu bağladılar. İpin ucunu da Gödehacı’nın beline dolayıp bağladılar. Gödehacı ağaca tırmanmak için hazırlanmaya başladı. Azık bezleriyle başını, gözleri kapanmayacak şekilde, bir güzel sarıp sarmaladı. Çarıkbağlarını çözdü, çarıklarını çıkardı, yan yana koydu. Ellerine tükürdü.

“Bismillah” deyip, maymun çevikliğiyle, yuvanın bulunduğu ağacın gövdesini kucakladı. Tepesine tırmandı.

Az sonra yuvanın yanı başındaydı.

“Dört cücük var emmi” diye seslendi.

“İyi dedi Kederoğlu, başbazla ayakbazı al, ortabazla curaya dokunma.”

“Olur” dedi Gödehacı.

Beline bağlı ipe el attı. Yerde hazırladıkları, sepetimsi torbayı yukarı çekmeye başladı. Ön sırada vızıltıya benzeyen bir ses duyuldu.

“Dikkat et Hacı, atmaca saldıracak” demesine kalmadı Kederoğlu’nun atmacası, kaşla göz arasında sıkılmış yumruk gibi indi Gödehacı’nın tepesine. Beklenmedik bu darbe karşısında dengesini yitirecek gibi oldu, ne yapacağını bilememenin şaşkınlığıyla düşeyazdı. Ama çok kısa bir sürede kendini toparladı.

Atmacanın ikinci saldırısında temkinli davrandı, sol eli ve ayaklarıyla sımsıkı ağaca yapışarak kendini güvenceye alıp sağ eliyle saldırıya karşı koydu.

“Aman Hacı diye uyardı Kederoğlu, elini sakın.”

“Bir daha gelişinde tutuyum mu namussuzu emmi?” dedi Gödehacı.

“Yok dedi Kederoğlu, tutma. Âdetidir, birkaç kez daha saldırdıktan sonra umutsuzluğa kapılıp uzaklaşır bir süre burdan. Sen de o zaman alırsın yavruları.”

Sonunda Kederoğlu’nun dediği oldu, atmaca kayıplara karıştı. Yukarı çektiği sepetimsi yuvaya koydu yavruları Gödehacı. Aşağı sarkıttı. Kederoğlu havada yakaladı.

“Tamam dedi, in çabuk.”

Gödehacı ağaç gövdesinin kayganlığından yararlanarak, çabucak indi aşağı. Belindeki ipi, başına doladığı sargıyı çözdü. O sırada atmaca top gibi süzülüp geldi, bir iki dolandıktan sonra yuvanın bulunduğu dala kondu. Bal rengi gözleri alev alev yanıyordu. Bir yuvaya, bir aşağıya baktı. Tüyleri kabardı birden Kederoğlu’nun “Saldıracak” demesine kalmadı, tepelerine doğru yumuldu atmaca. Çocuklar irkildiler ya, Kederoğlu kılını bile kımıldatmadı. Atmaca, kurşun gibi, vınıldayarak üzerlerinden geçti, gitti. Dolandı geldi bir süre sonra, yanıbaşlarındaki tümseğe kondu. Gözlerini sepetimsi yuvaya dikti. Baktı... Baktı... Baktı... Bakışları hınç ve öfkeyle mi, yalvarıp yakarmayla mı doluydu, belli değildi.

Bir süre bekledi. Sonra, umutsuzluk içinde, isteksiz havalandı, kayıplara karışıp gitti.

“Ne menem bir atmaca olduğunu gözlerinizle gördünüz dedi Kederoğlu yavrularını vermemek için nasıl çırpındığına, nasıl direndiğine tanık oldunuz. Gözünüz gibi bakın yavrularına. Analarını aratmayın.”

“Bakarız emmi dediler çocuklar, hiç kuşkun olmasın, analarını bile aratmayız.”

Kabakuşluk çoktan geride kalmış, öğle yaklaşmıştı. Karınlarını doyurmak, yatacak bir yer bulmak için yitirecek zamanları kalmamıştı. Toparlandılar hemen. Kederoğlu.

“En iyisi çocuklar dedi, şurdan, iniş aşağı, kestirmeden, Toklu’ya inmek. Elimizi çabuk tutar, adımlarımızı sıkça atarsak, ancak varırız gün batınımdan önce Toklu’ya.”

“Yol yok, yordam yok emmi dedi Ali, gökte görünmüyor. Toklu nerde, biz nerdeyiz, belli değil.”

“Korkmayın dedi Kederoğlu, yeter ki siz benim peşimi bırakmayın. Ben buraları avucumun içini bildiğim gibi bilirim. Ayaklarınızı yere iyi basın, kayıp maymayın. Gerisini de düşünmeyin.”

Çocuklar umarsız, Kederoğlu’nun arkasından, önlerinde uzayıp giden, uçsuz bucaksız, karanlık ormana daldılar.

7.BÖLÜM

Daha öğlen olmasına karşın ormanın içi alacakaranlıktı. Ağaçların tepelerinde kalmış dallardan gök görünmüyordu. Toprağın üzerini ıslak, çürümeye yüz tutmuş yapraklar kaplamıştı. Yer yer de kar vardı. Nemden kayganlaşmış yapraklar üzerinde yürümek kolay olmuyordu. Ellerinde ucu şimşeltilmiş değnekler de olmasa, halleri haraptı. İkide bir kayıp sendeliyorlar, düşeyazıyorlardı. Ne yana gittiklerini de bilmiyordu çocuklar. Ama Kederoğlu'nun bildiğinden kuşkuları yoktu.

Kederoğlu, kimi kez koyağa yöneliyor, kimi kez yörepten yürüyor, kimi kez sırta doğru tırmanıyordu.

Ormanlığın içinde göze sürülecek bir ot, eğrelti, zıncar bile yoktu ya, kurdu kuşu, börtüsü böceği, domuzu tavşanı, tilkisi sansarı, ayısı sırtlanı alabildiğine çoktu. Kederoğlu'nun bunların hiç birine aldırdığı yoktu. Ama her karşılaşmalarında çocukların yürekleri ağızlarına geliyordu, korkudan tüyleri diken diken oluyordu. Ne var ki saygılarından seslerini de çıkarmıyorlardı. Gülü sevenin dikenine katlanması gerektiğini düşünerek avunmaya, korkularını yenmeye çabalıyorlardı. Bir ışık demeti görmeyi, düzlüğe çıkmayı düşlüyorlardı habire.

El yordamı, göz kararıyla bile olsa epeyce yol almışlardı. Sırta doğru tırmanırlarken ortalık aydınlanır gibi oldu birden. Ağaçların gövdelerinde ışıltılar belirdi.

"Kurtulduk" diye mırıldandı Gödehacı. "Düzlüğe çıkmamıza anlaşılan az kaldı" dedi Ali. Önde giden Kederoğlu durdu birden. Başını çocuklara doğru çevirdi. Durun, konuşmayın diye

ışmar[1] etti. Çocuklar durdular. Durdular ya, niye durduklarını da bilemediler. Gözlerini Kederoğlu'na diktiler. Kederoğlu elindeki değneği usulca yere attı. Elini beline götürdü, tabancasını çekti. İleri doğru doğrulttu. Yürekleri göğüs kafeslerini acıtırcasına atmaya başladı çocukların, iyice pirelendiler. Gözleri fal taşı gibi açıldı, yuvalarından pörtleyecek gibi oldu. Soluk alışları kabalaştı.

Kederoğlu önlerinde, kımıldamadan, dimdik duruyordu. Gözlerini bir noktaya dikmiş, öylecene bekliyordu. Derken bir çatırtı oldu. Kocaman bir bozayı, ayağa kalkmış, homurdana homurdana, Kederoğlu'nun üzerine doğru gelmeye başlamıştı.

Çocuklar donup kaldılar. Nerdeyse dilleri boğazlarına akacaktı. Ayı da git gide yaklaşıyordu Kederoğlu'na. Kederoğlu, kılını kıpırdatmadan, elleri tetikte bekliyordu. Bir ara ayı ön ayaklarını yere indirecek gibi oldu. Ama indirmedi. Başını sağa sola çevirerek, homurdana homurdana, yeniden doğruldu. Ne yapması gerektiğine karar verememiş gibi bir görünümdeydi.

Gödehacı tir tir titriyordu. Kendini tutamadı

"Vur emmi" diye bağırdı.

Bağırmasıyla birlikte ayağı kayıp aşağı doğru teker gibi yuvarlanması bir oldu. Yuvarlanmanın gürültüsünden ürküp saldırıya geçti ayı. Tam kucak kucağa gelecekleri anda, bağırıp, tetiği çekti Kederoğlu. Kurşunlar birbiri ardına patladı. Ayı üzerine doğru yıkılırken kendini yana attı Kederoğlu. Göz açıp kapayana dek, elindeki atmacaların bulunduğu yuvamsı sepeti yere koyup ikinci şarjörü sürdü tabancaya.

Ayıya baktı. Debelenip duruyordu ayı. Yerden kalkacak gibi değildi. Oluk oluk kan fışkırıyordu böğründen.

Bir koşu aşağı indi. Gödehacı'nın yanına vardı. Gödehacı iki ağacın gövdesine takılmış kalmıştı. Sesi soluğu çıkmıyor-

1 Işmar: işaret

du. Kucaklayıp kaldırdı. Bir kaç kez silkeledi. Kendine gelmedi Gödehacı. Umarsız kaldı, iki okkalı tokat patlattı Gödehacı'nın suratına. Gödehacı tokatı yiyince irkildi, kendine gelir gibi oldu.

"Bir yerine bir şey oldu mu?" dedi Kederoğlu.

Hacı karşılık veremedi, yutkundu sadece. Gözlerini kırpıştırdı. Anlamsız, camgözlerle baktı Kederoğlu'na.

Kederoğlu, elleriyle tepeden tırnağa yoklayarak kırık olup olmadığını araştırdı. Tepesinde dikelip duran Ali'ye döndü.

"Sol kolu kırık dedi, bileğe yakın yerden kırık."

Eğildi, Gödehacı'yı kucaklayıp kaldırdı. Kendine gelir gibi oldu Gödehacı. Kuruldandı.

"Bir şeyciğim yok emmi dedi, yok ya, sol elim de kendinde değil."

"Sol kolun kırık Hacı dedi Kederoğlu, korkma sararız, biter."

Gödehacı'yı kucağına aldı, ayının yanından geçirerek yukarı çıkardı. Ali de atmaca yavrularını aldı, peşlerine takıldı. Az yukarda, sırtta bir açıklık, açıklıkta kocamış bir ahlat ağacı, ahlat ağacının dibinde de bir pınar vardı. Pınarın çevresini mor çiçekli yarpızlar, çıtlıklar, burcu burcu kokan peryavşanlar, karçiçekleri, çiğdemler, otlar kaplamıştı. Sulanmak için arılar, çekirgeler, kelebekler, sinekler çöküşmüştü pınara.

Kederoğlu Gödehacı'yı, usulcacık yeşil kadife çimenlerin üzerine indirdi. Avucuyla pınardan su alıp yüzünü yudu. Ali ye döndü.

"Yeğenim dedi, şu ahlata çık da ince ve düzgüncesinden bir kaç dal kesiver."

Ali ağaca tırmandı, isteğe uygun bir kaç dal kesip aşağı attı.

"Yeter mi emmi?" dedi.

"Yeter dedi Kederoğlu, in aşağı."

Ali indi. Attığı dalları toplayıp Kederoğlu'na verdi. Kederoğlu aldı, çakısıyla dalları yapraklarından, filizlerinden temizledi, eş boyda on on beş parçaya kesti. Eş aralıklarla Gödehacı'nın kırık bileğine yerleştirdi. Ali'nin de yardımıyla kırığı elinden geldiğince yerli yerine yerleştirdi, atmacaları yuvadan indirdikleri iple bir güzel sarıp sarmaladı. Azık bezlerinden birinin iki ucunu birbirine düğümledi, Gödehacı'nın boynundan geçirdi, kırık kolu içine koydu.

Gödehacı'nın sesi soluğu çıkmıyordu. Olup bitenleri göz ucuyla izliyordu.

Sadece Ali,

"Yaylaya inmemize daha çok var mı emmi?" diye sordu.

"Geldik sayılır dedi Kederoğlu, az bir şey kaldı."

"Az bir şey kaldıysa dedi Gödehacı, şu ayıyı yüzüp derisini alalım emmi."

"O kadar da zamanımız yok Hacı dedi Kederoğlu, senin kolun kırık. İneceğimiz yerde oldukça dik bundan sonra. Günbatımına doğru ancak varırız Toklu'ya. Varabilirsek erken varalım da, hem atmacaları doyuralım, hem de biz yiyecek birkaç lokma bir şeyler bulalım. Karnımız zil çalmaya başladı daha şimdiden."

"Ama emmi dedi Gödehacı, ayı postu da kolay kolay ele geçmez bu zamanda. Bu gün zamanımız yoksa, yerine bellik yapalım, yarın sabah gelip yüzelim bari."

Kederoğlu gülümsedi.

"Yarına kalmaz yeğenim dedi, kurtlar çakallar bir yandan, kargalar kartallar bir yandan, paramparça ederler ayının leşini. Kıymığı bile kalmaz biz buraya gelene kadar."

Ali atmacaları aldı. Kederoğlu Gödehacı'nın sağlam elinden tuttu. Yürümeye başladılar iniş aşağı.

Sutta, taban kuruydu. Ağaçlar seyrekçeneydi. Yürümek kolay oluyordu birazcık. Ama iniş dikleştikçe, dengesini bulmakta güçlük çektiği için mızmızlanıp duruyordu Gödehacı. Geldiğine de geleceğine de bin pişmandı ya, gene de Gezit'in atmacasının yüzünden başına gelenlere şükrediyordu içinden.

"Bundan sonra başımıza bir iş gelmez inşallah" diye mırıldanyor,

"Çamlığın atmacasına razı olsaydık bunlar gelmezdi başımıza" diye kendi kendine söylenip duruyordu.

Öte yandan kırık kolla nasıl kuş vurup atmaca besleyeceğini düşünüyor, arkadaşlarına yalvarıp kuş vurmalarını istemekten gayrı çıkar bir yol bulamıyordu. Oysa çaydaşları arasında en iyi lastik sıkıp kuş vuranlardan birisi de kendisiydi. Lastik çatalının, kayışının iyisini yapardı. Atmaca besleyenler hep yardım isterlerdi atmacalarına yedirecek kuş vurması için. İstekleri geri çevirmez, işini gücünü teper, gider, şalvarcebi dolusu kuş vurur, getirirdi.

Ama şimdi işler tersine dönmüştü, bu kez kendisi boyun bükecekti eli lastik tutacak kadar iyileşene değin. Ağırına gidiyordu bu durum ya, yapacağı başka bir şey olmadığını da biliyordu.

"Hayırlısı diyordu içinden, her şeyin hayırlısı olsun."

8. BÖLÜM

Toklu'ya, Müstenlerin konaklamasına yakın yere indiklerinde bitiktiler. Adım atacak güçleri kalmamıştı. Gün de iyice salınmış, güneşin batmasına bir örme boyu kalmıştı. Kederoğlu,

"Azıcık yornuklanalım[1] çocuklar." dedi.

Üçü birden çökekaldılar yere. Gödehacı sırtüstü uzandı. Ali bağdaş kurup oturdu. Kederoğlu bir taşa sırtını dayayıp ayaklarını uzatarak bir sigara sarıp yaktı.

Akşam serinliği, inceden inceden, yorgunluklarının üstüne üstüne abanıyordu. Atmaca yavrularının da karınlarını doyurmak zamanı gelip çatmıştı üstelik. Gün kavuşup, karanlık basınca kuş vurmak, atmacaları doyurmak olanağı da ortadan kalkardı.

Kederoğlu son bir nefes çekti sigarasından, vızzığını[2] sırtını dayadığı kayalara basıp söndürdü.

"Yekinin[3] bakalım çocuklar dedi, biz neysek neyiz ya, ilkin şu atmacaları doyurmamız gerek."

Çocuklar bu sözleri duyar duymaz yerlerinden fırlayıp yekindiler. Yekindiler ya, ayaklarının üzerinde duracak gibi de değildiler. Ormanlığın ıslak ve kaygan zemini bitirmiş, tüketmişti güçlerini. Ama ne edip edip, kuş vurup, doyurmaları zorunluydu atmacaları. Gödehacı,

"Emmioğlu dedi Ali'ye, benim yerimden kımıldayacak halım yok, bari sen elini çabuk tut, gün batmadan önce birkaç çinçik vuruver."

1 Yornuklanmak: dinlenmek

2 Vızzık: İzmarit, sigaranın içilemeyen kısmı

3 Yekinmek: Davranmak, harekete geçmek

Ali, bir Gödehacı'ya baktı, bir Kederoğlu'na baktı, bir batmak üzere olan güneşe baktı, bir atmacaların bulunduğu sepetimsi yuvaya baktı. Başka çıkar yol yok diye düşündü. Elini yere verip yekindi. Şalvarının cebinden kuş lastiğini çıkardı.

"Siz yürüyedurun dedi, ben arkanızdan yetişirim."

Kederoğlu'yla Gödehacı yola düzüldüler. Ali ormanlığa daldı.

Akşamüstüydü. Kuşlar tünemeye başlamışlardı. Konacak yer bulabilme telaşından, çatırtıya, patırtıya aldırdıkları yoktu. Ali rahattı. Kısa sürede bitirdi işini. Cebine dört tane kuş koyup arkalarından yetişti önden gidenlerin.

"Vurdum dedi, dört tane kuş vurdum emmi, yeter mi?" "Yeter dedi Kederoğlu, konalgaya[1] varır varmaz yolar, yediririz atmacalara."

"Ben yediririm emmi dedi Gödehacı, sağ kolum sağlam, beceririm."

Gün iyicene inmişti. Batıdaki sırtların doruklarındaki ağaçların gölgeleri, maviliğini yitirip aklaşmaya başlayan göğe vurmaya başlamıştı.

"Canlanın çocuklar dedi Kederoğlu, atmacalar gün battıktan sonra yem yemezler. Gün batmadan önce varacağımız yere varalım, atmacaların karınlarını doyuralım."

Gödehacı olduğu yerde dikili verdi birden.

"Emmi dedi, gün batımına değin varamayız belki varacağımız yere. Gelin, şurda doyuralım atmacaları."

"İyi akıl ettin be yeğen dedi Kederoğlu, yapılacak en akıllıca iş."

Oturdular. Ali vurduğu kuşları çıkardı. Yoldular, küçücük küçücük, atmaca yavrularının yiyebilecekleri kadar küçücük, doğradılar. Kederoğlu bir çöp aldı yerden. Ucunu çakısıyla

1 Konalga: Konaklama yeri, dinlenmek için mola verilen yer

şimşeltti. Çöpün ucuna kuş eti parçalarını tek tek saplayarak atmacalara uzattı. Bir güzel doyurdu yavruları. Elindeki çöpü yere attı.

"Haydin bakalım dedi, gidelim."

Yekindiler. Müstenlerin çadırlarına vardıklarında, gün battı batacaktı. Koyun ve keçi sürüleri sağım yerine gelmişti. Kadınlar, ellerinde helkeller, süt tasları, sağım işleriyle uğraşıyorlar, çocuklar onlara yardımcı oluyordu, kuzular, oğlakların arasından sağımı biten koyunların, keçilerin yavrularını seçerek analarının yanına gönderiyorlardı. Bir meleme gürültüsüdür yankılanıyordu karşı yamaçlardan.

Herkes kendi işiyle uğraştığından, gelenleri fark eden olmadı ilk anlarda. Ama Müsten Mahmut işemeye giderken Kederoğlu'nun gelmekte olduğunu görünce, işler bir anda değişiverdi. Ortalık karıştı. Konukları karşılamak için koşuşmalar başladı. Odahaymasına buyur edilip oturtuldular gelenler. Hal hatır sormalardan, hoşbeşten sonra Müsten Mahmut

"Bu emmioğlu dedi Kederoğlu'na, çocuğun koluna noldu?"

"Kırıldı dedi Kederoğlu, hem de, çat kırıldı. Ben sardım sarmaladım elimden geldiği kadar ya, kırıkları yerli yerine getirmeyi becerdiğimi sanmıyorum."

Müsten Mahmut telaşlandı. Oğluna seslendi.

"Ömer Ömer dedi, atı eyerleyiver, git, Çolak Mustafa dayını al getir hemen."

Ömer kaşla göz arasında atı eyerledi, bindi, bastı üzengiye.

Çolakların ocak diye saygınlıkları vardı yörede. Çolak Mustafa da ünü dört bir yana yayılmış iyi bir sınıkçıydı[1]. Kırıktan çıkıktan çok iyi anlardı. Çıkıkları şıppadak yerine oturtur, kırıkları

1 Sınıkçı: Kırık ve çıkıkları iyileştiren kişi

el yordamıyla yerli yerine getirir, yerine göre ağaçtan, yerine göre kamıştan destek yaparak, güzelce sarıverirdi.

Sardığı kırıklar kısa sürede kaynardı. Kırıklar eğri tutmaz, üzerine dövülmüş kara üzüm bağlayarak dokuları yumuşatmaya, kırıp yeniden sarmaya gereksinim kalmazdı. Soya çekimden geliyordu belki de yeteneği. Babası da böyle işlerin üstesinden gelen biriydi. Diş çekerdi, hacamatla[1] kan alırdı, irinli yaralara neşter atardı, kırık sarardı.

"Emmioğlu dedi Müsten Mahmut, gene ayranın kabarmış belli, gençliğini anımsamış, Gezit'in atmacasının peşine düşmüşsün bu yaşında."

"Öyle dedi Kederoğlu, bu yaşta tepeye tırmanmak biraz zor oldu ya, gene de başardım. Hem çocuklara verdiğim sözü tuttum, hem de Gezit'in tepesinden, dünya gözüyle, doya doya bir daha baktım Çukurova'ya."

Gözleri daldı, yutkundu. Müsten Mahmut konuyu değiştirmek için,

"Çocuğun kolu nasıl kırıldı?" diye sordu.

"Kaza oldu dedi Kederoğlu, buraya gelirken, kocaahlatın orda, bir boz ayı çıktı karşımıza. Ayıyı görünce korktu, ayağı kaydı, uçuruma yuvarlandı. Ağaçlara takılıp kalmasaydı, imini timini bulamazdık valla."

Müsten Mahmut ters ters Kederoğlu'na baktı.

"Bre emmioğlu dedi, haydi bunlar çocuk, akıllarının bir şeye erdiği yok, Gezit'in atmacasının ne menem uğursuz olduğunu da bilmiyorlar, sen aklını mı oynattın allah aşkına da, bu yaşında, bunca iş açtın zavallıcıkların başına."

---

1 Vücudun bir yerini hafifçe çizipüzerine boynuz veya bardak oturtarak kan alma.

Gödehacı tümden kulak kesilmişti. Nevri döndü konuşulanları duyunca. Yüzü kıpkırmızı oldu, kaşları gözlerinin üzerine yapıştı. Bir iki yutkundu. Başını çevirip atmaca yavrularına baktı.

“Emmi dedi Kederoğlu’na, benim atmacayı bu emminin çocuklarına ver.”

“Neden?” diye üsteledi Müsten Mahmut.

“Nedeni ortada bre emmioğlu dedi Kederoğlu, gözünü korkuttun çocuğun.”

Müsten Mahmut ne diyeceğini bilemedi. Durdu, düşündü bir süre. Sonra gevrek bir kahkaha attı. Gödehacı’ya döndü, başını okşadı.

“Evlat dedi, şaka yaptım ben. Dediklerime aldırma sen. Başkalarından duyacaklarına da kulak asma. Gezit’in atmacası iyi atmacadır. Bu dünyada üstüne atmaca yoktur. Yıllarca besleyip avlattı bizim emmioğlu. Ama hiçbir şey olmadı. Tilki yetişemediği üzüme ekşi der ya, Gezit’in atmacasını bulmak için yola çıkma yürekliliğini gösteremeyenler, daha doğrusu, kolunu bacağını kırmayı, uçuruma yuvarlanmayı göze alamayanlar, uğursuza çıkardılar atmacanın adını. Beni dinlersen, sen bak büyüt, avıktır, avlatmana bak atmacanı. Elinden gelirse de tület. Görde bak, ne atmacaymış Gezit’in atmacası.”

Gödehacı yumuşayıverdi birden.

“Bakarım emmi dedi, gözüm gibi bakarım hem de. Tületirim de. Bir tület değil, iki tület, üç tület tületirim Allah’ın izniyle.”

“Tület dedi Müsten Mahmut, tület de millet görsün, saçma sapan sözlerin aslı astarı olmadığını anlasın.”

Çolak Mustafa çıkıp geldi bu sırada. Ortalıkta iyicene kararmaya başlamıştı. Uşaklar odahaymasının önüne odunları yığdılar. Altına kurumuş mezdeki pürlerini sokuşturdular. Kocaman bir ataş yaktılar. Yalımların ışığında Gödehacı’nın ko-

lunu bir güzel yerine oturtup, sarıp sarmaladı Çolak Mustafa. Kırık kolu askıya aldı. Müsten Mahmuta döndü.

"Ulan Mahmut dedi, gece vakti başıma olmadık işler açtın. İşimden gücümden de ettin, burda gecelemek zorunda bıraktın. Namusunla çıkar çuvalın dibine sakladığın rakı şişelerini de Kederoğlu'nun da benim de yorgunluğumuz çıksın."

"Çıkaramam dedi Müsten Mahmut, mümkünatı yok, çıkaramam. Yeri var."

"Gizzik[1] mi gelecek yoksa?" dedi Çolak Mustafa.

Müsten Mahmut kimseye sezdirmeden göz kırptı.

"Ulan dedi Çolak Mustafa, kim gelecekse gelsin, hoş gelir, safa gelir. Başımızın üstünde yeri var. Koç keser, ayran mayran yapar ağırlarız nasıl olsa. Ama üçümüz bir araya zor geliriz bir daha. Şunun şurasında ne kaldı ölmemize. Hem kim ne bilecek senin evinde rakı olduğunu?"

"Bilir o dedi Müsten Mahmut, kimse bilmese, o bilir. Nerde ne var bilir. Bilmeseydi, bunca yıl, bu dağlarda astığı astık, kestiği kestik, Gizzik olur muydu?"

"Olmazdı emmioğlu dedi Kederoğlu, olmazdı. Benim bildiğim uyanık adamdır Gizzik, dostunu bilir, düşmanını bilir, önlem almakta da kusur etmez."

"Etseydi zaten dedi Çolak Mustafa, elin adamı çoktan anasını bellerdi."

"Belletmez dedi Müsten Mahmut, benim bildiğim Gizzikse, belletmez. Cin gibidir. Nerde ne yenilir, nerde ne içilir, bilir. Hem de tüfeğinde kaç, tabancasında kaç kurşun olduğunu bildiği gibi bilir. Öylesine kulağı kesiktir."

"Öyle deme dedi Çolak Mustafa, yerin kulağı var. İnsan demese yel der, başına iş açarsın sonra."

---

1 Gizzik: Gizlenmekten, saklanmaktan gelen, yöresel olarak dağları mesken tutmuş kişi

“Açmam dedi Müsten Mahmut, niye açayım ki? Gizzik benim dostumdur, arada bir uğrar canı çektimi. Bir acı kahvemi içer, halimi hatırımı sorar, sağ olsun. Benden kendine kötülük gelmeyeceğini bilir.”

“Bilmez olur mu be emmioğlu dedi Kederoğlu, elbette bilir. Sen ipe un sermeyi bırak da, çıkaracaksan çıkar rakı şişelerini, içeceksek içelim. Nerdeyse gece yarısı olacak.”

“İçelim Mahmudum dedi Çolak Mustafa, kalk getir de içelim. Korkma, rakı sunmadın diye kelleni kesecek kadar akılsız değildir Gizzik. Hem o gelinceye dek daha çok rakı getirtirsin canın isterse.”

“Zıkkım için” diye homurdana homurdana yakındı Müsten Mahmut.

Bir yerlere gidip geldi. Şişeler elindeydi. Dikeldi bir süre. Oğlunu, Ömer’i çağırdı.

“Etsiz de içilmez bu aslan sütü dedi. Bir kuzu kesiverin.”

9. BÖLÜM

Ertesi gündü. Sabah çorbası içilip, gerekli hazırlıklar yapılana dek, kabakuşluk olmuştu. Ayrılma zamanı gelmişti. Kederoğlu, Ali'yle Gödehacı'yı çağırdı yanına.

"Çocuklar dedi, söylememe gerek yok, siz de bilirsiniz, aklınızda olsun, siz siz olun, yuvaları temiz tutmaya bakın. Atmaca yavrusu kendi bokunun üzerine yatmamalı. Yattı mı iflah olmaz. Çavsımız et, kokmuş et, tuzlanmış et yedirmeyin. Dört ayaklı hayvan eti de yedirmemeye bakın. Alıcı kuş, kuş etiyle beslenir. Ama dünya hali bu, başınız darda kalabilir, kuş vurma olanağından yoksun kalmış olabilirsiniz, o zaman kaynatılmış yumurta sarısı yedirin, kestirme verin. Ama tembelliğe alışıp, işi uzatmaya kalkışmayın. Doğal olarak, alıcı kuşun, kuş etiyle beslendiğini hiçbir zaman unutmayın."

"Unutmayız emmi dediler çocuklar, sen hiç küsüm etme. Arada bir gel de bak istersen."

"Gelir bakarım dedi Kederoğlu, isterseniz yıktıracağınız zaman da gelir, avıktırırım."

Çocukları kucaklayıp alınlarından öptü. Onlar da Kederoğlu'nun elini öptü.

Kederoğlu bir ata bindi. Terkisine atı geri getirmesi için bir çocuk verdiler.

"Hoşça kalın" dedi, Yirce'ye yöneldi.

"Sağlıcakla git emmioğlu dedi Müsten Mahmut, eşe dosta selam söyle. Bizleri de unutma ha. Konun komşun az senin orda. Canın sıkılacak olursa, çık gel, laflanırız."

“Olur emmioğlu dedi Kederoğlu, gelirim. Ama sende bizi göz ardı etme.”

“Etmem dedi Müsten Mahmut, hiç eder miyim bre emmioğlu.” Birbirlerine el salladılar.

Ömer eğerlettiği iki attan birine çocukları bindirdi. Ötekine kendi bindi. Atmacaları da yanına aldı. Hedef, göller deyip yola çıktılar. Küçük Toklu’dan geçtiler. Tokluboğazı’ndan aşağıya, Zencirli’ye indiler. Yörepten geçen yolu izleyerek Çam boğazına vardılar. Eğriçam’ın orda, kapsalığı açmak için atından indi Ömer. Atın dizginini koluna takıp, kapsalığı açtı. Çocuklar geçtiler. Yedeğindeki atıyla kendi de geçti. Dönüp kapsalığı kapadı. Ayağını üzengiye atarken, Gödehacı eliyle yörepteki çamlığı gösterdi.

“Ömer Ağa dedi, şu çamlıkta atmaca yuvası varmış, Kederoğlu emmim söyledi. Gördüğün gibi ufacık bir yer çamlık. Atmacası da yavuz olurmuş, istersen dönerken bir bakıver. İster bak, ister bakma, ama baksan da bakmasan da, yuvayı bulsan da bulmasan da, kimselere yerini deme. Belleğimiz bizim burası. Ola ki gelir, gelecek yıl buranın atmacasının yuvasını buluruz.”

Ömer güldü.

“Hani dedi, sen Gezit’in atmacasını tületecektin? Tületirim tületmeye ya dedi Gödehacı, atmaca kısmı hiç belli olmaz, besler büyütürsün, avıktırır, avlatmaya başlarsın. Birde bakarsınki günün birinde, peşine bıraktığın avın yüzüne bakmamış, cayıvermiş, yitmiş gitmiş. Hangi cehennemin dibine gittiğini bulabilirsen, bul.”

“Sen de iyi bak dedi Ömer, kendine iyi alıştır, çavdırma[1].”

“Çavdırmamak benim elimde mi ki bre Ömer Ağa dedi Gödehacı, o iş, atmacanın kendi bileceği bir iş.”

---

1 Çavdırma: Vazgeçme

“Yo dedi Ömer, iyi bakacağım diye yağlı duruma getirmezsen, atmaca dediğin hiçbir yere gitmez. Gitse bile acıkınca döner, geri gelir. Avlatma döneminde atmacaya ne çok yedirmeli, ne de az. Çok yedirirsen avın yüzüne bakmaz. Az yedirirsen dermansız kalır, yerinden kımıldamaz.”

Gödehacı ne karşılık vereceğini bilemedi. Ömer atına atladı.

Göllere vardıklarında yaylanın çocukları kuşatıverdiler çevrelerini. Attan indirdiler apar topar. Atmacaları aldılar Ömer’in elinden.

Kimi, “Amma da büyükmüş” dedi.

Kimi, “Ne büyüğü dedi, tavuk civcivlerinden hiç de farkları yok bunların.”

“Olmaz elbette dedi bir başkası, tüm kuşların yavruları, yumurtadan çıktıklarında birbirlerine benzer. Ağızları keşli, tüyleri pamuk gibi olur. Ayakları üzerinde duramazlar ilkin, ayak dirseklerine dayanarak yürümeye çalışırlar.”

Herkes, atmacaların çevresine çöreklenmişti. Kimse Gödehacı’nın kolunun boynuna asılı olduğunun farkında değildi, ilk Zeynep gördü, yanına sokuldu.

“Koluna noldu?” dedi içtenlikle.

“Kırıldı” dedi Gödehacı.

“ Ağrıyor mu?” dedi Zeynep.

“Ağrımıyor dedi Gödehacı, ilkin çok ağrıyordu ya, Çolak Mustafa emmim sardıktan sonra ağrı kesildi.”

“Ağaçtan mı düştün?” dedi Zeynep.

“Yok dedi Gödehacı, Gezit’ten Toklu’ya inerken bir ayı çıktı karşımıza. Korkumdan ayağım kaydı, aşağı yuvarlandım. Yuvarlanırken bir yere çarpmış kolum, bileğin ordan bir yerden kırılıvermiş.” “Ayı ne oldu ?” dedi Zeynep.

“Kederoğlu emmim dedi Gödehacı, tabancasındaki tekmil kurşunları boşalttı karnına, öldü.”

“İyi olmuş dedi Zeynep, iyi ki ölmüş ayı. Ölmeseydi hepinizi yerdi.”

“Yerdi dedi Gödehacı, kocaman bir ayıydı. Kederoğlu emmimden bile kocamandı.”

Nereden duyduysa duymuş, o sırada anası, Iraz geldi ağlayarak. Kucakladı Gödehacı’yı. Bağrına bastırdı.

“Hacım dedi sesi titriyerek, nasılsın?”

“İyiyim ana dedi Gödehacı, ağlama. Bir şeyciğim yok benim, ağlama.”

Iraz gözüyaşlının biriydi. Görenler hep ağlamak, sızlanmak için dünyaya gelmiş sanırdı. Vara yoğa gözyaşı döküp dururdu. Ama bu kez ciğeri yanıyor, oğlu için höykürüp duruyordu. Başka çocuğu da yoktu ondan gayrı. Eliydi, ayağıydı, umuduydu. Geleceğinin tek dayanağıydı. Kocası, Kara Mustafa’dan hayır yoktu. Allahlığın biriydi. Biri şurda dur dese, nedenini sormadan, kırk yıl orda dikelir dururdu.

Çocukluğundan beri boynu yumuşaktı. Onun bunun işine bakar, yumuşunu tutardı. Karşılığında da ne verirlerse onu alırdı. Vermeyenlere hakkımı ver demezdi. Evlendikten, çora çocuğa karıştıktan sonra bile yaşamındaki bu kuralı değiştirmeye gereksinim duymamıştı, Iraz ne kadar direnmiş, ne kadar sen de el alem gibi kendine özgü bir iş edin diye yalvarmışsa da, sözünü dinletememişti. Çıkar yol bulamayınca dizginleri kendi eline almış, geçimi neyi gerektiriyorsa onu yapmıştı. Onun bunun yunağını yumuş, hamurunu yoğurmuş, ekmeğini yapmış, bulgurunu kaynatmış, sergisini sermiş, dövmesini döğdürmüş, ununu çektirmiş, evini süpürmüştü. Bu arada Hacı’yı doğurmuştu, El kapılarında çalışarak çocuk büyütmek

zor gelmişti. Çocuğun hastalandığı, sarı sıtmaya yakalandığı dönemlerde canından bezdiği günler olmuştu. O nedenle, Melek hatının sözlerine uyarak, bir ikinci çocuk doğurmaya kalkışmamıştı. Konunun komşunun, hısımın akrabanın kocandan hayır yok nasıl olsa, bir iki çocuk daha doğur da yaşlılığında elinden tutsun demelerini kulağının arkasıyla dinlemişti.

Gödehacı sağlam kolunu anasının boynuna doladı, başını göğsüne dayadı.

"Ağlama dedi, kurban olduğum ana, ağlama. Benim bir şeyciğim yok. Bileğim kırık sadece. O da tez günde biter. Çolak Mustafa emmim söyledi, yaşım kadar günde bitermiş, bir şeyciğim kalmazmış."

Iraz'ın söylenenleri duyduğu yoktu. Ağlayıp duruyor, yumruklarını dizlerine dizlerine vurarak döğünüyordu. Zeynep sokuldu usulca yanlarına.

"Bibi bibi dedi, ağlama. Kalk. Kalk da Hacı'nın getirdiği atmacalara bak."

Iraz irkildi birden. Ağlamayı kesti. Zeynep'e baktı pel pel. "Atmacalar iyi mi dedi, kanatları manatları kırık değil ya? İyi dedi Zeynep, ikisi de sapasağlam."

"Ya..." diyebildi Iraz.

Elini dayanak yapıp yekindi. Hacı'nın sağlam elinden tutup ayağa kaldırdı.

"Haydi dedi, atmacanı al da eve gidelim, yuvasını yapalım." Gödehacı o anda akıl edebildi atmacaların aç olduklarını.

"Zeynep Zeynep dedi, hadi git Çilveli'yi bul, atmacaların aç olduklarını söyle. Beş altı kuş vuru versin, atmacaları doyursun."

Çilveli köyün de, yaylaların da en iyi kuş vuranıydı. Çaydaşlarının çoğu, kıskançlıklarından, sevmezlerdi Çilveli'yi. Çilveli, atmaca gibi, doğan gibi alıcı kuş beslemezdi. Kuş lastiğiyle av-

lanırdı hep. Attığını vururdu. Lastik çatalının, kayışının, sırımının en iyisini yapardı. Maraş yapısı, keçiboynuzu saplı keskin bıçağı, kılipten örme bir bağla işliğinin iliğine asılı olurdu hep. Her yayla döneminde ne eder eder, hiç kimseye belli etmeden ormana gider, tek başına avlanırdı. Vurmak istediği kuşa yaklaşma yöntemini kimse bilsin istemezdi. Gerçi attığını vurabilmek, her şeyden önce bir yetenek, bir beceri işiydi. Her kuşta bir değildi. Her kuşun kendine özgü sezileri, korunma yöntemleri vardı. Ustalığın gizi, bunları bilmeye bağlıydı bir bakıma.

Çilveli, küçüklüğünden beri, avlana avlana epeyce deneyim edinmişti. Bu deneyimlerinden yararlanmasını da biliyordu.

Yaylaya çıkan çoğu çocukların olduğu gibi, Gödehacı'nın da tek tutkusu atmacaydı. Her yaz yaylaya çıkıldığında, atmaca yavrularının yumurta kabuklarını patlatmaya başladıkları dönemden başlayarak, yandaş edindiği çocuklarla birlikte, o dağ senin, bu dağ benim, çevredeki tüm ormanlıkları karış karış dolaşıp dururdu atmaca yuvası bulmak için.

Söylentilere göre yörenin en yavuz atmacaları Gezit'in, Tepensesi'nin atmacalarıydı. Ne var ki, Tepensesi üç günlük yoldaydı. Gezit'e tırmanmak, gök görünmez gürlüklerde dolaşarak atmaca yuvası bulmakta her baba yiğidin harcı değildi. Üstelik ayı, kurt, sırtlan, domuz doluydu gürlükler. Kaplan olduğu bile söylenirdi. O yüzden kimse Gezit'e tırmanmaya cesaret edemezdi.

Yaylacılar atmaca yuvalarını başka yerlerde ararlardı. Bulurlardı da. Toklu dağlarının Göllere bakan gürlüklerinde, Teknecik'te, Karlıkoyak'ta, atmaca yuvası vardı. Kaplancının meşeliklerinde, Andıl'ın itürmez deresinde bile atmaca yuvası vardı. Şimdiye değin atmaca yuvasını oralarda bulurlardı bulanlar. Ama oraların atmacaları pek yavuz olmazlardı. Geceğandan, sallabaştan, bıldırcından, pısağandan, kabacırrıktan,

sığırcıktan başka kuş alamazlardı. Karatavuğun bağrıltısından ürkerler, çanıcırrığının yanına bile yaklaşamazlar, tibilinin diklemesine yükselmesine bakakalırlardı.

Söylentilere göre Gezit'in atmacasının üzerine atmaca yoktu. Hiç bir atmaca Gezit'in atmacasının eline su dökemezdi. Yavuz mu, yavuzdu. Şahan gibi bir şeydi.

Zeynep bir koşu gitti, Çilveli'yi su sırası beklerken buldu kaklığın başında. Yakasına yapıştı.

"Veli Veli dedi, Hacı Gezit'in atmacasını getirdi."

"Ne?" dedi Çilveli.

"Getirdi dedi Zeynep, o da getirdi, Ali de getirdi."

"İki tane mi?" dedi Çilveli.

"He dedi Zeynep, başbazı Ali'nin, ayakbazı da Hacı'nınmış."

"Niye curayı almamış ki?" dedi Çilveli.

"Ne bileyim ben dedi Zeynep, git de onu kendine sor bana soracağına."

"Nerde şimdi?" dedi Çilveli.

"Tektepenin üst başında dedi Zeynep, Hacı seni çağırıyor. Gelsin de birkaç kuş vurup atmacaların karınlarını doyursun diyor."

Gödehacı'nın haber salıp kuş vurmasını istemesine bir anlam veremedi ya Çilveli, elindeki kovayı Zeynep'e uzatıp

"Benim sırama sen geç, kovayı doldurunca eve götür." demekten kendini alamadı.

Çocukların homaktığı[1] yere vardı. Gödehacı ortada, sol eli boynuna asılı, dikelip duruyordu. Çocukları ite kalka Hacı'ya yaklaştı.

"Koluna noldu?" dedi.

1 Homak: Yığılmak, birikmek, topluca bir araya gelmek

“Kardaş dedi Gödehacı, Gezitten Toklu’ya inerken ayağım kaydı, yuvarlanırken bir kayaya mı, yoksa bir ağaca mı çarpmışım, bilemiyorum, kolum kırılmış. Sınıkçı Çolak Mustafa emmim sardı Toklu’da. Dediğine göre tez günde iyi olurmuş.”

“İyi olur dedi Çilveli, yaşın kadar günde iyi olur. Çolak Mustafa emmim sardıysa, eskisinden de sağlam olur hem de. Hiç kaygılanma sen kırık iyice bitip elin çatal tutana dek ben bakarım atmacana.”

Gödehacı’nın göz bebekleri ışıdı.

“Gözüm güvencim sensin kardaş dedi, bu yaylada senden, bir de Ali’den başka kimse tutmaz benim elimden.”

“Tutmazsa tutmasın dedi Çilveli, üst tarafı atmacanın günde yiyeceği bir kaç çinçik. Gerekirse ben sana on tane bile vururum.”

“Vursun dedi Gödehacı, Canın istedi mi yüz tane bile vursun.”

Ali geldi o sıra yanlarına.

“Gözün aydın Ali dedi Çilveli, sonunda erdin muradına. Allah vere de atmacalar dedikleri gibi yavuz çıka. Çıkar dedi Ali, gör de bak.”

“Görürüz dedi Çilveli, şunun şurasında avlanma dönemine ne kaldı ki?”

Yanıbaşlarında duran Pörtlek Yusuf söze karıştı.

“Hele o gün bir gelsin dedi, Bekir Ağa’nın atmacası mı daha yavuzmuş, Gezit’in atmacası mı daha yavuzmuş, görürüz.”

Yılıştı.

Çilveli’nin tepesi attı. Yüzü kıpkırmızı, pancar gibi oldu ya, sesini çıkarmadı. Onca, Pörtelek kanı beş para etmezin biriydi. Ne var ki Nakış Ağa’nın oğluydu. Huyuydu, babasına arkalanır, ona buna, yerli yersiz çalım satardı.

Kara kuru, ufak tefek, tavşan dişli, çelimsiz biriydi. Büyüğü, Deli Bekir, hiç kendine benzemezdi. Boylu poslu, iri kıyım bir delikanlıydı. Güçlü kuvvetliydi. Taşı sıksa suyunu çıkarırdı nerdeyse. Ama yufka yürekli olarak bilinirdi. Karıncayı incitmekten çekindiği söylenirdi. Eli açıktı. Herkese iyilik etmeye çalışırdı, özellikle fakir fukaranın, kolsuz kanatsızın gönlünü almaya, kalbini kırmamaya özen gösterirdi.

Babaları, Nakış Ağa, yaylaların da, köyün de en varlıklı, en sözü geçen kişisiydi. Oldukça sert, acımasız bir adamdı. Çıkarı gerektirdi mi kimsenin gözünün yaşına bakmazdı. Çevresindeki yoksullara yardım eder görünürdü ya, tüm davranışlarının altında bir çıkar hesabı yatardı. Yararlanmayacağı eşeğe torba takmazdı.

Büyük oğlu Bekir'in yumşak başlı, uysal yufka yürekli olmasına bir türlü akıl erdiremezdi. İki de bir paylar,

"Bir türlü adam olacağın yok be delioğlan" derdi.

Bazen iyice öfkelenir, kolundan tutar, dizinin dibine oturturdu.

"Aklını başına al oğlum derdi, insanlara güven olmaz. Güçlüysen varlıklıysan hep boyun eğerler karşında, ellerini göğüslerinde kavuşturup dört büküm olurlar. Ama bir de tökezler, yere kapaklanır, gücünü yitirirsen vay haline. Başına gelen pişmiş tavuğun başına gelmez. İlkin iyilik ettiklerin yapıştırırlar kıçına tekmeyi. Söylemedik söz bırakmazlar arkandan. Ne hırsızlığın kalır, ne hıcıplığın. Ne vicdansızlığın kalır, ne ahlaksızlığın. İyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir demişler ya, bok yemişler. İyilik ederken de, kötülük ederken de, önce kendini, kendi çıkarını düşüneceksin. Kaz gelecek yerden tavuğu esirgemeyeceksin, tavuk gelmeyecek yere yumurta bile vermeyeceksin. El adamı, yemekle doymak bilmez, giydirip kuşatmakla istenilen yere gelmez. Yaşam bir dövüştür düpedüz her zaman altta kalanın canı çıkar. Altta kalmamak ne yapmayı gerektiriyorsa onu yapacaksın. Kimseye acımayacaksın,

kimsenin gözünün yaşına bakmayacaksın. Çevrendekilerin palazlanıp karşına geçişine fırsat vermeyeceksin."

Bekir başını yere eğer, karşılık vermeden dinlerdi. O konuşurken Düşünen adam yontusu gibi kımıltısız, dudaklarının kanı çekilmiş, gözleri dalgın dinler, sesini soluğunu çıkarmazdı. Böyle davranmasına dehşetle içerlerdi Nakış Ağa.

"Ulan derdi, delisin sen, bunca dil döküyorum adam etmek için gıkın çıkmıyor. Eşek inadın tutmuş, bildiğini okuyorsun hep. Bir gün aklın başına gelir amma o zaman da tavşan yamacı geçmiş olur."

Nakış Ağa oğlundan hep "bizim deli oğlan" diye söz eder dururdu. Bu yüzden adı Deli Bekir'e çıkmıştı. Oysa deli meli değildi. Delikanlılık çağının başlangıç dönemlerini yaşıyordu. İnsanları da, olayları da anlayışla karşılar, küçüğü büyütmekten, büyüğü küçültmekten kaçınırdı. Gizli kalacağı gizler, açıklanması gerekeni açıklardı. Yalana dolana yatkın bir yanı yoktu. Bir tek tutkusu vardı: Av.

Avlanmaktı işi gücü. Doğan beslerdi, atmaca beslerdi, tazı beslerdi. Zağar beslerdi. Ama elini silaha sürmezdi. Silah gördü mü anasının kırığını görmüş gibi olurdu. Oysa evlerinde, çeşit çeşit bir dolu silah vardı. Babası, Nakış Ağa'nın eli iyi silah tutardı. Silah kullanmaya yanaşmadığı için de kızardı. Ne zaman silahtan söz açılacak olsa, oğlunu anımsar,

"Bizim töreye göre derdi, ata binmesini, silah kullanmasını bilmeyen adamdan sayılmaz. Ama gel de sokabilirsen bizim delinin kafasına sok bu gerçeği, mümkünü yok sokamazsın. Oysa insan dediğinin dostu da olur, düşmanı da. Ola ki bir gün insanın başı dara gelir, elini tetiğe atması zorunlu olur."

"Doğru ağa derlerdi dinliyenler, doğru olmaya doğru ya, elden ne gelir? Yaradan öyle yaratmış onu da. Neylersin? Huyu o onunda."

“Huyu kurusun.” derdi Nakış Ağa.

Derdi ya, gene de bir dediğini iki etmezdi. Belki de kendindeki eksik yanların onda olduğu sezgisiyle yumuşak davranırdı. Küçük oğlu, Pörtlek Yusuf sanki hık demiş, burnundan düşmüştü. Hali tavrı hep kendine benzerdi. Ama nedense kanı pek kaynamazdı Yusuf’a. İki de bir tersler, tokat atmaktan çekinmezdi. Buna karşın o da babasının tüm davranışlarını izler, yöntemlerini inceler, gözüne girebilmek için elinden geleni ardına komazdı. Ne var ki bir türlü babasına yaranamazdı. Anasına dertlenirdi arada bir.

“Ana derdi, söyle babama, bana da ağam gibi davransın. Elin içinde azarlayıp pataklamasın. Büyüdüm artık ben, koskocaman, eşek kadar adam oldum”

Anası, sırtını sıvazlar,

“Haklısın yavrum derdi, amma babayın da bir bildiği olmalı. Kötülüğünü istemez hiç kuşkusuz. Ağanın da, senin de iyi birer adam olmanızdır tek dileği. Sizler iyi yetişir, yokluğunda kendini aratmayacak duruma gelirseniz, gözü arkada kalmaz.”

“Ama derdi Yusuf Ağam al bebek gül bebek, bana gelince hep azar, hep kötek. Oğluysak, ikimizde oğluyuz. Olur mu böyle şey?”

“Olur oğlum derdi anası, olur. Ağan büyük, sen küçüksün. Bilirsin, biz de büyüğün yeri başka, küçüğün yeri başka.”

10. BÖLÜM

Lastikle kuş vurmada Çilveli'nin üstüne yoktu. Lastiğini boynuna astı da ava çıktı mı, ceplerini tıka basa doldurmadan dönmezdi. Kimi gün cepleri de almaz olur, vurduğu kuşların büyükçelerini, ayaklarından tutar, elinde sallaya sallaya getirirdi.

Anası, Kör Emine kuş yolup temizlemekten yılmış usanmıştı. O nedenle, çoğu kez oğlunun getirdiği kuşları konuya komşuya dağıtırdı. Bazen de oğlunu karşısına alır,

"Kuşların da canı var yavrum derdi, yurtları yuvaları var. Bu kadar vurma, günahtır. Böyle giderse, çok sürmez elin çont olur. Eline bir şey olmasa bile gözüne bir şey olur. Vazgeç gel sen bu işten."

Veli gülümser,

"Bir şeycikler olmaz ana derdi, Yaradan kuşu kuş, insanı insan yaratmış. İnsanın yediği içtiği hep canlıdan oluşur. Buğday canlıdır, olgunlaşınca biçersin, harman yapar, döğenle sürer, savurur, değirmene götürür, çektirip bulgur, doğdurup döğme, öğütüp un eder, yersin. Koyun da, keçi de, tosun da, kaz da, ördek de, tavuk da canlıdır ama keser etini yersin. Kuşların bunlardan ne farkı var ki vurup yemeyelim?"

"Orası öyle olmaya öyle ya derdi Kör Emine, senin elin lastik çatalı tutmaya başlayalı beri kuş yolup temizlemekten bıktım usandım ben."

İyi de lastik çatalı yapardı Çilveli. Kimseye sezdirmeden ormanın içine dalar, çatallık dalları bulup keser, getirir, yontar, eğip büker, ateşe tutup gevşeterek dilediği şekle sokar,

uçlarını bağlar, güneşlik bir yere asar, kuruturdu. Kuruyunca uçlarını keser, çentiklerini yapar, kabalarını cam parçası kırıklarıyla sıyırırdı. Beğendiklerinden birkaç tanesini kendine saklar, ötekileri çaydaşlarına dağıtırdı. Dağıttıklarının en iyisini de Gödehacı'ya ayırırdı. Yalvarıp yakarsa da Pörtlek Yusuf'a zırnık koklatmazdı.

Nedense gıcık alırdı Pörtlek Yusuf'tan. Onu gördü mü, cini başına çıkardı. Ama ağasını, Deli Bekir'i severdi. Elinden geldiğince bir dediğini iki etmezdi. Doğanı, atmacası aç kalacak olsa hemen gider, bir dolu kuş vurur getirirdi. Pörtleğin atmacası acından ölecek olsa, Pörtlek ağlayıp sızlansa, yalvarıp yakarsa da aldırış etmez, başını çevirip bakmazdı.

Pörtek de Çilveli'den hazlanmazdı. Her fırsatta dövmek, kolunu budunu kırmak, pestilini çıkarmak gelirdi içinden ya, gücünün yetmeyeceğini bildiğinden, ters ters bakmaktan öte bir şey yapamazdı hiçbir zaman. Kıskanırdı Çilveli'yi. Attığını vurmasını bir türlü içine sindiremezdi. Kendisinin pörtlek gözlerine karşın onun eşek gözleri kadar güzel olan gözlerini, elinden gelse, parmaklarıyla oyardı yüreği burkulmadan. Bir atmaca beslese de, gizlice tuzlu et verip öldürsem diye geçirirdi usundan. Ne var ki Çilveli atmaca matmaca beslemezdi.

Kuş lastiği vardı Çilveli'nin. Bir atmaca günde on kuş alırsa, lastiğiyle o, yirmi, yirmi beş kuş vururdu canı isterse. Üstelik, lastiğin atmaca gibi bakım derdi de yoktu. Bütün iş yuvarlak, bilye gibi lastik taşı toplamak, kuşlara lastik sıkacak kadar yaklaşmasını bilmekti. Hiç kuskusuz, işin içinde iyi nişan almak da vardı doğal olarak.

Yaylada epeyce atmaca yavrusu vardı. Çocuklar gün doğarken kalkıyorlar, çorbalarını içip karınlarını doyurduktan sonra, kuş lastiklerini boyunlarına takıp, ceplerine sokup çevredeki ormanlıkta kuş vurmaya gidiyorlardı. Dönüşte, vurduk-

ları kuşları yolup temizliyorlar, küçücük küçücük doğrayarak, ucunu şimşelttikleri bir çöpün ucuna takıp atmaca yuvalarından içeri uzatıyorlar, atmacalar da ağızlarını açarak uzatılan et parçalarını kursaklarına indiriyorlardı. Et yedirme işi bir de öğle ve akşam olmak üzere günde üç kez yineleniyordu.

Ali'yle Gödehacı'nın atmacaları bir yuvadaydı. Yuvayı, ne olur ne olmaz diye Alilerin çadırının içinde bir köşeye yapmışlardı. Ali de, Gödehacı da, Çilveli'nin vurup getirdiği kuşlarla iyi besliyorlardı atmacalarını.

Atmacalar, öteki atmacalardan daha bir iri, daha bir görkemliydi.

Çocuklar kendi aralarında yorum yapıyorlardı. Kimi, "Olacak bu kadar fark, diyordu, bunlar Gezit'in atmacası, başka atmacalara benzemezler elbette."

"Atmaca değil bunlar diyordu kimi de, bunlar çaylak yavrusu. Bir büyüsünler, avlayacak duruma gelsinler, ava çıkarsınlar da görün bakın ilk saldıracakları kelkertiş olur."

"Yılana ağvereni de alır bunlar dinime imanıma" diyerek yılışıyordu Pörtlek Yusuf.

"Ağamın atmacası yanında bunlar da atmaca mı ki, diye ekliyordu, babam ta Uzun yayladan getirtti. Karaçamlık'ın atmacasıymış. Şahanın bile önünden av alırmış."

"Alır mı almaz mı, diyordu bir başkası, görürüz. Götün ak mı kara mı, olduğu geçitte belli olduğu gibi, atmacanın da yavuz olup olmadığı av sırasında belli olur."

"Siz ne derseniz deyin, diye araya giriyordu Zeynep; benim bildiğim, Gezit'in atmacası bir başka atmaca. Gezit'in atmacasının üstüne atmaca yoktur bu dünyada. Hele bir avlatma zamanı gelsin, görürsünüz siz!"

"Pöh, diyordu Pörtlek Yusuf, benim bildiğim insan, insan olsa onları atmaca diye eline bile almaz. Onlar çaylak. Kede-

roğlu emmim bula bula, çaylak yuvası bulabilmiş Gezit'in ormanlıklarında."

Sözünün bitiminde gevrek kahkahalar atıyordu karşısındakileri dellendirmek için.

Göllerdeki yaylacılar kalabalık değillerdi. Sekiz on çadır, bir o kadar çengetir ve alacık vardı. Toplamı yirmi evi ya bulur ya bulmazdı. Erkekler oda haymasında toplanırlar, kadınlar aşağı gölde yunak yurken[1] ya da ekmek yaparken bir araya gelirlerdi. Çocuklar gece gündüz bir arada oynarlardı. O nedenle hiçbir şey gizli saklı kalmazdı.

Atmacalar hakkında konuşulanları Ali de, Gödehacı da, Çilveli de duyuyordu. Çilveli bazen kuşkulanıyor.

"Çocuklar, diyordu, gerçekten Gezit'in atmacası mı getirdiğiniz atmacalar?"

Ali yemine diz veriyor.

"Vallahi de Gezit'in atmacaları diyordu, billahi de."

"Analarını gözümüzle gördük, diyordu Gödehacı, ben yuvadan yavrularını alırken saldırdı bana. İsteseydim tutardım. İstedim de. Amma Kederoğlu emmim elleme dedi, ben de ellemedim. Yavrularını yere indirdiğimde bile peşimizi bırakmadı. Üstümüze üstümüze geldi yavrularını geri alabilmek için. Ağaçlıklı yerde atmaca dediğin yere konmaz. Ama o son saldırısında, eline bir şey geçmeyeceğini anlayınca gelip kondu karşımıza. Mayıl mayıl gözlerimize baktı. Yavrularımı alıp götürmeyin der gibi baktı hem de. Kuzusunu kapan kurda bakan koyunun bakışları gibiydi bakışları."

"Öyleyse diyordu Çilveli, dişinizi sıkın, dilinizi tutun. Hele bir güz dönümü gelsin, atmacalar avıktırılsın, ava çıkılsın, o zaman belli olur neyin ne olduğu. Amma o zamana dek Pörtlek'in mörtleğin lafına kulak asıp da ileri geri söz etmeyin. Pörtlek

1 Yunak yurken: Elbise yıkarken.

bu, çekememezin biri. Hem de Nakış Ağamızın oğlu. Hiç belli olmaz, bir de bakarsın, aklına eser, bir punduna getirir, atmacalarınızın önüne tuzlu ya da kokmuş et atıverir."

"Haklısın diyordu Ali, onlar ağa. Onların atının önüne at geçmemeli, fakir fukaranın ineği onların ineğinden çok süt vermemeli, onların tazısının önünden başkalarının tazısı tavşan almamalı."

"Bu söylediklerinizin hepsi doğru olmaya doğru ya diyordu Gödehacı, işin ucunda Bekir Ağam var. Bekir Ağam hiç birisine benzemez onların. Eli açık, gönlü bol Bekir Ağamın. Lastiğim kopsa, elinde başka yedeği de olmasa kendi kuş lastiğini verir bana."

"O başka, diye onaylıyordu Çilveli, benim sözüm ona değil, Pörtlek'e. Pörtlek'in ne dini var ne imanı. Tuttuğu tavuğun boynunu çekip koparıveriyor namussuz."

"Dengine getirse bizim atmacalarınkini de koparır valla" diye söyleniyordu Gödehacı.

Günler günleri kovalıyor, atmacalar da büyüyorlardı. Tüyleri büyümeye, yuvaları dar gelmeye başlamıştı. Ola ki oynaşırlarken kanatları, ya da ayakları kırılırdı. Kırıksa atmacanın sonu demekti. İyisi yuvaları ayırmaktı. Yeni bir yuva yapıp Gödehacı'nın ayakbazını oraya koymaktı. Yuvayı yapmak kolaydı ya Iraz;

"Çengetirin içinde yuva yapacak yer yok diye direnince Gödehacı'yla Çilveli baş başa verip, nereye yuva yapmaları gerektiğini uzun uzun tartıştılar. Iraz haklıydı, çengetirin içinde gerçekten yuva yapacak elverişli bir yer yoktu. Dışarda bir yere yapsalar atmacanın başına bir iş gelebilirdi. Kimseler yokken aklı ermezin biri gelir, yuvanın kapağını açar, atmacayı dışarı çıkarır, kucağına alır, oynayacağım derken kanadını manadını kırardı. Pörtlek'i de göz ardı etmemek gerekirdi. Oturağa atmak içinse daha epeyce zaman vardı. Gel kardaş dedi Gödehacı, yuvayı sizin eve yapalım."

“Olmaz dedi Çilveli, babam duyarsa anamdan emdiğim sütü burnumdan getirir. Cini kadar sevmez atmacayı.”

“Baban Çukurova’da, dedi Gödehacı, sap aktarıp döğen sürüyor şimdi. Nerden bilecek, kimden duyacak evin içine yuva yaptığımızı.”

“Duyar dedi Çilveli, yerin kulağı var, duyar.”

“Duymaz dedi Gödehacı, duysa bile işini gücünü terk eyleyip ta üç günlük yoldan buraya gelemez ki.”

“Gelir dedi Çilveli, hem de domuzların, harmanın altını üstüne getireceğini bile bile gelir.”

Gödehacı umarsızdı;

“Desene ki dedi, baban pire için yorgan yakanlardan.”

“Öyledir” diye onayladı Çilveli.

Çözüm bulamamanın sıkıntısı çökmüştü yüreklerine. Ağızlarını bıçak açmaz olmuştu. Umarsızlıktan kaynaklanan suskunlukları sürüp giderken Gödehacı dayanamadı;

“Ne yapacağız şimdi? dedi, Alilerin evinde de ikinci bir yuva yapacak yer yok.”

Çilveli söylenenleri duymuyordu. Başını yere eğmiş, elindeki çöple habire yeri eşeleyip duruyordu. Birden başını kaldırdı. Çoktandır arayıp durduğu bir şeyi bulmuş gibi bir hali vardı. Gözlerinin içi gülüyordu.

“Buldum dedi, yuva yapacak en güvenceli yeri buldum.”

“Nere?” diye sordu Gödehacı.

Çilveli yekindi.

“Kalk gidelim” dedi.

Gödehacı kalktı. İkisi birden, iniş aşağı, ortatepenin oraya doğru yürümeye başladılar.

11. BÖLÜM

Çocuklar yanına vardıklarında Karadayı, ardıcın dibine serdiği çulpazın üzerine oturmuş, beli ardıcın gövdesine dayalı, kamalak kütüğünden yarıp aldığı bir parçayı yontarak oklava yapmaya çalışıyordu. Gençliğinde yer yatak yatmazın biriydi ya, kocayıp da çok bir yürüyemez olunca kendini oklava, evirecek, tokaç, iğ, kirmen, ağırşak, hızmankapağı, yoğurtözeyeceği, bişşek sapı, dirgen, yaba, ağaç kürek, ekmek tahtası yapmaya vermişti.

Eli yatkındı bu işleri yapmaya. Becerikliydi de. Yaptıklarını geç yapardı, ama güzel yapardı. Yaptıkları şeylerin kabalarını cam kırıklarıyla sıyırarak düzeltir, iki ağaç arasına kıstırıp, çekip sokarak düzleyip parlatırdı. Çentik çinterdi yakışan yerlere. Oya gibi nakış işlerdi kirmenlere, hızman kapaklarına. Yaylada olsun, ovada olsun kapış kapış giderdi yaptıkları. Unla, bulgurla, döğmeyle, tarhanayla değiş tokuş ederdi elindekileri. Bazen de para karşılığı satardı. Üstünü başını düzerdi aldığı bu paralarla.

Oğlu, uşağı büyümüş, ev bark sahibi olmuştu. Kendi geçimlerini kendileri sağlıyorlardı.

Çocukların anaları çoktan ölmüştü. Kendi de yaşına uygun, kimsiz kimsesiz, dul bir karı almıştı. Çenesizceydi az biraz karısı. Ne var ki kendinin de kulağı ağır duyuyor, karı dırdırından fazla tedirgin olmuyordu. Karısı tek ineklerine bakıyor, yemeklerini yapıyor, söküklerini dikiyor, kirlilerini yıkıyordu. Kimseye muhtaç olmadan, iyi kötü geçinip gidiyorlardı.

Ne var ki dağa çıkacak, beline sokulu baltayla ormanlıkta dolaşıp yıllanmış kamalak kütüğü bulacak, yarıp işe yarar parçaları omuzlayarak aşağı indirecek dermanı yoktu. Ona buna boyun bükmek zorunda kalıyordu bu iş için. Elin adamı da, işten anlamadığından, çoğu kez işe yaramaz kütükleri parçalayıp omuzlayarak getirip atıyordu önüne. Bunlar olsa olsa odun olur diye geçiriyordu içinden ya, gene de

"Sağ ol evlat, Allah çoruna çoluğuna bağışlasın, tutuğunu altın etsin" demekten kendini alamıyordu.

Böyle davranmasının yararını da görüyordu, işe yarar kütük parçaları da geliyordu arkadan. Ucu çatal, dirgenlik kiraz dalları da yığılıyordu evin önüne.

Kulaklarının ağır duymasına karşın, gözlerine diyecek yoktu. Görme yeteneğe yerindeydi. Kara tarladaki kara karıncayı yirmi adım öteden görebiliyordu. Çocukların karşıdan geldiklerini görünce,

"Hayrola çocuklar diye seslendi, bir şey mi var?"

"Yok dayı dedi Çilveli, kötü bir şey yok."

"Niye geldiniz öyleyse?" diye üsteledi Karadayı.

Veli utana sıkıla,

"Dayı dedi, duymuşsundur herhalde."

"Neyi?" dedi Karadayı.

"Gödehacı'nın dedi Çilveli, ta Gezit'e çıkıp atmacasını alıp getirdiğini."

"Duydum dedi Karadayı, duydum ya çok da memnun olmadım işin aslını sorarsanız."

"Neden? dedi Gödehacı. Karadayı gözlerini Gödehacı'nın gözlerine dikti. Evlat dedi, benim bildiğim pek tekin değildir Gezit'in atmacası. Kim beslediyse şimdiye dek, başına bir iş geldi."

“Kederoğlu emmimin dedi Gödehacı, başına hiç bir iş gelmemiş ama.”

“Onu bilmem dedi Karadayı, onun eli başka, obası başka. Pek bir ilişkimiz yok onunla. Ama bildiğim bir şey var. Çocukluğumda mıydı, delikanlılığımda mıydı neydi, şimdi pek kestiremiyorum, yaylamak için Gezit’e çıkmıştık bir yıl. Nakış Ağa’nın babasının bir yanaşması vardı. Gözünü daldan budaktan esirgemeyen, karayağız, incedalan, sırım gibi bir delikanlıydı. Büyüklerin uyarmalarına kulak asmadı, gitti, Gezit’in atmacasını aldı getirdi, besleyip büyütüp avıktırdıydı. Zencirli’ye indiğimizde, Sokutaştan tarafa ava gittiğinde soğyılanı soktu da ölüverdiydi.”

“Dayı dedi Çilveli, yayla yer burası, yılanı çıyanı, akrebi falan çok olur. Sokacağı varsa sokar insanı.”

“Belki de sen haklısın dedi Karadayı, belki de bir rastlantıydı o.”

Gödehacı’nın içi alıp alıp veriyordu. Kolunun kırılışı geliyordu usuna. Burcu bulanıyordu. Daha şimdiden yuvasının bir sorun olması aklını iyiden iyiye karıştırıyordu. Atmacayı başına bir iş gelmeden bir başkasına vermeyi düşünüyordu. Amma bir türlü de atmacadan vazgeçmeyi göze alamıyordu. Söylentilerin aslı astarı yoktu belki de. Bir kendi değildi ayağı kayıp kolu kırılan. Bir Karadayı’nın dediği adam değildi yaylada yılana sokulup ölen. Olacak varsa olurdu. Kendini toparladı birden.

“Dayı dedi, atmacama yuva yapacak yer bulamadık. Senin buraya yapsak da göz kulak olsan diye düşündük, geldik.”

“Hoş geldiniz dedi Karadayı, safa geldiniz ama benim anlayamadığım bir şey var bu işte.”

“Neymiş o dayı?” dedi Çilveli.

“Niye dedi Karadayı, niye kendi evinizde, ya da yakınında bir yere yapmıyorsunuz atmacanın yuvasını?”

Gödehacı Çilveli’ye baktı. Çilveli Gödehacı’ya baktı. İkisi de ne diyeceğini bilemiyordu. Pörtlek’in atmacayı öldürme, ya da öldürtme olasılığını söylemek ikisinin de işine gelmiyordu. Ortada fol yoktu, yumurta yoktu daha. Eşeğin aklına karpuz kabuğu düşürmek gibi bir şey olurdu bu. Üstelik birbirlerine de söylememişlerdi açık açık. Ama ikisinin de usundan geçiyordu böyle bir olasılık. O nedenle yuvayı evin dışında bir yere yapmayı göze alamamışlardı. O yüzden gelmişlerdi Karadayı’nın yanına.

Karadayı yiğit adamdı. Ağzı sıkı adamdı. Güvenilir adamdı. Ama yerin kulağı vardı. Deme komşuna, der komşusuna diye boşuna söylememişlerdi söyleyenler. Söz döne dolaşa Nakış Ağa’nın kulağına giderse vaydı hallarına. Nakış Ağa, Nakış Ağaydı. İyilik de gelirdi elinden, kötülük de. Büyüklere karşı davranışını önceden kestirmek kolaydı ya, küçüklere karşı ne yapacağını tahmin etmek olanaksızdı. Bir bakardın Pörtlek’i ayaklarının altına alır pestilini çıkarırdı. Ondan sonra Pörtlek atmacanın yuvasının yanından bile geçemezdi. Bir de bakardın, ortada yapılan bir şey yok diye oğluna arka çıkar, ikisini de eşek sudan gelene dek döver, atmacayı getirtir, gözlerinin önünde bacaklarını ayırıverirdi.

Her şeye karşın bir yolunu bulmak, ne edip edip, Karadayı’nın altından girip üstünden çıkarak işin üstesinden gelmek, yuvayı evinin içine yapmayı başarmak zorundaydılar. Çilveli boynunu büktü.

“Dayım dedi, kara taşaklarını yediğim dayım, nedenini ne sen sor, ne biz söyleyelim. Gel izin ver de yuvayı sizin evin içine yapalım.”

Karadayı başını kaldırdı. Kılları uzamış kalın ak kaşları altından sertçe Çilveli’ye baktı,

“Bie yeğen dedi, benim bildiğim kadarıyla sen, öyle kolay kolay boynunu bükmeyen, aşağı daldan murt yemeyen, burnunun doğrultusuna giden birisin. Ne demek oluyor bu davranışın? Bir anlam veremedim doğrusu.”

Çilveli umutlanır gibi oldu.

“Dayım dedi, arslan dayım, sen güngörmüş, ömür sürmüş adamsın. Lep demeden leblebi deneceğini anlarsın, ne olur söyletme bizi, gel izin ver de yapalım yuvayı.”

Karadayı sesini çıkarmadı. Başını önüne eğdi, düşündü... düşündü... düşündü... Sonunda,

“Yapın çocuklar” dedi.

Tütün tabakasını çıkardı, bir sigara sardı, çakmağını çaktı, sigarasını yaktı, derin derin bir iki nefes çekti. Oluk oluk savurdu burnundan dumanları. Çocuklar karşısında, ne diyeceklerini bilememenin şaşkınlığıyla dikelip duruyorlardı.

“Ne duruyorsunuz ulan zıpırlar dedi Karadayı, içeri girip yuvayı kazmaya başlasanıza.”

12. BÖLÜM

Ali'nin de, Gödehacı'nın da, Çilveli'nin de keyiflerine diyecek yoktu. Atmacalar gün gün büyüyüp apalaklaşıyorlardı.

"Yaylanın en büyük atmacaları bizimkiler" derken kulaklarına varıyordu ağzı Ali'nin.

"Öyledir kardaş" diye onaylarken gözbebekleri ışıldıyordu Gödehacı'nın.

"Hele bir oturağa atalım diyordu Çilveli, ünnüğe çağırmaya başlayalım. Görelim bakalım kimin atmacası atmacaların şahıymış."

Her allahın günü ormanlığa gidiyorlar, kuş vuruyorlar, kamalak kütüğü arayıp buluyorlar, baltalarla, tahralarla yarıp, işe yarayanları Karadayı'ya getiriyorlardı. Karadayı'nın işi işti.

"Cam kırığı bulun" diyordu çocuklara.

Buluyorlardı. Yaptığı evirecekleri, oklavaları, iğ oklarını, kirmen saplarını tutuşturuyordu ellerine.

"Camla sıyırıp dümdüz edin şunları diyordu, bir yerlerinde pürtük mürtük kalmasın."

Çocuklar istenileni seve seve yapıyorlardı. Böylece daha çok iş çıkıyordu elinden. Ismarıçların dışında yaptıklarından birer ikişer çocuklara veriyor.

"Alın şunları diyordu, evlerinize götürün. Ağız tadıyla ekmek açsın, yün eğirsin analarınız."

Aylar geçip gitmiş, Zencirli ekin salağındaki akbuğdaylar, çavdarlar biçilmeye başlamıştı. Harman yapma işleri bitince

yaylacılar Göllerden oraya göçeceklerdi. O zamana kadar da atmacaların oturağa atılması, ünnüğe çağrılması, avıktırılması gerekiyordu. Bir gün Karadayı.

“Çocuklar dedi. Şunun şurasında pek bir şey kalmadı atmacanın yuvadan çıkarılmasına. Siz bana iyisinden sahtiyan bulun, size iki çift cilbir yapalım. Dayınız nasıl cilbir yaparmış görün.”

“Olur” dediler çocuklar.

“Ha dedi Karadayı. Bir de unutmayın, tez günde Karlıkoyak’a gidin, iyisinden biraz akkavak dalı kesin getirin. Atmacalarınıza birer oturak yapayım. Yapayım da, dayınız ne menem oturak yaparmış, bir görün.”

Çocuklar eski ayakkabıları, eski eğer parçalarını, dizgin kalıntılarını bir bir gözden geçirerek işe yararlarını seçtiler, cilbir yapması için Karadayı’ya teslim ettiler.

Bir gün, kaletaşı oynamaktan dönerlerken,

“Bilir misiniz bilmem dedi Ali, bizim yaylada atmacabağını, sekiz koşarlı iple, en iyi Döndü bibim örer. Ben söyledim, söz verdi, bize de iki tane örecek.”

“Herhalde dedi Gödehacı, Bekir Ağa’ma da örer.”

“Örerse örer dedi Çilveli, avı alacak bağ değil ki, atmaca.”

“Ama” dedi Gödehacı.

“Aması maması yok dedi Ali, bugüne bugün Bekir Ağam, Nakış Ağa’mızın oğlu. Döndü bibimin de, uzaktan da olsa, hısımı üstelik. Ona örmeyecek de kime örecek?”

Gödehacı alındı ya, alındığını belli etmek istemedi.

“Örsün bre kardaş dedi. Ona da örsün, başkalarına da. Örmesin diyen mi var?”

“Arkadaşlar dedi Çilveli, yarın azıklarımızı alalım, ala şafakta yola çıkalım, Karlıkoyak’a gidip akkavak dalı keselim, getirip

Karadayı'ya verelim. Otorakları yapsın. Üç beş gün sonra oturağa atarız atmacaları."

"Olur" dedi Gödehacı.

"Hazır gitmişken dedi Ali, kar getirsek de oradan, millete dağıtsak. Millet karsambaç[1] yapıp doyasıya yese."

"İyi olurdu dedi Çilveli, iyi olurdu ya, yanımıza torba alıp içini doldursak karla, yolda erir, buraya getirene dek iki topak bile kalmaz."

Gödehacı Ali'ye döndü.

"Kardaş be dedi, aklıma bir şey geldi."

"Ne geldi?" dedi Ali.

"Emminden eşeğini al dedi Gödehacı, onu götürelim giderken. Gelirken de bir yük kar getirelim." "Vermez" dedi Ali. "Niye vermesin ki?" dedi Gödehacı.

Ali sustu kaldı.

"Söylesene dedi Gödehacı, niye vermesin ki? Sırtına bir çuval buğday atıp da Tıngır'ın değirmenine un öğütmeye götürecek değiliz ki."

"Ali dedi Çilveli, bana göre de sen istersen verir emmin."

"Vermez" diye kestirip attı Ali.

"Ama neden?" dedi Gödehacı.

Ali daha fazla dayanamadı. "Kancıkta ondan vermez" dedi.

"Kancıksa kancık dedi Gödehacı, günnaçı[2] değil ya."

Çilveli en büyükleriydi. On üçünün içindeydi. Ali on ikisine yeni basmıştı. Gödehacı'ysa epeyce küçüktü, kamışına su yürümemişti daha.

---

1 Karsambaç: Dondurmanın atası sayılan bir tatlı

2 Günnacı: Hamile, doğuracak hayvan

“Sen iste Ali kardaş dedi Gödehacı, verirse verir, vermezse vermez. Birinden bir şey istemekle dil aşınmaz ki.”

“İstemem dedi Ali, istesem de vermez zaten. Çilveli pis pis güldü. Ali alındı. Ne gülüyordun?” dedi.

“Gülerim dedi Çilveli, gülmeye yasak mı var?”

Gödehacı olup bitenlere bir anlam veremiyordu.

“Ali kardaş dedi, emmin iyi adamdır, iyilik etmeyi de sever. Eşeğin bu günlerde yapacağı bir işte yok. Evlerin önü odun dolu. Unları da var, bulgurları da. Dövmeleri de var, yarmaları da. Üstelik eşeğine binecek de değiliz. Çok bir yük de yükleyecek değiliz. Yüküp yükleyeceğimiz iki çuval kar.”

“Hacım dedi Çilveli, boşuna nefesini yorma, inadı tuttu bir kez bunun, ne bu ister ne de emmisi verir.”

“Ben isterim öyleyse.” dedi Gödehacı.

“İstersen iste dedi Ali, bana ne.”

“Sahi dedi Çilveli, eşeği sen iste Hacı. Bizimle gideceğini söyleme isterken. Yanına senden küçük bir iki arkadaşını olacığını söyle.”

“Neden?” dedi Gödehacı.

“Nedenini ne yapacaksın sen dedi Çilveli, benim dediğimi yap, ötesine karışma.”

Gödehacı söylenenlerden pek bir şey anlamadı ya, gene de sesini çıkarmadı.

“Günbatımına daha epeyce vardı. Çilveli haydin dedi. Delikkuyu’nun oraya doğru gidelim. Gidelim” dedi Ali.

Yörepten yürüyerek Delikkuyu’nun oraya doğru indiler. Elmaderesi yokuşunun başına yakın yerde birbirlerine yapışık çakıl taşlarından oluşmuş, kocaman kocaman, üç dört adam boyu yüksekliğinde peri bacaları vardı. Uzaktan taş ormanı

gibi görünüyorlardı. Alacakaranlıkta bakıldığında taş mı, ağaç mı oldukları seçilmezdi zaten. Aralarında elle ekilmiş gibi sık sarıkadife çiçekli sığırkuyrukları, kırmızıya çalan kavuniçi çiçekli yayla pampalları biterdi her yıl. Sığırkuyruklarının iri boz yapraklarına gün ışığı vurdu mu, bir renk cümbüşüdür yansırdı peri bacalarında.

Alt başta, mekelkin yolunun Harmancık'a bakan sırtlarında peryavşanlar yoncalar, sarı kırmızı ak mine çiçekleri, çıtlıklar, kengerler, çiğdemler kuşkonmazlar, ebelikler, mengilikler, daha adı sanı duyulmadık binbir çeşit çiçekler, otlar, birbirleriyle iç içe, sarmaşdolaş ta tepedeki ormanlığa kadar, göz alabildiğine uzanıp giderdi. Develer için bulunmaz bir yayım alanı oluştururdu. Ama kimse koyununu, keçisini, sığırını sıpasını sokamazdı o güzelim otlağa.

Adı da, kendi de bilinmedik bir ot vardı çayırın, çimenin, çiçeklerin içinde. Yiyen hayvan düşüp ölüverirdi. Ama develere hiçbir şey olmazdı. Belki develer o otu yemezlerdi, belki de yeseler bile o ot develere dokunmazdı. O nedenle deveciler konup göçerlerdi Delikkuyu'nun başına. Onlar da bir iki günden fazla kalmazlardı. Sığır sıpa da yanaşmadığı için, tüm otlar, tüm çiçekler büyüyebildiklerince büyürler, boy atarlardı. Beri tarafta kuyunun çevresi çiçek bahçesi gibi olurdu. Çiçeklerin başına arının, kelebeğin, çekirgenin, sineğin, kurbağanın her çeşidi çokuşurdu. Karıncalar, kertenkeleler vızır vızır dolaşıp dururlardı dört bir yanda. Kuşlar için cennet olurdu kuyunun çevresi.

Akşam güneşi vurdukça, torangıların tepesine tüneyerek yerde çekirge arayan geceğanların döşleri ayna gibi parlıyordu. "İlk kez burada çıkarız ava." dedi Ali.

"Çıkarız diye onayladı Gödehacı, başlangıç için iyi bir avlak burası."

“İyi olmasına iyi de dedi Çilveli, o zamana dek biz, Zencirli’ye göçmüş oluruz.”

“Öyle ya dedi Ali, ekinler biçilmeye başladı bile.”

“O zaman da dedi Gödehacı, biz de Sokutaşın oralarda, Kıllıkuyu’nun alt başındaki yöreplerde çıkarız ava.”

“Bana kalırsa dedi Ali. Kaplancık meşeliğinin güneyindeki düzlük en iyi av alanı ilk günler için. Bir kere torangıların arası uzak. Millet, odun edeceğiz diye kese kese, kaynatma suyuna atacak kül toplayacağız diye yaka yaka, meşe bırakmadı düzlüğün çevresinde. Atmacalar avı alamazlarsa uzağa gitmezler hiç olmazsa.”

“Oranın firezindede dedi Çilveli, zorlu bıldırcın olur. Erken de tavlanırlar. Yediklerinden olsa gerek, tüm gövdeleri yağa keser, tısnık vurulsa yarılacak hale gelirler, ağırlaşırlar, yerlerinden kolay kolay yekinemezler. Geceğanları da, cırrıkları da, karatavukları da, sallabaşları da, bıldırcınlarından geri kalmazlar.”

“Gödehacı’nın işi iş bu yıl dedi Ali, besili boğa gibi olur çukura inene dek.”

Gödehacı’ya bakıp gülümsedi. Gödehacı da gülümsedi.

Aşağı indiler, Peri bacalarının diplerinden, yuvarlak lastik taşları toplayıp ceplerini doldurdular. Kendilerini tutamayıp birkaç da kuş vurdular dönerlerken. Orta tepenin alt başındaki ardıçlığa vardıklarında

“Hacım dedi Çilveli, eve varır varmaz ilk işin yarın için eşeği istemek olacak. Unutma ha.”

Gödehacı duraksadı, başını kaşıdı. Düşündü bir süre.

“Gelin dedi, eşekten vazgeçin de ben size Hamza dayımın beygirini alayım.”

“Olmaz dedi Çilveli, ne et et, eşeği almaya bak sen.” Umarsız boynunu büktü Gödehacı.

“Deneyeyim bir kez dedi, ama bana kalırsa beygiri alsan daha iyi olur. Giderken terkileşiriz, yürümekten kurtuluruz. Gelirken de daha çok kar getiririz.”

“Öyle ama dedi Ali, biz koca beygiri yükleyemeyiz ki. Beygirin semeri de yüksek üstelik boyumuz yetmez.”

“Yetmezse dedi Gödehacı, her zaman yaptığımız gibi bizde bir kayanın dibine çeker, öyle yükleriz.”

“İşin mi yok bre Hacı dedi Çilveli, işin kolayı varken insan kendini niye zora sokmalı? Eşeği almana bak sen, palanını indirir, Bızdıkgilin eşeğinin semerini vururuz üzerine, iki çuval getiririz gelirken.”

“Eşeği bir yerden dedi Gödehacı, semeri başka yerden alacağımıza, gelin doğrudan Bızdıkgilin eşeğini alalım. Ulan serseri diye çıkıştı Çilveli, o eşek erkek.”

“Nolmuş erkekse?” diyecek oldu Gödehacı. Çilveli köpürdü.

“Elinin körü olacak dedi, sen benim dediğimi yap, ötesine karışma.”

13. BÖLÜM

Bir sabah kuşluğa doğru Gödehacı atmacanın karnını doyurmak için Karadayı'nın evine gittiğinde, eliyle yanıma gel diye işmar etti Karadayı. Yanına vardığında, Karadayı, elindeki keserle, tokaç yapmak için ince bir meşe dalını yontup duruyordu. Eliyle yeri gösterdi.

"Otur hele yeğenim dedi. Nasıl olsa yer senden kuvvetli. Oturdu Gödehacı. Oturdu ya az biraz yanpiri oturdu. Ne o dedi Karadayı, doğru dürüst bağdaş kurmasını bilmiyor musun sen?"

"Biliyorum dayı" dedi Gödehacı.

Oturuşunu düzetti. Karadayı elindekileri bıraktı. Oturduğu çulpazın altından iki tane atmaca oturağı çıkardı, Gödehacı'ya uzattı. " Al bak bakalım" dedi. "Güzel olmuş mu?"

Öylesine güzeldi ki oturaklar, Gödehacı'nın gözleri kamıştı, elini bile uzatamadı. Hayran hayran bakakaldı sadece.

"Alsana" diye yineledi Karadayı.

Gödehacı uzanıp almak zorunda kaldı. Gerçekten güzeldi oturaklar. Oturak yeri akkavaktan, yere çakılacak yeri karaardıçtan, bağın dolaşmaması için sapın ortasındaki delikten geçerek oturağın iki ucundaki deliklere geçirilen yayı kızılcık kirazından yapılmıştı. Bıçak ucuyla oyularak, çintilerek akıl almaz nakışlar işlenmişti üzerlerine.

Gödehacı gözlerini ayıramadı oturaklardan. Parmaklarıyla okşayıp sıvazladı. Sevincinden ne diyeceğini bilemedi. Daldı gitti uzun bir süre.

“Beğenmedin mi yoksa?” dedi Karadayı.

Gödehacı fırladı birden, Karadayı’nın kemikleşmiş ellerine yapıştı, öptü şapıdak, alnına götürdü.

“Beğenmez olur muyum dayım dedi, ellerin dert görmesin, Allah ömrünü uzun eylesin, öyle bir güzel, öyle bir görkemli yapmışsın ki, deme gitsin!”

Gözleri dolu dolu oldu, başka söz edemedi. Karadayı da bir hoş oldu, daldı gitti bir süre. Sonunda suskunluğu bozan Karadayı oldu. “Hadi dedi, şimdi kalk da atmacanın karnını doyur.”

Gödehacı elindeki oturakları usulcacık yere koyup kalktı. Bir güzel doyurdu atmacayı. Geldi oturdu Karadayı’nın annacına. Karadayı elindeki tokacın kabasını bitirmişti, sigarasını tüttürüyordu.

“Yeğen dedi, dün akşamüstü, sen atmacayı doyurup gittikten sonra Nakış Yusuf geldi buraya.”

“Nee?...” dedi Gödehacı.

“Ne o bre yeğen dedi Karadayı, neden yüreğin hopladı öyle?”

“Hiç” dedi Gödehacı.

Karadayı gülümsedi bıyık altından.

“Nedense dedi, siz sevmezsiniz o oğlanı. Ama ben severim. İlk bakışta insana ters gelen bir görünümü var. İçi kapkara biri olduğu izlenimini bırakır insanda ya, altın gibi, pırıl pırıl bir kalbi var aslında. Hani ho var öküz durdurur, ho var zelve kırdırır derler ya, bilirsiniz, görüntüsü de bir tuhaf, durdurmak için ho derken, gırtlağından zelve kırdıracak ho çıkar.”

Karadayı ne derse desin, Gödehacı pirelenmişti bir kez. Söylenenleri duyduğu yoktu. Korktuğunun başına geleceğini düşünüp duruyordu boyuna. Bunca emek vermiş, bunca zorluklara göğüs gererek atmacayı besleyip büyütmüş, oturağa atılacak duruma getirmişti. Yakında ünnüğe çağıracak,

avıktıracaktı. Atmacayı alıp getirdiği ilk günden beri Pörtlek Yusuf bir şey yapacak diye ödü kopuyordu. Ama ağzını açıp da kimseciklere bir şey diyemiyordu. Sadece Çilveli'ye açıyordu derdini. Çilveli de destek olmasa, yüreklendirmese aklını oynatacaktı neredeyse.

Şimdiye değin ağzını açıp da bu konuda hiçbir söz söylememişti Karadayı. Amma bir şeyler sezinlediğinden de kuşku yoktu.

"Yeğen dedi sertçe, beni dinlediğin yok. Aklın fikrin başka yerde."

Gödehacı irkildi.

"Dinliyorum dayı dedi, dinlemeyip de ne yapacağım ki?"

Karadayı sigarasından bir iki nefes daha çekti. Elinin tersiyle gözündeki çapakları sildi.

"Bak yeğenim dedi, insan görünüşe aldanmamalı. Görüntü genellikle aldatıcıdır. Hele hele insan için daha da aldatıcıdır."

Durdu. Gözleri aldı. Aksırdı, yere tükürdü.

"Ne var ki yeğen dedi, bu işte kimsenin suçu yok. İnsanın hamuru boktan. Çekici görünümüne kapılıp nasıl koşarsa zehirli çiçeğe arı, insanlarda öyledir, hep gözlerine hoş gelene koşarlar. Hem de öyle bir koşarlar ki, arkalarından kurşun sıkılsa, yetişmez. Sonunda itten köpekten pişman olurlar ya, o zaman da iş işten geçmiş olur."

Gödehacı dinliyordu. Dinlemiyordu belki de, dinler görünüyordu.

"Öyledir dayı" dedi duyulur duyulmaz bir sesle.

"Bak yeğen dedi Karadayı, kuşku da kötü şeydir, görünmez kurt gibi yer bitirir insanı."

"Yer" diye onayladı Gödehacı, ne dediğinin farkına varmadan,

“Onun için dedi Karadayı, beni iyi dinle.”

“Dinliyorum dayı” dedi Gödehacı.

“Dün dedi Karadayı, Nakış’ın küçük oğlu Yusuf, sizin deyiminizle Pörtlek bana geldi. Dayı dedi, Gödehacı’nın atmacasına bakmaya geldim. Ben de bak yavrum dedim, aldım yanıma, yuvanın yanına götürdüm, kapağı açtım, et verecekmişim gibi cuk cuk diyerek dışarı çıkardım. Yusuf kapmasa nerdeyse uçup gidecekti atmaca. Sen de hava alacaktın, ben de şimdi sana karşı ne diyeceğimi bilemeyecektim. Bin bir özenle yaptığım oturağı veremeyecektim. Neyse ki, Yusuf, atmacayı incitmeden, cilbirinden yakaladı. Avucuna aldı, evirdi, çevirdi, sonra bana döndü, Dayı dedi, Göde’ye söyle, o atmacayı ilk kez besliyor, atmacanın dilinden bilmez, yarından tez yok, cilbirlerin ucuna bağ bağlasın, oturağa atsın atmacayı. Yuvada kalma dönemini çoktan geçirmiş bu. Baksana, kuyruğu nerdeyse altı boğum olmuş.”

Gödehacı kulaklarına inanamadı. Bakışları bir oturaklara, bir Karadayı’ya gitti.

“Öyleyse dayı dedi, ben gidip Döndü bibimden bağı alıp geleyim. Sen bağla, oturağa atalım.”

“Olur dedi Karadayı, sen bağı getir, ben bağlayayım, al atmacayı evinize götür,”

“Burda kalsa” diyecek oldu Gödehacı.

“Burda kalamaz bundan sonra dedi Karadayı, bizim çengetir göt içi kadar bir yer. Atmaca milleti de attırarak, çok sıçar. Bu yaştan sonra atmaca bokuna bulanık melefeyle yatamam ben.”

Umarsızdı Gödehacı.

“Olur dayı dedi, çözümlerim ben bu işi.”

Çözümlerim dedi ya, nasıl çözümleyeceğini kendi de bilmiyordu. Eve götürse, ev dardı. Atmaca yüklüğe sıçardı. Babası sesini çıkarmazdı belki, ama anası ne derdi, ne ederdi, bilemiyordu.

Evlerinde, şimdiye değin el sürülmemiş bir kalıp sabun yoktu. Anası onun bunun yunağından artan sabun kirtikleriyle idare ediyordu evin temizlik işlerini. Sonra atmaca bokunu temizlemeye de yeter miydi acaba sabun? Onu da bilmiyordu. Bilmekle bilmemek bir yerde hiç bir işe yaramıyordu, hiç bir çapraz işe çözüm getirmiyordu. Egemen olan, her dönemde, koşulları değerlendirme yeteneğiydi. Ne kadar güçlü, ne kadar akıllı olurlarsa olsunlar insanlar, yetenekleri yetmiyorsa, koşulların yarattığı ortamdan yeterince yararlanmasını bilmiyorlardı.

Yağmur yağıyordu örneğin. Islanmamak için ağaç altlarına, kaya kovuklarına kaçışıyorlar, kepeneklere, yamçılara sığmıyorlardı. Altına girdikleri ağaca yıldırım düşebileceğini, saklandıkları kaya kovuklarında yılanların sokabileceğini akıllarına getirmeden hem de.

Gödehacı'nın kafası güve yemiş yün yumağı gibi kopuk kopuk, karmakarışıktı. Ama diye düşünüyordu, her şeyde olduğu gibi, buna da bir çözüm yolu bulunurdu nasıl olsa. Fazla kaygılanmaya da gereksinim duymuyordu. Üstelik Karadayı'nın Pörtlek Yusuf hakkında söyledikleri de yüreğine soğuk su serpmiş, açılmıştı. Pörtlek Yusuf'un içinde kötülük olsa atmacayı yakalamazdı. Yakaladıktan sonra bile, istese, kanadının ucunu kırıverirdi çattadak. Oturağa atma işini de anımsatmazdı. Bütün bunlar Pörtlek Yusuf hakkında yanlış değerlendirmeler yaptığının apaçık göstergeleriydi.

Kendi kendini suçladı içinden. Sonra oturakları aldı eline. Evirip çevirip yeni baştan inceledi.

"Beğendiğini sen al yeğen dedi Karadayı ötekini de Ali'ye ver."

"İkisi de birbirinden güzel dedi Gödehacı, yapıları, nakışları değişik ya, ikisi de birbirinden güzel, insan hangisini seçeceğini bilemiyor."

“Dayının yaptığı hangi şey çirkin ki bre yeğen?” dedi Karadayı. Tütün tabakasını çıkarıp yeni bir sigara sardı. Yaktı. Keyifli keyifli tüttürdü.

“Yeğen dedi, geçenlerde Fındık Hatun’a bir hızman kapağı yaptım. Görmeliydin. Nasıl oymuşum, tutamağını oylum oylum nasıl işlemişim, nasıl nakışlamışım ben de şaştım valla. Allah var ya, hızman da hızmandı ha. Kutnu[1] kumaştan öyle bir nakışlı parçalar kesip yapıştırmışlardı ki her bir yerine, görsen dilin boğazına akardı. İki batmanlık kadar vardı. Ağzını kendi elimle düzelttim, kapağı su sızmayacak şekilde ağza uydurdum. Kapattım. Götürüp kamalağın dibine dayadım. Karşısına geçip uzun süre seyrettim. Akşamüstüydü. Gün de vurmuyor muydu hızmana, hızman kökboyalı iple örülme Cığcık kiliminden bir başka türlü ışıldıyor, bir başka türlü yalp yalp[2] yanıyordu Menevişli renkler oynaşıyordu cıvıl cıvıl hızmanın üzerinde.”

Gözleri sulanır gibi oldu, yutkundu, sigarasını dudaklarına götürdü. Dumanını fışkırttı burun deliklerinden. İçini çekti.

“Yeğen dedi, sen Fındık Hatun’un genç kızlığını bilmezsin. Dallı ipek fistanını giydi de, kalçalarına inen kırk belikli saçlarını sallıya sallıya bir yürümeye başladı mı, yer yerinden oynardı, delikanlıların yürekleri ağızlarına gelirdi. Çokta isteri[3] oldu. Köylerden Arap atlı ağalar, kentten otomobilli beyler gelip oğullarına istediler ya vermedi babası. Yeğenimdir diye, tuttu kardaşının oğlu Sümüklü Ömer’e verdi. Allah var ya, gıkı da çıkmadı kızın. Sümüklüde çok yaşamadı evlendikten sonra. Beş altı sene miydi, neydi ince hastalıktan öldü. İki oğlu bir

1 Kutnu: Pamuk veya ipekle karışık dokunmuş kalın ensiz kumaş türü, kadınların giydikleri üç etkli kutnu giysi

2 Yalp: Yerel anlamda parıl parıl, pırıl pırıl, ışıl ışıl

3 İsteri: İsteyeni, beğeneni olan

kızıyla, genç yaşında dul kaldı. Gene üşüştü millet çevresine ya, o öksüzlerine kol kanat germeden öte hiçbir şey yapmadı."

Gödehacı oturaklar elinde sessiz sedasız dinliyordu. Karadayı elini yere verip yekindi.

"Ben gelene dek ayrılma" dedi Gödehacı'ya. Yürüdü, yanı başındaki pıtıkardıcı torangısının arkasına geçti, uçkurunu çözdü, su döktü, geldi yerine oturdu.

"Sen benim anlatacaklarımı anlayacak yaşta değilsin daha yeğen dedi, hadi git. Sabahleyin erken gel de şu senin atmacanın oturak işini bitirelim."

"Olur dayı" dedi Gödehacı. Evlerine doğru yokuş yukarı tırmanmaya başladı.

Yolda giderken aklı karışıverdi birden,

"Ya, diye söylendi kendi kendine, Pörtlek atmacayı Karadayı'nın orda öldürürse başına iş açacağını bilip de bir şey yapmadıysa, ya gizlice bir iş yapmayı tasarlıyorsa?"

Olur muydu? Olurdu, insanoğlunun nerde ne yapacağı, niye yapacağı, nasıl yapacağı hiç belli olmazdı ki.

14. BÖLÜM

Zencirlerinin düzlüğü, doğuda Toklu, batıda Çalkama dağları arasında, Güneyde Çamboğazı'ndan başlayıp kuzeyde ta Sarımoğlu'ya Kıllıkuyu'ya, Kirazlıkuyu'ya, Karakuyu'ya değin uzar gider. Konalga yeri Teknecik'in eteğindeki oluğun başıyla, gömütlüğün yanındaki Zencirlikuyu'nun çevresidir.

Göllerde yayılım azalıp da Zencirli'ye gömüldüğünde, Yağbasanlılar Bayatlılar, Çürüklüler, Akçaluşaklılar ekinlerini biçmişler, harmanlarını yapmışlar, sap atıp döğen sürmeye başlamışlardı.

Millet çadırını, çengetirini kuracağı, haymasını yapacağı yerlerin firezlerini yolup temizledi önce. Sonra dağa gitti, çadır kurmak için direkler, kazıklar, sürütgüler; çengetir çatmak için çatal direkler dayangılar, mertekler falan kesip getirdiler yük yük.

Herkes çadırını çatmasını, çengetirini haymasını kurdu, kaplığını yaptı. Kazmalarla, küreklerle içlerini düzeltti. Yağmurlu günde içeri su girmesin diye evinin çevresine arklar açtı. Teknecik'in eteğindeki mezdekilerden dal kesip evlerin içlerini, haymaların altlarını halı gibi, bir güzel döşedi. Yüklüklerini çattı, denklerini açtı, yataklarını yorganlarını, çuvallarını hararlarını, yüklüğe yerleştirdi; üzerlerini kilimlerle, cicimlerle örttü. Yaygılarını yazdı.

Nakış Ağa'nın önderliğinde oluğun üst başındaki, kocamış, kimi dalları kurumuş ardıcın arkasına on iki direkli bir odahaması yapıldı. Üzeri meşe dallarıyla, akkavak dallarıyla örtüldü. Altı düzeltilerek mezdeki dalları döşendi. Evlerden halılar, kilimler, döşekler, yastıklar getirilip yayıldı. Her şey yerli yerine kondu.

İkindiye doğru Nakış Ağa, Gençailelere adam saldı. İki hakına getirtip kestirdi. Gençler kaplancığın meşeliğinden getirdikleri odunlarla ateş yaktılar günbatımına doğru. Bütün olarak çıkarılan kaburgaları demircik dalından yaptıkları şişlere geçirdiler, sarkan yerleri ince dallar sokarak gerdiler, çamanlar yaptılar. Ateş iyice yanıp odunlar kömürgöz olunca, azıcık dağıtarak, hazırladıkları etleri közlerin üzerinde gezdire gezdire kızartarak kebap, ateşin üzerine atarak kül bastı yaptılar. Konu komşu toplanıp, bir arada yiyip içtiler. Çürük Ali'nin Nakış Ağa'ya gönderdiği bir teşt dolusu petekli bal kondu en sonra ortaya. Petekler kaşla göz arasında kapışılıverdi. Yemek sonu büyükler kahvelerini içerlerken, çocuklar gölün akbaşında yaktıkları ateşin çevresinde sinsin oynamağa başladılar.

Ava çıkmanın, komşu yaylacıları görmeğe gitmenin dışında yayladaki erkeklerin günleri odahaymasında geçiyordu. Kimi dama oynuyordu, kimi dokurcun oynuyordu, kimi üçtaş oynuyordu. İskambil oynayanlar da vardı ya, azınlıkta kalıyorlardı onlar.

Öğle yemekleriyle akşam yemekleri, hele konuk da varsa, odahaymasında yeniyordu çoğunlukla. Yünden örülme, nakışlı sofralar yazılıyordu önce. Dürüm dürüm yufka ekmekler, sahan sahan yemekler tas tas çorbalar, lenger lenger pilavlar, tepsi tepsi börekler geliyordu evlerden. En çok, en yüzegelir yemekler de Nakış Ağa'nın evinden geliyordu doğal olarak.

O sıralar avıkmanın son aşamasındaydı atmacalar. Gelişebilecekleri kadar gelişmişlerdi. Kuyrukları yedi boğum olmak üzereydi neredeyse. Genellikle kuyrukları beş boğum olunca oturağa atılırlar, ünnüğe çağrılırlar, altı boğum olunca da usuldan usuldan avıktırılmaya başlanırlardı. Yedi boğum olunca avlatma zamanı gelmiş demekti.

Topu topu beş atmacayla bir doğan vardı yaylalılarda. Bir de Murtaza'nın beslediği kuş vardı. Çaylak diyordu herkes

ona ya, Murtaza gene de besliyordu. Kuş da gün gün büyüyüp azmanlaşıyordu. Murtaza elinde taşıyamıyor, omuzuna koyuyordu hep. Az buzla da doymak bilmiyordu. Yaylada kesim yapılmadığı günler gidiyor, dünyanın parasını verip harmancılardan tavuk alıp kesiyor, kuşa yediriyordu. Kocaman tavuğa bana mısın demiyor, bir öğünde kursağına indiriveriyordu kuş.

“Bre Murtaza diyorlardı büyükler, senin kuş çaylak, av avlamaz leş arar yiyecek. Karakuş olsaydı belki tavşan avlardın ya, bundan hayır gelmez.”

“Gelmezse gelmez diyordu Murtaza, benim kuşum o. Bakan da benim, büyüten de. Size ne oluyor?”

Bir akşamüstü, oyun bitimi Pörtlek Yusuf yaklaştı Gödehacı’nın yanına

“Söyle bakalım dedi, ne yanda avlatacaksın atmacanı?” “Ben bilmem dedi Gödehacı, Veli bilir.”

“Çil mi?” dedi Pörtlek Yusuf.

“He” dedi Gödehacı.

“O dedi Pörtlek Yusuf, sadece lastikle kuş vurmasını bilir. Atmaca avlatmasını ne bilecek?”

“Bilmezse bilmesin dedi Gödehacı, sana ne?”

“Bana nesi var mı bre Göde dedi Pörtlek Yusuf, Gezit’in atmacası diye öve öve göğe çıkardınız. Hele bir avlatmaya başlayın, görelim neyin nesi olduğunu”

“Görürüz dedi Gödehacı, acelen ne? Siz kendi atmacanızı nerede avlatacaksınız ona bakın. Ben kendi atmacamı nerde avlatacağımı bilirim. Günü gelir, av dönüşü ortaya koruz avlarımızı, kimin atmacası daha çok av almış, görürüz.”

Konuşmalara kulak kabartan Topal Hasan girdi aralarma.

“Öyle belli olmaz o iş Gödehacı dedi, alırsınız atmacalarınızı, gidersiniz Sokutaş’ın oraya bir yere, yan yana yürümeye başlarsınız firezlerin içinde. İsterseniz atmacalarınızı avucunuzun içine alır atarsınız avın arkasından, isterseniz elinizin üzerinden kapıp koyuverirsiniz. Hangisi yavuzsa o alır avı. Öteki de havada kalır. Atmacanın yavuzu ancak böyle belli olur.”

“Doğrusu da öyle yapmak” dedi Pörtlek Yusuf.

“Hele bir zamanı gelsin dedi Gödehacı, hele bir iyice yarakolsun atmacalar, öylede yaparız.”

“Doğacak oğlak bokundan belli olur bre Gödehacı dedi Topal Hasan, atmaca dediğinde ilk avda belli eder kendini. Ne korkuyorsun, ne mırın kırın ediyorsun? Erkeksen, göbeğinden atıyorsan, atmacana güveniyorsan çık ortaya.”

Topal Hasan’ın sesi aptal davulu gibi güm güm ötüyordu konuşurken. Duyan geldi, duyan geldi. Toplanıverdiler tüm çocuklar. Biri “Ulan Göde dedi, göster kendini. Gün eskitmeden göster şunlara Gezit’in atmacasının ne kadar yavuz olduğunu.”

“Nesini gösterecek bre ulan dedi bir başkası, Gezit’in atmacası da atmacamı ki? Görmüyor musunuz iriliklerini. Götlerini kaldıramazlar onlar vallaha avın arkasından.” Gülüşmeler oldu. Ali alındı.

“Kaldırır mı, kaldırmaz mı dedi, görürüz yakında.”

“Benim bildiğim dedi Topal Hasan, atmacanın yılan gibi boyu uzun olanı yavuz olur. Gezit’in atmacasının boyu kısa, döşü enli.”

“Mahmut dayımın kır kısrağının sağrısına benziyor tıpkı” dedi öte den biri.

“Sussana sen ulan it oğlu it” diyerek söylenenin üzerine yürüdü Ali.

Öteki çocuklar araya girdiler hemen, araladılar. Herkes evinin yolunu tuttu.

Ali'nin yanı başındaydı Gödehacı, başını önüne eğmişti. Ağlamaklı bir hali vardı. Yanlarında başka çocuklar olmasa açılacak, içini dökecekti.

"Çekeceğimiz var bunlardan kardaş diyecekti, görmüyor musun? Şimdiden başladılar dalaşmaya. Yarın bizim atmacalar, onların atmacasının önünden av alacak olursa, ne olur halimiz? Döverler bizi eşek sudan gelene dek döverler hem de. Pestilimizi çıkarırlar dinime imanıma. Atmacalarımızı da elimizden alırlar, yere çalıp öldürüverirler. Elleri uzun, kolları uzun. Bizimse arkamız yok, kalamız yok. Gel, cilbirlerini çıkarıp bırakalım gitsinler ormana, eşlerini bulsunlar, yuvalarını kursunlar, ölmekten kurtulsunlar. Tekinde değillermiş dendiğine göre. Başımıza bir iş gelmeden gel kurtulalım şunlardan. Elimizle bıraktığımızı söylemeyiz kimseciklere. Avlatırken çavdılar, yitip gittiler deriz. Kimimiz kimsemiz yok bizim arkalayacak. Kulağımızdan tutsalar boynumuz kopar. Gel vazgeçelim bu işten."

Diyecekti ya, diyemedi.

15. BÖLÜM

Atmacaların ünnüğe çağırma dönemleri bitmiş, avıktırma dönemi başlamıştı. Herkes kendi bildiğince ya da büyüklerinden öğrendiğince avıktırma işini bitirmeye, avlatma dönemine geçmeye çalışıyordu. Avıktırma işinin en önemli aşaması uçabilen canlı kuş tutup kanadını biraz örseleyerek bir çocuğun eline vermek, çocuğu bir torangının arkasına saklamak, torangıya taş atarak kişkişler gibi yapmak çocuğun elindeki kuşu fırlatmasıyla birlikte arkasından atmacayı kapıp koyuvermekti. Böylece atmaca, yaşamında ilk kez, canlı, uçan bir kuş yakalamanın ne demek olduğunun bilincine varacak, işinin gücünün uçan kuş yakalamak olduğunu öğrenecekti. Başka bir yolu, başka bir yordamı yoktu bu işin.

Ali ile Gödehacı'nın işi işti bu yönden. Yanlarında Çilveli vardı. İstedikleri kuşu, istedikleri kadar döşlerinden vuruverirdi Çilveli. Döşlerinden vurulan kuşlar, eğer vuran acemilik edip de lastiği çok çekmemişse, az sonra kendilerine gelirler, cin gibi olurlardı.

İş inada binmişti. Ali ile Gödehacı'ya,

"Çocuklar dedi Çilveli, gelin atmacaları hep canlı kuşla avıktıralım. Ölü kuşla hiç denemeyelim. Ola ki alışıp tembelleşirler, avının arkasına bakmaz olurlar. Ben size geceğan vururum, pis ağan vururum, sallabaş vururum. İsterseniz karatavuk, çamcırrığı bile vururum. Hepsini almaya alıştıralım atmacaları. Alışırlarsa bir kez, arkası sökün eder bu işin. Baştan alıştırmazsak, hiç belli olmaz, bir de bakarsınız karatavuğun bağrıltısından ürkerler, sallabaşın kafa sallamasından korkarlar, çamcırnığının şamatasından kaçarlar."

“Olur kardaş dedi Ali, sen ne dersen öyle yapalım. Yapalım ya, bir de Kederoğlu emmime danışsak mı? Ne dersin?”

“İyi olur dedi Çilveli, ikinizden biriniz gidip sorun.”

“Ben gidemem dedi Gödehacı, anam bırakmaz beni. Ta Yirce’ye kadar tek başına nasıl gidersin der de başka şey demez.”

Ali boynunu büktü. “Beni de bırakmaz anam.” dedi.

“Ben giderim dedi Çilveli. Yirce dediğin yer nere ki. Şurdan Tokluboğazı’ndan vurdum mu yokuşa gün doğarken, kabakuşluğa kalmaz varırım Yirce’ye. Kederoğlu emmimi bulur, soracağımı sorar, öğreneceğimi öğrenir, izimin üstüne geri döner, ikindiye kalmaz geri gelirim.”

“Gün kalmadı kardaş dedi Gödehacı, yarın gitsen olmaz mı?”

“Olur dedi Çilveli, yarın gider gelirim ben. Gelirken de birkaç tane canlı kuş getiririm. Siz ona göre hazırlıklı olun.”

“Bizimkiler ne yapacaklar bakalım?” dedi Ali.

“Yapacakları dedi Çilveli, kılsapanla çekik pıstırıp, ellerini kovuklara sokup yakalamak.”

“Olsun dedi Ali, o bu işte Veli kardaşın eline su dökemez. Vursa vursa günde bir tane vurabilir ancak. Onunla da kendi atmacasını avıktırır. Bence, Veli kardaş elini uzatmazsa ötekiler boku yedi demektir.”

“Öyle söyleme dedi Çilveli, av işi bu, hiç belli olmaz. Vuramaz dediğin vurur da, vurur dediğin vuramaz.” Gödehacı kaykılıverdi.

“Sen vurmayacaksın da dedi, Pörtlek mi vuracak yani? Topal Hasan mı vuracak?”

“Belki de vurur dedi Ali niye, vurmasın ki?”

“Bok vurur!” dedi Gödehacı.

Teknecik'in batı yakasındaki mezdeki ormanlığındaydılar. Bir yandan kuş vuruyorlar, bir yandan mezdeki sakızı topluyorlardı. Çukurova'da, köyde kalanlar için en değerli armağandı mezdeki sakızı. Çıtlık, kanak, kenger sakızı da işe yarardı ya, yakınlarda kenger yoktu, kanak da azdı, çıtlık toplamak da belalı işti.

Kışın boranında kozalaklardan dökülen sakızlar, soğuktan tüğül tüğül olurdu yere düşene dek. Damla damla şekillenirdi. Mezdekiler gür, kozalaklar boldu. Bir ağacın dibinden iki torba sakız toplamak işten bile değildi.

Yeterince kuş vurup, sakız toplayıp aşağı indiklerinde odahaymasındaki kalabalığı görünce şaşırdılar ilkin. Yaklaştıklarında yayladaki tüm atmacaların oturaklarının sıra sıra dizili olduğunu gürdüler. Birde baktılar ki Kederoğlu orda. Nakış Ağa'nın sağ yanına köskelmiş, sigarasını tüttürüyor. Çocukları görünce gelin diye eliyle işmar etti. Çocuklar yaklaşıp eline uzandılar.

Bakıyorum da dedi Kederoğlu, atmacalara iyi bakmışsınız. Ne var ki gereğinden çok yağlanmış bunlar. Bundan sonra kısın etlerini. Bir akşam, bir sabah yedirin yedireceklerinizi, tıka basa da doyurmayın. Öğleleri de koklatır gibi az bir şey verin, aç itin yala saldırdığı gibi saldıracak duruma gelsinler avın arkasından. Böyle iyi davranırsanız bakmazlar avın yüzüne. Atmaca milleti de, insan milletine benzer, ekmek elden su gölden oldu mu, götlerini büyütmeye bakarlar, tembelleşiverirler."

"Bizim deli oğlanınkine ne dersin Kederoğlu?" diye sordu Nakış Ağa.

"O biliyor bu işi dedi Kederoğlu, baksana onunki yılan gibi olmuş daha şimdiden."

Durdu bir süre, alıcı gözle baktı Bekir'in atmacasına.

“Getir hele şunu bana Bekir yeğenim” dedi.

Bekir oturakbağını çözdü oturaktan, cilbirlerinden tutup, atmacayı yumruk yaptığı elinin üzerine aldı, getirdi. Kederoğlu Bekir’in elinden aldı atmacayı, döşünü, kanatlarım, kuyruğunu bir güzel sıvazladı. İnceledi.

“Karaçamlık’ın atmacası bu dedi, kim getirdi?”

“Bıldır[1] dedi Nakış Ağa, Ahmet Ede’ye tembih ettimdi, o yollamış”

Kederoğlu anlamlı anlamlı gülümsedi.

“Yollar o dedi, şahan istesen, şahanda yollardı. Kulağı kesiğin tekidir. Bal alacağı çiçeği iyi bilir.”

“Bilmesinde ne yapsın dedi Nakış Ağa, başında bir sürü külfeti var. Bir davulla, bir zurnayla geçinemez ki. Kocadı da üstelik.”

“Gençliğinde iyi davul çalardı” dedi Durna Hatun.

“Bu yörede onun üstüne yoktu dedi Kederoğlu, fırfır dönerken, yuvar yuvar yuvarlanırken nasıl meçik sallardı, akıl alacak gibi değildi. Ağaların, beylerin düğününde hep o çalardı. Senin düğünde de o çaldırdı.”

“Zurnacı da Kara Durmuş’tu” dedi Durna Hatun.

“Herifte dedi Nakış Ağa, camız ciğeri kadar ciğer vardı. Duluğunu şişirdi de bir üflemeye başladı mı, kuşu kurdu, sığırı sıpası, yaşlısı genci tümden kulak kesilirdi. Yedi köy öteden duyulurdu zurnasının sesi.”

Durna Hatun içini çekti. Nakış Ağa sözü değiştirme gereğini duydu.

“E... Kederoğlu dedi Nakış Ağa, söyle bakalım, bu gördüğün atmacaların hangisi daha yavuz?”

1 Bıldır: Geçen sene, önceki yıl

“Bekir’inki yavuz dedi Kederoğlu, yavuz olmaya yavuz ya, Gezit’in atmacasını tutmaz.”

Hadi sende dercesine elini salladı Nakış Ağa. Kederoğlu alındı.

“Nakış Nakış dedi, ben bensem, bu da böyle. Yeter ki iyi bakılsınlar, iyi avıktırılsınlar, iyi yarakedilsinler. Tibiliyi[1] bile alırlar. Kekliği, turacı havada kaparlar.”

“Bok kaparlar dedi Nakış Ağa, ben bu yaşa geldim, bunca atmaca gördüm, tibiliyi alan atmacaya tanık olmadım, keklik alan atmacanın adını duymadım.”

“Bu hiçbir şeyi değiştirmez Nakış dedi Kederoğlu, ben gençliğimde avlattım Gezit’in atmacasını. Neyi alıp neyi almadığım bilirim.”

“Bakıyorum da dedi Nakış Ağa, lafını dizginleyemiyorsun. Nerdeyse kokaribiliyi de alır diyeceksin.” Kederoğlu dikeli verdi birden. Havada kaparlar hem de dedi. Yok deve.” diyecek oldu Nakış Ağa. Kederoğlu’nun kan beynine çıktı.

“Var mısın? dedi, bahse tutuşalım.”

“Neyine?” dedi Nakış Ağa.

“Atlarımıza” dedi Kederoğlu. Nakış Ağa güldü bu kez.

“Benimki at Kederoğlu dedi, seninki topuğu kıllı beygir. Olur mu?”

“Olur dedi Kederoğlu, yüreğinden atıyorsa, olur. Dediğin çıkarsa hem atın sende kalır, hem de beleşinden balesinden, arabana koşacak bir beygire sahip olursun. Fena mı?”

“Hiçte fena olmaz dedi Nakış Ağa, bizim arabanın beygirlerinden biri solağan olduydu. Donu[2] da ötekini tutmuyordu üstelik. Senin ki tutar.”

---

1 Tibili: Tepeli toygar kuşunun yöresel adıdır, iri, tıknaz ve büyük kanatlıdır, kalkık sivri bir ibiği vardır

2 Donu: Yöresel ağız Çukurova rengi anlamındadır

Kıs kıs güldü.

“Söz öyleyse” dedi Kederoğlu. “Söz” dedi Nakış Ağa. El sıkıştılar.

Durna Hatun bir sigara yaktı. “Gitti bizim al at” dedi.

“Giderse gider dedi Nakış Ağa, Kederoğlu da ömrünün sonuna doğru bir Arap atına binme olanağını bulur.”

Durdu, bir ata, bir atmacalara, bir Kederoğlu’nun sırma eğerli, atsavı doru beygirine baktı. Kederoğlu’na döndü.

“Bizim doruya da iyi eş olur seninki dedi, boyu boyuna uyar. Huyu da uyarsa, iyi yük çekerler, iyi bok sökerler.”

“Öyle ağa” dedi Köse.

Kederoğlu duymamışlıktan geldi. Ali’yle Gödehacı’ya döndü. “Çocuklar dedi, hazırlanın, aksama doğru sizi de, atmacaları da alıp götüreceğim Yirce’ye. Beş on gün konuğum olursunuz.”

“Niye ki?” dedi Nakış Ağa.

“Elimle avıktıracağım atmacaları Nakış dedi Kederoğlu, Alceylan bu kadar zahmete değer kanımca.”

16. BÖLÜM

Gürleşen'de, Yardibi'nde üzümler, domatesler, biberler, patlıcanlar, salatalıklar olgunlaşmıştı. Kofalara öteberi doldurup eşeğine yükleyen köylüler, alaşafakta yola çıkıp, o yayla senin, bu yayla benim, yaylalara çıkan Çukurovalılara satmaya götürüyorlardı. Kapış kapış alıyorlardı onlar da.

Günün birinde kofalarda üzüm, sepetlerde salatalık, yeşilbiber, domates, torbalarda dut kurusu, armut kakı, bir hızman dolusu pekmez, bir bohça dolusu pestil yüklü eşeğiyle Zencirli'ye çıkageldi Dulavratoğlu. Nakış Ağa'nın evinin önünde çekti eşeğinin yularını. Uşaklar koşuştular hemen. Eşeğinin başını tutup yükünü çözdüler. Dulavratoğlu'nu odahaymasına buyur ettiler.

"Nerelerde kaldın bre Dulavratoğlu diye karşıladı Nakış Ağa, gözümüz yollarda kaldı nicedir."

"Anca gelebildim ağam dedi Dulavratoğlu, kocadık gayrı. Çora çocuğa sözümüz geçmez oldu. Derlenip toparlanmakta epeyce zaman aldı."

Hal hatır soruldu. Tabakalar çıkarıldı, sigaralar sarıldı. Kahveler içildi. Nakış Ağa "Söyle bakalım dedi, üzüm bol mu bu yıl, avarlıklar iyi mi?"

"Avarlıklar şöyle böyle ya ağam dedi Dulavratoğlu, bağlarda iş yok."

"Niye ki?" dedi Nakış Ağa.

"Bu yıl ağam dedi Dulavratoğlu, bir hastalık tebelleş oldu bağlara. Göktaş falan attık ama fayda etmedi. Çubuklar ko-

latmadı, filizler büyümedi, salkımlar ufacık ufacık kaldı. Dört kütükten bir okka üzüm çıkmıyor."

"Desene dedi Nakış Ağa, halınız harap."

"Harap ki, ne harap" dedi Dulavratoğlu.

Topalak "Ekinler iyi mi bari? diye sordu. Dulavratoğlu kaşlarını yukarı, ellerini havaya kaldırdı. Bre ağam dedi, ekinler iyi olsa ne olacak, kötü olsa ne olacak? Ekip ektiğimiz iki evlek, yer, o da taşlık, kayalık. Unluğumuz çıksa, bulgurluğumuz çıkmaz. Sapı samanı eşeğimizin yeğintisine yetmez."

"Can sağlığı olsun bre Dulavratoğlu dedi Nakış Ağa, Allah açtığı deliği boş koymaz nasıl olsa. Acından ölmüş mü var bu dünyada? Bir kapı kapanırsa, bir kapı açılır, insan iyi kötü geçinir gider."

"Öyle ama ağam dedi Dulavratoğlu, fukara milletini bilmezsin sen. Karnı doysa gözü doymaz, beribenzeri de beğenmez."

Nakış Ağa'nın Zencirli'de, Göller'de tarlaları vardı. Bir bölümünü Yağbasanlara, bir bölümünü Çürüklere, bir bölümünü Bayatlılara, bir bölümünü de Akçaluaşaklılara, adamına göre, tutturabildiğine, üçte bire, dörtte bire ortaklığa verirdi. Çuval açmasınaydı ortaklıklar. Nakış Ağa hiçbir şeye karışmazdı. Harmanlar savrulup çavdarlar, akbuğdaylar çec[1] oldu mu, ortaklar gelirler.

"Her şey hazır ağam derlerdi, adamlarını salıver."

Nakış Ağa tütün tabakasını önlerine atar,

"Sigara sarın hele derdi, kahvelerinizi için bir yol."

Ortaklar sigaralarını tüttürüp, kahvelerini höpürdetirlerken, evden, yünden dokuma, nakışlı çuvallar getirilir, baymanın direğinin dibine yığdırdı.

1 Çec: Samandan ayrılmış dane

“Gerektiği kadar alın çuvallardan derdi Nakış Ağa, payıma düşeni doldurun, getirin.”

Adamlar kendilerine duyulan güvenden hoşnut, çuvalları omuzlarlar, harmanlarının yolunu tutarlardı.

Gelen çavdarlardan tarhanalık dağıtırdı yaylanın fakir fukarasına. Akbuğdaylardan döğmelik verirdi. Millet bin bir dua ederek kışlık tarhanasını yapar, kurutur, çuvallardı. Uşaklardan birini çağırdı Nakış Ağa.

“Git, ablana söyle dedi, Dulavratoğlu’nun çıkınını hazırlasın. Sen de bir çuvaldız al, akbuğday çuvallarından birinin ağzını dikiver.”

“Başüstüne” dedi uşak, çadırdan taraf yollandı.

“Sen kaygılanma Dulavratoğlu dedi Nakış Ağa, bu yılki yiyintin[1] benden.”

“Sağ ol ağam dedi Dulavratoğlu, Allah yokluğunu göstermesin, Allah seni başımızdan eksik etmesin. Allah ne muradın varsa versin, çoruna çocuğuna bağışlasın.”

Nakış Ağa tabakayı uzattı.

“Sar hele bir sigara dedi, Çakaldere tütünüdür, sizin tütünlere benzer mi? Bir bak.”

Dulavratoğlu tabakayı aldı, açtı, sigara kağıdını sol elinin başparmağı ile işaret parmağı arasına kıstırıp, sağ eliyle içine tütün doldurdu. Sardı. Cuburundan çakmak kesesini çıkardı, çakmaktaşını çaktı, tutuşan kava bastırarak sigarasını yaktı.

“Kavın iyi aşkarlanmış dedi Nakış Ağa, bir çakışta aldı.”

“Öz kavı bu ağam dedi Dulavratoğlu, bir torba da sana getirdim.”

“Sağol dedi Nakış Ağa, göçüm zamanı pekmezimi de unutmazsın nasıl olsa.” Dulavratoğlu doğruluverdi.

---

1 Yiyinti: Yiyecek.

“Unutur muyum ağam dedi, unutur muyum hiç. Bağda ne varsa pekmez kaynatırım senin için.”

Yutkundu. “Amma diye ekledi, pestil mestil umma bu yıl.”

“Boşver sen dedi Nakış Ağa, onları da Maraşlılar getirir nasıl olsa.”

Öğle olmuştu. Sofralar getirilip yazıldı. Yemekler yendi, karlı ayranlar içildi. Sıra kahveye gelince Nakış Ağa,

“Dulavratoğlu dedi, atmacadan anlar mısın sen?”

“Ben anlamam ya ağam dedi Dulavratoğlu, yukarda, mağarada, Keklikoluğu’nda biri var, her yıl atmaca besler. O anlar sanırım.”

“Adı ne?” dedi Nakış Ağa.

“Adını bilmiyorum dedi Dulavratoğlu, bir defa gördüydüm. Ufak tefek, pola gibi bir adam. Gerekse eğer, adını bellerim senin için.”

“Zahmet etme sen dedi. Nakış Ağa, Keklikoluğu’nda dedin ya o yeter bana. Tanıdıklarım var orada. Bir haber saldım mı iş biter”.

“Öyle ya ağam dedi Dulavratoğlu, elin uzun maşallah, kolun uzun. İstediğini sen elde edemeyeceksin de, kim edecek.”

Nakış Ağa gevrek gevrek güldü. Gün dönünce yaymayı attılar eşeğin sırtına. Boş kofaları yüklettiler. Tuz, şeker, sabun, kaputbezi, basma dolu çıkını da tıkıştırdılar kofaların içine. Uğurladılar Dulavratoğlu’nu.

Kederoğlu’yla bahse tutuşalı beri atmaca işine basbayağı kendini kaptırmıştı Nakış Ağa. Yerli yersiz, ikide bir atmacadan söz eder olmuştu. Ne etmeli etmeli, altta kalmamalıydı. Altta kalmayı, bahsi yitirmeyi oldum olası sevmez, kendine yediremezdi. Bu kez işin içine Alceylan da karışmıştı üstelik.

Kendi attan ne kadar anlarsa, Kederoğlu da atmacadan o kadar anlardı. Kolay kolay da yanılmazdı. Gerçi Ahmet Ede de bilirdi atmacanın dilinden. Geçen yıl atmaca getirmesini tembihlediğinde,

"Sana Karaçamlık'ın atmacasını getireyim ağam demişti Ahmet, çok yavuzdur. Ben bunca atmaca besledim, onun gibi yavuzunu görmedim. Hangi kuşun arkasına koyversen, iki adım salmaz."

Çeribaşı Ahmet Ede, her yıl Uzunyayla'dan Çukur'a inerken Zencirli'ye uğrar, davulla, zurnayla ortalığı şenlendirirdi. Av işini de savsaklamazdı. Onun getirdiği atmacalar, yaylacıların atmacalarına soluk aldırmazlardı. Doğanları tavşanları bile alırdı, öylesine yavuz olurdu hepsi de. Tüm yayla halkı bilirdi bunu.

Bir yıl Tepensesi atmacasının ününü duymuş, kona göçe, üşenip müşenmeden gitmiş, günlerce sorup arayarak bulmuştu yuvasını. Karaçamlık'ın atmacasıyla beslemiş, büyütmüş, avlatmıştı. Yavuz olmaya yavuz çıkmıştı ya, Karaçamlık'ın atmacasının tozuna yetişememişti. Bunu da bilirdi yayla halkı.

Yayla halkının bilmediği Gezit'in atmacasıydı. Ne gören olmuştu şimdiye dek, ne duyan. Eskilerin kulağına çalınmıştı bir ara Kederoğlu'nun Gezit'in atmacasını avlattığı ya, kimse üzerinde durmamıştı o zamanlar. Aradan yıllar geçmiş olup bitenler unutulup gitmişti. Şimdi kimsenin Gezit'in atmacası hakkında doğru dürüst bir şey bildiği yoktu. Gene de Nakış Ağa'yla Kederoğlu'nun bahsi konuşuluyordu her yerde. "Kederoğlu üter" diyordu kimileri.

Kimileri "ütülür" diyordu.

Deli Bekir'in içi içini yiyordu. Babasına boyun bükmüş, ta yedi günlük yerden Karaçamlık'ın atmacasını getirtmişti. Göğsünü gere gere ava çıkmayı düşlemiş, atmacasının öteki at-

macaların önünden av kapışını düşünerek gülümsemişti. Ama nereden çıktıysa ortaya Kederoğlu çıkmış, bir gımık çocukları peşine takıp, Gezit'in atmacasını bulup getirmişti. Atmaca konusunda bilgeliği tartışılmazdı dendiğine göre Kederoğlu'nun. Bir yıl yuvası belli olan atmacanın ertesi yıl nereye, hangi ağaca yuva yapacağını, eliyle yapmış gibi bilirdi.

"Yorulup morulmanıza gerek yok çocuklar, filan yerden yokuş yukarı, diklemesine tırmanın, karşınıza birkaç meşe çıkana kadar yürüyün, meşelerin yarınından sağa sapın, karşınıza bir koyak çıkar. Koyağın en üst başında bir top mezdekilik vardır. Onlara bakın. Atmacanın yuvasını bulursunuz." dedi mi iş tamam demekti.

Bütün bunları deneyleriyle bilirlerdi çocuklar. Bekir de bilirdi. O nedenle bir korkudur düşmüştü içine.

"Ya dediği çıkarsa, ya bizim Alceylan elden giderse" diye kendini yiyip bitiriyordu.

Ama gene de umudunu yitirmiyordu. Ahmet Ede de Kederoğlu kadar atmacadan anlar diye düşünüyor, böyle düşündükçe gözbebekleri ışıldıyor, daha bir başka bakışla bakıyordu atmacasına. Ünnüğe çağırmaya götürdüğünde gözlerini, atmacanın fıldır fıldır dönüp duran bal rengi gözlerine dikiyor; "Gözünü seveyim sarıbaz diyordu, babama karşı da, konu komşuya karşı da yüzümü kara çıkarma benim. Ne et et, Gezit'in atmacasının önünden kapıver avı. O zaman iste benden ne istersen. Kendim yemez sana yediririm, kendime bakmaz sana bakarım."

Elceğini çıkarıp kanatlarını sıvazlıyor, kabaran tüylerini düzeltiyor, kuyruğunu avuçlarına alıp okşuyor.

"Aslan sarıbaz diye ekliyordu, gürüm güvencim sende. Bu güne dek, bak nasıl bakıp büyüttüm seni, yılan gibi ettim. Cilbirinin kayışını özel olarak getirttim ta Kadirli'den. Bağını özel ördürdüm bibime. Karadayı'ya oturak yaptırdım sana. Senin

oturağın gibi oturak yok bu yaylada. Ali'nin Gödehacı'nın atmacalarının oturaklarını da Karadayı yaptı ama, seninki başka. Seninki gelinlik kız gibi sarı bazım. Çamlık atmacası olduğundan mıdır nedir, kınalı keklik gibisin öteki atmacaların yanında. Sen bir başkasın. Sen Karaçamlık'ın atmacasısın. Ünün gitmiş dünyanın dört bir yanına. Sen sen ol, geride kalma, Ahmet Ede'nin de benim de yüzlerimizi kara çıkarma."

İkircikliydi. Yüreği efil efil ediyordu. Şu bahis işi olmasa hiçbir şeyi önemsemeyecekti. El elden üstündü, atmaca da atmacadan üstün olurdu. Şaşacak, garipsenecek yanı yoktu bu işin. Yoktu ya, araya bahis girince işler çatallaşmıştı. İşi inada bindirmişti Kederoğlu. Atmacaları da, çocukları da alıp götürmüştü Yirce'ye. Üstelik "Kendim yıktıracağım" demişti.

Çocuklar avıktırsalar neyseydi ya, Kederoğlu avıktırınca, hiç kuşkusuz işler sarpa sarardı. At nasıl binicisine göre kaçarsa, atmaca da avıkıtıncısına göre avlardı. Basbayağı hüner isterdi, bilgi isterdi atmaca avıktırmak. Bu konuda da uzmandı Kederoğlu. Yanda yörede üstüne yoktu.

Burcu bulanıyordu Bekir'in. İşlerin umduğu gibi gitmeyeceği aklına geldikçe yüzüne kan hücum ediyor, suratı pancar gibi, kıpkırmızı oluyordu. Kederoğlu'nun Alceylan'a binip, hoşça kalın anlamında el sallayarak Tokluboğazı'na doğru dizgin kırışı gözlerinin önüne gelince, kahroluyor, ağlayacak duruma geliyordu. Ne diyebilirdi ki o zaman babasına?

"Suç sende, ne diye bahse tutuştun ki?" diyebilir miydi?

Diyemezdi. Kendisiydi atmacayı isteyen. Kendisiydi çevresine böbürlenebilmek için Karaçamlık'ın atmacasını getirttiren. Başına, böyle bir iş açacağını bilse, getirttirir miydi hiç. Getirttirmezdi. O yıl atmaca beslemekten vazgeçer, yine getirttirmezdi. Ama iş işten geçmiş, deve kuyruğundan dönmez olmuştu.

Karacaoğlanı anımsadı birden. Boşuna söylememişti Karacaoğlan:

"Yürü bre yiğit yolundan kalma
Her yüze güleni dost olur sanma
Ecelden korkup da sen geri durma
Yiğidin alnına yazılan gelir"

Gelecek varsa, gelirdi. Önlemek olanağı yoktu geleceği. İş olacağına varırdı eninde sonunda. Ya Alceylan giderdi, ya da doru beygir gelirdi.

Atsavı doru beygir bir gelse, ilkin kendi tutardı yularını, eliyle bağlardı kazığa. Kederoğlu'nun kös kös, eli boş yürüyüşünü görmek, yaya yapıldak Tokluboğazı'na tırmanışına tanık olmak, ne doyumsuz bir zevk verirdi insana. O anı bir görebilse, ölse bile gam yemezdi.

Ama işin bir de tersi vardı. Kederoğlu Alceylan'a biner, doru beygiri yedeğine alır, eyerin üzerinde kaykıla kaykıla Yirce'ye doğru yollanırsa ne yapardı o zaman? Ağlar mıydı, ağlamaz mıydı, kestiremiyordu. Olayların kişilerdeki tepkisi bilinemezdi önceden.

Her şeyde bir hayır vardı, her şey sağ elinin üzerine tünemiş olan atmacaya kalmıştı. Ne yapacaksa o yapacaktı.

17. BÖLÜM

Sabah güneşi vurdukça gümüş gibi ışıldıyordu firezler... Firezlerin ışığı Kaplancık'ın meşeliklerine yansıyor, rüzgarla ığralanan meşe yaprakları, akkavak yapraklarının rengine dönüşüyordu. Torbalara saman doldurmaya uğraşan insanlar, uzaktan, kurul kurul eden atlıkarıncalar gibi görünüyorlardı. Orada burda, tutam tutam, mor çiçekli, ak çiçekli yoncalar, Sarıkadife çiçekli sığırkuyrukları, küpe gibi sıra sıra, sarkan çan şeklindeki tohumlarıyla mengilikler, kara üzüm salkımını anımsatan çiçekleriyle ayı otları, kahverenkli, pul pul tohumlu ebelikler, peryavşanlar, çıtlıklar, sarıçiçekler görüntüyü daha bir renklendiriyorlar, daha bir büyüleyici hale sokuyorlardı.

Sığırlar otluyorlardı diz boyu otla kaplı koyaklarda. Yöreplerde koyun sürüleri yayılıyordu. Sarpça yerlerde, kayalıklarda keçiler dolaşıp duruyordu.

Kuyunun başı başka bir alemdi. Su kıt olduğundan, sırasını bekliyordu millet ellerinde helkelerle. Harmancılar tuluklarını doldurabilmek için sabırsızlanıyorlardı. Ele avuca sığmaz veletler, avuçlarında sakladıkları atsineklerini, sezdirmeden, tuluk yüklü eşeklerin kuyruk altlarına bırakıveriyorlar, sonrada bir kenara çekilip, eşeğin, göt atarak ordan oraya koşusunu, kendini yerden yere atıp debelenerek, su dolu tuluklarını patlatışını seyredip, gülüşüp duruyorlardı. Odahaymasındakilerin de hoşlarına gidiyordu çocukların bu davranışları. Onlara da eğlence çıkmış oluyordu hiç yoktan.

Nakış Ağa'nın keyfine diyecek yoktu. Karabey haber yollamıştı ta Pınarbaşı'ndan. Gönderdiği parayla iki sürü toklu aldı-

ğını, tokluların hepsinin de seçme olduğunu, elini çabuk tutup, aldıklarını daha kuzuyken ucuza mal ettiğini bildirmişti. Sürülerin Uzunyayla'nın uçsuz bucaksız otlaklarında yayılmakta olduklarını da bildirmesini söylemişti gönderdiği haberciye.

Yalaktan Keleş Ağa epeyce yılkı topladığına, ekim ayı sonuna doğru köye getireceğine dair haber salmıştı. Arap atlarını aratmayacak, ince uzun bacaklı, sülün gibi taylar olduklarını eklemeyi de unutmamıştı.

Çukurda, köydeki tarlalarda da iyi olmuştu ürünler. İşi işti Nakış Ağa'nın. Bir dolu para kazanacağından kuşkusu yoktu. Alacağı varsa, varsın alsın Alceylan'ı Kederoğlu diye düşündüğü oluyordu. At, attı eninde sonunda. Yeryüzünde attan çokta bir şey yoktu. Ağalığı tutmuş, şimdiye değin çok kişiye at bağışlamıştı. Alceylan da elden gitse ne eksilirdi ki? Yaşlanmıştı da üstelik.

Taylığında olsun, yetişkinliğinde olsun Alceylan'a diyecek yoktu. Dünyanın koşusunu almıştı. Alımlı çalımlıydı da üstelik. İyi baş tutar, İyi kulak büker, iyi kuyruk dikerdi. Maraş işi, sırma işlemeli eyer ve gem takımıyla daha bir alımlı, daha bir görkemli olurdu. Ağalar, beyler, paşalar binsin diye yaratılmış gibiydi. Ama kocamıştı. Koşu koşma dönemini çoktan geride bırakmıştı. Yemini bile kırmadığı, artırdığı oluyordu. Oysa bir at yemden kaldı mı, o atın sonu yaklaşıyor demekti.

Bu nedenle kovalayınca tutacak, kaçınca kurtulacak, ahım şahım, aslı nesli belli bir ata gereksinimi vardı Nakış Ağa'nın. Urfa'daki dostlarına haber salmış, neye mal olursa olsun, soylu bir Arap tayı bulup göndermelerini istemişti. O gelene dek Alceylan'la idare edeceğini düşünüyordu. Ama bahis işi hesabı allak bullak edebilirdi, Alceylan elden gidebilirdi.

Atsız da ağa olmazdı. Hele hele, Nakış Ağa hiç olmazdı. Ününü şanını bir bakıma atçılığına borçluydu. Ne etmeli etme-

li, Alceylan gidecek olursa, yanda yörede eşi menendi bulunmayan bir at edinmeliydi. Gerçi Uzunyayla'nın atları da yabana atılmazdı. Çukurova kolukısalarına benzemezler, ince uzun boylu, kalem gibi olurlardı. Yokuşa yukarı keklik gibi sekerler, iniş aşağı tavşan gibi bükerlerdi. İyi kaçardı kaçanı. Yalım gibi sünerdi koşularda, karınları yere değecek gibi olurdu. Tek kusurları Türk eyerine gelmemeleriydi. İlle de Çerkez eyeri, gemi olacaktı takım taklavatları. Sivas işi, üzerleri gümüş kakmalı, gümüşleri savatlı takımla kız gibi süslendiler mi, safkan Arap atlarının ağzını kıracak hale gelirlerdi.

Olmazsa Keleş Ağa'ya haber salar, yılkıdan seçme bir tay, Sivas'tan iyi bir usta elinden çıkma takım getirtir, Urfa'dan at gelene dek idare ederdi. Bekir'i çağırttı. "Atmaca nasıl dedi, iyi av almaya başladı mı?"

"Başladı baba dedi Deli Bekir, günde sekiz on gecağana, beş altı bıldırcına bana mısın demeyeceğe benziyor."

İyi dedi Nakış Ağa, aklında olsun, ilk günler fazla üstüne varma."

"Vardığım yok baba dedi Deli Bekir, şimdilik bir ikiyle idare ediyorum."

Memili söze karıştı

"Yavuz mu bari Bekir'im?" dedi.

"Yavuz emmi dedi Deli Bekir, hem de öyle bir yavuz ki deme gitsin."

"Avucuna alıp da mı atıyorsun avın arkasından, yoksa elinin üstünden mi bırakıyorsun?" diye sordu Memili.

"Elimin üstünden" dedi Deli Bekir.

"Yaman adam şu bizim Ahmet Ede dedi Nakış Ağa, hele şu bahsi bir kazanayım, buraya geldiğinde neler yaparım ona, görün bakın."

“Bre Nakış dedi Memili, seninki de iş mi yani. Adam sana atmacaların şahını bulup yollamış da cehennemin dibinden, senin bahsinden adama ne?”

Nakış Ağa sesini çıkarmadı bir süre. Sonra,

“Söz gelişi söyledim o sözleri bre Memili dedi, ne zaman Ahmet Ede’yi eli boş gönderdim ki, şimdi göndereyim? Sen de bayağı ciddiye aldın lafı.”

“Alırım dedi Memili, işin ucunda Alceylan olunca niye almayım ki?”

“Alceylan, Alceylan dedi Nakış Ağa, milletin dilinde hep Alceylan. Sanki Kederoğlu bahsi kazanır da Alceylanı alıp götürürse, dünya başımıza kepecekmiş gibi.”

“Öyle olunca kellenmez misin?” dedi Memili.

“Niye kellenecekmişim dedi Nakış Ağa, yarışta atım geri kalınca kelleniyormuyum ki, atmaca geri kalınca kelleneyim?”

“Hadi be sen de dedi Memili. Atma öyle. Ben, senin, atın geri kalınca nasıl bozulduğunu, ne hallere düştüğünü bilmez miyim?”

“Ne hallere düşermişim?” dedi Nakış Ağa.

“Bir ağlamadığın kalır dedi Memili, bir de tabancayı çekip atı vurmadığın.”

Nakış Ağa bir sigara sardı. Tütün tabakasını Memili’ye uzattı. “O bir kere olduydu Memili dedi, o da Kabacalar’ın düğününde. Günahım kadar hazlanmadığım Karahacı’nın beygiri benim atı geçince.”

“Bir kere mir kere dedi Memili, olduydu ya, sen ona bak. Yağmurluk gündü o gün dedi Nakış Ağa, yollar çamurdu. Hele hele koşunun yapılacağı yol iyiden bataktı. Yol çamur olmasaydı, görürdü gününü Karahacı ama ne fayda ki yol berbattı. At da çamurda koşmaya alışık değildi. Suç bendeydi, atı yarışa sokmamalıydım. Amma sokmak zorundaydım da. Sokma-

san korktu Nakış diyeceklerdi, atına güvenemedi diyeceklerdi. Onu da yediremedimdi kendime. İşin ucunda ölüm yok ya dedim, soktumdu atı yarışa."

Gözleri buğulandı Nakış Ağa'nın. Daldı gitti. Memili bozdu suskunluğu, "O zamanlar gençtin Nakış dedi, şimdi kocadın, götünün kılı ağardı. Şu atmaca işini de o yarışa benzetme."

"Kederoğlu'nun densizliği dedi Nakış Ağa, durup dururken başımıza iş açtı. Ne gereği vardı iddiaya girmenin? Çoru çocuğu tedirgin etmenin?"

"Amma sen de çanak tuttun" dedi Memili.

"Tuttuysam tuttum dedi Nakış Ağa, bu işi bu kadar büyütecek ne var?"

"Büyütecek bir şey yok ya dedi Memili, işin içinde çocuklar var. Yaşları gereği pireyi deve yaparlar."

"Yapmazlar dedi Nakış Ağa, benim çocuklarım, benden habersiz sıçmaya bile gitmezler."

"Sen öyle bil dedi Memili, öyle bil de gene de işi büyütmemeye bak. Çocukların yanında kışkırtıcı söz etme."

Büyüklerin yanında küçüklere söz düşmez diye öğretildiği için, ağzını açmıyordu Deli Bekir. Oysa konuşmak geliyordu içinden. Atmacayı avlatmaya başlayalı beri, iyiden umutlanmış, atmacaya olan güveni iyice artmıştı. Gezit'in atmacası değil feriştahın atmacası olsa atmacasının önünden av alamazdı. Şahan gibiydi sarıbaz.

"Kederoğlu da amma gecikti ha." dedi Nakış Ağa.

Topalak seslendi öteden.

"Benim bildiğim Kederoğlu dedi, işini bilir. Atmacalar tam tavına gelmeden adımını atmaz bu tarafa doğru."

“Atar dedi Nakış Ağa, hem de öyle bir atar ki, Yirce’den yekinse, ayak sesi buradan duyulur.”

“Duyulur duyulmaya da dedi Topalak, nasıl duyulur, Allah bilir.”

“Ne demek istiyorsun yani?” dedi Nakış Ağa.

Topalak boynunu büktü.

“Bir şey demek istediğim yok ağam dedi, demek istediğim Kederoğlu’nun gelmesi, işi ayarlamasına bağlı. Bir kere ayarladı mı da ayağına pukağı vursan zapt edemezsin.”

Laf lafı açıyor, laflanmak uzadıkça uzuyordu. Lafın önünü kesmek gereğini duydu Memili.

“Var mısın Nakış dedi, seninle bir oğlağına üç el dama oynayalım.”

“Varım” dedi Nakış Ağa.

Dama tahtasını önlerine çektiler. Taşları dizdiler. Oynamaya başladılar. Millet çevrelerine üşüşüp seyre koyuldu.

Deli Bekir atmacasını aldı, eve götürüp oturağına bağladı. Kocaman bir leğene su doldurdu, önüne koydu. Atmaca oturaktan atlayıp leğenin kenarına kondu. Gagasını suyun içine daldırıp başını kaldırarak önce suyunu içti. Sonra suyun içine atlayıp, kanatlarını çırpa çırpa bir güzel çimdi. İşini bitirince oturağa atladı, kanat açıp kuyruk sallayarak silkelendi.

Ali’yi düşündü atmacaya bakarken Deli Bekir, Gödehacı’yı düşündü. Derken aklına Çilveli geldi. Çilveli birkaç gün önce Yirce’ye gitmiş, bir gece kalıp geri dönmüştü. Çilveliyi bulmalı, atmacaların durumunu öğrenmeli diye düşündü. Kalktı, Çilveli’yi aramaya çıktı. Sordu soruşturdu, Çamboğazı’na çamcırrığı vurmaya gittiğini öğrendi.

Cızzana binen çocukların yanına gitti. Bir süre cızzana bindi. Öğleye çok vardı daha. Çapar Hamdi’ye,

“Haydi dedi, Kirazlıkuyu’ya kadar gidelim, kızılcık toplayıp getirelim.”

“Gidelim” dedi Çapar Hamdi. Güle oynaya yola koyuldular.

Döndüklerinde gelmişti Çilveli. Oluğun üst başında durmuş, taşyuvarlamaç oynayan çocuklara bakıyordu. Yanına vardılar.

“Nerelerdesin bre emmoğlu dedi Deli Bekir, epeydir görünürler de yoksun.”

“Nerde olacağım dedi Çilveli, şurda burda dolanıp duruyorum deli dana gibi.”

“Dolan dedi Çapar Hamdi, dolan da büğeleklenme ha.” Çilveli ters ters Çapar Hamdi’ye baktı.

“Sen ona kulak asma emmoğlu dedi Deli Bekir, anası iyi tuzlamamış doğduğunda. Nerde neyin konuşulacağını bilmez.”

Çilveli işkillendi. Bir iş olmalı bu işin içinde diye geçirdi aklından. Deli Bekir “Duyduğuma göre dedi, geçenlerde Yirce’ye gidip gelmişsin.”

“Gittim” dedi Çilveli.

“Bizimkilerin atmacalarından ne haber?” diye sordu Deli Bekir.

“Oturaklarındayken gördüm dedi Çilveli, ikisi de yılan gibi olmuş.”

“Avlarken görmedin mi dedi Çapar Hamdi. Görmedim.” dedi Çilveli.

“Hiç bir şeyde duymadın mı dedi Deli Bekir, yavuz olup olmadıkları hakkında?”

“Beni bilirsin emmoğlu dedi Çilveli, atmacayla matmacayla ilgilenmem ben. Benim işim gücüm lastiknen.”

“Beslenmelerinde dedi Çapar Hamdi, onca emeğin geçti, hiç merak edipte sormadın mı?”

“Elin atmacasının kaygısı bana mı kaldı” diye kestirip attı Çilveli.

Baktılar ki Çilveli’den hayır yok, ayrıldılar.

“Yine domuzluğu üstünde dedi Çapar Hamdi, it oğlu itin. Her şeyi biliyor da hiçbir şey söylemiyor.”

“Söylemezse söylemesin dedi Deli Bekir, söylese ne değişecek, söylemese ne değişecek ki.”

18. BÖLÜM

Gün battı batacaktı. Birtakım insanlar göründü Tokluboğazı'nda. Nakış Ağa haymadireğine asılı dürbünü eline aldı, ayarlayıp gözlerine götürdü, gelenlerden tarafa baktı.

"Kederoğlu geliyor dedi, arkasında ellerinde atmacalarıyla çocuklar var. Bir kişi daha var ya, kim olduğunu seçemedim."

Odahaymasındakiler ayağa kalktılar, gelenlerden tarafa baktılar.

"Noluyor be " diye kızdı Nakış Ağa.

"Nolacak dedi Memili, yarın, yarın değilse öbür gün dananın kuyruğu kopacak."

Nakış Ağa dik dik Memili'ye baktı. Kel Osman,

"Bre ulan dedi, benim bildiğim Kederoğlu ta Yirce'den buraya, yaya yapıldak gelmezdi. Bir iş olmalı bu işin içinde."

"Ne iş olacak ki?" dedi öteden biri.

"Kederoğlu bu dedi Memili gülümseyerek, bir domuzluk düşünmüştür gene."

"Ne domuzluk düşünürse düşünsün dedi Nakış Ağa, o, oysa ben de benim. Hele bir gelsin. Geleceği varsa, göreceği de var." Uşaklardan birini çağırdı.

"Eve haber ver dedi, konuklarımız geliyor, hazırlık yapsınlar."

Çocuklardan bir bölümü gelenleri karşılamak, atmacaları görmek için karşılamaya çıktı. Pörtlek Yusuf da vardı aralarında. Bızdık Mahmut da vardı. Yolda "Yusuf dedi Bızdık Mahmut, korkuyor musun?"

“Neden korkacakmışım?” dedi Pörtlek Yusuf.

“Ya onların atmacası dedi Bızdık Mahmut, sizin atmacadan yavuz çıkarsa?”

“Çıkmaz dedi Pörtlek Yusuf, bizim atmacanın yeline bile yetişemez onların atmacası.”

“Çok kalmadı şunun şurasında dedi Bızdık Mahmut, yarın, ya da öbür gün itin boku ayaza çıkar.”

“Çıkar dedi Pörtlek Yusuf, hem de öyle bir çıkar ki, kokusundan Kederoğlu emmimin burnunun direği kırılır.”

Sırtın arkasında, aşıtta karşılaştı çocuklar gelenlerle. Kederoğlu ile Çolak Mustafa yan yana yürüyorlardı. Ali’yle Gödehacı arkadaydılar.

Kederoğlu Pörtlek Yusuf’un saçını okşadı. “Baban nasıl yeğenim dedi, iyi mi?”

“İyi emmi” dedi Pörtlek Yusuf. Bekir’in atmacası” dedi Kederoğlu.

“Atmaca değil emmi dedi Pörtlek Yusuf, sanki şahan mübarek.”

“Deme” dedi Kederoğlu.

“Vallahi emmi dedi Pörtlek Yusuf, bu güne kadar hiç boş çıkmadı. Hangi avın arkasına attıysak, hepsini havada kaptı, iki adım attırmadan hem de.”

“Bilirim dedi Kederoğlu, yaman atmacadır Karaçamlık’ın atmacası. Gençliğimde bir kez mi, iki kez mi ben de avlattıydım.”

“Bende bilirim Karaçamlık’ın atmacasını dedi Çolak Mustafa, iyi atmacadır. Yalnız bir kusuru var, kolay kolay tülemez.”

“Tülemezse tülemesin bre emmi dedi Pörtlek Yusuf, babam gelecek yıl yenisini getirtir o zaman da.”

“Getirtir yeğen dedi Çolak Mustafa, o getirtmeyip de kim getirtecek?”

Odahaymasına iyice yaklaşmışlardı. Nakış Ağa,

“Hoş geldin Kederoğlu diye seslendi, ben de az daha gelmeyeceksin diye umudumu kesecektim.”

“Hoş bulduk” diyerek elini uzattı Kederoğlu.

Başköşeye, Nakış Ağa’nın yanına geçip oturdular gelenler. Ali’yle Gödehacı, atmacaları ellerinde, bekliyorlardı.

“Avlarınızı çıkarın çocuklar dedi Kederoğlu, Nakış Ağa’ya verin.”

Çocuklar ellerini şalvarlarının şişkin ceplerine attılar. Üç tane keklik, beş tane bıldırcın, birkaç geceğan çıkardılar. Nakış Ağa’ya uzattılar.

“Buyur emmi” dediler.

Nakış Ağa bir çocuklara, bir atmacalara, bir Kederoğlu’na baktı. Kekliklerden birini aldı eline.

“Bu palazı kovalayarak mı tuttun Ali dedi, yoksa lastikle mi vurdun?”

“Atmaca aldı emmi dedi Gödehacı. Sanmam” dedi Memili.

“Sansan da dedi Kederoğlu, sanmasan da atmacalar aldı o gördüğün keklikleri.”

Nakış Ağa elindeki kekliği inceledi. Tüylerini aralayıp pençe izlerine baktı. Başını kaldırıp gözlerini Kederoğlu’na dikti.

“Bre Keredoğlu dedi, bu palaz bıldırcından da az büyücek. Bunun gibi palazı her atmaca alır. Bunları aldıracağına anaç keklik aldırsaydın ya.”

“Boş ver anacı manacı sen dedi Kederoğlu, gelirken önümüze bunlar çıktı, kısmetimizmiş, bunları avladık. Yoldurup pişirt de. Ağız tadıyla yemene bak.”

Adamlarına işaret etti Nakış Ağa. Geldiler, kuşları alıp çadıra götürdüler. Durna Hatun,

“Kederoğlu muydu gelen?” diye sordu.

“He” dedi kuşları getiren.

“Gidip bir hoş geldin deyim öyleyse” dedi Durna Hatun. Kederoğlu, Ali’yle Gödehacı’ya döndü.

“Hadi çocuklar dedi, evlerinize gidin şimdi siz. Bir güzel karınlarınızı doyurup uyuyun. Epeyce yoruldunuz bu gün.”

Çocuklar evlerine yollandılar. Peşlerine de öteki çocuklar takıldılar.

Biri “Ali kardaş dedi, sahiden mi atmaca aldı o keklikleri?”

“He” dedi Ali.

“Vay anasını be dedi bir başkası, demek atmacanın keklik alanı da olurmuş.”

Kelinoğlu, Çapaklı Osman “Olmaz olur mu dedi bilgiç bilgiç, kimi atmaca ufarak tavşanı bile alır.”

“Hadi ulan dedi çocuklardan biri, beribenzer doğan alamıyor ki tavşanı, atmaca alsın. Karakuş mu sandın sen bunları.”

Atmacalar yılan gibi olmuşlardı. Gözleri fıldır fıldır dönüp duruyordu yuvalarında. Bakışları da keskindi. Çocuklardan biri Gödehacı’ya yanaştı.

“Ver de dedi, biraz da ben alayım elime şu atmacayı.” Gödehacı oturağıyla birlikte atmacayı isteyen çocuğa verdi. “Oturağı iyi tut dedi, elinden düşürüp de atmacayı sakatlayıp makatlama.”

Çocuk atmacayı sağ elinin üzerine aldı, sol eliyle de oturağı tuttu. Keklik almış atmacayı taşıyor olmanın sevinciyle uçuyordu. Burnu havadaydı. Bir atmacaya, bir öteki çocuklara bakıyordu. Kelinoğlu, Çapaklı Osman çocuğun yanına sokuldu, kulağına eğildi.

“Taşağını yiyim dedi, ver de azıcıkta ben elime alayım şu Gezit’in atmacasını.”

Çocuk suratını buruşturdu.

“Olmaz dedi, ben götüreceğim eve kadar.”

Gödehacı, Kelinoğlu Çapaklı Osman’a

“Osman dedi, Bekir Ağa’mın atmacasından ne haber?”

“Şahan gibi vallahi dedi Osman, önüne çıkan avı iki adım salmıyor, havada kapıyor, getirip Bekir Ağa’mın ayağının ucuna konuyor.”

“Yavuz demek ki.” dedi Ali. Çocuklardan biri,

“Yavuzda söz mü bre Ali Kardaş dedi, ben bu yaşa geldim, böyle yavuz, böyle çevik atmaca görmedim.”

Gödehacı’nın atmacasını taşıyan çocuk atıldı.

“Sen dedi, atmaca görmemişsin bre oğlum. Yarın bir de bunu gör. Atmaca neymiş, atmacacık neymiş, anlarsın.”

19. BÖLÜM

Kahveler içildi, sigaralar sarılıp tellendirildi. Kirtik Ömer, "Sorması ayıp olmasın ya emmi dedi Kederoğlu'na, bizim bildiğimiz, iki adımlık yere bile yaya gitmezsin sen. Bu yaya gelişin niye ki?"

"Niye olacak dedi Memili, yedekte at götürmeyi sevmez."

"Ne demek istiyorsun yani Memili? dedi Nakış Ağa. Demek istediğim dedi Memili, giderken Alceylan'a binmeyi yeğlemiş."

"Ya hesabı tutmaz, yanlış çıkarsa?" dedi Topalak.

"O zaman dedi Nakış Ağa, geldiği gibi gider, alır getirir doru beygiri."

"Getirir miyim götürür müyüm, orasını Allah bilir" dedi Kederoğlu.

"Benim bildiğim Kederoğlu'ysan dedi Çolak Mustafa, götürmeye götürürsün de, ben nasıl dönerim, onu bilmiyorum." Memili bastı kahkahayı.

"Ağanın eli tutulmaz bre Mustafa dedi, bakarsın, ayranı kabarır, bir at da senin altına verir Nakış."

"Verir mi vermez mi bilmem ama dedi Kederoğlu, vermezse terkileşiriz."

"Bakıyorum da dedi Nakış Ağa, suyu görmeden paçayı sıvamaya başladınız."

"Bre Nakış dedi Memili, suyun görünmedik yeri mi kaldı ki?"

"Sen öyle bil" dedi Nakış Ağa.

Dedi ya burcuda bulanmamış değildi; keklik alan atmaca da iş var demekti. Ne var ki Karaçamlık'ın atmacası da yabana

atılmazdı. Hem atmacaların günü gününü tutmazdı. Gün olur şahan kesilir, gün olur dönüp avın yüzüne bile bakmazdı. Kirtik Ömer, Kederoğlu'na,

"Bekir'in atmacası da emmi dedi, beribenzer atmacaya benzemez. Geçenlerde, göreyim diye, Bekir'le ben de gittim ava. Atmaca değil, şahan mübarek. Çevik ki, ne çevik, görmelisin. İki adım salmıyor bıldırcını. Oysa yeterince tavlanıp yağlanmadı bıldırcın. Kurşun gibi uçtuğu dönem bu dönem."

Bekir bir kenara bağdaş kurmuş, oturmuş, söylenenleri dinliyordu. Bir yandan da Ali'yle Gödehacı'nın atmacalarını düşünüyordu. Atmacaların keklik almalarına bir türlü akıl erdiremiyordu. Şimdiye kadar atmacasını keklikte denemeyi hiç düşünmemişti. Oysa Gezit'in atmacasının keklik aldığı kulağına çalınmıştı birkaç kez. Buna karşın, tedbirli olup da atmacasını keklikte denemeyi akletmemişti. İstese deneyebilirdi. Karlıkoyak'ın orda bir yerlerdeyken bir gün, keklik sesleri gelmişti üst baştan. Yanındaki çocuklardan biri,

"Gel Bekir Ağa demişti, az daha yukarı çıkıp keklikleri kaldıralım. Atmacayı arkalarından kapıp koyuver, bakalım ne yapacak?"

Atmaca kekliğe yanaşmaz da ele güne rezil olurum diye "daha erken demişti, yeterince yarak olmadı atmaca. Daha sonra bir gün, iyice yarak olduğunda, keklikte de, turaçta da yaparız o işi."

Ama elin adamı diye aklından geçirmişti; öyle düşünmemiş, elini çabuk tutup, patır patır keklik aldırmaya başlamıştı atmacasına. İşe Kederoğlu karışınca olacağı buydu zaten. Boşuna mı götürmüştü atmacaları Yirce'ye?

Oysa her şey apaçıktı. Alıcı kuş av ayırmazdı. Alacağına saldırır, alamayacağının yüzüne bile bakmazdı. Av işinde utanmanın, sıkılmanın yeri yoktu. Denenmeden atın da, itin de, alı-

cıkuşun da yeteneğinin ne olduğu bilinmezdi. Denemek, neyin ne olduğunu bilmek, öğrenmek vardı her şeyden önce.

Atmacayı keklikte denemiş olması gerekirdi ya şimdiye kadar, ne halt etmişse etmiş, denememişti işte. Denemek için zamanda kalmamıştı. Kederoğlu çıkıp gelmişti pat diye. Hal hatır sormaya, merhaba demeye gelmediği de kuşkusuzdu. Ola ki yarın akşamüstü. "Haydi, Bekir yeğenim derdi, atmacanı alda ava çıkalım." Yarın olmasa bile öbür gün diyeceği kesindi. Tutar bir de "Atmacaları gel keklikte deneyelim" diye tutturursa ne yapardı o zaman?

Atmaca yavuzdu, Karaçamlık'ın atmacasıydı ya, keklik karşısında ne yapacağı belli değildi.

Olmaz diyemezdi. Derse yenilgiyi önceden kabullenmiş saydırırdı. Olur der de atmaca kekliğe saldırmazsa, daha da kötü olurdu. Ne etmeli etmeli, keklik konusunu gündeme getirmeden işin içinden sıyrılmalıydı. Doğal olan atmacaların, geceğan, pısağan, cırrık, bıldırcın gibi küçük yapılı kuşları almalarıydı. Kendi kadar, ya da kendinden büyük kuşa, şahandan gayrı hiç bir alıcıkuş yanaşmazdı.

Her yarışın belirli kuralları vardı. Atmacaların da vardı hiç kuşkusuz. Ama neydi, ne değildi, bir bildiği yoktu. Kimseye de sorup öğrenmeyi düşünmemişti.

Ne var ki, yarış doğal koşullar içinde yapılmalıydı. O zaman bir anlamı olurdu yarışın. Hangi atmacanın yavuz, hangi atmacanın yavuz olmadığı ancak böyle meydana çıkardı. Kederoğlu, bunca yılın Kederoğlu'suydu, atmacanın dilinden anlardı, yarış koşullarını da bilirdi hiç kuşkusuz. Eşeği yokuşa sürmemesi gerekirdi. Doğru olandan şaşmaması gerekirdi. Amma her yarışın kökeninde de karşıdakini tongaya bastırmak için, koşullara uygun oyun oynamak vardı. Sonuca ulaşmak, biraz da oyunu iyi oynamaya, karşıdakinin güçlü ve güçsüz olduğu yanları bilmeye, bunlardan yeterince yararlanmaya bağlıydı.

Bekir'in kafası, içine güve girmiş ip yumağı gibi, karmakarışıktı. Beyni zonkluyordu. Kaba kaba soluyup duruyordu.

Kederoğlu bir oyun oynamayı aklına koymasa çocukları alır götürür müydü hiç? Götürmezdi. Gelirken atmacalara keklik aldırıp getirir miydi? Getirmezdi.

İki ucu boklu örmeye dönmüştü bahis işi. Ne yanından tutulsa, elini kirleteceğe benziyordu. Gerçi kimse kendini suçlayamazdı. Babasına bahse tutuş dememişti ki. O kendiliğinden, Kederoğlu'nun dürtüklemesine kapılmış, önünü sonunu düşünmeden, bahse girmişti. Sonucunda olduğu gibi kabullenmesi gerekirdi. İster istemez kabullenecekti. Kabullenecekti ya, işin içine keklik karışırsa, suç biraz da kendinin olacaktı. Ne diye keklikte denememişti atmacayı şimdiye kadar?

Konuyu babasına bir açabilse, bir anlatabilse, mesele kalmazdı. Cin gibi adamdı, ne eder eder, bin dereden su getirir, Kederoğlu'nu istediği yola sokar, keklik işinin üstüne çizgi çekerdi, öyle olunca da iş tamam demekti. Sarıbaz, sarıbazdı. Ünlü şanlı Karaçamlık'ın atmacasıydı. Şimdiye dekte boşa pençe atmamıştı. Ama gene de belli olmazdı. Atmaca dediğinin günü gününü tutmazdı. Kimi gün kelkerkez gibi hantallaşır, kimi gün şahan kesilir, ele avuca sığmaz olurdu.

Kalktı, Alceylan'ın yanından geçerek, yukarıya, ardıçlığa doğru tırmanmaya başladı. Bir ardıcın dibine oturdu. Sırtına sakız yapışacağını düşünmeden belini ardıcın gövdesine dayadı. Başını kaldırdı, uzun uzun Alceylan'a baktı. Gözleri yaşarır gibi oldu. Ellerini havaya kaldırdı.

Allah'ım dedi, koca Allah'ım, yüzümü kara çıkarma ne olursun."

20. BÖLÜM

Gece, yatmazdan az önce Bekir'i yanına çağırdı Nakış Ağa. "Evlat dedi, biliyorsun, gün geldi çattı. İşin şaka maka yanı kalmadı. İşin dosdoğrusunu söyle şimdi bakalım, atmaca nasıl?"

"İyi baba" dedi Deli Bekir. Başı önüne eğikti karşılık verirken.

"Başını niye kaldırmıyorsun dedi Nakış Ağa, bir şey mi var?" Bekir kem küm etti. Aslında keklik işini söyleyecekti ya, söyleyemedi.

"Ne söyleyeceksen dedi Nakış Ağa, açık saçık söyle be oğlum. Baba oğuluz biz, aramızda gizlimiz saklımız olmamalı." Bekir umarsızdı.

"Atmacayı keklikte denemedim baba" dedi duyulur duyulmaz bir sesle.

"O da dert mi bre oğlum dedi Nakış Ağa, alıcı kuşun yavuzluğu aldığı avın iriliğiyle ölçülmez. Ava yetişme hızı, çevikliktir önemli olan."

Deli Bekir'in yüreğine soğuk su serpelmiş, üzerinden ağır bir yük kalkmıştı sanki. Başını kaldırdı, gemici fenerinin kör ışığında gözlerini babasının gözlerine dikti.

"O zaman iş kolaylaştı baba dedi, Alceylanın yanına yaklaşamaz Kederoğlu emmim."

"O iş hiç belli olmaz yavrum dedi Nakış Ağa, biz daha Gezit'in atmacasının nasıl avlandığını görmedik."

"Benim için o önemli değil baba dedi Deli Bekir, benim kafamı karıştıran, uykularımı kaçıran keklik meselesiydi. Ona da olmaz diyorsunuz siz, ötesi kolay."

“Rahat yat öyleyse dedi Nakış Ağa, derin bir uyku çek. Ava giderken elin ayağın titremesin.”

Deli Bekir yatağına yatmaya giderken “Ha evlat dedi Nakış Ağa, aklından çıkarma. Bu da bir yarıştır. Atınki nasıl bir yarışsa bu da öyle bir yarış, öne geçmekte var işin ucunda, arkada kalmak da. Atmacan öne geçerse öğünme, geride kalırsa yerinme.”

Bekir yatağa girdi ama gözünü bir türlü uyku tutmadı. Yorganın altında döndü durdu sabaha dek.

Erkenden kalktı. Oluğun başına vardı. Buz gibi suyla elini yüzünü yudu. Tekneciğe doğru tırmandı. Orman burcu burcu ardıç kokuyordu, kamalak kokuyordu, mezdeki kokuyordu, peryavşan kokuyordu, kekik kokuyordu. Kokular insanın başını döndürecek kadar keskindi. Güz dönümünün sabah serinliği ürperticiydi.

Kuşlar cıvıl cıvıl ötüşüyorlar, daldan dala uçuşuyorlardı. Sincaplar ağaçtan ağaca atlıyorlardı. Hava durgundu, yaprak kımıldamıyordu. Aydınlık mavi gök pırıl pırıldı. Karşı dağlara vuran gün ışığı kayalıklarda yansıyor, karanlığa gömülmüş ormanın üzerine gümüşten köpüklermiş gibi savruluyordu. Kara yeşil, açık yeşile dönüşüyordu yukarlardan aşağılara doğru.

Güz dönümü, çukura göçüm zamanı yaklaşınca hep böyle olurdu. Deli deli esen poyraz durur, toz toprak savrulmaz, kenger dalları, dedemsakalı tohumları yuvarlanmaz olur. Bir sessizliktir, bir durgunluktur sarıp sarmalardı dünyayı. Çiçeklerin renkleri daha bir başkalaşıp parlaklaşır kuşların ötüşü daha bir coşku dolu olur, tüm ağaçların, otların kokuları daha bir keskinleşirdi.

Yadibi’nden, Gürleşen’den, Değirmendere’den gelen üzümler, incirler, erikler daha bir tatlılaşır, domatesler, biberler, salatalıklar, karpuzlar, kavunlar daha bir olgunlaşır, yenir hale

gelirdi. Sütler daha bir koyulaşıp yağlanır, yoğurtlar bıçakla kesecek kadar katılaşırdı. Tavşanlar tavından kıçını kaldıramaz olur, kuşlar yağlanır, yağdan yenmez duruma gelirdi.

Arada bir, duru mavi gök, birden bire kara bulutlarla kaplanır, şimşekler çakar, gök gürler, gök gürlemeleri kayalıklarda çın çın öter, boğnak boğnak, sağanak halinde yağmur yağardı. Yağmur sonu toprak buğulanır, doyumsuz bir toprak kokusu yayılırdı havaya. Çok geçmez, iri iri etli akmantarlar fışkırmaya başlardı topraktan. Millete gün doğardı. Etek dolusu mantar toplarlardı tarlalardan.

Bekir tırmanıyordu yokuş yukarı. Arada bir duruyor, çevresini gözden geçiriyor, derin derin nefes alıp veriyor, karamsar düşünceleri kafasından atmaya çabalıyordu. Çabalıyordu ya, atamıyordu da bir türlü. Karşısında tek atmaca olsa kolaydı. Bir punduna getirir azıcık sulu et atardı önüne. Sulu et yiyen atmaca, aratan olur, dermandan kesilirdi.

Ama karşısında iki atmaca vardı. Kederoğlu da şeytana papucu ters giydiren adamdı. Bir bakışta anlardı atmacanın durumunu. Sağlam kalanı alır götürürdü ava. “Ya onlar benim atmacaya, benim aklımdan geçirdiğimi yaparlarsa?” diye söylendi kendi kendine.

Atmacanın oturağı odahaymasının yanı başındaydı. Kederoğlu da odahaymasında yatıyordu. Gece bir iş etmişse atmacaya, yandı demekti. Gitti giderdi Alceylan. Alceylan’ın gitmesi neyse ne ya, kendi nasıl bakardı milletin yüzüne.

“Ulan ahmak demezler miydi adama, oturak çakacak yer bulamadın da, bula bula, koskoca yaylada, odahaymasını mı buldun?”

Derlerdi. Dilin kemiği, el adamının dini imanı yoktu. Hep zayıf yanını kollarlardı insanın. Bir de buldular mı, yüklendikçe yüklenirlerdi.

Koşarcasına aşağı indi, atmacanın yanına geldi. Konuklar kalkıp giyinmişler, babasıyla, anasıyla yan yana oturmuşlar, sigaraları ellerinde, sütlü kahvelerini içiyorlardı. Onlara sezdirmeden baktı atmacaya. Keyfi yerindeydi atmacanın. Gagasıyla tüylerini düzeltiyor, kuyruğunu açıp kapayarak tüylerini yerleştiriyordu. Gözleri ışıl ışıldı. Bir oh çekti içinden. Kederoğlu "Gelip şöyle otursana yeğenim" diyerek yer gösterdi yanından.

Deli Bekir gösterilen yere oturdu. Kederoğlu Deli Bekir'in kolunu tuttu.

"Duyduğuma göre yeğenim dedi, yavuzmuş senin atmaca. Avı sektirmiyormuş. Doğru mu?"

"Fena değil emmi dedi Deli Bekir, iyi kötü av alıyor işte."

"Yo dedi Kederoğlu, benim bildiğim Karaçamlık'ın atmacası iyi atmacadır. İyi de av alır."

Bekir karşılık vermedi.

"Kederoğlu dedi Çolak Mustafa, bakıyorum bizim yeğenin ağzını arıyorsun. Aklın sıra sezdirir."

Kederoğlu güldü.

"Ne ağız araması bre Çolak dedi Kederoğlu, ağız arasam ne değişecek ki?"

"Belki bir şey değişmez ama dedi Köse Dayı gene de sen bir şeyler algılamaya bakarsın."

"O dönemler çok gerilerde kaldı ağa dedi Kederoğlu, kocadık artık biz. Durulduk. Hileyle hurdayla iş başarmanın insana bir şey kazandırmadığını, hiç bir yarar sağlamadığını öğrendik. Epeyce deney edindik bu konuda."

Sigarasından derin bir iki nefes çekti, kahvesinden bir yudum aldı. Deli Bekir'e döndü.

"Karatavuğu da alıyor mu atmaca?" dedi.

“Denemedim emmi” dedi Deli Bekir.

“Korkma dedi Kederoğlu, dene. Karatavuğu iki adım salmaz senin atmaca. Denerim emmi dedi Deli Bekir. Keklikte denedin mi yeğenim?” dedi Çolak Mustafa. Kan beynine çıktı Deli Bekir’in bu sözü duyunca. Korktuğum başıma gelecek anlaşılan diye düşündü. Sesi soluğu çıkmaz oldu. Yutkundu kaldı. Kederoğlu olup bitenleri anlamamazlıktan geldi.

“Yeğen dedi, keklikte denemeye kalkışma hiç. Kekliği almaz senin atmaca. Kendi birazcık cüssesiz, keklik de nerdeyse kendi kadar var, o yüzden bakmaz kekliğe. Amma tibilinin arkasından kapıp koy ver, portlak vermesine fırsat vermez, havada kapar. Üveyiği alamaz ya, sığırcığa, cuppana serçeye bana mısın demez. Senin anlayacağın yeğenim, senin atmaca kendinden küçük kuşlar için biçilmiş kaftan.”

Bekir’in içi alıp alıp veriyordu. Atmacasını böylesine bildiğine göre, bahse tutuşurken, bir bildiği olmalıydı Kederoğlu’nun. İlle de keklik diyecek de başka bir şey deneyecek miydi yoksa? Afakanlar basıyor, terliyordu ufaktan ufaktan.

O sırada Nakış Ağa çıkıp geldi evinden.

“Sabahınız hayrolsun” dedi oturmadan.

Odahaymasındakiler ayağa kalktılar.

“Senin de ağa” dediler.

Geçti oturdu Nakış Ağa, Kederoğlu’yla Çolak Mustafa’nın arasına.

“Üşümediniz ya?” diye sordu Nakış Ağa.

“Ne üşümesi bre ağa dedi Çolak Mustafa, o kadar kalın yün yorganın altında, zemheride bile açıkta yatsa, üşümez insan.”

“İyi iyi dedi Nakış Ağa, kırk yılda bir geldiniz şuraya, üşüyüp müşüyüp soğuk almayın, zatürre olmayın da.”

“Ne kırk yılda bir bre Nakış dedi Kederoğlu, iki yıldan beri

suyolu ettik nerdeyse. Ama sen, yıllar var ki, bir kez olsun Yirce'ye gelip bir acı kahvemizi içmedin."

Nakış Ağa hak verdi ya, altta da kalmak istemedi.

"Bre Kederoğlu dedi, başa kakacak ne var bunda. Biliyorsun, işlerim başımdan aşkın. Gelip şurda, doğru dürüst birkaç gün yayla yapmaya fırsat bulduğum var mı ki, eşi dostu ziyaret edip gönlünü alayım? İnan olsun zamanım yok."

"Olmaz elbette dedi Çolak Mustafa, hangi varlıklı gönlünce yaşama olanağını bulabiliyor ki sen bulasın?"

"Aslını ararsan dedi Nakış Ağa orası öyle. Dünya malına tamah etmişiz bir kez, burnumuzu boka sokmuşuz hiç farkına varmadan, bir ihtiras batağına düşmüşüz, bir türlü yakamızı kurtaramıyoruz. Oysa insanca yaşamamız, eşle dostla hoşça vakit geçirmemiz için kurtulmamız gerek. Amma düşmüşüz bir çukurun içine, çıkmak için çevremize el atınca, yeni bir şeyler geliyor avucumuza, hele biraz daha eşeleyelim, hele bir şeyler daha bulalım dedikçe, gitgide derinleşiyor, içinden çıkılmaz oluyor kuyu. Boyumuzu aşıyor, biz de içinde yitip gidiyoruz."

"Öyledir dedi Kederoğlu, insanların değişmeyen, değiştirilemeyecek olan yazgısıdır, insanoğlu yoksulken varlığa kavuşmak için can atar, varlığa kavuşunca da geçmişini unutur, kendine yeni bir yaşam düzeni kurar ya da koşulların oluşturduğu zoraki düzene kendini uydurur, istese de, istemese de çevresinden kopar."

"Gariptir bu karpuz götlü dünya dedi, Çolak Mustafa, malın mülkün kimi çokluğundan, kimi yokluğundan dertlenir durur. Kimi bulamaz, kimi bulur, bulduğunu yiyemez." Nakış Ağa acı acı güldü:

"Bre Mustafa dedi, aslını ararsan, varlık da bir bok değil. Hele bir yaştan sonra, insan canının çektiği öteberiyi bile yiyemiyor."

“Neden?” dedi Çolak Mustafa.

“Şeker dedi Nakış Ağa, başımdaki bunca dert yetmiyormuş gibi bir de şeker hastalığı çıktı başıma. İçinde şeker bulunan her şeyi yasakladı doktor. Ekmeği bile yasakladı. Sadece çavdar ekmeğine izin verdi.”

“Desene dedi Kederoğlu, bol bol yellenir durursun bundan sonra. Yanında yörende durulmaz olur.”

“Dünden beri yan yanayız dedi Nakış Ağa, yellensem burnuna gelirdi kokusu.”

“Benim burnum koku almaz ki bre ağa dedi Kederoğlu. Hadi be sen de dedi Nakış Ağa, senin burnun av itinden bile iyi koku alır.”

“Almasına alır dedi Kederoğlu, alır ya, kötü kokuyu, işime gelmeyen kokuyu almaz.”

“Çıkar kokusunu?” dedi Nakış Ağa.

“Onu alır dedi Çolak Mustafa, onu almada Kederoğlu’nun burnunun üstüne burun yoktur.”

“Yanılıyorsun Mustafa dedi Kederoğlu, Nakış’ın burnunun yanında, çıkar kokusu konusunda benim burnumun sözü bile edilmez. Maşallah bir burun var Nakış’ta, kartallarınkinden beter.”

Alındı Nakış Ağa.

“Ne yani dedi, ben de kartallar gibi leş peşinde miyim?”

“Bir bakıma böyle sayılır dedi Kederoğlu, hangi malın, ne zaman değerinden aşağı elde edileceğinin kokusunu iyi alırsın.”

“Ayıp bunun neresinde?” dedi Nakış Ağa.

“Ayıp diyen mi var bre Nakış dedi Kederoğlu, millet kartalların leş başına üşüşmesini ayıplıyor mu ki, seni ayıplasın?”

Çolak Mustafa araya girdi.

“Lafın harmanı olmaz dedi, biz esas konumuza gelelim. Bahis için bu gün mü, yarın mı ava çıkılacak Siz bana ondan haber verin.”

“Yarın dedi Kederoğlu, bugün aylakları dolaşalım şöyle bir, nerde ne var, yerlerini saptayalım, kısmet olursa, yarın da işi bitirelim.”

“Sen bilirsin dedi Nakış Ağa, konuksun çünkü. Bizim töremizde konuğun, başımızın üzerinde yeri var.”

Kederoğlu başını çevirdi, Alceylan’a baktı. Alceylan, başında torbası, yemini yiyor, keyifli keyifli kuyruk sallıyor, arada bir, ön sağ ayağının tırnağıyla yeri eşeliyordu. Nakış Ağa,

“Bakıyordum da dedi, ata kendi atınmış gibi bakıyorsun.”

“Yok canım dedi Kederoğlu. Bakışım o anlamda değil. Kaç yaşında olduğunu tahmin etmeye çalışıyorum.”

“Atın yaşı uzaktan anlaşılmaz dedi Çolak Mustafa, yaşını anlamak için ağzını açıp dişlerine bakmak gerek.”

“Ona da gerek yok dedi Nakış Ağa, on dördünü yeni bitirdi.”

“Yaşlı sayılır ya dedi Kederoğlu, zararı yok. Hem binerim, hem de benim kır kısrağa çekip dölünü alırım. Kır kısrak da safkan Arap, bu da. Bir de bakarım, tayları keten yardı çıkar.”

Nakış Ağa gevrek bir kahkaha attı,

“İşin iş olur o zaman dedi, yanda yörede almadık koşu bırakmazsın.”

Kederoğlu pişkinliğe vurdu,

“Bilirsin ağa dedi, at işi baht işi; şansım varsa, bu yaştan sonra o dediğin de olur.”

21. BÖLÜM

Bahsi bilen ava çıkılacağını öğrenen harmancılar, komşu yaylacılar da gelmişler, Zencirli bayram yerine dönmüştü. Söz de, saz da atmaca üzerineydi. Horoz Ahmet curasını kucağına almış, sırtını hayma direğine vermiş, yumulup tortop olmuş, dokunuyordu tellere.

Ferman mı aldın Kırca'dan
Sakildin geldin Yirce'den
Ne istersin Bekirce'den
Daha çocuk yeni yetme
***
Zencirli'nin düz yazısı
Cereni alır tazısı
Seninki ana kuzusu
Bizimkisi yerden bitme
***
Alceylan'ım eşiniyor
Kederoğlu'm kaşınıyor
Yenilgiye katlanmak zor
Gödehacı'm ava gitme
***
Atmacamız geldi tava
Kalk gidelim hemen ava
Hava alacaklar hava
Bekir Ağa'm küsüm etme

Kederoğlu hem dinliyor, hem gülümsüyordu. Buruk bir gülümseme gelmiş konmuştu kanı çekilmiş dudaklarına. Nakış Ağa bağırdı,

“Kes ulan Horoz dedi, yeter artık. Ne olursa olsun konuğumuz bugüne bugün Kederoğlu.”

“Konukluk başka, bu iş başka ağa” dedi öteden biri.

“Her kuşun etinin yenmeyeceğini bilmesi gerekirdi” dedi bir başkası.

“Susun diye bağırdı Memili, bu sizin yaptığınız ayıbın da ayıbı.”

“Bırak yapsınlar Memili dedi Kederoğlu, bırak söylesinler ne söyleyeceklerse. Dillerinin şişi insin. Bizim de ağzımızı açacağımız zaman gelir elbet.”

“Zor gelir dedi Topalak, hele bir avın sonu alınsın, ağzınızı bıçak açmaz olur sizin. Kaçacak delik ararsanız.”

“Arar mıyız, aramaz mıyız, görürüz” dedi Çolak Mustafa.

Her kafadan bir ses çıkıyor, herkes bir şey söylüyordu. Nakış Ağa:

“Ne o bre ulan dedi, ortada fol yok, yumurta yok daha. Nerdeyse birbirinizin gırtlağına sarılacaksınız.”

Gün dönmüş, ikindi yaklaşmış, avlanma zamanına az kalmıştı. Efil efil bir yel esmeye başlamıştı inceden inceden. Güz dönümünün gizemli dağ kokusu yayılmıştı dört biryana. Çalkamının üst başından ağan bir yelken bulutu, almış başını, kuzeye doğru gidiyordu. Yatır oluğun ordan bir yerden kara kara, top gibi, turnalar savrularak göğe yükseliyor, bulutu yakalamaya çalışıyordu sanki.

Nakış Ağa ayağa kalktı.

“Emmiler dedi, biraz sonra ava çıkılacak. Herkes hazırlansın. Kimse de av başlayınca avlananların yanına yaklaşmasın. Gözlerini oyarım kim yaklaşacak olursa.”

“Doğru diyor ağa diye söylendi kalabalık arasındakilerden biri, topumuz birden düşersek avlananların peşine, avlatanlar da şaşırır, atmacalar da.”

Homurdananlar oldu.

Nakış Ağa tütün tabakasını Kederoğlu'na uzattı.

"Sar hele surdan bir sigara dedi, söylenenlere de kulak asma. Elde densiz mi yok bre Kederoğlu?"

"İlahi Nakış" dedi Kederoğlu, bastı kahkahayı.

Deli Bekir, çadırın içinde sırtüstü uzanmış, başını avuçlarının içine koymuş, ölü gibi yatıyordu. Ne sabah, ne öğle ağzına bir lokma bir şey koymamıştı. Sabahleyin anası yağlı sokum yapıp getirmiş,

"Şundan bir iki lokma ısırıver Bekir'im" demişti. Canım hiçbir şey istemiyor ana" diye geri çevirmişti.

Avlanma zamanı gelip çatmıştı. Kalabalık ayaklanmıştı. Bir Deli Bekir görünürlerde yoktu. Nakış Ağa,

"Nerde bizim deli oğlan?" diye seslendi.

Uşaklardan biri çadıra koştu. Bekir'e,

"Baban çağırıyor" dedi.

Deli Bekir irkildi birden, gözlerini ovuşturdu, gerindi, ayağa kalkıp odahaymasına vardı, babasının karşısında el bağladı.

"Buyur baba" dedi.

"Av zamanı gelip çattı evlat dedi Nakış Ağa, nelerdeydin?"

"Evdeydim dedi Deli Bekir, azıcık uzanmış, kestiriyordum."

"İyi valla dedi Nakış Ağa, millet yedi günlük yoldan gelip toplanmış buraya, bizim oğlan yatmış, horul horul uyuyor."

"Varsın uyusun dedi Çolak Mustafa, uyku iyi gelir böyle zamanlarda insana. Bedeni yumuşatır, gerginliği alır."

"Bekir yeğenim dedi Kederoğlu, Gödehacı'ya birini gönder, atmacayı alıp gelsin."

“Ali’nin başbazı[1] dururken, niye Gödehacı’nın ayakbazı[2] emmi?” diye sordu Deli Bekir.

“Ne fark eder ki bre yeğen dedi Kederoğlu, ikisi de aynı yuvadan alınma, ikisi de baz.”

Deli Bekir anlaşılan diye geçirdi içinden, işin içinde keklik yok. Öyle olacak olsa başbazı getirtirdi hiç kuşkusuz. Uşaklardan birine döndü.

“Osman dedi, hadi git, haber ver de Gödehacı getirsin atmacayı.”

Az sonra elinde atmaca, sağ yanında Çilveli, solunda Ali çıktı geldi Gödehacı. Kederoğlu atmacayı Gödehacı’nın elinden aldı.

“Bekir yeğenim dedi, hadi sen de al atmacanı.”

Deli Bekir oturağın yanına vardı, çömeldi, oturaktan bağı çözdü, atmacayı yumruk yaptığı sağ elinin üzerine aldı. Sol eliyle sırtını sıvazlayıp tüylerini düzeltti.

“Ben hazırım emmi dedi, buyurun, gidelim.”

Odahaymasındakiler yekinip sokutaştan taraf yola düzüldüler. Arkalarına da millet takıldı.

İkindi güneşi vurdukça bir parıldayıp bir sönen, apak, yusyuvarlak döngeleler uçuşuyorlardı havada. Kuruyarak kökünden kopmuş, döne döne, top gibi olmuş kengerler yuvarlanıyorlardı firezlerin içinde. Orda burda, öbek öbek kümelenen avratlarının kara lacivert tohumları ışıldıyordu. Kanatlarını usul usul kımıldatarak havada asılı gibi duran delliceler birden yumulup aşağı sağılıyordu, yerden kaptıkları çekirgeler pençelerinde, havalanıyorlardı. Torangıların tepesine tünemiş geceağanların döşleri apak görünüyordu uzaktan.

1 Başbazı: İlk doğan

2 Ayakbazı: Son doğan

Sokutaşın oraya varınca durdular.

“Şurda durup dinlenelim biraz dedi Nakış Ağa, birer sigara sarıp içelim.”

“İçelim” dedi Çolak Mustafa.

Uygun birer taş bulup üzerine sekilendiler. Sigaralarını sarıp yaktılar.

“Şu sizin yaptığınız da dedi Çolak Mustafa, çocukluk vallahi,”

“Suç Kederoğlu’nda” dedi Nakış Ağa.

“Niye bende olsun ki dedi Kederoğlu, sen inatlaştın.”

“Ama dedi Nakış Ağa, bahis işini de sen başlattın.”

“Ben başlattıysam dedi Kederoğlu, zorunlu muydun kabullenmeye?”

“Zorunluydum elbette dedi Nakış Ağa, bugüne bugün Nakış Ağa’yım ben burada. Adım var, sanım var. Kabullenmeyip de Nakış Ağa Kederoğlu’ndan korktu diye el alemin diline mi düşecektim?”

“Elden sana ne bre Nakış dedi Çolak Mustafa, el şöyle diyecek, böyle diyecek diye insan doğru bildiği yoldan şaşar mı?”

“Şaşmamak gerektiğini ben de bilirim dedi Nakış Ağa, amma bazan olmuyor, insan kendini tutamıyor, bebelik damarı mı kabarıyor ne, çocuklaşıveriyor işte.”

“Herkesin çocuk bir yanı vardır dedi Memili, öyle olmasaydı yaşamın tadı tuzu olmazdı.”

“Bu yaşıma geldim dedi Nakış Ağa, bir tek şey belledim. İnsan kazanırken hep yanında olur insanlar, pohpohlarlar; öğe öğe ayağını yerden keserler, Yitirmeye başlayınca da kimse uğramaz olur yanına yörene. Umacıdan kaçar gibi kaçarlar; söylemedik söz bırakmazlar arkandan. Onun için kişilerle olan ilişkilerde dengelemeyi iyi hesaplamak zorundadır insan. Cız-

zana[1] binmede denge konusu ne kadar önemliyse, insan ilişkilerinde de o kadar önemlidir."

"Yani?" dedi Kederoğlu.

"Çevreyi oluşturanların dedi Nakış Ağa, zaman zaman eğlenceye gereksinmeleri olduğunu gözden uzak tutmamalı insan. Düğün dernek, falan yapmalı, ciritti, turaydı, güreşti, millet neden hoşlanıyorsa, o oyunu oynatmalı. Yoksa uzun süre etkili olma olanağı ortadan kalkar."

Onlar konuşurlarken çocuklar bekleşiyorlardı yanıbaşlarında. Deli Bekir'in atmacası elinin üzerindeydi. Gödehacı'nınkini bir taşın üzerine koymuştu Kederoğlu. Atmaca taşın üzerinde, başını havaya dikmiş, kuyruğunu yelpaze gibi açmış, durup duruyordu.

"Getir bakalım bana atmacayı Hacım" dedi Kederoğlu.

Gödehacı getirip verdi. Kederoğlu bağı çözüp Gödehacı'ya uzattı. Cilbirleri avuçlayıp atmacayı yumruk yaptığı elinin üzerine aldı.

"Haydi bakalım Bekir yeğenim dedi, başlayalım."

"Başlayalım emmi" dedi Deli Bekir.

Böyle derken yüreği kaburgalarını patlatacakmışcasına, gümbür gümbür atıyordu. Yüzü bir kızarıp bir bozarıyor, duluklarından aşağı boncuk boncuk terler akıyordu. Kederoğlu,

"O kadar da kendini kaptırma yeğenim dedi, olup olanı av bu, el elden üstün olduğu gibi atmaca da atmacadan üstün olur. Atmacanın da maşallahı var. Korkma. Bir işe başlarken korkuyu yenmek, o işi en azından yarı yarıya başarmak demektir."

"Korktuğumuz yok dedi Deli Bekir, önce hangi avdan başlayacağımızı bilmediğim için heyecanlanıyorum."

---

1 Cızzan: Tahteravalli

“Bak hele sen şu işe dedi Kederoğlu, ben de senin bu işleri bildiğini sanıyordum. Bilmediğini bilsem çoktan açıklardım kuralları.”

“Şimdi açıkla emmi” dedi Deli Bekir.

“Önce geceğandan başlayacağız dedi Kederoğlu, bir torangının[1] içine pıstıracağız geceğanı, torangının bir tarafına sen geçeceksin, öbür tarafına ben geçeceğim. Çocuklar arka taraftan taş atarak kişileyecekler. İkimizin arasından fırlayacak geceğan. Yirmi adım gidince arkasından salıvereceğiz atmacaları. Alan alacak.”

“Sonra?” dedi Deli Bekir.

“Sonra yeğenim dedi Kederoğlu, bıldırcınların bulunduğu topardıcın oraya gideceğiz, yan yana yürümeye başlayacağız firezlerin içinde. Ortamızdan kalkacak olan bıldırcının arkasından koyvereceğiz atmacaları. Alan alacak.”

“Elimizin üzerinden mi, yoksa avucumuzdan mı?” dedi Deli Bekir;

“Elimizin üstünden dedi Kederoğlu, avucumuzun içine alıp atarsak hangi atmacanın daha yavuz olduğu belli olmaz çünkü. Ola ki birimiz hızlı atarız, birimiz yavaş.”

“Peki, emmi dedi Deli Bekir, birimizinki gecağanı, birimizinki bıldırcını alırsa ne olacak?”

“O zaman da dedi Kederoğlu, yeni baştan başlayacağız. İki kez daha yineleyeceğiz. Üçünde de aynı şey olursa pata pat kalındı demektir. Bahis bitecek, kimse bir şey ütemeyecek.”

İlkin gecağanda denediler atmacaları. Kocaman bir ala geceğandı torangının içine pısan. Onu iki adım önden kaptı Gödehacı’nın atmacası. Gödehacı sevincinden havalara fırladı. Ali de, Çilveli de öyle. Deli Bekir’in atmacası avı alamayınca bir iki döndü, dolanıp geldi, Deli Bekir’in omuzuna kondu.

1 Torangı: Yöresel maki, çalılık

Donmuş kalmış gibiydi Deli Bekir. Dişlerini sıkıp duruyordu. Dişlerini sıktıkça kanı beynine çıkıyor, yüzleri kızarıyordu. Pörtlek Yusuf geldi yanına. Elinden tuttu.

"Üzülme ağam dedi, korkma, bıldırcını da bizimki alır nasıl olsa."

Deli Bekir söylenenleri duymuyordu. Nakış Ağa Çolak Mustafa'ya döndü.

"Şu bizim oğlana bak Allahını seversen dedi, altından avradı çekip alınmış yeni evliler gibi dondu kaldı."

"Kalır dedi Çolak Mustafa. Daha genç oğlun. Yarışta kazanmanın da, kaybetmenin de ne olduğunu bilmiyor. Deneyimsiz de üstelik."

"Deneyimsiz olduğu gerçek dedi Nakış Ağa, Ama ben ona bir sürü öğüt verdim. Olaylar ne şekilde gelişirse gelişsin, serinkanlılığını yitirmemesi gerektiğini anlattım."

"Sen istediğin kadar anlat dedi Çolak Mustafa, anlattıkların bir kulağından girer, öteki kulağından çıkar. Bilirsin, tokat yemeden tokat atmak öğrenilmez. Boşuna mı demişler 'bir deneyim bin öğütten yeğdir' diye. Olaylar onu da pişirecek, adam edecek zamanla. Düşünsene, gençliğimizde hangimiz delişmen değildik ki? Hangimiz babamızın sözünü dinlerdik ki?"

"Ama" diyecek oldu Nakış Ağa.

"Aması maması yok bu işin Nakış dedi Memili. Çolak haklı. Biz büyükler, küçüklerimiz karşısında geçmişimizi, kendi çocukluğumuzu, delikanlılığımızı anımsamak istemeyiz hiçbir zaman. Çocukların, gençlerin hep bizim gibi davranmalarını bekleriz. İstesek de başka türlü yapamayız nedense."

Ne karşılık vereceğini bilemedi Nakış Ağa. Cebinden tütün tabakasını çıkarıp Çolak Mustafa'ya,

"Sar hele bir sigara dedi."

22. BÖLÜM

Ne olduysa topardıcın orda oldu.

Atmacalar ellerinde, Kederoğlu'yla Deli Bekir yan yana yürümeye başladılar mengilikli, ebelikli firezlerin içinde. İki bıldırcın birden yekindi önlerinden. Kural dışıdır diye atmacaları bırakmadılar. Harmanlamasına dolanmaya başladılar çevrede. Derken ikisinin ortasından bir bıldırcın partadak fırlayıverdi. On beş yirmi adım uzaklaşır uzaklaşmaz ikisi birden kapıp koyverdiler atmacaları. Bıldırcına sıkılmış yumruk gibi yumuldu ikisi de. Göz açıp kapamaya kalmadı, yetişti bıldırcına Gödehacı'nın atmacası, havada kapıp yere kondu.

Atmacanın yere konmasıyla birlikte, art arda tabanca mermileri patlamaya başladı. Gödehacı'nın atmacasını paramparça ediverdi kurşunlar.

Namlusundan duman tütmekte olan tabanca Deli Bekir'in elindeydi.

"Amma bok yedin" diyecek oldu Kederoğlu.

Deli Bekir kendinde değil gibiydi. Akları büyümüş gözlerini ölen atmacaya dikmiş, kımıltısız, bakıp duruyordu.

"Boku ben yemedim" dedi duyulur duyulmaz bir sesle.

"Sen yedin" diyecekti, demedi. O sırada öteden koşup gelmeye başladı Gödehacı Deli Bekir'e doğru. Bıçağını çekmişti. Çelik yalımı gözüne çarptı Kederoğlu'nun.

"Tutun diye bağırdı, Hacı'yı tutun."

Ali'yle Çilveli ok gibi fırlayıp yakaladılar Gödehacı'yı arkasından. Gödehacı kendini yakalayanların ellerinden kurtulmak

için çırpınıp dururken ana avrat söv babam sövüyordu Deli Bekir'e. Deli Bekir elindeki tabancayı Kederoğlu'na doğrulttu.

"Sustur şu itini dedi, susturmazsan vururum."

Çeliğin mavisi soğuk mu, soğuktu. Gözü dönmüştü Deli Bekir'in, kendinde değildi. Vurur mu, vururdu. Buz gibi soğuk terler akmaya başladı bedeninden Kederoğlu'nun.

"Ağzını kapayın ellerinizle çocuklar" diye var gücüyle bağırdı Ali'yle Çilveli'ye.

Onlar elleriyle Gödehacı'nın ağzını kapatmaya çalışırlarken, bir koşu yanlarına geldi Pörtlek Yusuf.

"Sus kardaş dedi Gödehacı'ya, sus. İşi büyütme. Olan oldu bir kez atmacan öldü. Benim atmacayı veririm ben sana. Beğenmezsen babama söyler, daha yavuzunu getirtirim."

Gödehacı dellenmişti. Ne söylenilenleri duyuyordu, ne de ağlayıp sızlanmadan vazgeçiyordu. Sövüyordu sövebildiği kadar.

Deli Bekir üç adım karşısında dikelip duran, gözlerini kendinden ayırmayan Kederoğlu'na doğru bir adım attı.

"Son kez söylüyorum dedi, söyle şuna, sövüp durmasın öyle. Sövmesini sürdürecek olursa dokunurum tetiğe."

Parmakları tetikteydi. Tekmil gövdesi gibi parmakları da titriyordu. Dokunur mu, dokunurdu.

"Boktan bir iş uğruna, hiç yoktan, bu yaşta boku bokuna ölmek mi var acep yazgımda?" diye geçirdi içinden Kederoğlu.

Adamakıllı korkmaya başlamıştı. Yüzü çiğnenmiş mezdeki sakızı gibi bembeyaz olmuştu. Gene de böyle anlarda paniğe kapılmanın ateşe atılmak demek olduğu mantığıyla, bilincini yitirmemişti. O sırada yetişti Nakış Ağa. Soluk soluğaydı.

"At ulan o tabancayı elinden" diye bağırdı Deli Bekir'e.

Bekir duymadı. Görmedi de. Arkasındaydı Nakış Ağa çünkü.

“Bekir! Bekir!” diye haykırdı.

Deli Bekir başını çevirip baktı. Karşısında bir karartı görür gibi oldu. Gözlerini kırpıştırdı, yumdu açtı, yumdu açtı. Bir de baktı ki babası karşısında. İrkildi birden, parmakları gevşeyiverdi, tabanca elinden kaydı yere düştü. Nakış Ağa koşup düşen tabancayı aldı, baktı. Kendi tabancalarından biriydi.

Tabanca sesini duyan, uzakta duranlarda gelmişlerdi koşarak. Ortalık ana baba gününe dönmüştü.

“Ölen, yaralanan oldu mu?” diye sordu biri.

“Ölü yaralı yok dedi çocuklardan biri, Deli Bekir Ağa’m Gödehacı’nın atmacasını vurdu.”

“Vay anasını dedi bir başkası, ne günlere kaldık yarabbi?”

Yaşlıca bir adam;

“Bu dünya böyledir işte dedi. Elin kolun uzun olmadı mı atmacan bile yavuz olmayacak, ağaların beylerin atmacasının önünden av almayacak.”

Gödehacı dövünüp duruyordu. Çocuklar zorlukla aldılar bıçağını elinden. Kederoğlu geldi yanlarına

“Bırakın çocuğu dedi, ellemeyin.”

Bıraktılar. Gödehacı Kederoğlu’nun bacaklarına sarıldı.

“Olur mu emmi dedi, böyle şey olur mu? Dine imana sığar mı şu Deli Bekir’in yaptığı?”

Kederoğlu Göde hacıyı kucakladı, başını göğsüne bastırdı.

“Ağlama Hacı dedi, ağlama yavrum.”

Arkasını getiremedi. Çatallanan sesi ümüğünde düğümlenip kaldı. Gödehacı’nın da söylenenleri duyduğu yoktu zaten. Yutkuna yutkuna ağlayıp duruyordu.

Nakış Ağa oğluna yaklaştı. Görmeyen gözlerle bakıyordu Deli Bekir babasına. Nakış Ağa bir iki adım daha atıp iyice so-

kuldu. Sokulur sokulmaz da birbiri ardına patlatmaya başladı Deli Bekir'in suratına tokatları. Deli Bekir'den çıt çıkmıyordu. Tokatlardan sakındığı da yoktu. Gözlerinden yaş da gelmiyordu. Çolak Mustafa yetişti aralarına girdi.

"Sen de çocuklaşma Nakış dedi, dur hele." Bekir'e döndü.

"Haydi eve git yeğen sen" dedi.

"Cehennemin dibine gitsin eve gideceğine" diye kükredi Nakış Ağa.

Deli Bekir, kimsenin yüzüne bakmadan, başı önüne eğik, yürümeye başladı, evlerden taraf. Atmacasının ne olduğunu bile düşündüğü yoktu, oysa o kargaşalıkta kimseciklere sezdirmeden atmacayı kaptığı gibi ortadan yok olmuştu Pörtlek Yusuf.

Kederoğlu bir yandan, Nakış Ağa bir yandan, sevip okşayarak biraz yatıştırdılar Gödehacı'yı. Kendini biraz toparlayınca duluklarına sızan yaşları sildi, kalktı, atmacanın yanına gitti. Çilveli'yle Ali, birkaç çocuk daha atmacanın başına homakmışlardı[1]. Atmacanın kurşun değmedik yeri kalmamıştı. Pençesindeki bıldırcına bir şey olmamıştı. Diriydi, mayıl mayıl çevresine bakınıyordu. Küçük göğsü, korkudan olacak, kalkıp kalkıp iniyordu.

Gödehacı eğildi, atmacanın sayalarını çıkardı bıldırcının gövdesinden. Bıldırcını yere koydu. Atmacayı kucakladı. Bağrına bastı. Başladı yeni baştan sessiz sessiz ağlamaya.

Kimsenin ağzını pıçak açmıyordu. Elle tutulacak kadar katı bir ölüm sessizliği çökelmişti ortalığa. Tiryakiler birbiri ardına sigara sarıp yakıyorlardı.

Gün inmiş, hava serinlemişti. Çekirgeler otların arasında ordan oraya sıçramaya başlamışlardı. Kertenkeleler dolaşı-

1 Homakmak: Toplanmak

yorlardı kepirtaşların üzerinde. Kara benekli kırmızı müjde böcekleri uçuyorlardı arada bir. İğne belli, şiş kuyruklu allalideveleri, uzun boynuzlarını ileri geri, sağa sola oynatarak, kımıl kımıl ediyorlardı firezlerin arasında.

Kederoğlu geldi çocukların yanına, Gödehacı'nın kolundan tutup ayağa kaldırdı.

"Haydi gidelim Hacım" dedi.

Gödehacı ıslak, cam gözlerle baktı Kederoğlu'na.

"Atmacamı da götürebilir miyim emmi?" dedi yakarış dolu, duyulur duyulmaz bir sesle.

"Götürüp de ne yapacaksın ki?" dedi Kederoğlu.

Gödehacı boynunu büktü.

"Götürüp gömeceğim emmi dedi, hem de gömütlüğün yoldan başına gömeceğim."

23. BÖLÜM

Ağır ağır, konuşmadan, evlere doğru yürüyorlardı. Ali, Kederoğlu'na yanaştı.

"Ne dersin emmi dedi, benimkini de öldürürler mi?"

"Öldürmezler" dedi Kederoğlu.

"Öldürürler bunlar emmi dedi Çilveli, dişlerine kan değdi ya bir kez, ne ederler ederler, Ali'nin atmacasının da canına okurlar."

"İşi o kadar büyütmeyin çocuklar dedi Kederoğlu, insan ölmedi ya. Siz ona bakın."

"Büyütürüz emmi dedi Gödehacı, onlar insansa, biz de insanız. Biz de dokuz aylığız, onlar da dokuz aylık, öcümüzü koymayız kimsenin yanına."

Kederoğlu çocukların ağzını yoklama gereğini duydu. Olup olanı çocuktular, akıllarının hayıra şerre erdiği yoktu daha. Ola ki akla gelmedik bir şeyler yapmaya kalkışırlar, başlarına olmadık işler açarlardı.

"Nasıl alacaksın bakalım Hacım öcünü?" dedi.

"Atlarının karnına bıçak sokarım" dedi Gödehacı.

"Ama dedi Ali, at Kederoğlu emmimin oldu."

Kederoğlu duraksayıverdi birden. İçi bir tuhaf oldu. Bahse tutuşmasa atmaca ölmeyecek, Gödehacı da böylesine umarsız kalıp üzülmeyecekti. Kendilerinin yaptığını çocukların yapmayacaklarını düşündü.

Gödehacı:

“Emmi dedi yalvaran bir sesle, alma onların atlarını. Atları da, arabaları da başlarına çalınsın.”

“Almam yeğenim dedi Kederoğlu yumuşacık, sevgi dolu bir sesle, hele bu işten sonra tövbe almam.”

“Kim hayır görmüş ki bre emmi dedi Çilveli, onların mallarından, sen göresin.”

“Kendileri de görmezler inşallah” dedi Ali.

Önden giden Nakış Ağa yavaşladı, arkadakilerin gelmelerini bekledi. Yanına yetiştiklerinde Gödehacı’nın saçlarını okşadı.

“Hacım dedi, aslan yeğenim, Bekir Ağan bir bok yedi. Bir bok yedi ki hiç bir boka benzemez. Sen hiç küsüm etme, yapacağım geride benim ona.”

Gödehacı başını kaldırdı, Nakış Ağa’nın gözlerine dikti kin ve tiksinti dolu gözlerini. Nakış Ağa gönlünü almak için yanağına bir fiske vurdu.

“Yeğenim dedi, Ahmet Ede’nin gelmesi yaklaştı. Atının burnu kırardı kıraracak nerdeyse. O gelince en yavuz atmacasını alır veririm sana.”

Gödehacı dikleşti.

“İstemem ben senin alacağın atmacayı dedi, sen onu al da oğluna ver.”

Bir suskunluk oldu. Nakış Ağa, Kederoğlu yürümelerini sürdürürlerken çocuklar durdular. Birlikte gitmek istememişler, geride kalmayı yeğlemişlerdi, önde gidenler de görmemezlikten gelmişler, bir şey dememişlerdi. Kendi kendilerine kalmaları daha iyi olur diye düşünmüşlerdi. Ne kadar çabalansa, ne kadar anlayışlı davranmaya çalışılsa da çocukla çocuk olunmazdı. Çocuklar anlarlardı çocukların dillerinden. Çocukların

kendilerine özgü, renkli düşlerle dopdolu, apayrı bir dünyaları vardı, örselenmeye gelmeyen, kadife yumuşaklığında, kelebek kanatları kadar duyarlı, her dem sevgi, her dem yakınlık bekleyen bir dünya idi o.

Nakış Ağa ile Kederoğlu ve yanlarındakiler gölün alt başına, yol ayırımına vardıklarında Çolak Mustafa'yı bekler buldular.

"Niye yukarı çıkmadın?" dedi Nakış Ağa.

"Epeyce, iki gündür eğlendik kaldık burda dedi Çolak Mustafa, evde de yapacak, bizi bekleyen bir sürü işimiz gücümüz var. Gidelim izninle."

"Amma yaptın dedi Nakış Ağa, olur mu öyle şey? Mümkünü yok bırakmam bugün sizi."

Kederoğlu ağzını açmıyordu. Çolak Mustafa

"Zorlama ağa dedi, vakit varken gidelim biz."

"Bre Çolak dedi Nakış Ağa, inadı bırak. Gel yukarı çıkalım da birer fincan kahve içelim."

"Olmaz" diye direndi Çolak Mustafa, bağışla" dedi.

Nakış Ağa başını bir o yana, bir bu yana çevirdi. Ne yapacağını, nasıl davranacağını bilemiyordu.

"Ayıp valla bu sizin yaptığınız dedi, bir çocuk, çocukluk etti, bir bok yedi diye böyle şey olur mu Allah'ınızı severseniz? Nerdeyse gün batacak, karanlık kavuşacak."

"Kavuşmaz dedi Çolak Mustafa, Yirce dediğin ne ki? İki adımlık yer. Adımlarımızı biraz sıkça attık mı, karanlık kavuşmadan varırız varacağımız yere."

"Belki de dedi Nakış Ağa, varmaya varırsınız. Varmasanız bile Toklu'da, Müsten'lerde yatarsınız. Ona bir şey demem. Ama şunu bilin ki sizi burdan yaya göndermem. Bekleyin de iki at eyerlesinler size çocuklar."

“Zahmet etme” dedi Çolak Mustafa. Yürüyüverdi. Kederoğlu da onu takip etti.

Olduğu yerde kalakaldı Nakış Ağa. Ne diyeceğini bilemedi. Sonra bahsi yitirdiği geldi aklına.

“Dur Kederoğlu diye bağırdı, azıcık bekle de atı getirteyim. Al götür.”

Kederoğlu durdu, başını çevirdi.

“Nakış Nakış diye seslendi, atın da sende kalsın, atmacan da. Yeter ki çocuklara bir kötülüğün dokunmasın.”

Karşılık beklemeden başını çevirdi, yürüyüverdi. Nakış Ağa yere tükürdü hırsla.

“Lanet olsun diye söylendi, hiç yoktan neler geldi başımıza.” Odahaymasına doğru tırmandı.

Az sonra çocuklar, koşa koşa yetiştiler Kederoğlu’yla Çolak Mustafa’nın arkasından. Tokluboğazı’na kadar uğurladılar. Ayrılırken Kederoğlu Gödehacı’yı kucakladı:

“Üzülme Hacım dedi, gider gitmez bir atmaca yollarım ben sana.”

Gödehacı içini çekti.

“Yolla emmi dedi, yolla da, Gezit’in atmacası kadar yavuz olmasın ha.”

24. BÖLÜM

Aşıttaydılar. Bulundukları yerden yaylanın evleri görünmüyordu.

Ali

“Veli Kardaş dedi, benim atmacayı da öldürürler mi dersin?”

“Öldürürler dedi Gödehacı, benim atmacayı nasıl öldürdülerse, senin atmacayı da öyle öldürürler.”

“Bugünlerde öldürmeye öldürmezler ya dedi Çilveli, beş on gün sonra ne yapacaklarını bilemem.”

“Tuzlu et atarlar önüne dedi Gödehacı, dinime imanıma tuzlu et atıp öldürürler”

“Neden atsınlar” dedi Çilveli.

“Tuzlu etin kimin tarafından atıldığı belli olmaz kolay kolay da ondan” dedi Ali.

Üçünü de bir düşüncedir aldı.

Çilveli:

“İyi dövdü Deli Bekir’i Nakış Ağa dedi, sanmam ki bundan sonra bir şey yapmaya kalkışsın.”

“Kalkışır dedi Gödehacı, soğyılanı gibidir o. Ne zaman insanın üzerine atılacağı hiç belli olmaz. Görmediniz mi benim atmacayı nasıl vurduğunu?”

“Gördük dedi Ali, gözlerimizle görmesek, Bekir Ağa böyle iş yapmaz der, dünyada inanmazdık.”

Yufka yürekli, iyiliksever, karıncayı incitmekten çekinir bildikleri Deli Bekir’in, böyle birdenbire değişip acımasız olmasını akılları almıyordu.

Çilveli:

“Şunun şurasında dedi, göçüm zamanına pek bir şey kalmadı Ali, en iyisi sen atmacanı al götür Çukurova’ya. Avlatacaksan orda da avlatırsın.”

“Ama bu günlerde babam gelecek” dedi Ali.

“Gelirse gelsin dedi Gödehacı, köyde kalacak yerin mi yok?”

“Çok dedi Ali, çok ya.”

“Yasıması yok kardaş dedi Gödehacı, bunca zorluklara katlandık atmaca için. Benimkini tavuk öldürür gibi öldürdüler, bari seninkini kurtaralım.”

Gödehacı’nın gözleri buğulandı, sesi çatallandı. Ali’yi bir düşüncedir aldı. Sağ elinin başparmağını ağzına götürüyor, tırnağını kemiriyordu.

“Ne düşünüyorsun?” diye sordu Çilveli.

“Anamın dedi Ali, tek başına Çukurova’ya gitmeme izin verip vermeyeceğini düşünüyorum.”

“Niye vermesin ki dedi Gödehacı, ta cehennemin dibine, Tıngır’ın değirmenine gönderiyor da niye Çukurova’ya göndermesin?”

“O başka dedi Ali, un öğütmeye giderken tek başıma gitmiyorum ki. Giden büyüklerin yanına katıyor anam beni.”

“Benim bildiğim dedi Çilveli, Döne Bibim yürekli kadındır, senin de ne mal olduğunu bilir, gideceğim dersen karşı çıkmaz.”

“Bana da öyle geliyor ya dedi Ali, onun yüreği de ana yüreğidir, hiç belli olmaz.”

“Üçümüz bir olursak gönlünü ederiz bibimin dedi Gödehacı.”

“Hemen çözümlememiz gerek bu işi dedi Çilveli, ne olur ne olmaz, elimizi çabuk tutmalıyız, kimseye de bir şey söylememeliyiz. En kısa sürede yola çıkmalısın Ali, Çukurova’ya

gideceğini kimse duymamalı, yolunu kesen, atmacanı elinden alan malan olur bir bakarsın."

"Doğru" dedi Ali.

Tepelerinden bir karga sürüsü geçti gaklayarak. Önlerine bir atmaca katmışlar, kovalıyorlardı. Atmaca can havliyle öyle bir uçuyor; öyle bir portak veriyordu ki ormana kendini atıp kurtulabilmek için, akıl alacak gibi değildi. Başlarını kaldırmışlar aydınlık gökte kaçıp kurtulmak, tutup yakalamak için kanat çırpan kuşların yaptıklarını seyrediyorlardı. Gödehacı içini çekti.

"Keşke dedi, kargaların kovaladığı atmaca, benim atmaca olaydı. Kaçıp kurtulabilirdi belki."

Ali ne diyeceğini bilemedi. Çilveli acıyan gözlerini Gödehacı'ya dikti.

"Çok da üsteleme bre Hacı dedi, atmaca atmacadır, ömrü de kısadır. Alıcı kuşlar çok yaşamazlar, bilirsin. O gittiyse, yarın öteki gelir."

"Kederoğlu emmim dedi Ali, iki güne kalmaz gönderir sana atmacayı Hacı."

"Göndermeye gönderir dedi Gödehacı, ben de biliyorum göndereceğini ya ölenin acısı çıkmıyor içimden. Öcümü almazsam yüreğimin sızısı dinmez."

"Zamanı gelince alırsın." dedi Ali.

"Zamanı yok bu işin dedi Gödehacı, elimi çabuk tutmam, ne yapacaksam gün sektirmeden yapmam gerek. Aradan zaman geçerse yara kabuk bağlar, ağrının şiddeti azalır, insan acıya alışır, üzerinde durmaz olur."

Düşündü bir süre. Ali'ye döndü.

"Yarın sabah gidecek olursan eğer dedi, ben de gelirim seninle Delikkuyu'ya kadar."

“Ne işin var Delikkuyu’da?” dedi Ali.

“Ağulu ot toplayacağım ordan dedi Gödehacı, getirip atlarının önüne atacağım.”

“Hangi otun ağulu ot olduğunu bilmiyorsun ki” dedi Çilveli.

“Bilmiyorum ya dedi Gödehacı, bulurum. Nasıl” dedi Ali.

“Otların çoğunu biliyorum dedi Gödehacı, ağulu olan otlar değil benim bildiklerim. Gezer bakarım, bilmediğim, görmediğim ne kadar ot varsa toplarım. Çokça toplarım hem de. O otların içinde olur ağulu ot nasıl olsa. Getirir, kimseciklere sezdirmeden atarım atın önüne. At da yer geberir gider.”

“Ya toplarken sen zehirlenir de geberirsen?” dedi Çilveli.

“Zehirlenmem dedi Gödehacı, neden zehirleneyim? Yemeyeceğim ki.”

“Ya zehir eline bulaşır, elini ağzına gözüne sürersen” dedi Ali.

“Sürmem dedi Gödehacı, aklım yok mu?”

“Var olmaya var dedi Çilveli, var da ya elinin derisinden geçerse otun zehri, ya uzun süre elini yıkayacak su bulamazsan?”

“Kaklık ne güne duruyor dedi Gödehacı, iner içinde yurum ben de elimi.”

“O zaman da dedi Çilveli, kaklıktan su içecek olan insanlar, kurtlar kuşlar, börtüler böcekler, arılar, kelebekler ölür. Belki su içmeye gelen atmaca olur, o da ölür. Yok yere bir sürü cana kıymış olursun.”

Gödehacı şaşırmış kalmıştı. Atın karnına bıçak soksa görürler, görünce de canına okurlardı. Lastikle gözüne taş sıkıp kör etse bile işe yaramazdı. İyisi ağulu ot yedirmekti. Ata yonca falan gibi ot veriyorlardı. Ağulu ot atılsa önüne şüphelenen olmazdı. Ağulu ot da vardı Delikkuyu’nun orda. Yiyen hayvan, deveden gayrı, ister sığır, ister at ister koyun olsun oracıkta

düşüp ölüyordu. Elmaderesi'ne inen yolun iki yakasında sayılamayacak türde ot bitiyor, güz dönemine doğru düşmeye başlayan yağmurlarla birlikte gelişiyor, vadi renk renk çiçeklerin ışıldadığı ot ve çiçek ormanına dönüşüyordu.

Bin bir otun, çiçeğin içinde hangisiydi ağulu olan? Kimse bilmiyordu. Çilveli de bilmiyordu, Ali de bilmiyordu, Gödehacı da bilmiyordu. Bir bilse, iş kolaydı. Bir orak bulur, elini değdirmeden biçer, bir çatalçöpe takar, bir torbaya dolduruverirdi. Ne yapacağını, tasarılarını nasıl gerçekleştireceğini bilememenin huzursuzluğu kafasını alla bullak etmişti. Çilveli'ye;

"Kardaş be dedi, sen de gel bizimle, ikimiz bir olursak, ne eder eder, üstesinden geliriz bu işin."

Çilveli eliyle alnını kaşıdı. Düşündü bir süre.

"Gelirim dedi, gelirim gelmeye ya, yakalanacak olursan, kelleni kesseler adımı vermeyeceğine yemin edersen gelirim."

"Söylemem dedi Gödehacı, vallahi de billahi de söylemem. Sen benim kardaşımsın, kardaş kardaşı ele verir mi?"

Dönüşte doğru Ali'lere geldiler. Döne akşam yemeği pişirmek için ateş yakıyordu, rüzgar almaması için çevresi taşlarla örülü ocaklıkta.

"Ne pişireceksin bibi?" diye sordu Çilveli.

"Yiyinti bir şeyimiz kalmadı dedi Döne, azıcık dövmemiz var, toğga çorbası koyacağım ocağa."

Çocuklar ayakta dikelip duruyorlardı.

"Otursanıza" dedi Döne.

Çocuklar oturmadılar, birbirlerinin gözlerine baktılar. Ali: "Ben yarın Çukurova'ya gideceğim ana" dedi.

"Ne? dedi Döne, Çukurova'ya mı gideceksin?"

"He" dedi Ali.

“Bir yere gidemezsin dedi Döne, babanın gelmesi yaklaştı. O gelmeden şuradan şuraya adımını atamazsın.”

Ali umarsızdı. Başını çevirdi, bir Çilveli’ye, bir Gödehacı’ya baktı,

“Gitmek zorunda ama bibi” dedi Çilveli. Döne dikleşti.

“Zorunuda nereden çıkardınız durup dururken dedi, oturduğunuz yerden su mu çıktı?”

Gödehacı atıldı “Atmaca bibi dedi, atmaca. Nolmuş atmacaya?” dedi Döne.

“Deli Bekir öldürecek dedi Gödehacı, benimkini öldürdüğü gibi sizinkini de öldürecek.”

“Öldürmez dedi Döne, ne ettik, ne kötülüğümüz dokundu ki atmacamızı öldürsün?”

“Gödehacı kötülük yaptı da onun için mi vurdu atmacasını?” dedi Çilveli.

Döne Ali’ye döndü,

“Atmacayı kaçırıp kurtarmak için mi ineceksin çukurovaya?” dedi.

“He ana dedi Ali, düşündük taşındık başka yol bulamadık.”

Döne de çok seviyordu atmacayı. Üstelik atmaca sayesinde et giriyordu evlerine. Ta Gezit’ten, it ürmez kervan geçmez Allah’ın kırından, bir avuç pamuk yumağı gibiyken alıp getirmişti Ali. Birlikte bakıp büyütmüşlerdi. Çocuk sevgisine benzer bir sevgiyle bağlanmıştı atmacaya. Ölmesini, hele hele öldürülmesini dünyada istemezdi. Ellerini beline koydu.

“Ben dedi, şimdi gider Nakış Ağa’ma söylerim. Nakış Ağa’m öldürtmez bizim atmacamızı.”

“Nakış Ağa’yı dinleyen mi var bre bibi dedi Çilveli, herkes aklına ne eserse onu yapıyor. Nakış Ağa’nın oğluna sözü geçse Gödehacı’nın atmacası ölür müydü hiç?”

“Ölmezdi” dedi Döne düşünmeden. Umarsızlıkla Ali’ye baktı. “Kiminle gideceksin?” dedi.

“Tek başıma gideceğim ana” dedi Ali.

“Tek başına gidemezsin dedi Döne, yanında biri olsa neyse ne ya yalnız başına dünyada gidemezsin.”

“Giderim ana dedi Ali, gitmeyecek ne var ki? Alaşafakta yola çıkarım burdan, öğleye kalmaz Kesnesur’a, dayım gile varırım, orada karnımı doyururum. Oradan da kalktım mı Kirazsekisi’ni, Andıl’ı geçer, Çavuşdağı’nın inişini yel gibi iner, günbatımından önce Kesiküstü’ne varırım. Değirmendekilerden sorarım, Halil Emmi’mim evini bulurum, gece orda yatarım. Ertesi gün erkenden kalkar düşerim yola. Kuşluğa kalmaz Heyik’in yokuşunu çıkarım. Ondan öte ver elini bizim köy dedim mi iş biter.”

Döne’nin aklı yattı.

“Gidersin gidersin ya yavrum dedi, başına bir iş gelmesinden korkarım.”

“Korkacak ne var bre bibi dedi Gödehacı, iş başa düşecek olsa ben bile gelirim tek başıma.”

“Bibi dedi Çilveli, Ali’nin yaşıtları dağda davar güdüyor, mertek kesip beygire yüklüyor, Çukurova’ya, Kadirli’nin, Koza’nın, Ceyhan’ın köylerine satmaya götürüyor.”

“Onlar başka dedi Döne, Ali başka. Onların gözleri orda açılmış. Ali bir başına bir yere gidip gelmeye alışık değil.”

“Kocaman herif olunca alışacak değil ya bre bibi dedi Çilveli, bırak da şimdiden alışsın. Ne var bunda çekinecek? Görmüyor musun akçaluşaklıların bir gımık çocuklarını? Gece demeden gündüz demeden vızır vızır, beygirlerle yük taşıyıp duruyorlar Akçaluşağı’na. Akçaluşağı dediğin yer, nerdeyse bizim köy kadar var. Belki daha da uzak.”

“Kendi bilir yavrum dedi Döne, gözü kesiyorsa hemen gitsin.”

Ali anasına sarılıp öptü.

“Sağ ol ana dedi, bana dünyaları bağışlasan bu kadar sevinmezdim.”

İşi bitirmişler, istediklerini elde etmişlerdi. Çilveli’yle Gödehacı gitmeye yeltendiler.

“Nereye gidiyorsunuz dedi Döne, kalın da toğga çorbası için çocuklar.”

“Karadayı’ya uğrayacağız bibi dedi Çilveli, çoktandır halını hatırını sormadık. Bakalım bir gereksinimi neyim var mı?”

“Neye gereksinimi olacak dedi Döne, koca Kertişin, üstünde giyeceği, evinde yiyeceği var, daha ne ister?”

“Herkesin kendine özgü sıkıntısı var bibi dedi Çilveli, kimin ne zaman neye gereksinimi olduğunu kim ne bilir ki?”

25. BÖLÜM

Nakış Ağa iyice öfkelenmişti. Burnunu sıksalar canı çıkacaktı. Ele güne rezil olmanın, candan dost bildiği kişilerin kalbini kırmanın acısıyla kıvranıyordu. Böyle duruma düştüğü zamanlar, kime nasıl davranacağı, kime ne yapacağı, kime ne söyleyeceği bilinmezdi. O yüzden yanına yöresine, zorda kalmadıkça kimse yaklaşmıyordu. Odahaymasında tek başına oturmuş birbiri arkasına sigara içiyordu. Durna Hatun gelip oturdu yanına.

"Bir sigara da bana sar" dedi.

Nakış Ağa bir sigara sarıp uzattı. Durna Hatun aldı, fistanın cebin den kibrit çıkarıp yaktı. Başladılar sigaralarını tüttürmeye.

Nakış Ağa ağzını açıp bir şey demiyordu. Durna Hatun da suspus oturuyordu. Bunca yıllık eriydi, bilirdi huyunu suyunu. Gönlünü almak, sinirlerini yatıştırmak için bile olsa, bir söz söylemeye kalkışınca sözünü ağzına tıkar, köpürür, bağırır çağırır, kırar döker, ağzından çıkanı kulağı duymaz olurdu. Ama kendi ilkin söze başlayacak olursa, kırıcı olmaktan çekinir, söyleyeceklerini yumuşata yumuşata söyler, aşağıdan alırdı. O zamanlar Durna Hatun dinler, dinler Nakış Ağa yorulup susana dek dinler, o susunca söze başlar altından girer üstünden çıkar, ne eder eder ipek gibi yumuşatır, yatıştırırdı. Böylece kopacak fırtınayı önler, çevreyi döküp saçmasına, kırıp dağıtmasına olanak vermezdi.

Uzunca bir süre geçti aradan. Nakış Ağa ağzını açmadı. Boyuna sigara sarıp durdu. Birbiri ardına yaktı sigaralarını.

Durna Hatun tetikteydi. Solumasını kolluyor, yüz hatlarının gerilişine dikkat ediyor, kasların yumuşamaya başlayıp başlamadığını gözden kaçırmamaya çalışıyordu. Derken Nakış Ağa'nın dudakları kımıldadı.

"Durna dedi, benim tabancaların yerini bir sen biliyordun, bir de ben biliyordum. Bekir yerini nasıl buldu da aldı o tabancayı?"

"Benden istedi dedi Durna Hatun, ben verdim."

"Ne?" dedi Nakış Ağa.

"Ben verdim dedi Durna Hatun, olaydan epeyce önce verdim hem de. Bir kutu kurşun istedi, onu da verdim."

"Niye bana söylemedin?" dedi Nakış Ağa.

"Söylemeye gerek görmedim dedi Durna Hatun, senin, oğlunun iyi silah kullanmasını istediğini biliyordum."

Nakış Ağa yutkundu kaldı. Durna Hatun da sesini çıkarmadı. Suskunluk sürdü epeyce.

"Şurdan bana dedi Nakış Ağa, Memili'yi falan çağırtsana."

Durna Hatun kapı uşaklarından birini çağırdı.

"Yavrum dedi, hadi git, Memili Ağa'ya, ağam seni çağırıyor de, gelsin."

"Baş üstüne abla" dedi uşak, gitti.

"Kimden öğrendi, nerede öğrendiyse dedi Nakış Ağa, bizim oğlan, tabanca atmayı iyi öğrenmiş. Tek kurşunu boşa atmadı."

"Atmaz olaydı dedi Durna Hatun, attı da iyi bok yedi sanki. Eli ekmeğe yetişmez bir gımık çocuğun, kolunu kanadını kırma pahasına, aç susuz Gezit'in aman vermez sarp kayalıklarından, zifiri karanlık ormanlarından indirip, bin bir zorlukla besleyip büyüttüğü atmacayı vurup öldüreceğine, tabanca tutan eli kökünden kopsaydı, daha iyiydi."

“Ama Durna dedi Nakış Ağa, boyuna posuna bakıp da adam mı oldu sanıyorsun sen onu? O daha çocuk. Tam avcuna osurup burnuna tuttuğu sıralar.”

“Ne çocuğu bre ağa dedi Durna Hatun, kazık kadar oldu.”

“Olmaya oldu ya dedi Nakış Ağa, nerden neyin geleceğini bildiği yok.”

“Bırak Allah’ını seversen dedi Durna Hatun, şu oğlunun üzerine toz kondurmama huyundan vazgeç. Herkes gibi o da bir insan, iyi yanları da var kötü yanları da var. Görmemezlikten gelmek ne yarar sağlar ki?”

“Ben de biliyorum hatun dedi Nakış Ağa. Kusursuz kul olmaz. Hiç kuşkusuz Bekir’in de kusurları var. Kusurlarının başında da eşkıyalar orda burda vızır vızır dolaşıp, ev basıp adam öldürürlerken silah kullanmayı öğrenmeye yanaşmaması geliyordu. O yönden şimdi içim rahat.”

Durna Hatun başını kaldırdı, dik dik Nakış Ağa’ya baktı. “Ağa dedi, Bekir’in silah kullanmayı öğrenmesini, inan ki ben senden daha çok istiyordum. İşin gereği çoğu zaman yanımızda olmuyorsun sen. Ama Bekir her zaman yanımızda. Biz eksik etekler için yanında eli silah tutan güvenilir birinin bulunmasının ne demek olduğunu bilir misin?”

“Bilmez olur muyum dedi Nakış Ağa, o yüzden eli silahlı bir sürü adam besliyorum ya.”

“Onlar el adamı dedi Durna Hatun, başları dara gelince ne yapacakları hiç bilinmez.”

“Silah kullanmak için Bekir’i sıkboğaz edip durduğum da o yüzdendi ya.” dedi Nakış Ağa.

Memili göründü.

“Gün kuşluk olacak neredeyse dedi Nakış Ağa, nerde kaldın bre ağa?”

“Bizim Fadıma gelmiş de dedi Memili, onunla çene çaldık biraz.”

“Gözün aydın öyleyse” dedi Durna Hatun.

“Aydınlık içinde ol dedi Memili, geldi oturdu. Fadıma nasıl dedi Durna Hatun, torun nasıl?”

“Ellerinden öperler dedi Memili, iyiler.”

“El öpen sağ olsun dedi Durna Hatun. Damat gelmedi mi?” dedi Nakış Ağa.

“İşi varmış dedi Memili. Gelmedi, küncü mü çektiriyormuş ne bir şeyler yaptırıyormuş işte.”

“Elleme çalışsın dedi Nakış Ağa, insan ne yaparsa gençliğinde yapar.”

“Yaparsa da kendine dedi Memili, yapmazsa da kendine, bize ne? Biz çoktan unumuzu eledik, eleğimizi astık.”

“Dur hele dedi Nakış Ağa, yapacağımız çok iş var bizim daha.”

“İş biter mi bre Nakış dedi Memili, işini bitirmiş de gitmiş mi var bu dünyada?”

“Yok dedi Nakış Ağa, yok ya gene de ölene dek, ölmeyecekmiş gibi çalışmak zorundadır insanoğlu. Çalışmaz, emekli memurlar gibi bir tarafa çekilir, kahve köşelerinde pinekler, elini sıcaktan soğuğa vurmaz olursa tez günde göçer gider bu dünyadan.”

“Bırakın Allah’ınızı severseniz şu ölüm lafını dedi Durna Hatun, zamanı gelince hepimiz öleceğiz nasıl olsa. Doğmak, yaşamak ne kadar doğal bir olaysa, ölmek de öyle. Yaşarken ölümü düşünüp, yaşamı çekilmez hale getirmenin ne anlamı var?”

“Haklısın Hatun dedi Memili, yerden göğe kadar haklısın. Ölümü gözde büyütmek aptallıktır.”

26. BÖLÜM

Öğleye yakındı. Toklu dağlarının doruğundan kapkara bulutlar yükselmeye başladı. Ardı arkası kesilmeyen katran karası bulutlar, hızla, göğe doğru ağdıkça ağdı, ağdıkça ağdı, göz açıp kapayana dek Zencirli'nin üzerini kocaman, dev bir kılçadır gibi kapladı. Yağmur yağacak, sel gelecek, fırtına çıkacak korkusu sarıp sarmaladı yürekleri. Milleti bir telaş aldı. Kimi çadırın kazıklarını, sürütkülerini berkitmeye koyuldu, kimi çengetirinin çevresindeki arkları temizlemeye başladı. Islanacak öteberileri içeri taşıdılar kadınlar. Şurda burda oynayan, iş tutan çocuklar evlerine koşuştular.

Çok sürmedi, bir fırtına patladı güneyden. Ortalık toza dumana kesti, göz gözü görmez oldu. Kocaman ağaçlar yere inip inip kalktı. Ormanlar hışıldadı. Bir hışıltı, bir uğultudur sardı dört bir yanı. Odahaymasının da, öteki haymaların da üzerlerindeki kuru dallar havaya savruldu, yabanıl kanatsız kuşlar gibi uçmaya başladı.

Derken bir gök gürlemesi inim inim inletti yeri göğü. Arkasından biri biri arkasına patlayıp çıngılanan şimşekler paramparça etti katran karası bulutları. Koca vadi bir aydınlandı bir karanlığa gömüldü, bir aydınlandı bir karanlığa gömüldü.

"Dolu yağacak anlaşılan" diye söylendi Karadayı.

Çok geçmedi, hışım gibi sağnak sağnak apak, kenarları tırtıllı dolular düşmeye başladı patır patır. Kasa sürede tüm Zencirli'nin düzlüğü, dağlar taşlar, kepmiyen çadırların, çengetirlerin, ağaç dallarının üzerleri silme aka kesti. Yerin akı gö-

ğün karanlığına vurdu, anlatılması olanaksız bir renk cümbüşü, pul pul, ışıl ışıl doldurdu havayı.

Arkasından dolu yağışı durdu, sulusepken bir yağmur geldi geçti. Katran karası bulutlar, gedikleri gibi, hızla kuzeye doğru çekip gittiler Zencirli'nin üzerinden. Rüzgar durdu, ormanların hışırtısı kesildi, gök aydınlandı, elle tutulacak kadar belirli bir sessizlik, bir dinginlik çökeldi ortalığa. Uzunca bir süre sürdü hem de.

İlkin Memili çıktı evinden. Çevresine şöyle bir bakındı. Gün ışığı vurdukça yere ak halı gibi boydan boya serilmiş dolular buğulanıyor hava buram buram toprak kokuyordu. Erimeye başlayan dolu daneleri suya kesiyor, şapır şapır yere dökülüyordu ağaç dallarından. Köse gelip durdu yanında.

"Ne o bre Köse dedi Memili uçarak mi geldin buraya? Ayak tapırtını bile duymadım."

Köse yılıştı, suratının dağarcığa benzeyen kara kuru derisi buruş buruş oldu.

"Bu da köseliğin gizidir ağa dedi, üsteleme." Derken Nakış Ağa çıktı geldi, daha birileri çıktılar geldiler. Ayak üstü bir söyleşidir başladı. Şurdan burdan konuşuldu. Memili, Nakış Ağa'ya,

"Bu havada dedi, zorlu tavşan avı olur. İkindiye doğru dolu erir, otlar ıslanır, yapış yapış olur, tavşanların arayıp da bulamadıkları hale gelir. Var mısın, eski günlerdeki gibi filintalarımızı omuzlayıp Kaplancı'ya tavşan avına gidelim. Her zamanki bek yerimizde bekleyelim, çocuklar aşağıdan gıvlasınlar. Bakalım, kimin eli titremiyormuş, görelim."

"Yokum Memili dedi Nakış Ağa, inat adamın biriyim ben, dalıma basma. Aramız açılır sonra. Gideceklerse, bizden gençler var, onlar gitsinler, sana da bir tavşan getirsinler, yarına bir ekşili köfte yaptır etinden, beni de çağır, birlikte içelim."

Orta yaşlılar, gençler ikindiye doğru tavşan avına gitmek için söz birliği ettiler.

Islanan yataklar yorganlar, çullar çuvallar evlerden dışarı çıkarılıyor, kurumaları için çatmalara, kaplıklara, haymalara seriliyordu. Kepen çadırlar, çengetirler onarılıyordu. Haymaların eğilen direkleri çekilip, yeniden çakılıp, düzeltiliyordu.

İkindiye doğru millet ava gitmiş, gürültü patırtı kesilmişti. Sadece silah sesleri geliyordu arada bir kaplancıdan taraftan.

Gün Çalkamı'nın üzerine sağılmış, ipildiyordu. Ava gitmeyen birkaç çocuk gölün alt başında kale taşı oynuyordu. Şiş karınlı sığırlar yayılımdan dönüyordu. Aklaşmaya başlamış mavimsi gökte, az sonra tünemek için ormanlıkların karanlıklarına dalarak yitip gidecek olan kargalar, belibağlılar, deldelliceler, çaylaklar, güvercinler, kartallar dolanıp duruyorlardı. Kuyunun başı da, oluğun başı da akşamın içecek, bulaşık yıkayacak suyunu alabilmek için bekleşenlerle doluydu. İki üç çocuk, ellerinde atmacaları, sokutaşın ordan bir yerden, avdan dönüyorlardı. Evlerin duldasına yakılmış ateşlerin üzerinde kazanlar kaynıyordu. Karşıda, gömütlüğün batısındaki çengetirlerden birinin önünde, bir kadın yere oturmuş bebesini emziriyordu.

Nakış Ağa uşaklardan birini çağırdı, eline biraz para tutuşturdu.

"Ata bin de dedi, Cindo'nun oraya kadar gidiver, ağanın selamı var de, emlik[1] bir oğlak versin, al gel."

Adam peki anlamında başını önüne eğdi, döndü gitti. Yanı başındaki karısına döndü.

"Hatun dedi, eve git, çocuklara söyle, kurusundan odun hazırlasınlar. Sen de mercimekli bir bulgur pilavı pişir. Yağı bol olsun ha, Memili yavan pilavı ağzına almaz. Bol soğanlı, sa-

1 Emlik: Geç doğan, zanından sonra doğan

rımsaklı bir de domates salatası yaptır. Karlıkoyak'a adam sal, kar getirttir. Çürükler den gelen çörekotlu tulumpeynirini de unutma. Rakı şişelerinden birini de çıkar sandıktan, şu güzel havada Memili'yle, ağız tadıyla bir güzel rakı içelim."

Durna Hatun sessizce kalktı, eve gitti.

"Rakı içme işini de nereden çıkardın bre Nakış?" dedi Memili.

"Hatırlı konuk gelebilir diye dedi Nakış Ağa, gelirken birkaç şişe rakı getirmiştim. Gelen giden de olmadı rakı içecek. Göçüme de bir şey kalmadı. Geri götürecek değilim ya."

"Köse çıkarır rakının tadını dedi Memili, çağırtsak mı, ne dersin?"

"Çağırtalım" dedi Nakış Ağa.

Gelsin diye uşaklardan biriyle haber saldılar Köse'ye.

Köse, kimsiz kimsesiz, nekre bir adamdı. Nereden niye geldiğini, kimin nesi olduğunu kimse bilmezdi. Ne zaman geldiğini, nasıl köye yerleşip kaldığını anımsayan bile yoktu. Bir huğ örüp içine başını soktuğundan iki yıl sonra mıydı ne, kışın köye gelen avşarlardan dul bir karıyla arayı tutturmuş, imama nikâh kıydırıp evlenmişti. Karı, bahar gelip de hısımları yurtlarına gittiklerinden biraz sonra, bir sabah, Köse büklüğe odun getirmeye gidince, tasını tarağını toplamış, bohçasını koltuğuna almış, kaçıp gitmişti. Ondan sonrada kör, topal demeden, avrat yenileyip durmuştu. Hiçbirini kendi kovmamış, hepsi de kendiliklerinden çekip gitmişti. Her avradı gittiğinde "Niye gitti ki?" diye sorduklarında, "Vallahi" demişti Köse, ben de bilmiyorum. Öğrenmek istiyorsanız gidin bulun, kendisine sorun."

Türlü türlü yorumlar yapılmış, inandırıcı akla uygun bir sonuca varılamamıştı. Sonunda avrat kaçırana çıkmıştı Köse'nin adı. Şimdiki karısının kaçıncı olduğunu kendi de bilmiyordu. Çocuğu olmadığından kaçana göçene aldırmıyor, çetele tutmaya gereksinim duymuyordu.

“İyi akıl ettin Memili dedi Nakış Ağa, Köse’siz rakı sofrasının ne tadı olurdu, ne tuzu.”

Melili, Nakış Ağa’nın avdaki olaylardan sonra canının sıkıldığını düşünerek, rakının insan midesinde şişedeki gibi durmayacağını hesaba katarak, Köse’nin nekreliğinden[1] yararlanmayı, onun boşboğazlığına verilen, iğneleneni incitmeyen, ne dese, sövse de hoş görülen kişiliğini kalkan yapmayı uygun bulmuştu.

Güneş ha battı ha batacaktı. Elindeki demircik dalından bastonumsu değneğe dayana dayana, beli öne eğik, başı dik, yürümekte çok zorluk çekiyormuş gibi oflaya puflaya çıkıp geldi Köse. Nakış Ağa eliyle yer gösterdi.

“Şöyle buyur, otur ağa” dedi.

Köse ellerini dizine vererek, hareketlerini abartarak, nefesi çıkacakmış gibi kaba kaba soluyarak yere çöktü. Bağdaş kurdu, oturdu. Sofra kurulmuştu. Göz ucuyla sofrayı süzdü.

“Bu ne biçim ağa sofrası Nakış Ağa dedi, sıçan düşse içine, açlıktan karnı yarılır.”

“Ne umuyordun ki?” dedi Memili gülümsüyerek.

“Benim bildiğim dedi Köse, ağa sofrasında kuşun sütü eksik olmaz. Bu sofrada ise içecek su bile yok.”

“Ben, senin bildiğin, malının hesabını bilmeyecek, kendi malını almaya kalkışacak kadar varlıklı ağalardan değilim dedi Nakış Ağa, benim sofram açık. Beğenen oturur, beğenmeyen oturmaz.”

“Etme bre ağa dedi Köse, sen, öyle ağayım diyen, cart curt eden akşamdan aç yatıp sabahleyin et yemiş gibi dişini kurcalayarak çalım satan, ağa geçinenlerin sekiz onunu birden sol

1 Nekrelik: Beklenmedik hoş ve şaşırtıcı sözler söyleyen, güldüren hikâye anlatan kimse, nükteci

cebinden çıkarırsın. Her şeyin var maşallah. Bir dağda domuzun eksik."

Nakış Ağa'yla Memili birer lokma aldılar önlerindeki yemeklerden. Köse elini bile uzatmadı. Oysa ağzı sulanıyor, karnı açlıktan gurulduyordu.

"Yesene" dedi Memili.

"Huyum kurusun dedi Köse, bilirsiniz, ağa sofrasında aslansütü olmayınca lokma geçmez boğazımdan. Yemeye kalkışsam ümüğümde tıkanıp kalır, öksüre öksüre ölecek gibi olurum. Durup dururken ölmektense aç kalmak iyidir."

"Bu dağ başında dedi Nakış Ağa, aslan sütünü nerden bulalım bre Köse?"

"Siz bulamazsanız dedi Köse, ben bulurum."

Kalktı, Nakış Ağa'nın çadırına doğru bir iki adım attı.

"Köse Köse dedi Memili, dön geri, Durna Hatun şimdi yollayacak."

Köse süklüm büklüm geri dönüp sofranın başına geçti, bağdaş kurdu, oturdu. Sağa sola şöyle bir bakındı.

"Kar nerde peki?" dedi.

"Karı ne yapacaksın dedi Nakış Ağa, Allah'ın dağında rakı bulmuşsun daha ne istiyorsun?"

"Boş verin karı dedi Memili, oluğun buz gibi suyu var, bu saatten sonra karı kim nerden bulacak?"

"Durun hele dedi Köse, acele etmeyin, ben karı bulurum şimdi size."

Uşaklardan birine seslendi

"Oğlum Osman dedi, bir koşu Çıtırık'ın evine gidiver, büyükçe bir topak kar versin, al da gel."

"Çıtırık'ın evinde karın işi ne?" dedi Memili.

“Avradı aş eriyormuş da dedi Köse, canı istemiş, o da gitmiş bu gün, Karlıkoyak’tan kar almış gelmiş.”

Nakış Ağa, Köse’nin kafasına eliyle vurur gibi yaptı. Uşağa döndü.

“Oğlum dedi, eve git de rakıyla karı al gel. Şu herif ne bok yiyecekse yesin.”

27. BÖLÜM

"Hacı yavrum dedi Karadayı, inan ki bende senin kadar üzüldüm atmacanın öldürülmesine. Ama neylersin? Elden ne gelir? Olan olmuş, ölen ölmüş. Yaşamsa sürüyor her şeye karşın. Her canlı gibi insanları da arsız yaratmış yaratan. İyi de etmiş. Yoksa çekilmez olurdu dünya. Acı ne kadar dayanılmayacak gibi olsa da, kısa sürede olmasa bile, uzunca bir süre geçince yara kabuk bağlıyor, olanlar unu tulup gidiyor. Sen de unutacaksın bir süre sonra. Çok yemek yenmiş bir akşamın gecesinde görülen karmaşık düş gibi anımsayacaksın her şeyi."

"Keşke öyle olsa dayı" dedi ağlamaklı bir sesle Gödehacı. Karadayı sigarasından bir nefes çekti, ciğerlerine doldurduğu dumanları burun deliklerinden oluk oluk fışkırttı.

"Bakın ne düşündüm çocuklar?" dedi.

"Ne düşündün dayı?" dedi Çilveli.

Karadayı yanıbaşında duran, ara sıra ucundan kesip hızman kapağı yaptığı, yıllanmış, budağı mudağı kalmamış, bakır kırmızısı olmuş ardıç kütüğüne eliyle dokundu.

"Şunu dedi yontup kocaman bir atmaca anıtı yapacağım. Siz de götürüp atmacanın gömütünün üzerine dikeceksiniz. Gelen görecek, geçen görecek. Gezit'in atmacasının öyküsü kuşaktan kuşağa sürecek."

Gödehacı'nın gözbebeklerinde bir ışık parlaması oldu. Ali'nin yüz hatları geriliverdi. Çilveli.

"Kütüğün rengi de dedi, atmacanın rengine benziyor. İyi yontulursa çok güzel bir atmaca çıkar bundan."

“Ben bir yapayım da dedi Karadayı, siz görün. Karadayı’nızın ne hünerleri varmış, tanık olun.”

“Fındık Hatun’a yaptığın hızman kapağından da güzel olur mu dayı?” dedi Gödehacı.

“O da güzel miydi ki bre yeğenim dedi Karadayı, bir bitireyim bunu, milletin dili boğazına akar görünce.”

“Kaç günde biter dayı?” dedi Ali

“Dört beş gün ya sürer ya sürmez dedi Karadayı, bilirsiniz kurumuş ardıç yumuşak olur. Kolayca yontulup nakışlanır, adamı çok yormaz. Siz de gidin ormana, bir kurumuş pıtıkardıcı gövdesi bulup getirin. Kalınca olsun gövdesi; dallarını budayın, öyle getirin. Öyle bir zamanda getirin ki kimse görmesin getirdiğinizi.”

“Ne yapacaksın dayı?” dedi Çilveli.

“Oturak yapacağım dedi Karadayı, her bir yeri nakışlı, kocaman bir oturak yapacağım oturağı atmacanın gömütü üzerine çakacağız. Sağlam çakacağız ama. Kar da tipi de, poyraz da boran da devrilmeyecek kadar sağlam çakacağız. Üzerine de atmacayı konduracağız. Sahici atmacanın oturağa konuşu gibi konduracağız. Görenlerin gözlerini yaşartacak kadar güzel, görkemli bir anıt olacak Hacı’nın atmacasının anıtı.”

Çocuklar çok hoşnut ayrıldılar Karadayı’nın yanından, iş bitip anıt dikilene dek kimseye bir şey söylememek için de sözleştiler.

“Anıtı hele bir görsün dedi Çilveli, Deli Bekir iyiden dellenir vallahi.”

“Dellensin dedi Ali, delleneceği kadar dellensin. Ağaçtan atmacayı da vurup öldürecek değil ya.”

“Ya bir gece yarısı eline baltayı alır paramparça ederse?” dedi Gödehacı.

“Edemez dedi Çilveli. Babasından korkar. Yüreği kin ve öfkeyle dolu bile olsa anıtın yanından bile geçemez.”

“Hıh dedi Gödehacı, babasından korkarmış, Allah’tan bile korkmaz o be.”

“Korkar korkar dedi Ali, o yiyeceği boku bir kez yedi. İkincisini de yiyemez. Hem niye yesin ki? Dikilecek anıt, bir süre sonra yaylanın anıtı olur çıkar.”

“Öyle olur dedi Çilveli. Göllerdeki tahtalı gömütlükte yatanların kimler olduğunu bilen yok ya ardıçtan yapılma o güzelim, görkemli gömüt anıtlarının o akıl almaz oymacılığındaki, nakışlarındaki işçiliği, denge uyumluluğu herkesin dilinde.”

Gömütlüğe doğru yaklaşmışlardı. Ali’ye,

“İyi ki sen de arkamızdan geldin dedi Gödehacı, gelmesen Karadayı’nın ne yapacağını öğrenemeyecektin?”

“Öğrenirdim dedi Ali, nasıl olsa bana söylerdiniz.”

“Söylemezdik dedi Gödehacı, kendi aramızda sözleşmiş olacağımız için, sana bile söylemezdik.”

Ali atmacasını alıp Çukurova’ya götüreceğini anımsadı, içini çekti.

“Sizler göreceksiniz anıtı dedi, ben göremeyeceğim.”

“Sen de gelecek yıl görürsün bre Ali dedi Çilveli, canını sıkma. Yıl dediğin ne ki? Göz açıp kapayana kalmaz, gelir geçer.”

“Görmek isterdim dedi Ali, Karadayı’nın böylesine kararlı, böylesine istekli bir işe başladığına tanık olmamıştım şimdiye dek. Akıl almaz bir şey yapacak anlaşılan.”

“Ali kardeş dedi Gödehacı, sen atmacanı kurtarmana bak. Anıt işini göçüp geldiğimizde anlatırız biz sana.”

“Anlatmaya anlatırsınız ya dedi Ali, kimi güzellik var ki görmeden koklayıp içine çekmeden tadına varamaz insan.”

Yol ayırımında ensesine bir şaplak irdirdi Gödehacı'nın Çilveli.

"Hadi hadi dedi, işin iş gene ölen atmacan, yaşasa yaşasa iki yıl yaşardı. Ama Karadayı'nın yapacağı atmaca, en azından yüz yıl, Çürük Hasan'ın yaşadığı kadar yaşar. Her yaylaya gelişinde böbürlene böbürlene bakar, çevredekilere caka satarsın."

"Deli Bekir de dedi Ali, anıtı her gördüğünde aklını oynatır."

"Öç almanın böylesini dedi Çilveli, doğrusunu söylemek gerekirse, Karadayı'dan başka kimse düşünemezdi."

"O, Karadayı dedi Ali, gün görmüş, devran sürmüş adam. Başından geçmedik iş kalmamış, boşu boşuna, değirmende ağartmamış sakalı."

"Böyle öç almaya aklım ermez benim dedi Gödehacı, Alceylan'ı öldürmeden yüreğimin başı soğumaz, buz gibi olmaz benim."

"Bana kalırsa dedi Çilveli, sakıncalı iş, o iş. At ölecek olsa, daha iyisini alır bağlarlar kazığa. Amma Karadayı'nın yapacağı anıtın karşısına, bir at anıtı yap der, yaptırır."

"Yapmaz dedi Gödehacı, benim bildiğim Karadayı, Nakış Ağa ağırlığınca altın verse gene yapmaz."

"Niye yapmasın ki?" dedi Ali.

"Bu yaştan sonra dedi Çilveli, altını ne yapacak Karadayı, akçayı ne yapacak?"

"Ya yaparsa?" dedi Ali.

"Yapmaz dedi Çilveli, dünyada yapmaz. Hele atmaca işinden sonra hiç yapmaz. Üstelik parayı pulu önemsediği de yok. Yaşını yaşamış, dişini dişemiş, bir beklentisi kalmamış. Bir tutkuya kaptırmış yaşamının son deminde kendini, sürdürüp gidiyor iyi kötü."

"Boşu boşuna çenenizi yoruyorsunuz dedi Gödehacı, Nakış Ağa'nın parası kıymatlıdır, bre iki gelmeyecek yere beş

para harcamaz. Anıtmış manıtmış vız gelir ona. Böyle işle uğraşanlarada zırnık koklatmaz."

Ayrılırlarken Ali "Yarın geliyor musunuz?" dedi.

"Geliyoruz dedi Gödehacı, gelmeyip de ne yapacağız ki?"

"Ne bileyim ben dedi Ali, atı öldürme düşüncesini atarsın belki de kafandan."

"Atmam dedi Gödehacı, ölümüm pahasına bile olsa, yine atmam."

Çilveli başını salladı.

"Sorun, senin sorunun Hacı dedi, sen bilirsin. Ama yatağa yatınca, şöyle bir enine boyuna bir daha düşünsen hiç fena olmaz."

28. BÖLÜM

Sofralar yeni toplanmıştı. Cezveler ocağa sürülmek üzereydi. Bir patırtı oldu. Başlarını çevirip baktılar. Biri, "Ata bir şeyler oluyor valla" dedi.

Biri direkte asılı fenerlerden birini kaptı, attan tarafa doğru seyirtti. Atın çevresi alaca bir aydınlığa büründü. At durmadan çifte atıyor, burun deliklerini açabildiği kadar açıp kapayarak horuldaya, horuldaya soluyor, yularını koparmak için var gücünü harcıyordu.

"Ne oluyor ata, bir bakalım hele" dedi Nakış Ağa.

Yekindi. Odahaymasında kimler varsa onlarda yekindiler. Ellerin de ikinci fener, çam meşaleleri, atın bulunduğu yere vardılar. At tepinmesini bırakmış, zangır zangır titremeye başlamıştı. Nakış Ağa Memili'ye,

"Sen attan anlarsın dedi, bir bak hele şuna, nesi var?"

Memili ata doğru yürüdü. Yanında seyis Çerkez Nuh vardı. Memili elini atın boynuna uzatıp elledi. Kan tere batmıştı at. Tüm gövdesi terden vıcık vıcık olmuştu. Karnı da davul gibi şişmişti.

"Zehirlenmiş" dedi Memili.

Nuh'a döndü.

"Eve koş dedi, bolca sarımsakla yoğurt al gel, boğazına akıtalım."

Nuh eve doğru koşarken, bir iki silkelendi, küt diye devriliverdi at. Karnının şişliğinden iki ayağı, odun gibi upuzun, ha-

vada asılı kaldı. Millet başına üşüştü. O sırada elinde bir helke yoğurt, bir avuç sarımsakla Nuh geldi. Memili:

"Çabuk dedi, düzgünce bir odun parçası getirin, ağzını açalım."

Koşuşmalar oldu. Dikece benzer bir odun parçası getirdi biri.

"Al dayı" dedi..

Memili aldı, ağzının yan tarafından elindeki odunu atın dişleri arasına sokmağa çalıştı. Sokamadı. Dişler birbirine geçmiş kilitlenmişti.

"Ne kazık gibi dikelip duruyorsunuz dedi Memili, yardım edinsenize."

Birkaç kişi koşup atın başını yerden kaldırdılar. Atın gözlerinden yaşlar akıyordu. Soluyordu da. Soluyordu ya, soluk alışları git gide yavaşlıyor, karnı şiştikçe şişiyordu. Nakış Ağa atın başucundaydı.

"Boşuna uğraşma Memili dedi, umut yok."

"Allahtan umut kesilmez ağa" diye söylendi biri.

Atın ağzı açılmak bilmiyordu.

"Şöyle biraz yana yatırın da dedi Memili, yandan dökelim dökebilirsek."

Atın başını yana yatırdılar. Biri eğilip dudaklarını açtı. Azı dişinin arkasındaki boşluktan yoğurdu dökmeye çalışırken Memili, at can havliyle bir debelendi, derin bir nefes aldı, ayakları gerildi, sonra da başını yere vura vura sündü kaldı.

Nakış Ağa, "Akşam yeminde ne verdiydin Nuh?" dedi.

"Her zamanki gibi torbasına saman doldurup içine iki avuç arpa atıp karıştırdım, başına taktıydım" dedi Nuh.

"Gölde mi suladın yoksa?" diye üsteledi Nakış Ağa.

"Yok ağam dedi Nuh, kazıktan bile çözmedim bugün. Oluktan bir kova su aldım, sulamıştım."

Her kafadan bir ses çıkıyor, herkes bir şey söylüyordu.

“Acaba kim zehirledi?” dedi biri.

“Kim zehirleyecek dedi bir başkası, zehirlemişse, atmacanın öcünü almak için Gödehacı zehirlemiştir.” Memili kızdı.

“Kimse dedi, kuru yere kurt düşürmeye yeltenmesin. Atın öleceği varmış, öldü. Bu dağ başında zehri, kim nerden bulacak?”

“Bulan bulur dedi biri, arayan mevlasını da, belasını da bulur.”

“Hele durun dedi Nakış Ağa, ortalığı velveleye[1] vermeyin. Sabah ola hayrola, yarın sabah her şeyi anlarız.”

Millet atın ölümüne tanık olup odahaymasına dönerken bir çığlık koptu karşı çengetirlerin ordan bir yerden. Gövdesinden kerpetenle et koparılıyormuş gibi çığlık atıyordu bir kadın.

“Yetişin komşular, yetişin diyordu, oğlumu öldürüyorlar. Yetişin.”

Kadının çığlığı, zifiri gecenin suskunluğunda gümbürdüyordu.

“Gidin bakın bakalım dedi Nakış Ağa, ne varmış, niye bağırıyormuş kadıncağız?”

Koşuşmalar oldu. Bağırıp çağırmalar, sövüp saymalar birbirine karışıyordu. Bir çocuk koşarak geldi öteden.

“Bekir Ağam dedi, Gödehacı’yı dövüyormuş.”

“Bak şu eşşek oğlu eşşeğe dedi Nakış Ağa, bak şu it oğlu ite.” Öfkelenmiş, kan beynine çıkmıştı.

“Gidin kolundan tutup, sürüye sürüye getirin iti buraya” diye kükredi.

“Dur hele Nakış” dedi Memili.

“Duru muru yok Memili dedi Nakış Ağa, kendini ne bok sanıyor it oğlu it de, kimseye danışıp etmeden dünyanın haltını etmeye kalkışıyor.”

1 Velvele: Kuru gürültü, her kafadan bir sözün çıktığı gürültü yumağı, söz karmaşası

“Gençlik işte, delikanlılık” diyecek oldu Çapar.

“Böyle gençlik yerin dibine batsın” dedi Nakış Ağa.

Hırsla yere tükürdü. Memili bir sigara sardı, yaktı, uzattı.

“İç hele Nakış dedi, kendini de öyle kapıp koy verme. Oğlun cahillik etti, iki tokat vurduysa ölmez ya Gödehacı.”

Nakış Ağa sigarayı aldı, yiyecekmiş gibi içmeye başladı. Bir yandan da sokurdanıp duruyor, başını bir o yana bir buyana çeviriyordu. Memili oradakilerden birine,

“Eve git, söyle, iki fincan acı kahve yapsınlar bize” dedi.

Kahveler gelmeden Iraz çıkageldi. İki gözü iki çeşme, ağlayıp duruyor, sızlanıyordu. Kendini Nakış Ağa’nın ayakları dibine attı, bacağına sarıldı.

“Ağam dedi, ayaklarının altını öptüğüm ağam, nedir bu senin oğlanın elinden çektiğimiz? Atmacamızı öldürdü, sesimizi soluğumuzu çıkarmadık. Şimdi de geldi atı sen öldürdün diyerek oğlanın haşadını çıkardı.”

Iraz’ın gözyaşları Nakış Ağa’nın kundurasının üzerine yağmur damlaları gibi tıp tıp ederek düşüyordu. Nakış Ağa ağzını açmıyor, dinliyor, dudaklarını emiyordu. Memili girdi araya.

“Iraz kızım dedi, ellik arasında olur böyle şeyler.”

“Olur olur da kurban olduğum emmim dedi Iraz, hep bize mi olur? Geldik şurda kanadınızın altına sığındık. El yapsa neyse ne, oğlunun yapması ağrıma gidiyor emmi.”

“Haklısın Iraz kızım dedi Nakış Ağa, yerden göğe kadar haklısın. Sen hiç küsüm etme, bir elime geçerse hakkını avucuna korum ben onun.”

“Koy gadasını aldığım ağam dedi Iraz, hem öyle bir koy ki düşsün yakamızdan. Başımıza tebelleş olmaktan vazgeçsin.”

“Geçer dedi Memili, hele bir vazgeçmesin de, görsün, anasından doğduğuna pişman eder ağan onu.”

Nakış Ağa eğilip Iraz'ın kolunu tutup ayağa kaldırdı.

"Hadi kızım dedi, sen şimdi evine git, rahatına bak."

"Rahat bizim neyimize ağam dedi Iraz, rahat ettirecek olsa bizi böyle yaratır mıydı yaratan?"

Nuh başka hiçbir şeyle ilgilenmiyor, elinde fener, atın çevresinde dolanıp duruyor, orasını burasını elliyordu. Birden durdu, belini doğrulttu.

"Ağa ağa diye seslendi, yılan sokmuş atı, hem de arkabacağının bileğinden sokmuş."

"Buraya gel Nuh dedi Nakış Ağa, oralarda bir yerde olur, farkına varmadan üstüne basarsın, seni de sokar bir bakarsın."

Nuh geldi oturdu. Yükü üzerinden atmış, rahatlamıştı. Tütün tabakasını attı Nakış Ağa önüne. Bir sigara sardı Nuh. Keyifli keyifli tüttürmeye başladı.

"Gödehacı'nın yediği dayak yanına kâr kaldı" dedi biri.

"Kaldıysa kaldı diye çıkıştı Memili, sana ne oluyor be? Fit vermekle eline ne geçecek sanıyorsun?"

"Kızma Memili dedi Nakış Ağa. Kızma. Bilirsin böyle zamanlarda ortalığı karıştırıp bulandırmak isteyen çok olur."

"Olmaz olsun dedi Memili, kara arkasının üstüne olsun."

29. BÖLÜM

Nakış Ağa uyandığında Durna Hatun abdest almış, namaza durmuştu. Kalkıp giyindi, dışarı çıktı. Ortalık alacakaranlıktı daha. İster istemez Alceylan'dan tarafa kaydı gözleri. Alceylan her zamanki gibi, ağnamak[1] için uzanmış yatıyordu sanki. Burcu[2] bulandı Nakış Ağa'nın, gırtlağına bir şey tıkanır gibi oldu, gözleri buğulandı. Birkaç kez yutkundu. Gözlerini atın ölüsünden ayıramıyordu.

İnceden inceden bir yel esiyordu kuzeyden. Güz dönümü sabahının serinliği insanın iliklerine işliyordu. Nakış Ağa'nın soğuğa aldırdığı yoktu. Sigarasını üfleyip duruyordu. "Hatun hatun" diye seslendi.

Durna Hatun namazını bitirmiş, namazlığı dürüp büküp yüklüğe[3] yerleştirmişti. Dışarı çıktı, Nakış Ağa'nın yanına vardı. Nakış Ağa, deli kuyunun ordaki peri bacaları gibi dimdik, ata bakıp duruyordu, Durna Hatun'un soluğunu burnunun dibinde duyunca döndü.

"Şuna bak hatun dedi, gören de huyunu değiştirdi, ayakta değil de yatarak uyuyor sanır."

Sesi ağlamaklıydı çatallaşmıştı da üstelik.

"Ağa ağa dedi Durna Hatun, ölen at, evlat değil. Seni öyle gören olursa ne der sonra?"

"Ne derse desin dedi Nakış Ağa, umrumda değil." Durna Hatun kızdı.

1 Ağlanmak: Hayvanların toprakta yatıp yuvarlanması

2 Burcu bulanmak: Dayanma gücünü yitirmek, ağlayacak duruma düşmek

3 Yüklük: Yük odası, yatak yorgan gibi şeyleri koymaya yarayan yer

“Olmaz öyle şey ağa dedi, atı öldü diye koskoca Nakış Ağa, oğlu ölmüş gibi boynunu bükmez, gözyaşı dökmez.”

“Haklısın Hatun dedi Nakış Ağa, haklı olmaya haklısın ya, dayanamıyorum nedense.”

“Ne varmış dayanamayacak dedi Durna Hatun, kapımızda ölen ilk at değil ki bu at.”

“Ama bu başkaydı” diyecek oldu Nakış Ağa.

“Başkaydı maşkaydı ya dedi Durna Hatun, olup olanı bir attı nihayet. Adam değildi. Adamlar da ölüyorlar patır patır ama geride kalanlar yaşayıp gidiyor, ölenle ölünmez ki...”

Nakış Ağa sesini çıkarmadı, sustu kaldı.

“Bir sigara versene” dedi sonunda.

Durna Hatun fistanının cebinden sigara paketini çıkarıp uzattı. Birer sigara yaktılar, oluğun üst başına, yarın kenarına varıp oturdular. Oluktan su akıyordu önündeki teknenin içine şırıl şırıl. Tekne dolmuştu. Taşan sular teknenin kenarından aşağı doğru süzülüyor, içi yeşil kurbağa dolu yeşil otların içinde yitip gidiyordu. Göl de kurumaya yüz tutmuştu. Orta yerde azıcık su kalmıştı, içindeki kuyruklu kurbağa yavruları oynaştıkça pul pul ışıldayıp duruyordu. Bir dana başını uzatmış su içiyordu. Karşıda bir yerde bir kadın ateş yakıyordu. Bir başkası ineğinin ayakları arasında çömelmiş süt sağıyordu. Karınca çıtırtıları geliyordu sağdan soldan.

Gençlik günleri canlandı gözünde Nakış Ağa’nın. Ta gençliğinde, yeni yetişip gelirken başlamıştı at tutkusu. Nerde cins bir at görse yavuklusunu görmüş gibi olurdu. Heyecanlanır, dili tutulacakmış gibi olur, at gözden yitip gidene dek, hayran hayran arkasından bakakaldığı çok olmuştu. Babası yeni aldığı Arap tayın yularını eline verip bu senin oğlum dediğinde sevincinden aklını oynatacaktı nerdeyse.

Uzunyayla'dan Çerkezlerin getirdiği yılkıdan[1] seçilmiş, yağız, sülün gibi iki yaşlı bir taydı ikincisi. Eliyle yulara, geme, bellemeye, eyere alıştırmış, eliyle kaşağılayıp gebrelemiş[2], tımar etmiş, torba takıp yem vermiş, sulamıştı. Ondan sonra sürüp gitmişti at tutkusu.

Maraş'tan sırmalı eyerler, gemler, Sivas'tan sapları gümüş, savatlı öküzsikinden örülme kırbaçlar, omuzuna alınca kendini de atı da yağmurdan yaştan, borandan kıştan koruyan görkemli yamçılar, boyna dolanınca sıcacık tutan yünden örme, tepesi püsküllü uçları saçaklı başlıklar getirtmişti. Büyüyüp ev bark sahibi olunca, Urfa'ya attan anlayan adamlar gönderip, cins, kalem kulaklı, ceren boyunlu Arap atları getirtmişti. Düğünlerde derneklerde, cirit oynama, yüzük kaçırma derken, at yarışlarına merak sarmıştı. Koşu atı besler olmuştu.

Alceylan Urfa'dan geldiğinde çöp bacaklı, tazı karınlı, çelimsiz bir taydı. İlk gördüğünde saraç Kel Usta:

"Bu tayda iş var ağa" demişti, iyi bakılır, iyi beslenir, sakatlanıp makatlanmazsa çok iş yapar, çok koşu alır."

Kel usta attan anlardı. Uzun yılların bellenmecisiydi[3]. Nice ata beygire, katıra, eşeğe belleme yapmıştı. Ara sıra eyer, semer, palan[4] yapardı ya, şöyle gözünün tuttuğu cins bir ata belleme yapma söz konusu oldu mu gözbebekleri ışıldardı. Eline iyi tuzlanıp dövülmüş, iyi yuvarlanıp berkitilmiş, taş gibi olmuş, ama yumuşaklığını yitirmemiş bir keçe, iyi kirkit sallanmış, iyi dokunmuş cığcık kilimi parçası, oylum oylum nakışlı, kökbo-

1 Yılkı: Evcilleştirilmemiş, samıverilmiş olan, başıboş bir şekilde dolaşan at sürüsü

2 Gebre: At tımar etmekte kullanılan kıldan kese

3 Belleme: Binek hayvanları soğuktan korumak için eyerinin altına konulan, beline sarılankeçe, mesin veya kalın kumaş parçası

4 Palan: Eşeklere ve atlara vurulan, kaşsız enli yayvan ve yumuşak bir çeşit eyer

yasıyla boyanmış bir çuval geçti mi dünyalar onun olurdu. Şişi, iğneyi, çuvaldızı, mili kullanırken kendinden geçerdi. Söylenileni duymaz olur, dilim dilim kestiği renk renk sahtiyanları[1], nakış nakış işlediği iplikleri göremez hale gelirdi. Bellemelerde sahtiyan kullanmaya yanaşmazdı pek.

"Elin adamı yağlayıp yumuşatacağım, ipek gibi edeceğim diye o güzelim, kınalı gelin ellerinden çıkma nakışların içine ediyor" derdi.

Özene bezene, eliyle seçtiği parçaları kullanarak bir belleme yapmıştı Nakış Ağa'nın Urfa'dan getirttiği dört ayağı sekil al taya. Para da almamıştı.

"Ok koşuyu alınca ödersin ağa" demişti.

Konuşmalara kulak kabartan kasabanın tellalı Kanbur Ahmet bastonunun ucuyla Kel Usta'nın poposuna dokunmuş,

"Ulan Kel demişti, ağaya yaranıp akşam için rakı parası alacağım diye ne yağ çekip duruyorsun? Üfürsen yıkılır bu tay. Koşu moşu bunun nesine?"

"Sen öyle bil bre yavrum demişti Kel Usta, sen kendi işine bak. Attan ne anlarsın? Ben bu tay adam olur diyorsam olur. Bir yıl sonra, gel, gör sen bunu."

Gerçekten iyi bakılıp iyi tımar edilince yemi, suyu zamanında verilince tay kısa süre içinde toparlanmış, alımlı çalımlı bir at olup çıkmıştı. Kendinin de gözü tutmuştu atı.

Çerkezler atın dilinden iyi anlar diye Mercimekli dostu Ataman beye haber salmış, Nuh'u getirtmişti. Nuh da ata iyi bakmıştı hakçası. Her gün gezdirip, kah hızlı, kah yavaş koşturarak tava getirmiş, atın gemini gevmeye başlaması üzerine gelip,

"Tamam ağam demişti, at hazır. İstediğin zaman, istediğin yerde koşuya koyabilirsin."

1 Sahtiyan: Yüzü tabaklanmış keçi derisi

“Yüzümüzü kara çıkarmasın sonra Nuh” demişti kendi de.

“Çıkarmaz ağa demişti Nuh, eğer ben Çerkez Nuhsam, eğer ben, şuncacık, attan anlıyorsam bu at dünyada yüzünü kara çıkarmaz. Aklım kesmese ağzımı açar mıyım hiç? Hem de işin ucunda Ataman Bey varken.”

İlk yarış Kadirli’deki tay koşusu olmuştu. Kırbaç vurdurmadan, üzengi sallatmadan beş boy önde bitirmişti yarışı Alceylan. Kel usta, Kanbur Ahmet’in yakasına yapışmış.

“Gördün mü cücüğüm demişti, kim anlarmış attan?”

Ondan sonrada o yarış senin, bu yarış benim koşturup durmuştu Nuh’la birlikte ordan oraya. Kozan, Pınarbaşı, Göksün, Kayseri, derken, iş gelip Ceyhan’a, Osmaniye’ye dayanmıştı. Girdiği her yarışı önde bitilmiş, öteki atlar yeline bile yetişememişti. Alceylan adı Çukurova’ya sığmaz olmuştu. Tarsus’lu Yunus Ağa ulak göndermiş,

“Selam söyle Nakış Ağa’ya demişti, atı bana versin, kızımı oğluna vereyim.”

Gülmüş geçmiş, gelen ulağa,

“Ağana selamımı ilet oğlum demişti, elde kız çok, ama dünyada böyle bir at yok. Verememem, kusura bakmasın.”

Bir ay sonrada Alceylan Adana’daki yarışta Osmaniye, Ceyhan, Kozan, Adana, Tarsus, Mersin ağalarının, beylerinin, paşalarının ünlü şanlı atlarını üç boy geride bırakarak birinci gelmişti. Kırbaç sallatmadan hem de. Maraş’taki, Antep’teki yarışlarda da tozu dumana katmıştı. Alceylan dendi mi akan sular durur olmuştu. Nakış Ağa adı Alceylan’la birlikte simgeleşmiş, bayrak gibi dalgalanıp durmuştu yurdun dört bir köşesinde. Hangi kapıyı çalsa işi görülüyor, nereye varsa başköşeye buyur ediliyordu.

Yıllar sonra Alceylan yaşlanıp da koşamaz duruma gelince Mercimek’ten, Sultansuyu’ndan, Karacabey’den hara yöneti-

cileri gelmiş “istediğin parayı al, atı bize ver ağa demişlerdi, damızlık yapalım. Beğeneceğin tayını da sana verelim.”

Ayağını çam kütüğüne verip direnmiş;

“Vermem demişti, tuzsuz ekmeksiz değilim ben. Alceylan benim kapımda büyüdü, bana çok iyilik etti. Kötü gününde elin eline bırakmam onu, Ama siz kısraklarınız dalap[1] olunca getirin, çekin, para pul istemem ben.”

“Zor iş o iş ağa demişlerdi gelenler, gel inat etme, böyle bir at bir daha kolay kolay gelmez bu dünyaya, gel soyunu tüketme. Aşım zamanı bir iki aylığına emanet ver hiç olmazsa.”

O zaman yumuşamış,

“Veririm demişti, veririm vermeye kendim getirip kendim götürmek koşuluyla veririm.”

Ama şimdi her şey gerilerde kalmış, olaylar anı olup çıkmıştı. Tek gerçek kalmıştı geriye. Koşu alanlarına sığmayan koca Alceylan ufacık bir yılanın sokmasına dayanamamış, odahaymasının üst başında, her zaman bağlı bulunduğu kazığın yanı başında sünekalmıştı. Yuları başında, yular sapı kazığa bağlı duruyordu hala.

1 Dalap olmak: Dişi hayvanın erkek istemesi, çiftleşmek isteği

30. BÖLÜM

Kederoğlu'nun gönderdiği atmacayla Kirazlıkuyu'nun batısına, Sarımoluk'un altına doğru ava gidip dönmüşlerdi. Cebine iki bıldırcınla iki sürmeli geceğan koydu Gödehacı. Çilveli'ye,

"Haydi kardaş dedi, Karadayı'nın yanına gidelim."

Çilveli sesini çıkarmadı. Birlikte yürümeye başladılar Karadayı'nın evine doğru. Hem avdan payını verecekler, hem atmaca yontuna bakacaklardı.

"Belki de bitirmiştir" dedi Gödehacı.

"Bitirmediyse de dedi Çilveli, epeyce kolaylamıştır."

"Allah vere de dedi Gödehacı, şöyle görkemli, Deli Bekir'i zıvanadan çıkaracak bir şey yapaydı."

"Yapar dedi Çilveli, hiç kuşkun olmasın, yapar. Karadayı bu, bir kez aklına koymasın. Koydu mu şahını yapar hem de."

Yanına vardıklarında Karadayı, sırtını koca ardıcın gövdesine vermiş elindeki bir kıymık parçasına topulcan sürüp duruyordu.

"Ne o dayı dedi Çilveli, ne yapıyorsun öyle?"

"Bir şey yaptığım yok dedi Karadayı, topulcanla, ardıcın parlayıp parlamayacağına bakıyordum."

"Niye?" dedi Çilveli.

"Niyesi var mı bre yeğenim dedi Karadayı, yontuyu yağlayıp parlatmazsak kışa kıyamete dayanmaz ki."

Gödehacı atıldı.

"Dayı dedi, madem ki yağlamamız, gerek, erinmiş sade yağla, ya da yanıktan yeni çıkmış tere yağla yağlasak olmaz mı?"

“Onları da denedim dedi Karadayı, içyağını, kuyrukyağını da denedim. Cızzanın göbeğine koyduğunuz topulcan geldi sonunda aklıma, bir de onu deneyeyim dedim. Bakacağım, hangisi daha iyi olursa, gömütlüğe dikeceğimiz yontu onunla yağlayacağım.”

“Aşkolsun dayı dedi Çilveli, ben kırk yıl düşünsem yağlama işin de topulcan aklıma gelmezdi.”

“Neden gelmesin dedi Karadayı, siz cızzanın göbek başına cızzan daha iyi dönsün diye topulcan döğüp koymuyor musunuz? Ben de ondan esinlendim, topulcan denemeyi aklettim.”

“Dayı dedi Gödehacı, topulcan işine yararsa etek dolusu toplarım ben sana.”

Karadayı gevrek gevrek güldü. Yüzünün kırışıkları kat kat oldu. Çapaklı gözleri aydınlandı.

“İlahi çocuk dedi, bu yaştan sonra elime köküç alıp, yere çömelerek benim mi topulcan toplayacağımı sanıyordun?”

Gödehacı elini cebine attı, bıldırcınlarla gecağanları çıkardı.

“Al dayı. dedi, bugünkü avdan da senin payına bunlar düştü.”

Karadayı uzatılan kuşlara baktı.

“Demek ki dedi, Kederoğlu’nun gönderdiği atmaca da yavuzmuş.”

“Yavuz dedi Çilveli, hem de öyle bir yavuz ki dayı, sorma. Kırkpınar’ın atmacasıymış, Gezit’in atmacasını aratmazmış Kederoğlu emmimin haber saldığına göre.”

“Aratmıyor dedi Gödehacı, avı iki adım bile salmıyor.”

Birden hüzünlendi. İçini çekti. Gözleri nemlendi.

“Ama o başkaydı dayı dedi, onu ben aldım getirdiydim yuvasından. Getireceğim diye kolumu bile kırdıydım. Gözüm gibi baktım, büyüttüydüm.”

“E… dedi Çilveli, bakıp büyüttüysen büyüttün. Bir sen mi-

sin atmaca büyüten? Herkes bakıp büyütüyor. Yeteri bilirsen yeter artık be. İki de bir, bir bahane uydurup kocası ölmüş dul avrat gibi sızlanmanın ne alemi var?"

Karadayı Çilveli'nin sözünü kesti. Gödehacı'nın elini tuttu.

"Bak Hacım dedi, eskisini aratmayan bir atmacan var, avlatıyorsun, herkesten çok kuş tutuyorsun. Ben de senin için ardıçtan kocaman bir atmaca yaptım. Tasarladığımdan da güzel oldu vallahi."

"Bitirdin mi dayı?" dedi Çilveli.

"Bitti sayılır dedi Karadayı, kabası bitti. İnce işlerinin de çok bir şeyi kalmadı. Elimdeki zımpara az biraz daha incerek olsaydı, şimdiye incesi de biterdi."

"Zararı yok dedi Gödehacı, hayırlısıyla bir bitsin de, biraz gecikerek bitsin. Ne fark eder ki?"

"Hiçbir şey fark etmez dedi Karadayı, hiçbir şey fark etmez de, göçüme de çok bir şey kalmadı şunun şurasında. Göçmeden anıtı diksek de gelip geçenlerin nasıl baktıklarını görsek iyi olurdu."

"Onu da görürüz bre dayı dedi Çilveli, çok görmeyiz de az görürüz. Yıl, bir bu yıl değil ki. Gelecek yıllar da var işin içinde."

Karadayı gözlerini kırpıştırdı.

"Gelecek yıla kadar yeğenim dedi, kim ölür, kim kalır, kim bilir."

Çocuklar anıtın ne durumda olduğunu öğrenmek için can atıyorlardı. Karadayı da seziyordu onların bu isteğini ya, inadına ağırdan alıyor, bitirmeden göstermek istemiyormuş gibi bir tavır takınıyordu.

"Niye öyle dedi Karadayı, kazık yutmuş gibi dikelip duruyorsunuz? Sekilensenize[1]."

1 Sekilenmek: Oturmak

Çocuklar oturdular. Gödehacı daha fazla dayanamadı.

“Dayım dedi, aslan dayım, şu yaptığın atmacayı bir göstersen ya.”

“Yo dedi Karadayı, şimdi olmaz, bitsin ondan sonra gösteririm.”

“Bak dayı dedi Çilveli, şimdiye kadar ağzımızı açıp da kimseye bir şey çıtlatmadık. Aha sana yemin, valla billa, bundan sonra da sen izin vermeden kimseye bir şey demeyiz.”

Karadayı yumuşar gibi oldu, yüz hatları gevşedi. Yılıştı. Gödehacı “Nolursun dayı?” dedi.

Çilveli:

“Dayı dedi, aslan dayı.”

Karadayı daha fazla yalvarıp yakarmalarını istemedi çocukların.

“Gelin ulan it dölleri dedi, arkamdan gelin de göstereyim.”

Kalktı, çengetirin yanı başındaki kayalığa doğru yürüdü. Kayalıkta mağaramsı bir kovuk vardı. Kovuğun ağzı gelişigüzel atılmış kurumuş mezdeki, ardıç dallarıyla kapatılmıştı. Dalları araladı Karadayı, içeri girdi. Çocuklar onu izlediler.

Kocaman bir şey yatıyordu yerde. Üzerine bir çulpaz örtülmüştü.

Karadayı bir kenarından tutup çekti çulpazı, atmaca ortaya çıktı. Azmanlaşmış, insan kadar olmuş, sahici bir atmaca gibi bir atmacaydı. Gözleri yuvarlarından fırlayacakmış gibisine bakıyordu insana. Tüyler tutulsa yolunacak kadar canlıydı. Pençesi açılmış, avı yakalayacakmış gibi duruyordu.

Çocuklar gördükleri güzellik karşısında şaşırıp kalmışlardı. Gözlerini yontudan ayıramıyorlar, hayran hayran bakıyorlardı.

“Nasıl yapmışım?” dedi Karadayı.

“Çok güzel yapmışsın dayı dedi Çilveli, gerçekten çok ustaymışsın. Dibekçi[1] Mehmet Ağa bile eline su dökemez senin.”

“Yo dedi Karadayı, ben onun eline su dökemem, o benden çok ustadır. Onun gibi usta kolay kolay gelmez yeryüzüne. Bir dibek yapar yemişenden, bir nakış işler üzerine, görenin dili tutulur vallahi. Onun yaptığı dibeğin sesi yedi köyden duyulur. Sivaslı ustaların yaptıkları deveçanları ne kadar ünlüyse, onun yaptığı dibekler de o kadar ünlüdür. Paşalar, beyler, ağalar kuyruğa girerler onun yaptığı dibeklerden alabilmek için.”

“Ama dayı dedi Gödehacı, sen de yaman ustasın senin yaptığın atmacayı da o yapamaz.”

Karadayı’nın koltukları kabardı, tatlı tatlı gülümsedi.

“Hele bir bitsin dedi, siz ondan sonra görün nasıl olduğunu.”

“Bitmemişi buysa dedi Çilveli, bitmişi nasıl olur, Allah bilir.”

“Üzerinde biraz daha uğraşmam gerek dedi Karadayı, yapıp bitirdim, bir de yağladım; parıl parıl ettim mi, tamam demektir. Bir gece götürür dikeriz gömütlüğe.”

“Ne zaman biter dayı?” dedi Gödehacı.

“Birkaç günde biter dedi Karadayı, siz bana bolca içyağı bulun bir yerden yeter ki.”

“İstediğin içyağı olsun bre dayı dedi Çilveli, ne eder eder buluruz. Müsten’lere kadar gider, gene buluruz dayı” dedi Gödehacı.

“Yeter gördüğünüz” dedi Karadayı, “görmeye doyum olmaz. Çıkalım gayri.”

Çıktılar. Kovuğun ağzını eskisi gibi dallarla kapattılar. Koca ardıcın oraya vardılar. Yerde gelişigüzel serpilmiş mezdeki dalları vardı.

1 Dibek: İçinde ceviz, haşhaş, fındık, leblebi gibi tanelilerin ezildiği ağaçtan oyma tutulan yerden aşağı doğru genişleyen tokmaklı mutfak aracı

“Şunları kaldırın hele” dedi Karadayı.

Çocuklar dalları kaldırdılar. Her bir yeri oylum oylum nakışlı, kocaman bir oturak yatıyordu yerde “Vay anasını” dedi Çilveli.

Gödehacı gördüğü güzellik karşısında donmuş kalmıştı.

“Nasıl çocuklar dedi Karadayı, oturak atmacaya yakışır mı?”

“Ne yakışması bre dayı dedi Çilveli, yakışma da söz mü? İkisi de birbirinden güzel olmuş. Gören gözünü ayıramaz dinime imanıma.”

Gödehacı eğildi, elledi oturağı, kızgın şemsiye teliyle dağlanarak karakızıl olmuş oymalara, avşar kilimlerindeki nakışlar gibi işlenmiş çentiklere parmaklarını sürdü.

“Benim atmacanın oturağından bile daha güzel olmuş bu dayı” dedi.

“O başka dedi Karadayı, bu başka. O ufak, pek göze batmaz ama bunu gelip geçen herkes görecek, ustasının kim olduğunu soracak, herkes de Karadayı diyecek. Adımın kötüye çıkmasını istemem bu yaştan sonra.”

“Oturağın üzerine nasıl oturtacağız atmacayı?” dedi Çilveli.

“O işi bana bırakın dedi Karadayı, ben her bir şeyi düşünüp hazırladım. Yarından tezyok, kazma kürek bulun siz bir yerden, gömütlüğün yoldan tarafında su kuyusu gibi geniş, derince bir çukur açmaya bakın.”

“O kolay” dedi Gödehacı.

“Şimdi dedi Karadayı, oturağın üzerini eskisi gibi kapatın bakalım.”

Çocuklar denileni yaptılar.

“Hoşçakal dayı” dediler, ayrıldılar.

“Güle güle dedi Karadayı, dediklerimi unutmayın ha. Kimseye de bir şey söylemeyin.”

“Söylemeyiz dedi Çilveli, söyler miyiz hiç.”

Gün batmak, karanlık kavuşmak üzereydi. Morarıp kararmaya başlamıştı çevredeki tüm ormanlar. Döne ineğini bağlıyordu bir delik taşa. Kötürümün Fadıma, oturmuş, tek başına biryandan setik bazlaması yapıyor, biryandan pişiriyordu. Burcu burcu kokuyordu bazlamalar. Çocukların ağzı sulandı. Gödehacı

“Hadi dedi, gidip bazlama isteyelim Fadıma Teyze’den.”

Gidip ekmek sacının tepesine dikildiler. Sacın üzerindeki bazlamayı evireceğin üzerine alıp çocuklara doğru uzattı Fadıma.

“Alın dedi, paylaşın. Birer tane verirdim ya kadasını aldıklarım, arkası yok. Ancak bize yeter geri kalanı.”

Bazlamayı alıp ikiye böldüler, ağızlarını şapırdata şapırdata yemeye başladılar.

Dağların gölgesi savrulan bir etek gibi dalga dalga yayılıyordu gümüş parıltılı firezlerin üzerine.

“İyi ki Hacı dedi Çilveli, atı yılan soktu, başımız derde girecek diye ödüm kopuyordu valla.”

“Kurbanlar olayım koca Allah’ıma dedi Gödehacı, öcümü benden önce aldı, yüreğimin başını buz gibi soğuttu kardaş.”

Ayağının ucuyla önünde duran yuvarlakça bir taşa tekme attı.

“Gör bak dedi, çok geçmez o Deli Bekir’in de başına bir iş gelir.”

“Ne gibi?” dedi Çilveli.

“Ne bileyim ben dedi Gödehacı’ya attan düşer ayağı kırılır, ya tüfek acemilik yaptırır eli parçalanır. Allah, benim bildiğim Allahsa komaz yanına yaptıklarını.”

“Deli Bekir iyi dövmüş seni.” dedi Çilveli.

“Ne dövmesi dedi Gödehacı, iki tokat vurdu sadece. Ben mahsustan bağırdım bağırabildiğim kadar, Nakış Ağa duysunda Deli Bekir’i bir iyice dövsün diye.”

“Az buz kurnaz değilsin dedi Çilveli, daha bu yaşta insanı sulu dereye götürür, susuz getirirsin valla.”

“Ne yaparsın kardaş dedi Gödehacı, kendin yapamadığını başkasına yaptırmanın yolunu bulmazsan bu dünyada, yandın gitti demektir. El adamı, ömrün boyu eşşek gibi çalıştırır seni.”

31. BÖLÜM

Sabah sabah, sekiz on kadar çocuk, ellerinde kazmalar kürekler, gömütlüğün Çukurova'ya giden yoldan tarafında, köşede bir yeri kazmaya başladılar. Nakış Ağa ayakyolundan dönerken gördü gömütlükteki kazmaların inip çıkışını.

"Allah Allah diye söylendi kendi kendine, dün akşama kadar hasta masta yoktu yaylada, kim, neden ölmüş olmalı ki?"

Durna Hatun çadırın önüne çıkmış, elini alnına götürmüş, gömütlüğe bakıyordu.

"Kim ölmüş?" dedi Nakış Ağa.

"Ben de bilmiyorum" dedi Durna Hatun.

"Kim olabilir ki" dedi Nakış Ağa.

"Ne bileyim ben" dedi Durna Hatun.

Uşaklardan birini çağırdı.

"Git bak bakalım oğlum dedi, ölen kimmiş?"

Adam gömütlüğe doğru koşarak inmeye başladı.

Oluğun başı ellerinde helkeler, kovalar, bakraçlar, ibrikler, çingillerle su almak için gelen, sıra almak için koşuşanlarla dolmaya başlamıştı. İneğin biri de insanların arasından başını uzatmış, oluğun önündeki tekneden su içiyordu. Cepleri yaban elmaları, erikleri dolu çocuklar, oluğun yarmasının üst başına toplanmışlar, elmaları erikleri yarmadan aşağı salıvererek, yuvarlamaç oynuyorlardı. Nakış Ağa

"Çocuklar diye seslendi, ölen kim "

Çocukların hiç bir şeyden haberleri yoktu. Hepsi de oluk-

tan su almak için gelmiş, sıralarını beklerken oyuna tutuşmuştu. Başlarını çevirip bir Nakış Ağa'ya, bir gömütlüğe baktılar.

"Bilmiyoruz emmi" dediler.

Biri; "Haydi gidip bakalım" dedi.

Elmaları erikleri öylecene bırakarak gömütlüğe doru koşuşmağa başladılar.

Nakış Ağa kulak kabarttı. Ağlayan sızlayan yoktu ortalıkta. Yaylada bir ölen olsa, ortalık ana baba günü olur, ağlamalar ağıt yakmalar, dövünüp sızlanmalar, yumruk yapılmış ellerle dize vurmalar, bağırıp dövmeler gırla giderdi. Oysa sabahın duru dinginliğinde taşa değen kazmaların çın çın öten sesinden başka ses yoktu duyulan.

Güz dönümü sabahları, deli deli bir poyraz esmeyecek olursa eğer hep böyle gök beyazımsı, ormanlar yunmuş arınmış gibi buğulu bir açık yeşil, hava kımıltısız, cırcır böceklerinin sesi daha bir şakrak, kelebeklerin kanatları daha bir ışıltılı, otların, çiçeklerin, ağaçların kokuları daha bir keskin olurdu. Göğün yedinci katında güvercin uçsa görünür, arıların vızıltısı yüz adım öteden duyulurdu.

Gömütlüğe giden uşak yokuş yukarı koşarak geldi.

"Ölen mölen yokmuş ağam dedi, çocuklar toplanmışlar, kuyu kazıyorlarmış."

"Bak sen şu işe" dedi Nakış Ağa.

Yaylanın suyu kıttı. Kimi zaman kuyunun suyu, oluğun suyu da öyle azalıyordu ki, yaylalılar gidip Sarımoluğu'ndan, Çayırözü'nün çaykaralarından, harmancılardan ödünç aldıkları tuluklarla su getirmek zorunda kalıyorlardı. Getiremeyecek olanlar da yükünü yükleyip aşağıya, Kirazsekisi'ne, Evcioluğu'na, Kesnesur'a göçüyorlardı.

Eskiden beri susuzluğa çare bulabilmek için yanda yörede,

ayı otu biten, yeşil ot yeşeren her yerde su aranmış, umulan yerlerde kuyular kazılmış bir türlü su bulunamamıştı. Gerek oluğun, gerek kuyunun suyu, iyi kötü, ama dursuz duraksız akıp duruyordu. Kimse kuyunun kimin kapağını kapatıp neden zencir bağlayıp kilitlediğini, oluğa akan gözün hangi yöntemle saptandığını bilmiyordu. Tek bilinen, çevresi erişilmesi güç, kır dağlarla, uçsuz bucaksız ormanlarla, kar eksilmeyen tepelerle çevrili koca düzlükte suyun olmadığıydı. Ben bulurum diye gelen ünlü şanlı tulumba ustaları bile elleri boş dönmek zorunda kalmışlardı.

Gömütlükten su çıkması olacak iş değildi. Biri çocukların aklını çelmiş olmalıydı. O sırada Memili geldi.

"Ölen kimmiş?" dedi.

"Ölen falan yokmuş dedi Nakış Ağa, biri kandırmış çocukları, onlar da toplanmışlar, su çıkaracağız diye kuyu kazıyorlarmış."

"Köse'nin işi olsa gerek dedi Memili, oldum olası çocuklarla oynaşmayı çok sever."

"Sevmez olsun dedi Nakış Ağa, bula bula buldu da gömütlüğü mü buldu kuyu kazdıracak."

"Bilmez misin Köse'yi dedi Memili, şeytanın aklına gelmeyecek şeyleri yapmaktan hoşlanır."

Kazmalar kürekler inip inip kalkıyor, kazılan topraklar dışarı atılıyor, taşlar kucaklanıp kaldırılıyordu. Oluğun başından gelen çocuklardan biri kazıyla uğraşanlara yaklaştı. "Kim öldü?" dedi.

"Ölen yok dedi Gödehacı, su kuyusu kazıyoruz. Burda su ne gezer" dedi bir başkası.

Çilveli elindeki kazmanın sapını yere dayadı, kazmayı koltuğunun altına kıstırıp dayanak yaptı. Eliyle alnında boncuk boncuk biriken terleri sildi.

“Köse Emmim söyledi dedi, düşünde görmüş, aksakallı bir pir kolundan tutup buraya getirmiş, asasını vurmuş, işte burada su var demiş. Köse Emmim bize asanın izini gösterdi. Dört beş adam boyu indik mi su fışkıracakmış burdan. Öyle bir fışkıracakmış ki hem de, yazı yaban suya kesecekmiş, enginirek yerler suyla dolacakmış, biriken sular bir yol bulup gürül gürül akacakmış akabilecekleri yere.”

“O zaman dedi çocuklardan biri, değirmen de kurulur burda, Nakış Ağam öyle bir değirmen kurdurur ki burda, eşi benzeri olmaz. Millet ta cehennemin dibine, Tıngır’a un öğütmeye gitmekten kurtulur.”

“Köse Emmi’min dediğine göre dedi Çapaklı Hasan, hızar bile kurulurmuş, her taraf bağlık bahçelik olurmuş. Koca koca çınarlar, ceviz ağaçları, kavakları bitermiş. Gövdesini kucak almaz salkımsöğütlerin dalları, kırk belikli kız saçları gibi yere değermiş.”

“Günümüz gün olur o zaman dedi bir başkası, akan su olunca, büğetler[1] de olur şurda burda. Hem de koca koca, harman yeri kadar koca, boyu aşan büğetler olur. Büğetlerin içi balık kaynar. Biz de hem çimer, hem balık tutarız.”

Gelen çocuklar da coştular, helkeleri unutup işe koyuldular.

1 Büget: Suların akıntısıyla oluşan gölcükler.

32. BÖLÜM

Geceydi. Zifiri karanlık bir geceydi. Ay yoktu gökte. Yıldızlar vardı. Kumsal, tapan çekilmiş boz bir tarlaya ekilmiş çiçekler gibi ışıldıyordu yıldızlar. Samanyolu salkım saçak dökülüyordu karanlık dağ doruklarına. Evlerin önünde yakılan ateşler ipildiyordu. Yusufçuk kuşlarının cıvıltısı geliyordu ormanın derinliklerinden.

Çilveli, ikisinin gömütlükde kazacakları çukuru Karadayı'nın istediği sürede bitiremeyeceklerini biliyordu.

"Yanımıza nasıl adam buluruz Hacı?" dedi.

"Düşündüğün şeye bak dedi Gödehacı, ondan kolay ne var? Şimdi doğru Köse Emmi'ye giderim, gömütlükte su varmış, kazarsak su çıkarmış emmi derim. O da fırsatı kaçırmaz, çocukları başına toplar, öyle bir ballandıra ballandıra anlatır ki, biz kazmaya başlayınca, küreği kapan çocuk gelir, kazmayı kapan çocuk gelir, bize de bir kenara çekilip, şöyle yapın, böyle yapın deriz, işi idare etmekten başka işimiz kalmaz."

Gödehacı yanılmamıştı. Köse don gömlek sinsin oynanan yere gitmiş, çocukları başına toplamış, yatsı namazını kılıp başını yastığa, koyar koymaz uyuya kaldığını, düşünde sakalı yere değen, yüzünden nur akan bir ihtiyar gördüğünü, elinden tutup kendini gömütlüğe götürdüğünü, asasını üç kez yere vurup burayı kazarsanız altından su fışkırır dediğini, sonra kayıplara karıştığını, o sırada uyandığını, gidip gömütlüğe, kibrit çalarak gösterilen yere baktığını, asa izlerinin yerinde durduğunu görünce doğru oraya geldiğini bir bir anlatmış, ortalığı velveleye vermişti.

Kazma işi umduklarından da iyi gidiyordu. Çilveli Gödehacı'yı bir kenara çekti.

"Kardaş dedi, nasıl etsek de biraz da taş toplatsak şunlara?"

"Kolay iş o" dedi Gödehacı.

Çocukların yanına vardı.

"Arkadaşlar dedi, haydin birkaçınız benimle gelin, biraz taş toplayıp getirelim."

"Taşı ne yapacağız?" dedi biri.

"Kuyu örülecek dedi bir başkası, taş olmazsa kuyunun duvarı örülür mü?"

Gödehacı öne düştü. Eli boş duranlarda arkasına takıldılar. Gödehacı irice bir taşın başına geçti.

"Gelin dedi, yardım edin de şunu götürelim."

"Götüremeyiz dedi biri, gücümüz yetmez."

"Yeter yeter dedi Gödehacı, kaldıramayız ama, ite ite, yuvarlaya yuvarlaya götürürüz. Temelde büyük taş olmazsa duvar tutmaz."

İşler tıkırında gidiyordu. Bir yandan kuyu kazılıyor, bir yandan taş taşınıyordu, Karınca gibi, dur durak bilmeden çalışıyordu herkes. Öğleye doğru, elinde değneği, sallana sallana Köse geldi.

"Yaşayın be çocuklar dedi, iyi çalışmışsınız vallahi. Bu gidişle göçüme kalmaz, suya kavuşursunuz."

"Sahiden su çıkacak mı emmi?" dedi çocuklardan biri.

Köse gevrek gevrek güldü. Çocuğun çenesini okşadı.

"Çıkmaz olur mu bre yeğenim dedi, çıkmayacak olsa ben size gidin gömütlüğü kazın der miydim?"

"Demezdin emmi dedi Gödehacı, başka yer mi yoktu da durup dururken burayı gösterdin?"

Çocuklardan bir başkası yaklaştı Köse'ye

"Emmi dedi, başka emmilerin dediklerine göre boşunaymış çalışmalarımız. Yedi kat yerin dibine insek de su çıkmazmış buralardan."

"Sen onların dediklerine bakma dedi Köse, onların hiç bir şey bildikleri yok. Su çıkmasa kuyudan çıkmazdı. Kuyudan çıktığına göre burdan da çıkar. Kuyu dediğin yer yüz adım bile yok buraya."

"Köse Dayı dedi Çapaklı Hasan, çok su çıkar mı buradan? Çıkar dedi Köse, hem de öyle çok çıkar ki, yeri göğü su kaplar."

"O zaman dedi biri, evlerimizi de, bizi de sel alır götürür."

"Götürmez" dedi Köse, su çıkınca biz de evlerimizi alır, dağ eteklerine kurarız. Ellerimizi belimize kor, yazıyı yabanı dolduran, gün ışığı vurdukça balkıyan[1] suya, suya konup yüzmeye başlıyan kazlara, ördeklere, karabataklara bakarız. Suyu bol olan yerde, her şey güzel olur çocuklar."

Vakit öğleye yaklaşmış, kazılan çukur diz boyunu aşmıştı.

"Arkadaşlar dedi Çilveli, epeyce iş gördük, öğle de olmak üzere. Karınlarımız da acıktı. Dağılalım şimdi, ikindiye doğru, ortalık serinleyince toplanıp işimize devam edelim."

Kazmasını küreğini omuzlayan evinin yolunu tuttu. Çilveli kıs kıs gülerek Köse'ye yaklaştı.

"Emmi dedi, kandırdım sanma, Hacı da biliyor burdan su çıkmayacağını, ben de biliyorum."

"Öyleyse dedi Köse niye ilkin siz başladınız?"

"Her şeyi sen bilecek değilsin ya bre emmi dedi Gödehacı, bizim de bir bildiğimiz var elbet."

"Neymiş bildiğiniz" dedi Köse

1 Balkımak: Şavkımak, ışıldamak, parıltılı olmak

Çilveli Gödehacı'nın böğrüne dürttü parmağını.

"Kalk kardaş dedi, biz de gidelim. Karnım zil çalmaya başladı benim."

"Benim de" dedi Gödehacı.

Kalktılar, kazmaları kürekleri ellerinde, evden taraf yürümeye başladılar. Köse şaşkın, olduğu yerde kalakaldı.

"İyi aklettin valla dedi Çilveli, kimseye çaktırmadan kaşla göz arasında sonuçlandırdık sayılır çukur işini."

"İstersen kardaş dedi Gödehacı, yemeklerimizi yedikten sonra Müsten'lere kadar gidip şu iç yağ konusunu çözümleyelim."

"Gel kardaş dedi Çilveli, eve uğrayıp ekmekle tuz alalım, yolda kuş vurup, Soğukpınar'ın başında pişirip yiyelim."

"İyi olur" dedi Gödehacı.

Evden bir dürüm ekmekle, bir tutam tuz, birkaç da kuru soğan aldılar.

"Nereye?" diyenlere.

"Toklu Boğazı'na gidip kuş vuracağız, karnımızı doyuracağız" dediler.

İkisinin göt göte Toklu Boğazı'na doğru yollandığını gören biri: "Daha öğlen nereye giderler ki bu akılsızlar?" diye söylendi. Güneş tepedeydi. Hava durgundu, bir yaprağı kımıldatacak esinti bile yoktu. Yukarda, duru mavi gökte, bir karakuş dolanıp duruyordu ağır ağır. İki de bir kanat çırpıyor, başını bir o yana bir buya döndürerek yerde, işine yarayacak bir av arıyordu.

Toklu Boğazı'na yaklaşmışlardı. Karakuş da tepelerindeydi. Gödehacı:

"Kardaş dedi, öğleyin dolanıp durmaz benim bildiğim karakuş, bir iş var bu işin içinde. Bu kuşun bir bildiği var dinime imanıma."

“Ne bildiği olacak dedi Çilveli, sabahleyin yiyecek bir şey bulamadı herhalde, öğlen möğlen demedi, avlanmaya çıktı.”

“Tavşanlar da kımıldamaz bu saatlerde dedi Gödehacı, keklikler de. Ne demeğe havada dolanır durur bu karakuş?”

“Dolanacağı varmış dedi Çilveli, dolanıyor işte. Demek ki o da kendi cinsinin ahmağı.”

“Karakuşun ahmağı olmaz dedi Gödehacı, karakuşlar şahandan da, seyfiden de beterdir. Burunları iyi koku alır, gözleri iyi görür. Boş yere havalanmazlar, boş yere kanat çırpmazlar.”

Karakuş belirli bir çevre içinde yuvarlaklar çiziyordu boyuna. Derken yumuldu, tortop oldu, hışımla inmeye başladı yere.

“Demedim mi ben sana? dedi Gödehacı, bir bildiği vardır diye.”

Sözünü bitirmeye kalmadı, karakuş daldı, yere yaklaşınca pençelerini açtı, yerden bir tavşanı kaptığı gibi havalandı; yere yakın uça uça yakında bir yerde, bir taşın üzerine kondu. Başladı tavşanı gagalamaya.

“Haydi dedi Çilveli, şu karakuşu kovalayıp tavşanı elinden alalım.”

“Alalım” dedi Gödehacı.

İkisi birden, karakuşun konduğu taşlığa doğru koşmaya başladı. Kuş onların geldiğini görünce havalandı. Tavşan pençesindeydi. İrice bir tavşandı. Karakuş taşımakta güçlük çekiyor, yere yakın uçuyordu. Kanatlarını da fazla sallayamıyordu. Az ilerde bir yere kondu.

“İki kez daha kalkamaz dedi Çilveli, bırakır sonunda tavşanı.” Dediği gibi de oldu. Üçüncü kez konduğu yerden, pençesinde tavşansız kalkmak zorunda kaldı karakuş. Gittiler, tavşanı bulunduğu yerden aldılar.

“Amma da tavlıymış” dedi Çilveli.

“Demek ki dedi Gödehacı, karakuş ağzının tadını biliyormuş.”

Tavşan daha canlıydı. Yere koydu Çilveli, boynuna bastı, kulaklarından tutup cebinden çıkardığı çakısıyla boğazladı tavşanı.

“Yukarda dedi, soğuk oluğun başında ben yüzerken, sende odun toplarsın, ateş yakarsın.”

“Olur” dedi Gödehacı.

Tavşan ellerinde yokuş yukarı çıkmaya başladılar. Pınar yukarda ormanlığın bitimine yakın yerdeydi. Gövdesini iki adamın kucaklayamayacağı, kocaman bir kamalağın dibinden çıkıyordu. Ufacık bir yalağı vardı. Yalağın dibi ışıltılı akkumla doluydu. Su, bu kumların içinden kaynıyormuş gibi fokurdayarak çıkıyor, çıkarken oluşan hava kabarcıklarının ardı arkası gelmiyordu. Boşuna da Soğukpınar dememişlerdi. İçine karpuz, kavun, üzüm, domates cinsinden ne atılsa, saniyesine kalmıyor, çattadak çatlıyordu.

Üzerine keçilerin bile çıkamadığı Kartalkayası’nın alt başından sağa saptılar. Biraz gidince Çilveli durdu, elindeki tavşanı Gödehacı’ya verdi.

“Sen şunu tut dedi, ben bir pınara bakayım. Belki işe yarar bir kuş inmiştir sulanmak için pınara.”

Cebinden kuş lastiğini çıkardı. Ayağını tıpırdatmadan, sine sine Soğukpınar’a doğru yürümeye başladı. Az sonra da ağaç gövdelernin arasında yitip gitti. Gödehacı bir taşın üzerine oturup beklemeye başladı. Bir süre sonra kanat çırpmalarının patırtısı duyuldu.

“Tamam Hacı! diye seslendi. Çilveli, gel şimdi.”

Gödehacı oturduğu yerden kalktı, elindeki tavşanı sallıya sallıya pınarın başına vardı. Çilveli pınarın başında dikelmiş, elinde bir alabak tutuyordu.

“Vura vura bunu mu vurdun?” dedi Gödehacı.

“Vuracak başka kuş yoktu ki dedi Gödehacı, ötekiler hep ufaktı. Ben de buna nişan almak zorunda kaldım.”

“İyi etmişsin” dedi Gödehacı.

Elindeki tavşanı yere koydu, odun toplamaya gitti. Çilveli bıçağını çıkardı, tavşanı yüzmeye başladı.

Soğukpınar’ın çevresi yarpızlarla, kıl kadar ince sarı yeşil otlarla dopdoluydu.

Kızarttıkları etleri yerlerken:

“Hazır buraya gelmişken dedi Gödehacı, Yirce’ye kadar uzanıp anıtı dikeceğimizi Kederoğlu Emmi’me haber versek mi, ne dersin?”

“Olmaz dedi Çilveli, kesinlikle olmaz. Karadayı’ya kimseye bir şey söylemeyiz diye söz verdik, sözümüzde durmalıyız. Durmaz da ağzımızdan bir şey kaçırırsak, o da Karadayı’nın kulağına giderse, benim bildiğim Karadayı baltayı kaptığı gibi un ufak eder günlerce göz nuru, el emeği vererek yaptığı o güzelim atmacayı da, o güzelim kız gibi oturağı da.”

“Eder mi eder dedi Gödehacı, sağı solu hiç belli olmaz bazen Karadayı’nın.”

33. BÖLÜM

Ellerinde ağzı mezdeki dalıyla örtülü bir sepetle doğru Karadayı'nın evine geldiler çocuklar. Karadayı, eli arkasında, tossaktan yaptığı tesbihini çeke çeke dolanıp duruyordu evinin önünde. Çocukları görünce durdu, gözlerini kırpıştırdı, sepete baktı.

"Sepette ne var çocuklar?" dedi.

"İçyağı dedi Çilveli, Müsten'lere gittik, aldık geldik."

Elindeki sepeti Karadayı'ya uzattı. Üzerindeki dalı kaldırıp, baktı Karadayı,

"Amma da çokmuş ha dedi, ben de yetesi kadar bulamayacaksınız diye bir hal oluyordum vallahi."

"Buluruz dayı dedi Gödehacı, sen istedikten sonra bulmaz olur muyuz hiç?"

"Çukur işi noldu?" dedi Karadayı.

"O işi, dedi Çilveli, sabahtan hallettik dayı."

Gödehacı bir kahkaha attı.

"Köse Dayı'ya bir iş ettik ki dedi, duysan inanmazsın dayı." "Nettiniz" dedi Karadayı. Çilveli olup bitenleri anlattı bir bir.

"İyi etmişsiniz dedi Karadayı, haydi şimdi odun toplayıp getirin bir ateş yakalım, şu yağları eritelim."

İkisi birden evin ardındaki ardıçların kuru dallarını kırdılar, kucaklarına alıp getirdiler, ocaklığın yanına yığdılar. Karadayı yağları irice bir hereniye[1] doldurmuştu. Çabucak erisin diye ufak parçalara bölmüştü.

1 Hereni: Bakırdan, kapağı olan çok derin olmayan leğen, kap

“Ocağı yakın bakalım dedi, irisinden üç de ocak taşı getirin.” Çocuklar ateşi yaktılar, taşları getirip yerleştirdiler, hereniyi tutup taşların üzerine koydular. Yağlar cızırdayarak erimeye başladı az sonra. Çevreyi bir yağ kokusudur sardı.

Karadayı sırtını koca ardıca verip oturdu, tütün kesesini çıkardı, bir sigara sardı, ocaktan ucu yanan bir çöp çekti, sigarasını yaktı, yanan sigarayı at andızından[1] yaptığı ağızlığa yerleştirdi, keyifle tüttürmeye başladı. Çocuklar çömelip yağın erimesini beklediler.

“Çocuklar dedi Karadayı, yarın uğramayı unutmayın, yağların hekiriyle setik bazlaması yaptıracağım.” Çocukların ağızları sulandı. Yutkundular.

“Haydin gidin de dedi Karadayı, atmacayı alıp getirin bakalım. Üçümüz üç elden bir güzel yağlayalım tepeden tırnağa.”

“Kaldıramayız ki” dedi Gödehacı.

“Kaldırırsınız dedi Karadayı, ikiniz bir oldunuz mu, sallasırt edersiniz hem de. Kurumuş ardıç kütüğü ağır olmaz; bilmez misiniz?”

“Biliriz dedi Çilveli, kav gibi yeğni olur.”

Çocuklar alacığın arkasını dolanarak kayalığa gittiler, kovuğun önündeki dalları kaldırıp bir tarafa attılar, içeri girdiler. Girmeleriyle birlikte gözleri fal taşı gibi açılıverdi. Az daha küçük dillerini yutacaklardı.

Atmaca oturağın üzerinde, canlıymış gibi duruyordu karşılarında. Kaşlarını gözlerinin üzerine indirmiş yiyecekmişçesine bakıyordu. Kanadın üst tüyleri kabarmaya başlamıştı. Baş, ava saldıracakmış gibi ileri uzanmış, kanat ve kuyruk tüyleri açılmaya başlamıştı. Az sonra uçuşa geçecek, mavi göklerin derinliğinde, ormanlara doğru yitip gidecekti sanki.

---

1 At andızı: Yaprakları dikenli kızıl bir ardıç türü, at gözzü de denilen bodur bir ağaç

Oturağa tutunuşunun, çilbirlerinin, bağının sahicisinden ayırt edilecek yanı yoktu.

“Vay anasını dedi Gödehacı, yapılır yapılır ya, hey Allah’ım, böyle mi güzel, böyle mi canlı yapılır? Tüylerini ellesen örselenecek sanki.”

“Karadayı’yı ne sandındı sen cücüğüm dedi Çilveli, bugüne bugün Karadayı, Karadayı’dır. Öyle belinin bükülmüş, derisinin ıslakken güneşte kalmış dağarcık gibi kırış kırış olmuş, gözlerinin çapaklanmış, ellerinde kara sarı çiller çıkmış olduğuna bakma. Bir işe el atmaya görsün, el attı mı öyle bir özeni bezeni, öyle bir eksiksiz, öyle bir güzel yapar ki yaptığını, görenin dudağı uçuklar valla.”

“Uçuklamasın da ne yapsın dedi Gödehacı, şuna baksana.”

Donmuş kalmışlardı gördükleri güzellik karşısında. Yerlerinden kımıldayamıyorlar, gözlerini yontudan ayıramıyorlardı.

Uzunca bir süre geçti böylece.

Sonra daha çok eğleşirlerse, Karadayı’nın kızacağı akıllarına geldi. Yürekleri pıtırtılı, efil efil, yaklaştılar atmacanın yanına. İkisi bir olup, usulca yere indirdiler. Gödehacı oturağın ucunu tuttu, Çilveli atmacanın boynundan kucakladı, yerden kaldırdılar.

“Aman ha dedi Çilveli, bir yere çarpıp marpmıyalım, gebertir bizi valla Karadayı.”

Özene bezene, yavaş yavaş yürüyerek kovuktan dışarı çıkardılar, getirip koca ardıcın gövdesine dayadılar.

“Aman ha çocuklar dedi Karadayı, dikkat edin, sakız bulaşmasın.”

Ardıç gövdeleri genellikle sakızlanırdı. Bir yapıştı mı da kolay kolay çıkmazdı. Gazyağıyla silinmedikçe temizlenmek bilmezdi. Çocuklar hemen yontuya yapıştılar, her bir yerini gözden geçirdiler.

“Sakızlanan yer yok dayı” dediler.

“Öyleyse dedi Karadayı, kaldırdığınız yere geri dayayın.”

Çocuklar usulca geri dayadılar yontuyu. Ellerine çulpaz parçaları alıp, kenarından tutarak indirdiler hereniyi. Ellerinin yağlarken yanmaması için bir süre yağın soğumasını beklemeleri gerekiyordu. Oturdular.

Birbiri ardına birkaç sigara sarıp yaktı Karadayı. Son sigaranın vızzığını yere basıp söndürdü.

“Kalkın bakalım dedi, işe başlayalım.”

Üçü üç yerden, ellerinde birer bez parçası, hereniye daldırıp daldırıp, yedire yedire sürmeye başladılar anıta. İşlerini bitirince karşıya geçip baktılar. Dalların arasından süzülen gün ışığı altında anıt, göz kamaştıran bir güzellikle parıl parıl parlıyordu.

“Hele bir yağı iyice emsin dedi Karadayı, ondan sonra bir ikinci kat yağ sürelim, siz görün o zaman nasıl olacağını.”

Çocuklar hayran hayran anıta bakıyorlar, Karadayı’nın konuşmasını bile duymuyorlardı. Karadayı eğilip yerden değneğini aldı.

“Yürüyün bakalım çocuklar dedi, gidip bir de kazdığınız çukura bakalım.”

Üçü birden, gömütlüğe doğru, iniş aşağı yürümeye başladılar.

Yirmi otuz adım ya atmışlardı ya atmamışlardı ki sokutaşın ordan bir yerden firezlerin ateş almış olduğunu gördüler.

Çatırdayarak yanan firezlerin yalımı, dilim dilim göğe yükseliyor, katrankarası dumanlar yuvarlanıp dönerek havaya savruluyor, tüm düzlüğü sarıp sarmalıyordu. Poyraz fenesesi önünde yuvarlanan kurumuş tortop olmuş kenger yaprakları, dedemsakalı yumakları ateş aldıkça top gibi patlayıp yirmi

otuz adım ötelere düşüyor, oylum oylum yeni ateş kümeleri oluşturuyordu.

Yangın git gide büyüyor, börtüsü böceği, yılanı çıyanı, firezlerin içinde canlı adına ne varsa kasıp kavuruyordu. Ormanın kıyısındaki ağaçlardan dal kesen yaylacılar, harmancılar, kadını erkeği, çoru çocuğu firezlerin ormandan tarafındaki sürelgenin yangından tarafına sıralanmışlar, önlerine kadar gelen alevlere ellerindeki dallarla vur babam vuruyorlar, var güçleriyle yangının ormana sıçramasına engel olmaya çabalıyorlardı.

Başarabilirlerse sorun olmazdı. Düzlükteki firezler, ağaçlar, harmanlardaki samanlar yanardı sadece. Ama ateş ormana sıçrayacak olursa yangının önü alınmazdı. Yalımlar bir kez sarıp sarmaladı mı o güzelim yeşillik kaplı dağlar, birkaç gün içinde, yanan taşları, kurtları kuşları, börtüleri böcekleri, ağaçları çiçekleriyle uçsuz bucaksız bir karanlığa gömülür gider, tüm yöre marsık yığını olur çıkardı.

Karadayı elini kaşının üzerine koydu, yerden kopup göğe yükselen alev dilimlerine, yangından kaçmaya çalışan böcekleri yakalamak için dumanların içine dalıp çıkan irili ufaklı kuşlara baktı, duman kıvrımlarını gözden geçirdi.

“Korkulacak bir şey yok çocuklar dedi, az sonra poyraz duracak, garbi yeli çıkacak, yangını söndürmek kolaylaşacak.”

Çocuklar milletin olduğu yere doğru koşmaya başladılar. Karadayı adımlarını sıklaştırdı. Yolun kenarındaki sığır kuyruklarından birini kesip eline aldı.

Az sonra Topal Durdu yetişti arkasından. Soluk soluğaydı.

“Geri dön dayı dedi, bu iş senin işin değil, geri dön.”

Karadayı belini doğratabildiği kadar doğrulttu.

“Sıçan sidiğinin denize yararı olurmuş bre Durdu dedi, ben de söndürebildiğimce söndürürüm.”

Rüzgâr yavaşlamaya başlamıştı, buna karşın firezler çatırdayarak yanmaya devam ediyor, yalımlar kara dumanlar çıkararak havaya savruluyor, uçup kaçamayan tüm canlılar yanıp kavruluyordu.

Genellikle böyle olur, ne kadar özen gösterilirse gösterilsin, ekin ekilen yıllar, firezler çoğunlukla ateş alır, yaylacılar da, harmancılar da yangın tehlikesiyle karşı karşıya kalırdı. Deneyimler, önceden bir bölüm önlemler almanın zorunluluğunu ortaya koymuştu. O nedenle ekinler biçildiğinde, ormanlıktan taraflar, belirli aralıklarla kesim kesim sürülürdü. Yangın çıktığında bu kesimler tutulur, sıçrayan çıngıları hemen söndürme olanağı bulunur, yalımların ormanlıklara uzanması önlenirdi.

Bu kez de aynı yöntem uygulanmış, poyrazın durması, ters yönden garbi yelinin esmeye başlamasının da yardımıyla, yangının önü alınmıştı. Yanan yerler kapkara olmuştu. İçin için yanmayı sürdüren tezeklerden, şuraya buraya dağılmış ağaç kalıntılarından dumanlar çıkıyordu yer yer. Millet rahatlamış, ellerindeki dalları yerlere atmıştı. Kimi sigarasını yakmış, kimi evinin, harmanının yolunu tutmuştu. Ama kuşlar yangın yerinin üzerinde dolanıp duruyorlardı hala.

Dönüşte gömütlüğe uğradı Karadayı. Çukurun başında durup inceledi. Az biraz daha kazılması gerekirdi çukurun. Onu da anıtı dikerken yaparız diye düşündü. Elinde sürükleyip durduğu sığırkuyruğunu toprak yığının üzerine attı. Yere değmeyen çiçekler ışıldıyorlardı.

Döndü, yanan yerlere baktı. Sokutaş'ın çevresindeki tüm ekili alan silme karaya kesmişti. Topardıç, tek başına yanmasını sürdürüyordu. Zaman zaman, küçük küçük alev dilimleri yükseliyordu tepesinden.

34. BÖLÜM

Durna Hatun sabah namazı kılmak için erkenden kalkmış, ibriği elinde abdest almak üzere dışarı çıkmıştı. Ortalık alacakaranlıktı daha. Gün ışığı karşı dağların doruğuna bile vurmamıştı. Gözüne gömütlükte kocaman bir karartı ilişti. Karartı bir ışıldıyor, bir kararıyor gibiydi.

Başını çevirip göğe baktı, görünürlerde güneş yoktu ya, çalkamanın üst başında, battı batacak, yer yer kalayı sıyrılmış bir tepsi gibi yuvarlak, parlaklığını yitirmiş, küllenmeye başlamış kor aydınlığında irileşmiş bir ay vardı. Başını indirdi, gözlerini yeniden gömütlğe dikti. Karartının kımıldayıp kımıldamadığını gözledi. Karartının kımıldadığı falan yoktu. Bir parıldıyor, bir kararıyormuş gibiydi yine. Ürperdi birden, titreyiverdi. "Korkuyor muyum acaba?" diye geçirdi aklından. Korkmuyordu, öyle olaylar geçmişti ki başından, korku ondan korkar olmuştu.

"Sabah serinliğinin etkisi olsa gerek" diye söylendi kendi kendi ne. Ama yine de kendini yenemedi, içeri girip Nakış Ağa'yı kaldırdı.

"Ne var?" dedi Nakış Ağa.

"Gel" dedi Durna Hatun.

Dışarı çıktılar. Nakış Ağa don gömlekti, üzerine bir şey almaya bile fırsat bulamamıştı. Eliyle gömütlüğü gösterdi Durna Hatun.

"Bak hele ağa dedi, orda ne var?"

Nakış Ağa gömütlüğü aşağıdan yukarı bir süzdü.

"Kocaman bir şey var yoldan tarafta Hatun dedi, bir ışıldıyor, bir kararıyor gibi. Kımıldamıyor da. Dürbünü getir hele."

Durna Hatun haymadireğinde asılı duran dürbünü aldı geldi. Nakış Ağa alıp gözlerine götürdü.

“Kacaman bir atmaca dedi, oturağın üzerine konmuş, öylecene duruyor. Parıl parıl da parıldıyor üstelik.”

“Allah Allah dedi Durna Hatun, o kadar büyük atmacanın orda işi ne?”

Dürbünü Nakış Ağa’nın elinden alıp bir kez de kendi baktı. Gözlerine inanamadı.

“Doğru dedi, atmacaymış. Tüyleri de ışıl ışıl. Nerden geldi, nasıl kondu ki oraya?”

“Ben de anlayamadım dedi Nakış Ağa, bir iş olmalı bu işin içinde.”

“Allah’ın hikmeti olsa gerek dedi Durna Hatun, dün yangın başladığında poyraz esmeye başlamıştı, yalımlar ormanlara kadar uzanacak, o güzelim gürlükleri yakıp kül edecek diye korkup duruyorduk, nasıl olduysa, nerden olduysa, kuvvetli eseceğini sandığımız poyraz kesiliverdi birdenbire, garbi yeli çıktı. İnsan boyunu aşan alev dilimleri küçüle küçüle firezlerin dibine kadar indi, millete de söndürmek için fazla bir iş düşmedi.”

Durdu düşündü bir süre.

“Bu gece de bu oldu diye ekledi, bakalım bundan sonra neler olacak?”

“Hayırlısı olsun dedi Nakış Ağa, ne olacaksa.”

“Haydi içeri gir de sırtını giyin Ağa dedi Durna Hatun, üşüyeceksin. Sen giyinirken bende kahveni pişireyim.”

“Büyük cezveyi sür ocağa dedi Nakış Ağa, ben giyinene kadar bir gelen olur nasıl olsa.”

Nakış Ağa dışarı çıkmadan Memili geldi. Ayakyolundan dönerken gözüne ilişmişti gömütlükteki karartı. Dürbünü alıp ne

olduğunu öğrenmek için gelmişti erken erken. Dürbünü asılı durduğu yerden aldı, göz çukurlarına yerleştirip ayarladı.

"Vay anasını dedi, amma da kocaman atmaca ha."

Durna Hatun ocağın başına çömelmiş, cezveye kahve atıp karıştırırken duydu Memili'nin sesini.

"Biz de gördük Ağa dedi, biz de gördük ya, bir anlam veremedik. Sen ne dersin?"

"Ne deyim bre Hatun dedi Memili, ne deyim? Allah'ın hikmeti derim desem desem."

"Bizde öyle düşündük" dedi Durna Hatun.

"Başka türlü olmaz ki dedi Memili, başka türlü, o insan büyüklüğündeki atmaca gelip oraya, hem de kimin yapıp çıktığı bilinmeyen, çok güzel yapılmış, nakışlarla süslenmiş kocaman bir oturağa gelip konmaz ki."

"Yapsa yapsa melekler yapar öyle bir oturağı dedi Durna Hatun, kulun elinden gelmez öyle bir şey yapmak." Nakış Ağa göründü kapıda.

"Ne o bre Memili dedi, gözüne çöp mü düştü ki yataktan fırladın erken erken?"

"Ben de anlayamadım Nakış dedi Memili, biri dürtüp uyandırdı sanki beni. Oysa ben gün kaba kuşluk olana dek başımı kaldırmazdım yastıktan."

"Ben de kalkmazdım ya dedi Nakış Ağa, Hatun uyandırdı zorlan. Gömütlükte bir şey görmüş de."

"Ben de gördüm kalkınca dedi Memili, buraya gelip dürbünle baktım, gözlerime inanamadım görünce."

"Ben de inanamadım dedi Nakış Ağa, Allah vere de canlı olmasa, başımıza bir iş açar sonra."

"Canlıya benzemiyor dedi Memili, canlı olsa kımıldardı."

“Bana da öyle geldi” dedi Nakış Ağa.

Kahveleri getirdi Durna Hatun, sigaralarını tüttürüp kahvelerini höpürdetirlerken ilk gün ışıkları parıldadı çalkamanın kayalıklarında. Millete çokuşmağa[1] başladı gömütlükteki karartının başına.

“Hadi biz de gidip bakalım” dedi Memili.

“Bakalım” dedi Nakış Ağa.

Kahvelerini bitirip kalktılar, gömütlüğe doğru inmeye başladılar.

Gömütlükte yaylacılar, erkenden su almaya gelen harmancılar toplanmışlar, gözlerinin akları çoğalmış, göz bebekleri fıldır fıldır, bir oturağa, bir oturağın üzerindeki atmacaya bakıyorlardı.

Oturak insan boyundan yüksekçeneydi. Atmaca irice bir insan kadar vardı. Kimse ağzını açmıyordu. Bir tek Sarı Fakı’nın dudakları kımıldayıp duruyordu. O da dua ediyordu besbelli.

Biri gözleriyle işaret etti Nakış Ağa’nın geldiğini. Aralanıp yer açtılar önce gelmiş olanlar. Nakış Ağa’nın sağ eli cebindeydi. Ne olur ne olmaz diye tabancasını kılıfından çıkarmış, namluya kurşun sürüp kabzayı kavramıştı. Parmağı tetikteydi.

Kuyu diye açılan dünkü çukurun toprağı yerine konmuş, toprak taşlarla beslenip berkitilerek oturak top atılsa yıkılmayacak duruma getirilmişti. Atmaca da, oturakta ışıl ısıldı.

“Ardıçtan yapılmışa benziyor dedi Memili, ama ardıç böyle parlamaz. Bir iş var bu işin içinde.”

Bir çocuk ellemek için öne doğru fırlarken kolundan yakaladı anası.

“Aman ha dedi, aman ha. Çarpılırsın.”

---

1 Çokuşma: Toplanmak, birikmek, üşüşmek

Çocuk duraksadı, gözlerini atmacanın gözlerinden ayırmadan götün götün geri çekildi. Köse usulca Nakış Ağa'ya yaklaştı.

"Ağam dedi, hiç de insan yapışına benzemiyor bu."

"Benim de aklım karıştı Köse dedi. Nakış Ağa, haydi insan yapısı diyelim ama bizim buralarda böyle bir şey yapmaya eli yatkın, yetenekli bir kimsede yok."

"Bizim burdan biri yapacak olsa dedi Köse, baltasının, keserinin sesini duyardık hiç olmazsa. Bu gibi ince işler bir adamın en azından üç beş ayını alır. Öyle bir şey olacak olsa birimizden birimizin ya kulağına gelir, ya gözüne çarpardı şimdiye dek. Dışardan biri yapıp getirdi, dikti desek, niye getirsin, niye diksin ki?"

"Köse dedi Memili, su kuyusu diye mi kazdılardı burayı çocuklar?"

"Huyum kurusun dedi Köse, iş olsun, eğlence çıksın diye gevezelik ettimdi. Onlar da inandılar, kazmaya başladılardı."

Konuşmalara kulak kabartan Kötürüm'ün Fadıma.

"Demek ki" dedi, Allah gömütlüğe kuyu kazılmasını istemedi."

"Köse'nin bok yemesi dedi Sarı Fakı, sanki başka yerde kuyu kazdıracak yer yokmuş gibi, çoru çocuğu gömütlüğe üşüştürdü. Kimi işemiştir ölülerin üzerine, kimi de sıçmıştır."

"Nerden bilirdim böyle olacağını bre Fakı dedi Köse, bilecek olsam başka yer göstermez miydim?"

"Göstermez ol dedi yaşlıca bir kadın, kara arkayın üstüne göster. Şuncacık çocukları cine çarptıracaktın az daha."

"Kesin sesinizi dedi Nakış Ağa, burada durduğunuz, göreceğinizi gördüğünüz yeter. Haydin bakayım evlerinize."

Millet ağır ağır yürüyerek, arada bir başlarını çevirip gömütlükteki anıta bakarak, dağılmaya başladı.

35. BÖLÜM

Nakış Ağa, Memili, Durna Hatun odahaymasında oturuyorlardı. Hiç birinin ağzını açtığı yoktu. Sigara üstüne sigara içiyorlardı. Durna Hatun uşaklardan birine el etti. Uşak geldi.

“Fındık Ablanlara git dedi, Karadayı’nın son yaptığı kirmenle hızman kapağını versin, al gel.”

“Baş üstüne” dedi uşak.

Uşak gidince

“Hatun dedi Nakış Ağa, kirmeni anladım, yün eğireceksin. Ama hızman kapağı niye ki? Onu aklım almadı.”

Durna Hatun karşılık vermedi. Fistanının cebinden tütün tabakasını çıkarıp uzattı.

“Şahbaz getirdi dün dedi, güzel tütüne benziyor, birer sigara sar da içelim.”

Nakış Ağa tabakayı aldı, açtı. Halep’ten kaçak gelme sigara kağıdını kaldırdı, tabakayı burnuna götürüp kokladı.

“Bitlis tütünü bu dedi, nerden bulmuş bu herif?”

“Sormadım” dedi Durna Hatun.

“Epeyce olaydı bari” dedi Nakış Ağa.

“Arkası varmış dedi Durna Hatun, beğenirsek getirecekmiş.”

“Getirsin dedi Nakış Ağa, ne kadar varsa getirsin. Tütünün böylesi dünyada bulunmaz.”

Artarda üç sigara sardı, birini Memili’ye, birini Durna Hatun’a uzattı, sonuncusunu da kendi aldı.

“Güzel tütünmüş” dedi Memili.

“Güzel de söz mü dedi Nakış Ağa, tütünlerin şahı bu tütün.”

Giden uşak geldi. Elindekilerini Durna Hatuna uzattı.

“Buyur ablam” dedi.

“Memili Ağa’ya ver” dedi Durna Hatun.

Memili uşağın elindekilerini aldı.

“Ben ne yapacağım bunları?” dedi.

“Nakışlarına bak dedi Durna Hatun, ama iyice bak.”

Memili kirmeni de hızman kapağını da evire çevire gözden geçirdi.

“Ver hele dedi Nakış Ağa, bir de ben bakayım şunlara, bizim hatunun bir bildiği olsa gerek.”

Memili’nin elindekilerini aldı, inceden inceye inceledi.

“Anlamadım Hatun dedi, bunların nakışlarında ne var ki?”

“Bir daha bakın dedi Durna Hatun, bunlardaki nakışlar, gömütlükteki oturağın nakışlarına tıpa tıp benzemiyor mu?”

“Benzese ne olacak ki?” dedi Nakış Ağa.

“Bir şey olacağı yok dedi Durna Hatun, nerden geldiyse geldi, aklıma geldi işte.”

“Ver hele Nakış dedi Memili, bir daha bakayım şunlara.” Nakış Ağa elindekilerini uzattı. “Al” dedi.

Memili uzatılanları aldı.

“Alıcı gözle bak bu sefer Memili” dedi Durna Hatun. Memili kılı kırk yararcasına nakışları inceledi. “Tıpa tıp olmasa da dedi, birbirlerine çok benziyorlar Hatun.” Nakış Ağa gevrek bir kahkaha attı.

“İlahi Hatun dedi, düşündüğün şeye bak. Karadayı kim, gördüğümüz o oturağı, o atmacayı yapmak kim? içi geçmiş

fukaranın, ayakta duracak dermanı yok. Üstelikte gözleri perdelenmiş, burnunun ucunu gördüğü yok."

"Öyleyse dedi Durna Hatun bunları nasıl yaptı?"

"Onları yapar dedi Nakış Ağa, onları yapamayacak ne var. Üstelik eli de alışık, görmeden de yapar onları. Ama o atmacayı da, o oturağı da yapamaz. Yapmayı bir yana bırak, yerinden tutsa kımıldatamaz. Bana kalırsa insan yapısı değil o gördüğümüz şeyler."

Konuşmalar bu yönde sürüp giderken Köse geldi. Selam verip oturdu.

"Ortalık Kel Ali'nin bağına döndü ağa dedi, kimi göçmek için hazırlanıyor, kimi de Sarı Fakı'nın çevresine toplanmış kuran dinleyip dua ediyor, işe güce bakan yok."

"Ne iş olacak ki bu zamanda bre Köse dedi Nakış Ağa. Küncü çekim dönemi geldi çattı, pamuk toplamanın da eli kulağında. Dur desen durmaz zaten millet."

"Orası öyle ya dedi Memili, eskiden gelip danışmadan çuval ağzı bağlamaz, denk sarmazdı hiç kimse. Birlikte konulur, birlikte göçülürdü. Kimse koyduğun çöpün üzerine atlamazdı."

"Eski çamlar bardak oldu ağa dedi Köse, şimdi devir değişti, götüboklu çocuklar bile söz dinlemez oldu."

"Olsun bakalım dedi Nakış Ağa, nereye kadar olur, görürüz."

Bir suskunluk oldu. Nakış Ağa dirseğini yastığa dayayıp, köskeldi, başını avucunun içine aldı, düşünmeye başladı. Memili sigara üstüne sigara yakıyor, Köse haymanın altına döşenmiş olan mezdeki dallarından kırıp koparmış olduğu parçanın pürlerini yoluyordu.

Elle tutulacak kadar yoğun bir sessizlik, bir dinginlik çökelmişti Zenciler'in koca düzlüğünün üzerine. İnsandan hayvana, börtüden böceğe, kurttan kuşa, her şey, akıl almaz bir suskun-

luk içindeydi. Kuyunun başında da, oluğun başında da kimsecikler yoktu. Havada bir ağırlık vardı. Yaprak kımıldamıyordu. Görünürlerde kanat çırpan, cıvıldayan bir kuş, seken bir çekirge, sıçrayan bir kurbağa bile yoktu. Sığır sıpası kuyruğunu sallamıyor, başını oynatmıyordu. Oysa her zaman, sabahın bu saatlerinde arı vızıltısından, sığır böğrültüsünden, eşek anırtısından, kuş cıvıltısından kulak zarları patlayacak hale gelirdi. Karlıkoyak tarafından esen yelle orman hışıldar, otlar inip inip kalkardı. Oluğun başı da, kuyunun başı da insanlarla dolar taşardı.

"Bir kurban kessek iyi olacak gibi geliyor bana" dedi Memili.

"Keselim dedi Durna Hatun, bir kurban değil, üç kurban keselim hem de."

"Niye bir değil de üç?" dedi Nakış Ağa.

"Biri dedi Durna Hatun, atmacanın öldüğü gün insan ölmedi diye, ikincisi yılanın bizlerden birini değil de atı soktuğu için. Üçüncüsü de."

Memili sözünü kesti.

"Tamam Hatun dedi, kurbanları keselim. Amma kan akıtmakla mesele biter mi ki?"

"Başka ne yapabiliriz ki?" dedi Durna Hatun.

"Karakülah'ı getirip okutsak iyi olur dedi Köse, keskin hocaymış duyduğuma göre. Cin şeytan işinden iyi anlarmış. Muskasının üstüne muska yokmuş."

Nakış Ağa doğruluverdi birden.

"Boş verin siz onu dedi, hocalıkla ucundan kıyısından hiçbir ilişkisi yok onun. Doğru dürüst okuyup yazma bildiğinden bile kuşkuluyum. Beğenmediğiniz bizim Sarı Fakı'nın bile eline su dökemez o."

"Dua duadır dedi Durna Hatun, okuyan şu hoca olmuş, bu hoca olmuş ne fark eder ki? Sarı Fakı okusun yeter."

“Okuyor zaten dedi Köse, hem de öyle bir yumulmuş, öyle bir kendinden geçmiş, öyle bir gürül gürül okuyor ki, görmelisiniz.”

“Oku dedi Memili, kırk yılda bir böyle bir fırsat geçmiş eline, kaçırmaz elbette.”

“Kaçırmaz dinime imanıma dedi Köse, görün bakın, üç gün üç gece okuyup durmazsa, kahrolayım.”

Gün ışığı, usuldan usuldan gömütlüğe doğru ilerliyordu. Durna Hatun:

“Bakın bakın dedi, Kara Mustafa çengetirini bozuyor.”

Kara Mustafa’nın çengetiri gömütlüğün yanındaydı. Gözler oraya çevrildi.

“Yürekli geçinirdi ya dedi Köse, ödleğin biriymiş meğerse.”

“Yok dedi Nakış Ağa, göçmesi korkusundan değil Kara Mustafa’nın. Köyde beş dönüm küncüsü var, iyi de şakna[1] tutmuş bu yıl, onu çekip kümül yapmaya gidiyor fukara.”

Bu sırada gün ışığı gece dikilen atmaca anıtına ulaşmıştı. Anıt parıl parıl parıldamaya yanmaya başlamıştı. Bir ak parıltı, arkasından bir kızılımtırak parıltı, tüm gömütlüğü, taşı, toprağı, ağacıyla baştan aşağı sarıp sarmalıyor, aklın alamayacağı kadar gizemli bir renk cümbüşüne dönüşerek, çevreye dalga dalga yayılıyordu.

Nakış Ağa gömütlükte parıl parıl parıldayan yanan anıta şöyle bir baktı.

“Hatun dedi, uşaklardan birini gönder de, Müstenler’den üç tane kurbanlık koyun alsın getirsin.”

SON

1 Şakna: Fasulye, bakla gibi bitkiler